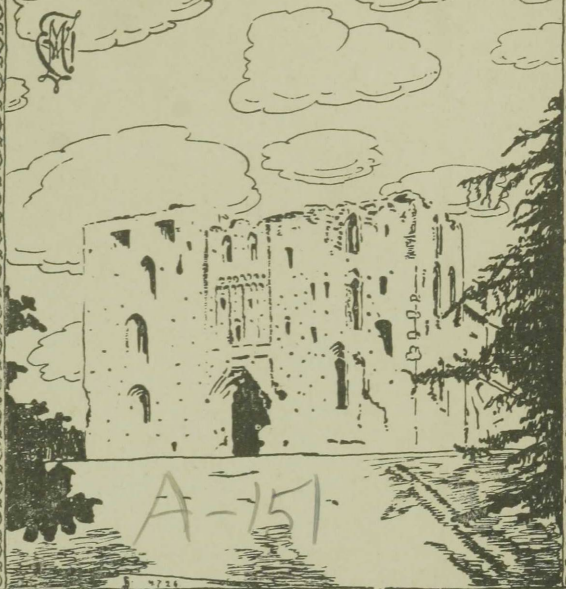
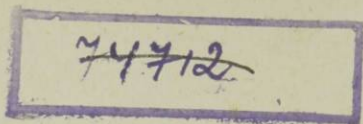

EX LIBRIS LIMUWIAE.

PIORE MORE ORE RE FIRMANTUR AMICITIAE.

ש ל ו ם א ש

גאט פון נקמה

א דראמע אין 3 אקטן

Korpi
Limuvia

פארלאג „קולטור-ליגע“, ווארשע

איבערזעצן, איבערזעצן און
אויסגעדריקט דער ערלייבניס
פון מחבר אין פארעמערט.

Copyright by Sholem Asch
1922

פערזאנען:

עקל טשאַפּמאַן'ס, א בעל-הבית פון א פרעהליך, הייזעל.
דער, פעטער

זיין ווייב (א געוועזענע קאממע).

שרה

זייער טאכטער, א יונג מיידעל
פון א יאָהר 14.

רבקה'לע

1-טע מיידעל פון, הייזעל'ס א פער-
ערשטע פון עטליכע און דרייסיג יאָר.

הינדעל

2-טע מיידעל, נאָך גענוג יונג.

מאָנקע

3-טע מיידעל.

רייזעל

א פראָווינציאל מיידעל,
ערשט אַן אַנגעקומענע.

באַשאַ

א אלפאָנס. הינדעלס געקויפטער חתן,
א שענער יונג, 26 יאָר.

שלמה

שדכן, א שדכן פון דעם, פעטער.

ר' אלי

א פרומער יוד. א סופר.

ר' יעקב

א מחותן.

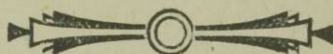
א פרעמדער יוד

בלינד אויף איין אויג (פון די אַרימע לייט).

א יודענע

צייט: געגענווארט.

אָרט: אין א גרעסערע פראָווינציאלע שטאָד.

ס צ ע נ ע.

(ביים, פעטער" אין פרוואט-וואָהנונג. ערשטער שטאָק פון אַ אלטער הילצערנער געביידע. דאָס צימער געפינט זיך איבער דעם קעלער, אין וועלכען עס איז דאָס „היוועל". צום וואָהנונג פיהרט אַרויף אַ הילצער-גע טרעפּ פון דרויסען, וועלכע לאָזט זיך הערען אין דער שטוב, בשעת מען געהט אויף זיי. די וואָהנונג בעשטעהט פון איין גרויסע סע שטוב מיט אַ נידריגען באַלקען. דאָס מעבעל גייעט, וואַרשאָווער ביליגער סטיל, וועלכעס האַרמאָנירט נישט מיט דער אלטער געביידע פון דער שטוב. די ווענד זענען בעהאַנגען מיט בולדער, אויסגענעהט אויף קאָנווע. ביבלישע סצענעס: „אדם וחווה ביים עץ הדעת" א. ז. וו. מיידעלשע אַרבייט. גענענאיבער דער סצענע—די טהיר, וואָס פיהרט כּוּ דרויסען אַרײַן. רעכטס אַ צווייטע טהיר, פיהרט אין רבקה'לעס שטוב אַרײַן. פון ביידע זייטען טהיר—רעכטס צוויי בעטען פֿי דער וואַנט, הויך אויפגעבעט מיט בעטגעוואַנט. לינקס צוויי ~~פּענסטער~~ נידריגע, מיט לאָדען כּוּן אינווייניג צו צומאַלען, בעהאַנגען ~~סע פֿיר~~ האַנגליך, בעשטעלט מיט בלומען-טעפּ; צווישען די פּענסטער ~~ס פֿיר~~ אַדזש-טענקעל. הינטער איין פּענסטער אַ קאַמאַד. אין שטוב ~~פֿיר~~ פיגט מען אויפצורוימען; ס'זעהט זיך אויס: מען גרייט זיך צו אויף נעסט... אָנגעשטעלט מיט איבריגע מישען און בענק, בעשטעלט מיט קאַרבס געבעקס און אנדערע עסען-וואַרג. אַ יונגער פריהלינגס-מאָג.

נאָך מיטאָג.

ושרה, רבקה' לע, שמעטער דער, פערשער.

שרה

א הויכע און א שלאנק שענע. דאס פנים שוין רעכט פערשערעק,
נאך נאך גענוג שפארען פון איהר געוועזענער שענהייט, וועלכע האט
נאך היינט אין זיך א געוויסען טאן פון פרעכהייט. א שיינעל אויף
איהרע קאקעטע לאקען; די לאקען נוב'ענען זיך פון צייט צו צייט פון
איהר שיינעל ארויס. אונגעטראן אין שוין ערנסט מוזערליכער קלוי-
רונג, וועלכעס איז נאך דא און דארט קאקעט געפונען פון פירעל צירונג.
אין איהרע געזעגונגען קען זי זיך נאך נישט גענאך געפרייען פון דער
וועלט, פון וועלכער זי איז ארויסגעגאנגען ... שטעהט מיר

רבקה' לעי

זייענער יונג מיידל, ווער נעט געקליירעט, בעל הבית'ס;
נאך אין א קורץ קליידעל, צוויי לאנגע צעם האר, און פערשערט-
גען אויסצופוצען דאס צימער.

רבקה' לע

(שמעקט אריין פאפיערענע בלומען אין די גארדינען).
אט אזוי, מאמעשי, יעצט דאס שפיגעלע בערדען, זעה, מאמעשי,
וועט שוין זיין!

שרה

(אזי פערנומען ביים טיש אונגרייטען).
פלינקער, טאכטערשי, פלינקער, דער טאטע איז שוין געגאנגען
בזלי-בזלי בעטען דאס ספר-תורה אהיים ברענגען.

רבקה'לע

וועט שוין זיין, מענשען וועלען קומען ... מען וועט שפילען, מען
וועט זינגען ... יא, מאמעשי?

שרה.

יא, טאכטער-לעבען, עס איז אַ חנוך, עס איז אַ גרויסע מצוה ...
נישט אלע קענען זיך ספר-תורות שרייבען. אַ בעל-הבית, אַ פֿאָגל-
וועהענער מענש.

רבקה'לע.

און מיידלעך וועלען אויך קומען? מען וועט טאָנען? ס'וואָהר,
מאמעשי? (שטעלט זיך אָפּ) איך מוז דאָך מיר אַ בלווקע קויפֿען, מאמעשי,
און אַ פֿאַר ווייסע פֿאַנטאַפֿעל קויפֿט. טוהט איהרע קאמאשען אין קאמאשען
קען מען דאָך נישט טאָנען?

שרה.

אַז דו וועסט אַ כלה ווערען, אַם ירצה השם, חל המועד פֿסת,
וועל איך דיר אַ לאַנג קלייד מאַכען, פֿאַנטאַפֿעל קויפֿען, ס'וועלען
מיידלעך קומען, פֿיינע מיידלעך, בעל-הבית'סע יעכטער, דו וועסט זיך
חבר'ן מיט זיי.

רבקה'לע

(עקשנט זיך).

שטענדיג לייגסט דו אָפּ אויף פֿסת. איך בין שוין היינט גרויס,
(שטעלט זיך אין שפיגעל אַריין) זעה, מאמעשי, איך בין שוין גרויס.
(וויינט זי האָר) אַזעלכע לאַנגע צעפֿ האָר האָב איך שוין. מאַנקע זאָגט,
אַז ... (אַפֿט זיך צוריק) און מאַנקע וועט אויך זיין, ס'וואָהר, מאמעשי?

שרה.

ניין, טאכטער לעבען. בעל-הבת'ישע קינדער, אַר'נטליכע מיידלעך...
דו ביזט אַ בעל-הבת'יש קינד, אַ אַר'נטליך קינד.

רבקה'ל'ע.

פאַר וואָס נישט, מאַמע לעבען? האָט מיר מאַנקע אַ מגן-דוד
אויפגעריסעוועט אויפ'ן ספר-תורה-קליידעל... איך נעה איהם איצט מיט
זיידענע וולישקע אויס, מיט בלעטער בעפוצט, מיט בלומען בעפוצט,
וועסט זעהן, ווי שען, מאַמעשי. (ווייזט אויף די בילדער פון וואַנד) הונדערט
מאַל שענער פאַר די...

שרה

(ערשראָקען).

וועה איז מיר, פערצעהל נישט דעם טאַטען. ער וועט שרייען,
ער וועט זיך ביזערן.

רבקה'לע

פאַרוואָס, מאַמעשי? עס איז דאָך פאַר'ן ספר-תורה'ס וועגען?

שרה.

דער טאַטע וועט זיך ביזערן. (עס הערען זיך טיט) שווייג, רבקה'לע.
דער טאַטע געהט.

דער פּעטער

(נאָך אויף די טרעפּ).

וואָס, בעטען וועל איך מיר ביי זיי... האָב איך טאַקע אַ גע.

שעפט! (קומט אריין. א הויכער, שארקער יונג פון א יאהר 40, א דיק בייזעל מיט א שווארץ בעוואקסען געזיכט. א שווארץ רונד געשוירען בערדעל. רעדט הויך, גראב, מאכענדיג דערפון מאוס'ע בעוועגונגען מיט די הענט, אנטרייפענדיג דעם צווייטען, וואס ער רעדט צו איהם, ביי דער קלאפע. דאך ליגט אויסגעגאסען אויף זיין געזיכט און אין זיין גאנצער פערזאן אן אפעהארציגקייט). וועלען זיי נישט קומען, דאָרף מען נישט... האָב איך אַרעמע-לייט צוזאַמענגענומען... האָב איך נישט קיין מורא, עס וועלען זיך געפינען בעלנים אויף די לעקעכער מיט די געזנט. (דערזעהט רבקה'לען, ועצט זיך) קום נאָר אַהער צום טאַטען.

שרה

(כיוו, אָבער בעמיהט זיך נישט דערפון בעמערקען צו געבען. סקרווירט דעם טיש).
זיי וועלען זיך, מיינסט דו, דעם יחוס מיט דיר איינריכטען?
אז זיי דארפען אַ הונדערטער צו באַרגען... אַ נדבה צו נעהמען שו-
מען זיי זיך גאָר נישט מיט דיר... דער גוי איז טרפה, אָבער זיין
נראָשען איז כשר...

דער „פעטער“

ווי זי האָט דאָס מורא, אַ זאָרג אָנגעקריגען! האָב נישט קיין
מורא, עס וועט דיר גאָרנישט קאָליע ווערען... (רופט רבקה'לען) נו, קום
נאָר אַהער צום טאַטען.

רבקה'לע

(געהט צו צום פאָטער ווער נישט גערן, האָט מורא).

וואָס וויל דער טאַטעשי

דער „פעטער“

האָב נישט קיין מורא, רבקה'לע, זיך וועל דיר קיין שלעכטס
נישט טהון. (געהט זי אָן ביי דער האַנד) האָסט ליעב דעם טאַטען, יאָ?

רבקה' לע

(שאַקעלט מיט'ן קאַפּ אויף יאָ).

דער „פעטער“.

אין פאַרוואָס האָסטו מורא פאַר'ן טאַטען ?

רבקה' לע.

איך ווייס נישט.

דער „פעטער“.

האַב נישט קיין מורא פאַר'ן טאַטען, דער טאַטע האָט דיך ליעב, זעהר ליעב. איך לאָז היינט אַ ספר-תורה שרייבען, עס קאָסט אַ סך געלט. פאַר דיר, מיין קינד, פאַר דיר.

רבקה' לע

(שוויינט. פּויע).

דער „פעטער“.

און אז גאָט וועט העלפען און דו וועסט אַ כלה ווערען, וועל איך קויפען דיין חתן אַ גאָלדענעם זיינער מיט אַ גאָלדענער קייט — אַ האַלב פונט גאָלד זאָל ער וועגען... דער טאַטע האָט דיך זעהר ליעב.

רבקה' לע

(שוויינט, לאָזט אַראָב דעם קאַפּ, טעמענדיג ויך. פּויע).

דער „פעטער“.

דו שעם דרך נישט, אַ כלה מעג מען ווערען, גאט דאָס גאט-
הייסען. (פיווע) דאָס איז גאָר נישט ... אלע מענטשען ווערען דאָן-בלות.

רבקה'לע

(שווייגט. פיווע).

דער „פעטער“.

נו, האָסט דו ליעב דעם טאטען דיינעם?

רבקה'לע

(שאַקלט מיט'ן קאפּ, שטיל).

יאָ

דער „פעטער“.

נו, וואָס ווילסטו זאָל איך דיר קויפען? זאָג, רבקה'לע. (רבקה'לע
ענטפערט נישט) נו, זאָג, האָב נישט קיין מורא, דער טאטע האָט דיר
ליעב. נו, זאָג, וואָס זאָל איך דיר קויפען?

רבקה'לע

(שווייגט).

שרה

(אויז פערנומען ביים מיטל: דו רבקה'לען).

נו, פאר וואָס ענטפערסט דו נישט אַז דער טאטע רעדט אַז

דיר?

רבקה' לע.

איך ווייס נישט...

שרה

(צום „פעטער“).

צו זיידענע בלוזקע וויל זי מיט א פאָר ווייסע פאַנטאַפּעל.

דער „פעטער“.

... דו ווילסט א זיידענע בלוזקע מיט א פאָר ווייסע פאַנטאַפּעל?

רבקה' לע

(אָנקעלט מיט'ן קאָפּ אויף יאָ).

דער „פֿעטער“.

דאָס קומט דיר. (נעהמט אַרויס פון די געלד-קלינגענדע קעשענע אַנאָלד-שטיק און גיט איהר) יאָ, גייעב דאָס דער מאַמעט, לאָז זי דיר קויפּען. (רבקה'לע נעהמט צו דאָס געלד, מראגט עס צו צו דער מוטער. עס הערט זיך אַ גע-ווער אויף די טרעפּ פון די אַרויפקומענדע אַרעמע לייט).

דער „פעטער“

(צו שרה'ן).

זעהסט, דו האָסט געוואָגט, (עפענט אויף די טהיר) אַז דו וועסט קיין געסט נישט האָבען. (רופט) נו, קומט אַריין, קומט אַריין. (עס קומען אַריין אַ האַליאַסטערע אַרעמע לייט, מענער און פרויען, צום ערשט איינציגווייז, נון זיי וואָלטען זיך אַריינגעגנב'עט אין שטוב, דערנאָך מער, פיהרען זיך אויף אַרויסרופענדיג, טייל רופען איראַניש צום „פעטער“): גוט מאַרגען אייך, בעל מחנך! (ווענדען זיך צו שרה'ן) אַ גוטען טאָג, בעל-הבית'טעשי

שרה

(טהוט זיך אן א שערין, ליינט אריין אין איהם חלוח, זעמעל, לעקער אוי
אנדערע עפענווארג. טהיילט ארום צווישען די ארימע לייט).

איינער פון די ארימע לייט.

לאנג לעבען זאלט איהר, בעל-הבית'טעשי איהר זאלט יוכה זיין
מעהר שמחות צו מאכען.

א יודענע.

דאָס ספר-תורה זאל אייך הצלחה און א ברכה איי איינער הויז
אריין...

דער פערטער

(ווארפט די ארימע לייט שטיקער חלה נאך שרה'ן).

צו גאנצע פונטען לעקער זאלסט דו זיי געבען און צו פלעשלעך
בראָנפען מיט אַ היים. זאלען זיי וויסען, אַז היינט איז ביי מיר אַ
שמחה... נישט-קשה, איך קען בעשטעהן אויף דעם.

א יודענע, בלינד אויף איין אויג

(ריהמט פאר די ארימע לייט דעם „פעטער“ מיט שרה'ן).

דאָ איז שוין איינס אַ הויז, זאל איך שוין אַזא יאָהר האָבען,
געהט שוין קיינער פון דאָנען מיט טרוקענע הענד נישט אַרויס. אַ לע-
פעל יויך פאַר אַ קראַנקען, אַ העמד פאַר אַ אַרעמאַן. וואָס דען,
דאָרט אין די הויכע פענסטער וועט איהר קריגען?...

(שרה, ווי זי וואלט נישט געמערקט דער יודענעס רייד, ווארפט אריין אין
איהר שערין א פאר חלקים מעהר. די יודענע האלט אויף דאס פארשען איהרם
און רעדט ווייטער).

דאָ אַז מען מאַכט אַ שטיקעל שמחה... קען מען זיין, ווער מען
וויל... קען מען האַנדלען, מיט וואָס מען וויל...

פנדערע אַרימע ליים

(ווישען ויד).

פונעם יאָהר שוין אויף אונז, פונעם יאָהר שוין אויף אונז ...

דער „פעטער“

(נעהמט ארויס א פולע האַנד מיט קליינגעלד און גיט עס איבער אין רבקה'לעם שערץ).
נו, צוטייל די אַרימע ליים.

(רבקה'לע טיילט ארום די אַריבע ליים קליינגעלד)

די יודענע, בלינד אויף איין אויג

(מיט פער קראַפּט ווייזט אויף רבקה'לע).

און ווייזט מיר אין דער גאַנצער שטאָדט נאָך פונעם אַר'נטליך
מיידעל ... (צו די אנדערע ווייבער) רבנים האָבען דאָך נישט אַזעלכע קינד-
דער. (וואָס שטילער, דאָך, אז דער „פעטער“ און שרה וואָלען הערען) און גאָט
ווייזט, פון וואָנען עס נעהמט זיך צו זיי פונעם קינד ... דאָכט זיך
אויפגעוואַנדעט אין פונעם הויז, גאָט זאָל נישט שטראָפּען פאַר די רייד...
(הויך) און דאָס איז אַבגעהיט, ווי דאָס אויג אין קאָפּ ... אַבגעוואויגען
און אַבגעמאַסטען איז יעדער טריט איהרער, אַליעבע לוסט צו קוקען
דערזיך. (נעהמט צו צום „פעטער“, מאַכט צו איהם) נישט קשה, עס לאָזט
זיך הערען! (ווייזט אויף רבקה'לען) איך וואָלט אַ זון אַ רב געהאַט, וואָלט
איך זי איהם פאַר אַ פּלה געגעבען.

די אַנדערע ווייבער

(ווישען ויד).

עס לאָזט זיך הערען ... עס לאָזט זיך הערען...

דער „פעטער“

וועט איהר זעהן. זען איך וועל דאָס מיט מול אונטער די חמה

הערען! גאנצע גענו זאלט איהר קריגען, גאנצע העכט לעבעדיגע און
מיט רובלען קלינגען, איז מיין גאמען נישט יעקל טשאפטשאויטט,
איב איך זאג ליגען.

די יודענע, בלינד אויף איין אויג.

אז איך זאג אייך, ווי אין שוהל, להבדיל, דאס וואלט זיך
אויפגעחאָוועט ... ציכטיג ... שען ... אָרנטליכער פאַר אלע בעל-הבחישה
טעכטער ...

די אַנדערע ווייבער.

עס לאָזט זיך הערען ... עס לאָזט זיך הערען ...

דער פּעטער

(צרוםטיילענדיג די גלעזלעך בראָנסען אויסע ליט, לאָט פּטלען שוואַרץ,
ווי נישט בעמערקענדיג)

כ״טש איהר פאָטער איז יעקל טשאפטשאויטט ...

שרה

(טיילענדיג).

נו, נו, פאַר וועמען ער האָט זיך דאָ אז ריהמען?

דער פּעטער

(נישט איינהאלטענדיג ויך. וואָנענדיג, גיסט ער אָן די גלעזלעך בראָנסען,
מיט אויספעט).

מיר איז נישט קיין אונטערשיעד איז מיר, צי אַרים אָדער
רייך, אלע זאָלען עס וויסען ... די גאנצע שטאָדט זאָל עס וויסען ...
וואָס איך בין — בין איך, (ווייזט אויס'ן ווייז) וואָס זי איז — איז זי ...
אלץ איז וואָהר אלץ ... נאָר אויף מיין קינד זאָלען זיי קיין וואָס

נישט לאָזען פאלען... אז נישט, וועל איך זיי, אָט, מיט דער פלאַש
די קעפּ שפאלטען... מעג עס זיין דער סאַמע רב אפילו, איז מיר
נישט קיין חלוק... פשר'ער פאַר זיין טאַכטער. (ווייט אויפ'ן האַלז) דאָ
מעגט עטן מיר אַריינשניידען.

שרה

(הערט אויף צו טיילען)

נו, מען האָט שוין געהערט... שוין געהערט... (קלאַפט ויך אָב די
הענד און זוכט דעם בעזעס אין ווינקעל שטיב) מען דאַרף די שטוב צורוימען
פאַר בעל-הבית'ס וועגען. (ווענדעט ויך צו די אַרימע לייט) דאַכט זיך קיין
עולה נישט געהאַט?

די אַרימע לייט

ניין, בעל-הבית'טעשי, אַ גדולה און אַ נחת אויף אייער קאַפּ...
(פערלאָזען די שטוב איינציגווייז, אַנווינשענדיג גוטע ברכות. דער „פעטער“ וואַרפט
זיי צו עסענוואַרג הינטער דעם ייִב'ס אויגען. די לעצטע זאָגט צו רבקה'לען, אז די
אַרימע לייט זאָלען נאָך הערען). געה, רבקה'לע, דאָס קליידעל פאַר'ן ספר-
תורה פאַרטיג צו מאַכען, ר' אלי וועט דאָך באַלד קומען, דער סופר
וועט באַלד קומען. (רבקה'לע געהט אָב אין איהר צימער לינקס).

דער „פעטער“. שרה.

שרה

(בלויבענדיג אליין מיט'ן „פעטער“, קעהרט אויס די שטוב).

פאַר וועמען ער האָט זיך דאָ געהאַט צו ריהמען, אַ קלייניג-
קייט, זאָג איך דיר... און אזוי, מיינסט דו, וואָלטען זיי נישט גע-
קומען צו דיר? מאַך יעדען טאָג אַ שמחה, וועסט דו זיי יעדען טאָג
האַבען... אין אָרנטליכע הייזער ווייסט מען דאָס ווי צו האַלטען זיך,
אז עס זאָל דרך-ארץ האַבען פאַר אַ מענשען. וואָס דען, אזוי, ווי

ז, באַלד „פאָן-בראַט“ ווערען... וואָס איז עס פאַר אַ בעל-הבית, אָג איך, נאָ?

דער „פעטער“.

בעל-הבתים, ווילסטו, זאָלטי קומען צו דיר? דו האָסט פֿאַרנישט, פֿערנעסען, ווער דו ביסט?

שרה.

ווער דו ביסט? וואָס, דו האָסט וועם בעגנב'עט? דו האָסט אַ געשעפט. יעדער האָט זיך זיין געשעפט, דו נייטסט דאָך קיינעם נישט!... דו מעגסט האַנדלען, מיט וואָס דו ווילסט, אָו דו אליין טהוסט נאָר נישט קיין שלעכטס... כּרוב זיי נאָר געלד צו געבען—וועסט דו זעהן, וויפיל זיי וועלען געהען פון דיר.

דער „פעטער“.

געהייער וועלען זיי ביי דיר, אָבער דו וועסט ביי זיי ווי דער הונד אויסזעהן... אין בית-המדרש ביי דער מאַהיר שטעה... קיינמאָל דיר קיין עליה נישט געבען...

שרה

דו מיינסט טאַקע, אָו זיי זענען בעסער כּאַר דיר, אָו דו דאַרפסט נאָר נישט זייער לאַסקע... היינט איז אַזאָ וועלט: האָסטו געלד, קומט אַריין צו דיר אַזאָ אָרנטליכער יוד, ווי ר' אלי, אַ חסיד, און געהאט פון דיר אַ שענע נדבה. ער פרעגט זיך נישט פון וואָס דו האָסט, גנב'ע, גול, אַפֿי דו האָסט, אָט—שטאָ!...

דער „פעטער“.

דו קריך נישט צו הויך, שרה, — דו הערסט? — נישט צו הויך... אָו גישט, וועסט דו מיט איינמאָל דעם קאַרק ברעכען, (נאָזשעט מיטן

מיננער) און שטופ דין נישט... שטופ דין נישט, זאג איך ייד, דו
האסט א שטוב — ליעג, דו האסט ברויט — עס. נאך קריך נישט ראט,
וואו מען בעט דין נישט... יעדער הונד מוז קענען זיין נאָרע...
(נעהט אוועק פון פיש. א סאך מיטן האנד) עס טהוט מיר שוין באַנג די
גאנצע מעשה... איך האָב מורא, דאָ וועט קומען די מפלה...

שרה

הערט אויף צו נעחן, לייגט אַרונטער די הענט אונטער די באַקעס אויף דער הויף).
מאַנספערשוי! שו! זען זאָלסט דו דין! איך בין אַ נקבה און
קען מיר זאָגען: דאָס, וואָס איז געווען, איז נישט דאָ, פיס-ס-ס...
אַוועקגעפלויען... עס איז זיך נישט דאָ פאַר וועמען צו שעמען.
די גאַנצע וועלט איז נישט בעסער... מיט די אויגען אין דער ערד
וואָלט מען בעדאַרפט אַרומגעהן (דערנעהנט זיך צו איהם) און ווידער אַרום,
וועסט האָבען געלד — פאַקסט דו איין דאָס „קרעמעל“, און קיין
האַהן קרעהט נישט... ווער דאַרפט צו וויסען, ווער דו ביזט געווען...

דער, פעטער

(נאָכדענקענדיג).

דאָס וואָלט שוין געווען צום בעסטען... (פויזט) אַ ייטאַל פערד
ויד איינקויפּען, מיהרען קיין אויסלאַנד, ווי אייזיקעל פּורמאַן... ווערען
אַ מענש... נישט מען זאָל דיר אין די אויגען קוקען ווי אַ גנב...

שרה

(נאָכדענקענדיג).

אַ שאַד אָבער דאָס געשעפט... אין פערד וועט דו אַזאַ בשר'ן
גראַסען נישט פערדיגען... דאָ זעהט מען דאָך כאַטש דעם וובל
צוין דער האַנד.

דער, פעטער.

דאָס איז שוין וואָהר.

שרה

(נעהט אָב אין דער צווייטער שטוב, ברענגט אַרײַן אַ שטאַם טעלער

שטעלט זיי אַרום דעם טיש).

און זעהסט דו, האָבען מיר אַ טאָכטער, גאָט צו דאַנקן ליי-
טישער, ווי אַלע בעל-הבתישע קינדער אין דער שטאָרט, וועט
חחונה האָבען, נעמען אַ אַר'נטליכען מענטש פאַר אַ מאַן, האָבען אַר'טליכע
קינדער ... זעהסט דו, און וואָס איז דער מעהר?

דער „פעטער“

(הייבט זיך אויף צו שרה'ן).

יָאָ, אַז דו וועסט איהר פיהרערין זיין! (בייז) געה, לאָז אַרױף
צו איהר מאַנקען פון אונטען ... האַלט זי דיר דאָ אין שטוב.

שרה

גיס נאָר אַ קוק, וויפיעל דאָס ברויעט אַרום! איך האָב אַמאָל
מאַנקען אַרױפגענומען, אַז זי זאָל רבקה'לען אויסלערנען אויף קאַנווע-
הפּטען. עס איז דאָך אַ מיידעל, מען דאַרף אויך אַ וויפראַווע קלעה-
רען... זי האָט זיך דען, מיט וועמען צו חבר'ן? דו לאָזט זי דאד נישט
אויף דער גאַס אַרויס ... (פויע) ווילסט נישט — איז נישט.

דער „פעטער“

ניין, איך וויל נישט, — דו הערסט? — ניין, איך וויל נישט,
אַז מיין שטוב זאָל זיך מישען מיט אונטען (ווייזט אויפ'ן קעלער) אָבגע-
שיידט זאָל מיין שטוב זיין! דו הערסט, ווי כשר'ס פון טרפה'ס אָב-
געשיידט! אונטען (ווייזט אויפ'ן קעלער) איז אַ „הייזעל“ און דאָ וואוינט אַ
כשר כלה-מיידעל — דו הערסט? (קלאפט אין טיש מיט פויסטען) אַ כשר
כלה-מיידעל וואוינט דאָ! אָבגעשיידט זאָל עס זיין! ..

(עס הערען זיך טרים אויפשייגען איהר די מרעם).

שרה

איז נישט, איז נישט, נור שריי נישט. (הארכט זיך איין) שא.
מענשען געהען, ר' אלי געהט. (וי שטופט ארונטער די לאקען פון איהרע האר
הינטער'ן שייטעל. ווארפט אראפ פון זיך דעם שערץ. דער „פעטער“ מאכט זיך גלייך
די בארד, דעם ראק שמעלען זיך ביי דער טהיר, אבוארטען די נעסט... די טהיר
עפענט זיך ברייט, עס קומען אריין שלמה מיט הינדלען).

שלמה. הינדעל.

(א הויכער שטארקער יונג פון א יאהר עטליכע צוואנציג, אין לאנגע שטימעל
מיט א קורצן רעקעל, לאבסעוואשע בעוועגונגען, ווינקט מיט די איינען ביים ריידען
בה'דיג; הינדעל, — א פערעלטערט מיידעל, טראגט קליידער, וועלכע פאסען שוין
יגט לויט איהרע יאהרען, אבגעטווענקט דאס פנים. געהען ביידע דרייטס, היימיש).

דער „פעטער“

(צו שרה'ן).

קוק מיר אָן מיינע געסט... (צו שלמה'ן) דאָ האָב איך קיין שום
נעשעפונען נישט, אונטען, אַלץ אונטען... (היינט אויפ'ן קעלער) איך וועל
אַראָבקומען.

שלמה.

וואָס יאָגסט דו דין צווי, וואָס? דו שעמסט דין שוין מיט אונז

דער „פעטער“.

הכלל, וואָס וועט עכ'ץ זאָגען גוכס?

שלמה.

מאַכסט דאָך היינט אַ שטיקעל שמחה, זענען מיר דיר געקומען
מול-טוב וואָגען... אַלטע בעקאָנטע... וואָס, ניין?

שרה.

קוקט'ס מיר אן מיינע בעקאנטע?

דער, פעטער'.

אלץ געווען אמאל, פון היינטמאל אן — אויס ... דו וועסט האָבען אַ געשעפט — יא, נור אלץ אונטערן, (ווייזט איהם אויפ'ן קעלער) דאָ — קען איך דיר נישט, דו מיך נישט פון היינטמאל אן. — אַטרונק בראָנפֿען קענסט דו נאָך קריגען. (ניסט זי ביידע אן צו גלעזלעך בראָנפֿען) אָבער מאַכט'ס פלינקער, עס קען נאָך אַ מענש אַנקומען צו געהן.

שלמה

(געחטס דאָס גלעזלע בראָנפֿען אין האַנד אַרײַן, זאָגט צו הינדלען שעלמיש).
זעהסט, חתונה האָבען איז אַ וואוילע זאָך, ווערט מען טאַקע אַ מענש מיט לייטען גלייך, לאָזט מען ספּרי-תורות שרייבען, נישט אַזוי ווי דו, אַלפֿאַנסען, מיידען-יונגען. (צום „פעטער“) זעהסט, האָב איך מיך טאַקע פֿערקוקט אין דיר און בין היינט אַ חתן געוואָרען מיט די חיה'—טע — אָט, (ווייזט אויף הינדלען) אָט, וועט אפשר נישט זיין אַ שענע בעל-הבית'טע? וועסט זעהן, זי וועט זיך אָנטהון אַ שיינעל, וועט זי אויסזעהען ווי אַ גאַנצע רביצ'ן, זאָלסט אַזוי לעבען מיט מיר.

דער, פעטער'.

זאָל מיר ווערען גוטע בשורות אָנגעזאָגט אַזוי, חתן-פֿלה גע-וואָרען? און ווען איז די חתונה מיט מול?

שרה.

גייעב נאָר אַ קוק, מיט וועס ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט אויס-טענה'ן! עס שטעהט איהם טאַקע אָן; מיט אויסוואָרפען, גאָט זאָל נישט שטראָפֿען פֿאַר די רייד, דער דיין, דער סופֿר קען נאָך אַנקומען צו זעהן.

שלמה.

ווען די חתונה איז, פרעגסט דו? ווען האָט אַ „נאַש בראַט“ חתונה? עס וועלען זיין אַ פּאָר נקבות, וועט מען אַ חופּה שטעלען און אַ „הייזעל“ זיך פּערלייגען, וואָס דען, קען אַ „נאַש בראַט“ ווערען? קיין רב שוין נישט, נאָר עס מוז עפּעס זיין עקסטראַ, פיין, סייער און פּלאַם, (ווינקט צו איהם) צו נישט — לוינט נישט...

דער „פּעטער“.

און וואָס ווילסט דו פון מיר, זאָלסט מיר לעבען?..

שלמה.

וואָס איך וויל פון דיר? אַ קלייניגקייט נאָר. (ווייזט אויף הינדלען) עס איז דיין נקבה, יא? און דאָס איז מיין פּלה. זי האָט צו דיר אַ פּרעטענזיע. (נעהמט פון הינדלען איהר לוינ-ביכעל) און פון היינטמאָל אָן וועסט דו האָבען מיט מיר צו טהאָן, היינט וויל איך נאָר אַ קלייניגקייט. צעהן רובל אויפ'ן ביכעל. (קלאַפט מיט דער האַנד אויפ'ן ביכעל) עס איז גוט געלד, גוט געלד. (מאַכט מיט די אויגען אויף הינדלען) זי וויל זיך דאָרט אַ סאַפּעלוש קויפּען.

דער „פּעטער“.

אַלץ אונטען, אַלץ אונטען. איך וועל אַראָב-זמען, וועט מען אַלע געשעפטען אַבמאַכען. דאָ קען איך זיך גאָר נישט. דאָ האָב איך מיט דיר קיינ שום געשעפטען נישט.

שלמה

ביי מיר איז אַלץ איינס — אונטען אָדער אויבען, אונטען וואוינט נישט קיין פּרעמדער, אויבען וואוינט נישט קיין פּרעמדער, וואס? דאָוונאַ, איין סיייוועל.

דער „פעטער“.

(בייו שוין).

קלויב דיר די ביינער צוזאמען, מאך פלאץ, דו היירסט? — א
מעש דארף אָנקומען

שרה.

א ביזע נאכט זיך זייער קאפ, אויף זייער הענד און פיס.
אויפגעקומען אונז די שמחה פערשטערען... (קוקט אויף הינדלען מיט
אבשוו) עס לוינט טאקע איבער אַזא פערדרינשלאַצער־י עגמת נפש צו
האַבען.

הינדעל

(צו שרה'ן).

איך געפעל איהן נישט פאר א נקבה, קענען זי זיך אליין
אַראַבשטעלען.

שלמה

(מאַכט צו הינדלען).

זאָג איהר, אַז די טאָכטער קען זי אַראַבשיקען. (צו שרה'ן ח'לט-
בען, זיי וועלען גאָנץ גוטע געשעפטען מאַכען.

דער „פעטער“

(נעהט צו צו שלמה'ן).

מיך זידעל, דו הערסט? — (ווייזט אויף דער ווייב) זי זידעל, מיר
זענען „פאן בראַט“, אָבער מיין טאָכטער'ס נאָמען דערמאָן נישט אין
דיין מויל. דו הערסט? (דערנעהנט זיך צו איהם) זי דערמאָן נישט, אַז
נישט וועל גיך דיר די געדערים אויפשונידען. דו הערסט? זי קען
דיר נישט, דו קענט זי נישט

שלמה.

וועד איך זי קענען, א „נאש בראַטס“, נישט קיין ווייטע משפחה.

דער „פעטער“

(פאקט שלמה'ן פאָר'ן האָל).

די געדערים נעהם איך דיר אַרויס... אין פנים אַריין פאַטש מיר, מיט די פיס קאַפּיע מיר, אָבער מיין טאָכטער'ס נאָמען זאָלטס דו נישט דערמאָנען. (ווי רייסען זיך).

שרה

(לויפט צו).

א בראַך איז מיר נישט געשעהן! אַנידערגעשטעלט קריגען זיך מיט אויסוואורפס, דאָ קען נאָך אַ מענש אַנקומען צו געהן, וועה איז מיר, יעקל, ר' אלי, דער סוכר... יעקל, יעקל, געדענק אָן גאָט! (שלעפט איהם אַוועק) וואָס טהוט זיך מיט דיר? עס הערען זיך שווערע טריט פון שטיינען אויף די טרעפּ. שרה רייכט אַוועק דעם „פעטער“. יעקל, יעקל, ר' אלי געהט, דער סופר געהט, אַ חרפה און אַ שאַנד פאַר לייטען!

דער „פעטער“.

ניין, דאָ אויפ' אַרט... (האַלט נאָך שלמה'ן).

ר' אלי'ס קוג

אין דער טהיר).

זייט מוחל, סופר, דאָ וואוינט דער בעל מחנך. (ווייזט זיך אין טהיר, אַריינשטעקענדיג צוערשט זיין גרויסען קאַפּ מיט דער ליולקע). וואָס איז דאָ פאַר אַ גערודער, ביי אַ בעל-מחנך דאַרף זיין ששון ושמחה אין דער שטוב, נישט מען קריעגט זיך. (נעהמט צוריק זיין קאַפּ אין הויז אַריין) זייט מוחל, סופר. (דער „פעטער“, דערהערענדיג ר' אלי'ס קול, לאָזט נאָך שלמה'ן. שרה לויפט צו און שמעקט אַריין שלמה'ן אַ שטיק פאַסיערען נעלר, וועלכעס זי האָט

פון זאק ארויסגענומען, שמופּט זיי ביידע, שלמה'ן און הינדלען, צו דער טהיר אָב; די לעצטע טרעפּען זיך אין דער טהיר מיט'ן סופּר און ר' אלי'ן, וועלכע דוקען זיך אָב פאַר אַ נקמה און לאזען זיי דורך).

ש ל מ ה

(צו הינדלען, ביים ארויסגעהן).

דעקסט, מיט וואָס פאַר אַ לייט ער חבר'ט זיך היינט... וואָרט, וואָרט, ער וועט נאָך אַ דאָזאָר אין שטאָדט ווערען. (נעמען אָב, זאָנענ-דיג דעם נאָך אין הויז).

ר' אלי. דער סופּר. די פאַריגע.

ר' אלי

א ביידריג יורעל, אַ דיקס, רעדט פלינק, מאַכענדיג דערפּיי בעוועגונגען מיט די הענד צו'הנפנ'דיג זיך, הוימיש און דרייסט, איבערצייגט אין זיך). זייט מוחל, זייט מוחל, סופּר, (אין דער שטיל צום „פעטער" מיט שרה'ן) איהר דאַרפט אייך שוין פיהרען אַ ביסעל אנשטענדיגער, עס איז צוויי צייט, מענשען קומען...

דער סופּר

(קומט אַריין. אַ הויכער. אַלטער יוד, זיין לאנגער, דאַרער קערפּער הילט זיך אין אַ ברייטען האַדאָט אַיין. אַ לאנגע, ווייסע, שיטערע באָרד, טראָגט ברילען אויף די אויגען. האַלט זיך קאַלט און געהיימניספּול).

ר' אלי

(ווייזט אויף דעם „פעטער").

דאָס איז דער בעל מחנך.

דער סופּר

(שערעקט צו איהם אויס די האַנד, אַנסומענדיג איהם).

שלום עליכם, יוד.

דער „פעטער“

(ניט די האנד א קענען, נישט ויכער, שרה רוקט זיך אָב אָן אַ ווייט מיט דרך ארץ).

ר' אלי

(ועצט זיך צום מיט, רוקט צו אַ שטוהל פאר'ן סופר).

זעצט אײך, סופר.

(צו דעם „פעטער“).

זעץ דײך. (דער סופר ועצט זיך, ביי ר' אלי'ן געבענאיבער מיט, דער „פע-
טער“ — נישט ויכער).

ר' אל

(צום סופר).

דאָס איז דײַר יוד, וואָס איך האָב פאַר זיינעטוועגען דאָס ספר-
תורה בעשטעלט. (ער רוקט זיך צו בראַנפֿען און ניעסט אָן דעם סופר, דערנאָך
זיך קיין בן-זכר האָט ער נישט, וויל ער גאָט מהנה זיין מיט אַ ספר
תורה. עס איז אַ מנהג בישראל, גאַנץ שטען — דאָרף מען איהם מסייע
צו זיין ... לחיים, סופר (ניט איהם די האנד, צום „פעטער“, געבענדיג די
האנד) לחיים, בעל מחנך, דו ביסט דאָך היינט דער בעל-שמחה.

(דער „פעטער“ ניט צוריק די האנד נישט ויכער, ר' אלי טרינקט. שרה

דערנעהנט זיך צום מיט און רוקט צו ר' אלי'ן איינגעמאַכט. דער „פעטער“

ציהט זי ביים קאפּטען און הינקט צו איהר, אז זי וואָל זיך ערווייטערן).

ר אלי

(נאָכ'ן טרינקען).

טרינקט, סופר, וצום „פעטער“ טרינק, בעל מחנך, דו דאַרפסט

דײך היינט משמח זיין, גאָט האָט דיר געהאַלפֿען. קענסט אַ ספר-תורה

שרייבען, עס איז אַ גרויסע מצוה, אַ גרויסע מצוה.

דער „סופר“

(האלט דאס כוס אין דער האַנד, צו ר' אלי, אויס'ן „פעטער“).
ווער איז דער יוד?

ר' אלי.

וואָס איז דער חילוק? אַ יוד ... איז ער נישט קיין למדן, אַלע
מוזען דען זיין למדנים? אַ יוד וויל מקיים זיין אַ מצוה, דאַרף סען
איהם מקרב זיין. (צום „פעטער“) טרינק לחיים, זיי דיך משמח.

דער „סופר“.

וועט ער נאָר וויסען, ווי זיך מיט אַ ספּר אומצוגעהן?

ר' אלי.

ווי הייסט ער וועט נישט וויסען? ער איז דאָך אַ יוד, און וועל-
כער יוד ווייס נישט, וואָס אַ ספּר-תורה איז? (ברנאָקט) לחיים, לחיים ...
זאל גאָט געבען ישועות טובות אויף יודען.

דער „סופר“

(ניט די האַנד רעם „פעטער“)

לחיים, בעל מחנך ... (וואָנט איהר אָן) זאָלסט וויסען, אַ ספּר-תורה
איז אַ גרויסע זאָך, אויף אַ ספּר-תורה שטעהט געשטיצט די גאַנצע וועלט
און יעדעס ספּר-תורה איז פונקט אזוי ווי די לוחות, וואָס זענען אַראָב-
געגעבען צו משה רבינו פון באָרג סיני אַראָב. יעדער שורה ווערט
געשריבען אין ספּר-תורה בטהרה וקדושה ... אין דעם הויז, וואו עס שטעהט
אַ ספּר-תורה, דאָרט געפינט זיך גאָט ... מוז עס זיין אַבגעהיט פון יעדערע
טומאה ... יוד, זאָלסט וויסען אַז אַ ס"ת ...

דער „פעטער“

(הערט דערשראָקען, שטאַמעלט).

רבי ... רבי ... איך וועל זאָגען דעם רבי'ן דעם גאנצען אמת.

וועל איך זאָגען ... איך בין אַ זינדיגער מענש ... רבי, איך האָב מורא ...

ר' אלי.

(פאלט איהם אין די רייד אריין, צום סופר).

דער יוד איז אַ חוזר בתשובה דאַרף מען איהם מקרב צו זיין, עס איז אַ בפירוש'ע גמרא, און ווי הייסט ער ווייסט נישט, וואָס אַ ספר-תורה איז? ר'איז דאָך פאַרט אַ יוד. (צום "פעטער") סאָר אַ ספר-תורה דאַרף מען דרך-ארץ האָבען, גרויס דרך-ארץ האָבען, פונקט אזוי ווי אַ גרויסער רב וואָלט ביי דיר אין שטוב געווען. מען טאָר נישט ריידען קיין עזות'דיגקייט אין דעם שטוב, וואו עס שטעהט אַ ספר-תורה, און מען מוז זיין אַבגעהילט מיט צניעות. (רעדט צו שרה'ן, קוקענדיג אין איהר, נאָר נישט אויף איהר) אַ אשה דאַרף זיך נישט אויפדעקען די האָר אין דער שטוב, וואו עס שטעהט אַ ס"ת ... (שרה שטופט זיך טרונטער די האָר אונטער'ן שייטעל) טאָר נישט צוגעהן צום ספר-תורה מיט נאָקעטע הענד. פאַר דעם, אין דעם הויז, וואו עס שטעהט אַ ספר-תורה, געטעהט קיין שום שלעכטס נישט, עס איז שטענדיג עושר והצלחה, און עס היט אַב דעם מענש פון אַלדעס ביז (צום סופר) ווי הייסט, ער ווייסט נישט? זענען דאָך יודען ... (שרה שאַקעלט צו סימן קאָם)

דער סופר.

ר' יוד, איהר הערט, אויף אַ ספר-תורה שטעהען גאַנצע וועל-סען, אין דער ספר-תורה איז דער גאַנצער קיום היהדות, מיט איין וואָרט, חלילה, מיט איין וואָרט קענט איהר דאָס ספר-תורה פערשע-מען און עס קען, חלילה, קומען אַ גרויס אונגליק אויף אַלע יודען, רחמנא לצלן!

דער "פעטער"

(שטעלט זיך אויף פון טיש)

רבי, איך וועל אַלץ זאָגען ... רבי, (געהט נעהנטער צו) איך הייס, איהר זענט אַ הייליגער יוד, איר בין נישט ווערט, אַז איהר, רבי,

ואַלט זיך געפֿיגען דאָ... אונטער מיין באַלקען... רבי, איך בין אַ
 וינדיגער מענטש, זי (ווייזט אויפֿן ווייב) איז אַ זינדיגער מענטש, מיר טאָרען
 זיך נישט צוריהרען צו אַ ספר-תורה... רבי, דערינען... (ווייזט אויפֿן
 שוהר לינקס) פאָר איהר, רבי, (נעהט אַרײַן אין רבקה'לעס ציטער און פֿיהרט
 אַרויס רבקה'לען בײַ דער האַנד. זי האַלט אין דער האַנד אַ סאַמעט קליידעל פֿון אַ
 ספר-תורה, אויף וועלכען זי העפט אַ סגן-דוד אויס מיט גאָלד-שטעך) רבי, זי (אויף
 רבקה'לען) מעג מיט אַ ספר-תורה אומגעקען, זי איז אַזוי פֿשר, ווי אַ ספר-
 תורה. פאָר איהר, רבי, האָב איך דאָס ספר-תורה בעשטעלט, (ווייזט
 אויף איהר אַרבייט) זעהט, רבי, זי העפט אויס אַ קליידעל פֿאַר'ן ספר-
 תורה'ס וועגען, זי מעג, רבי. איהרע הענד זענען פֿשר'ע הענד. איך,
 רבי, (קלאַפט זיך אויפֿן האַרץ) איך וועל זיך נישט צוריהרען צו אַייער
 ספר-תורה... זי, (אויפֿן ווייב) זי וועט זיך נישט צוריהרען צו אַייער
 ספר-תורה... זי, רבי, (לייגט די האַנד אויף רבקה'לעס קאָפּ) זי וועט דער-
 מיט אומגעקען, בײַ איהר אין שטײַבעל וועל איך דאָס ספר-תורה שטע-
 לען, חתונה האָבען, אַרויס פֿון מיין הויז — נעהט דיר דאָס ספר-תורה'לע
 מיט מיט דיר צו דיין מאַן...

ר' אלי

(צום „פעטער“).

דאָס הייסט, דו מיינסט, אַז דו וועסט חתונה מאַכען דיין בתולה.
 וועסט דו איהר דאָס ספר-תורה נדן געבען, וואָס, ניין?

דער „פעטער“.

ר' אלי, אַז מיין טאָכטער וועט חתונה האָבען, וועל איך איהר
 נדן געבען, אַ סך געלד נדן און וועל זאָגען צו איהר אַזוי: דו געה
 אַרויס פֿון דיין טאָטענס הויז און פֿערגעס... פֿערגעס דיין טאָטען...
 פֿערגעס דיין מאַמען... און האָב פֿשר'ע קינדער, יודישע קינדער,
 אַזוי ווי יעדע יודישע טאָכטער. אַט וואָס איך וועל זאָגען צו איהר.

ר' אלי.

דו ווילסט, הייסט עס, דאָס ספר-תורה אַ חתן-מתנה דיין טאָכטער'ס

חתן שענקען, וואָס, גיין? (צו דעם סופר) זעהט איהר, ר' אהרן, עס זענען נאָך פּערהאַנגען יודען אויף דער וועלט; אַ יוד האָט אַטאָכטער לאָזט ער שרייבען אַ ספר-תורה פאַר'ן חתן וועגען... ווי שפּען איז דאָס, ווי גוט איז דאָס, איך זאָג אײך, ר' אהרן, אַז דאָס יודישקייט... אַז דאָס יודיש... אַך—אַח... (קלאַפּט מיט די ליפּען).

דער פּעטער

(פיהרט צוריק אַריין רבקה'לען אין איהר צימער, מאַכט צו די טהיר נאָך איהר).
רבי, פאַר אײך מעג איך דאָך זאָגען, מיר זענען דאָך אַליין,
מיין ווייב מעג עס הערען. רבי, מיר זענען זינדיגע מענשען. איך
ווייס, גאָט וועט אונז שטראָפּען, זאָל ער שטראָפּען. האָב איך אַ זאָרג.
די פּוס זאָל ער מיר אַראָבנעמען, אַ קאַליקע זאָל ער מיך מאַכען...
בעטלען זאָל איך אַרומגען, גאָר מיט דעם נישט... (שטילער) רבי,
אַז מען האָט אַ ווהן, און ער פאַסקודעוועט זיך — האַפּט איהם דער
טייוועל, אָבער אַטאָכטער, רבי, אַטאָכטער פּערוינדיגט זיך — איז ווי
די מאַמע אין גרוב וואָלט געזינדיגט... בין איך געגאַנגען אין הייליגען
בית-המדרש אַריין... בין איך צוגעגאַנגען צו דעם יוד (ווייזט אויף ר'
אלין) און זאָג צו איהם אַזוי: דו גיעב מיר עפּעס אַזעלכעס, וואָס
זאָל אָבהיטען מיין שטוב פון זינד... מאַכט ער צו מיר: לאָז דיר
שרייבען אַ ספר-תורה און שטעל עס דיר אין שטוב אַריין. רבי, אונז...
סיי ווי סיי די נשמה דעם טייוועל איבערגעגעבען... פאַר איהר, רבי...
ביי איהר דערינען אין שטיבעל וועל איך דאָס ספר-תורה אַריינשטע-
לען, זי זאָל דערמיט אומגען... מיר — טאָרען נישט...

(ר' אלי בייגט זיך טיין צום סופר און רערט עפּעס מיט איהם אין דער
שטיל, סאָכענדיג דערביי פּערשיערענע בעוועגונגען מיט די הענט, ווייזענדיג
אויס'ן פּעטער. דער פּעטער און שרה שטעהן ביים טיש אין וואַרטן
פּווע...)

דער סופר

(נאָך אַ קורצען ישוב הדעה)
און וואו זענען בעלי-במים? כבוד-התורה?

ר' ארי.

מיר וועלען געהן אין בית המדרש אריין, מיר וועלען צוזאמען
נעהמען אַ מנין יודען, עס וועלען זיך שוין געפינען יודען, וואָס ווילען
מכבד זיין די תורה. (הויבט זיך אויף פון טיש און ניעכט אָן די גלעזער, קלע-
פערדיג דעם „פעטער“ אויף די פלייצעס) נו, נו, גאָט וועט העלפען, זיי זיך
נשמחו, בעל מחנך, גאָט איז מקרב בעלי תשובות... נישקשה, וועסט
אויסגעבען דיין בתולה פאַר אַ תלמיד חכם, וועסט נעהמען אַ אַרים ישיבה-
בחור פאַר אַנ'איידיעס, וועסט איהם פרנסה געבען, ער וועט זיצען און
לערנען אין די הייליגע תורה, אין דעם זכות פון דער תורה וועט
זיך גאָט מוהל זיין... (פויזט) איך האָב שוין טאַקע געקלעהרט וועגען
דעם און האָב טאַקע אויפ'ן אויג אַ חתן—אַנ'אַנטיק, אַ פיינעם קאָפּ...
דער פאַטער, זעהר אַ אַרנ'ליכער יוד... (נאָהאָקענדיג) אַ סך ווילסטו
געבען דיין בתולה נדן?

דער „פעטער“.

רבי, אַלץ נעהמט מיר אַוועק. די קאַפּאַטע וועל איך מיר לאָזען
אויכטהוין... אַלץ... אַלץ... און דו קען נישט דיין טאַטען... דיין
מאַמען... הינטער אַרום וועל איך זיי שיקען. נאָ דיר דיין עסען,
דיין טרינקען און לערן דיר דאָרט אין דיינע הייליגע ספרים.. איך
קען זיך נישט... דו קען מיך נישט...

ר' אלי.

עס וועט שוין רעכט זיין. אין דעם זכות פון דער הייליגער תורה...
קומט, סופר, קומט, בעל מוזנך, אין בית-המדרש אריין. אַ מנין יודען
וועלען, וועלען מיר זיך מיט'ן ספר משמח זיין... (צום סופר) זעהט איהר,
ר' אהרן. אַ יוד, חאָטש ער זינדעט... פאַרט אַ יוד, אַ יודישע נשמה—
זוכט אַ איידעם אַ תלמיד-חכם... (צום „פעטער“) נישקשה, נישקשה,
גאָט וועט העלפען... גאָט האָט ליעב בעלי-תשובות, נאָר צדקה דאַרף
מען טהון לומדי-תורה; קען מען אַליין נישט, מוז מען אַ תלמיד-חכם
אנטערשטיצען, וואָרום על תורה עולם עומד; אויף די תורה שטעהט

די וועלט ... (צום סוף) נישט וואָהר, ר' אהרן? און פאַר וואָס דען נישט? (אויפ'ן פעטער) איך האָב דאָך זיין פאָטער געקענט ... אַ גאַנץ אַרנ'ליכער יוד געווען ... אַ בעל עגלה געווען ... אַ גאַנץ שענער יוד ... גלויבט מיר, גאָס וועט העלפען און דער יוד וועט נאָך ווערען מיט יודען גלייך ... (צום פעטער) נאָך דער עיקר איז, מען מוז זיין אַ תּוֹרָה בתּוֹבָה בשלמות, דאָס הייסט, מען געהט נישט אויף דעם זעל-בען וועג, אויף וועלכען מען איז געגאַנגען ... אזוי מען שטייט אונטער-לומדי-תורה ...

דער „פעטער“

(דרייטער, דערנענטערט זיך צו ר' אליהו).

לאָזט מיך נאָך, ר' אלי, אַביסעל אויפ'ן לייב קריגען, אַז איך זאָג מיין טאָכטער אַ שענעם נדן קענען געבען, איז מיין נאָמען נישט יעקל טשאַפּטשאַוויטש, ר' אלי, אויב איך מאַך נישט צו דאָס „קרע-מעל“ ... איך וועל האַנדלען מיט פערד, וועל איך האַנדלען ... ווי מיין טאָטע, עליו השלום ... איך וועל מיר אַ שטאַל פערלייגען, פאַהרען אויפ'ן לאָוויטסער מאַרק, און מיין איידעם וועט זיך דאָרט, דע-ריינען, זיצען און לערנען תורה. אַהיים קומען אויף אַ שבת—וועל איך מיך אָט דאָ אנדערזעצען און וועל מיר אויסהערען ווי מיין איידעם לערנט אין די גמרות—איז נישט מיין נאָמען יעקל, אויב איך זאָג ליעגען!

ר' אלי.

נישט, נישקשה, גאָט וועט דיר העלפען, גאָט וועט דיר העלפען. נישט וואָהר, ר' אהרן?

דער סופר.

ווער קען וויסען? אונזער גאָט איז אַנאָל רחום וחנון—אַבער ער איז אויך אַנאָל נוקם ונוטר. (געהט אַרויס) נו, עס ווערט דאָך שוין שפּעט, לאָז מען געהן אין בית-המדרש אַריין. (געהט אַב).

דער „פעטער“

וואָס זאָגט דער רבי?

ר' אלי.

נישקשה, נישקשה, גאָט ווײַט העלפען... ער מוז העלפען...
קום, קום, בעל מחנך, נעהם אַהיים דאָס ספר-חורה בשמחה וששון.
(געהט, דער פעטער וויינערט זיך. ווייט נישט, וואָס צו טהון. ר' אלי בעמערקט
עס). וואָס, דו ווילסט נאָך עפעס דיין פלוגניק זאָגען, אַז זי זאָל אָנ-
גרייטען, ווען מיר וועלען מיט'ן ספר קומען?

שרה.

(צו ר' אליין).

עס איז אָנגעגרייט, ר' אלי, אָנגעגרייט.

ר' אלי.

נו, וואָס וואַרטסטו? דער סופר איז שוין געגאָנגען.

דער „פעטער“

(שמעקט ביי דער טהיר, נישט זיכער, ווייזט מיט'ן פינגער).

איך אינאיינעם מיט'ן רבי'ן איבער דער גאַס?

ר' אלי.

קום, קום, אַז גאָט איז דיר מוחל, זענען מיר דיר אידאי מוחל.

דער „פעטער“

(ענטוואַסטיש).

ר' אלי, איהר זענט אַ גוטער רבי, (שמיינט אויס די הענט, וויל איהם

שרומעקעמען, דערמאנט זיך, האלט זיך שוין. נאך דער ווייז... זאל איך שוין
צוויי לעבען... (נעהען אָב אינאיינעם. עס ווערט פערזענלעך).

שרה. נאכדער רבקה'לע

שרה.

(נעהמט זיך פלינק די שטוב צוזורויסען, דעם טיש גלייך צושטעלען. רופט

אין דער צווייטער שטוב, צו רבקה'לען):

רבקה'לע, רבקה'לע, קום מיר אריין העלפען, מען וועט דאך
באלד מיט'ן ספר-תורה אָנקומען צו געהן.

רבקה'לע.

(ווייזט זיך אין דער שטוב. נישט ויזער).

דער טאטע איז שוין נישט דא?

שרה

ניין, רבקה'לע, ער איז געגאנגען אין בית-המדרש אַרײַן מיט
די אליין, מיט'ן ספר, נאך בעל-בתיים, דער רב וועט קומען.

רבקה'לע

(חיצט דאָס ספר-תורה-קליידעל).

זעהסטו, ווי שטען איך האָב עס אויסגעהאַפּטען?

שרה

(פערנעמען)

איך זעה, איך זעה. קעם זיך אויף, טו זיך אָן, די בעלי-בתיים
וועלען דאך קומען... דער רב...

רבקה'לע.

איך וועל אַרייַסרופען מאַנקען, זי זאל מיך אויפקעמען. איך האָב

אזוי ליעב, אזוי קעמט מיך אויף. זי פערקעמט מיך אזוי שטען.
אזוי גלייך די האר... איהרע הענד זענען אזוי קיאל... (נעהמט קעגן
אין האנד און קלעפט אין דער פאדלעכע, רופענדיג): מאנקע, מאנקע!

שרה

(דערשראקען).

וואָס טהוטסטו, רבקה'לע, ניין, דער טאטע וועט שרייען. עס
פאסט שוין נישט פאר דיר, דו זאלסט דיר חבר'ן מיט מאנקען,
דו ביסט שוין א פלה-מיידעל, א בעל-הבתיש קינד, מען רעדט דיר
שדוכים, פיינע שדוכים, מיט לערן-קינדער...

רבקה'לע.

איך האב אזוי ליעב מאנקען.

שרה

עס איז א חרפה פאר דיר צו חבר'ן זיך מיט מאנקען... דו ביסט
א בעל-הבתיש קינד, דו וועסט דיר חבר'ן מיט בעל-הבתישע קינדער...
מען רעדט דיר שוין שדוכים, פיינע שדוכים, דער טאטע איז גע-
גאנגען דעם חתן זעהן פאר דיר, ר' אלי האָט געזאָגט... (נעהט אָב אין
דער צווייטער שטוב אריין) מען דארף זיך אַנטהוון, ריין אַרומוואַשען... די
נעסט וועלען באלד קומען...

רבקה'לע.

א חתן, וואָס פאר א חתן, מאמעשי?

שרה

(פון דער צווייטער שטוב).

א חתן'דעל - א גאלד, א פיין לערן-קינד, פון א שענער משפחה.
פאנקע חייזר זיך אין דער שטוב פון נענענאייבער דער סצענע, שפּעקט צו.

ערשט אריין דעם קאפ, ווינקענדיג קאקעט מיט'ן פינגער אויף רבקה'לען:
רבקה'לע דערנעהנטערט ויך צו איהר הינטערוויילעכס, ווינקענדיג צו מאנקען.
אין שטוב הייבט אן צו טונקלטי.

רבקה'לע.

(פאלט אין מאנקעס אַרעמס. רעדט צו דער מוסער אין דער צווייטער שטוב אריין).

עפעס אַ שענער חתן, מאַמעשי?

(מאנקע קושט וי ליירענשאפטליך).

שרה

(פון דער צווייטער שטוב).

יא, טאַכטערשי, אַ שענעם חתן, מיט צוויי שוואַרצע פאה'לעך,
צו'אַטלאַסין קאפּאַטעל מיט אַ סאַמעטען קאַשקעטעל, ווי אַ רב געהט
ער אַנגעטהון, ער איז אַ רב'ס אַ זוהן, ר' אלי האָט געזאָגט.

רבקה'לע

(אין מאנקעס אַרעמס, נלעטענדיג מאנקעס באקען).

וואו וועט ער זיין, מאַמעשי?

שרה

(פון דער צווייטער שטוב).

דאָרט, דערינען ביי דיר אין שטיבעל, וואו דאָס ספר-תורה וועט
שטעהן, וועט ער דאָרט וואוינען מיט דיר און לערנען אין די היי-
ליגע תורה.

רבקה'לע.

(אין מאנקעס אַרעמס).

וועט ער מיך ליעב האַבען, מאַמעשי?

שרה

(ווי פריהער).

זעהר, טאָכטערשי, זעהר. עטץ וועט האָבען אַרענטליכע קינדער,
גשר'ע קינדער ...

אין דער צייט, ווען זיי ריידען, סאלט די פאָרהאנג זעהר לאנגזאם, איבער-
לאָוענדיג די שפילענדע אין דער זעלבער פאָזע.

(פאָרהאנג).

צווייטער אקט

ס צ ע נ ע.

אין קעלער-שטוב.

● גרויסע קעלער-שטוב אין אביאלמער געבוירע. א טיעפער אויסזע-
וועלכער באלקען. הארט ביים באלקען — צוויי טיעפע, גירדיגע
פענסטערלעך מיט פארהאנגליך און בלוטען-טעפּע ווענען אויסגעפענט
און עס רעגענט דורך ווי אריין ... א טרעפּ ארויף צו דער פּהיר, וועל-
כע איז געמאַכט אין דעם אָרט, וווּ א שיעף-געבוירע. די ערשטע העלפּט
פון דער פּהיר איז אויסגעפענט אין דער גאָלד אַרין, פון וואָנען עס
טריסט אַ דין-רעגנערעל אהער. אין הינטער-גרונד — אייניגע, גאָנץ
קליינע, חדרים'לעך, אָפּגעווגערט איינס פון דעם צווייטען מיט רינע
ווענטלעך, פּערהאָנגען מיט דיקע שוואַרצע פּאָרהאַנגען. איין פּאָרהאַנג
איז אויפגעדרעקט, — אין דעם ציטערעל שמעהט אַ בעט, אַ וואַש-מיש,
אַ שפיגל און מיירעל-געשיר, מיט אַ קאָלירט גאָלד-לעכעל. דאָס
מעבעל פון דעם קעלער-שטוב בעשאַעהט פון אייניגע קאָנאָפּעס, מיט
בענק, קאָרטען-מישלעך. די ווענט ווענען בעהאַנגען מיט שפיגלען,
בעפונעם מיט ביליגער גאָלדנער, פרויען-בילדער אין ריזעגערע פּאָ-
ועס... אויף איינע פון די קאָנאָפּלעך ליגט שלסח אויסגעצויגען, די
לאנגע שטיוועל וויינע דערגרייכען ביז צו אַ צווייטען בענקעל. ער
שלאָפּט. פּריהלינגס-גאָלד. די שטוב בעלייכמעט אַ גרויסער הענג-לאָפּט.

שלמה. נאכהער הינדעל

הינדעל

(קומט טריין, שטעהט א מינוט אויף די טרעפ און קוקט אראפ אויף שלמה'ן.
 'י איז אין א לייכטער טוך ארומגעהילט, קאקסט געקליידט אין א קורצן
 קלייד, א נישט פאסענדע לויט איהרע יאָהרען. געחם ארום אין שטוב, קלעפּענ-
 דיג מיט די פיס, כרי שלמה וואָל ויך אויפֿוועקען.)

שלמה

(וועקט ויך, קוקט ויך ארום.)

דו ביזט עס? וואָס נישט אין דרויסען?

הינדעל.

עס האָט אָנגעהויבען צו רעגענען.

שלמה

(אויפֿווענדריג אויף די קאנאפע.)

ענטפערסט מיר גאר, פריצ'טע? האסט זיך שוין מיט מיר איבער-
 געבעטען?

הינדעל.

איך בין גאָר נישט ברוגז געווען.

שלמה.

צווי... אז דו ווילסט, קענסט דו ווייטער אויך ברוגז זיין.

(ליינט ויך צוריק.)

הינדעל

לוקט זיך אום. לויפט צו צו אפגרייכט און האַרעכט זיך איין, לויפט צו צו שלמה'ן.
שלמה, איך וועל פון דאָנען נישט אוועקגעהן. זעה, יעצט זענען
מיר אַליין, קיינער הערט אונז נישט, זאָג מיר, אַזוי ווי עס איז דאָ
אַ גאָט אויף דער וועלט, זאָג מיר, מיינסט מיט אַנ'אמת צו שטעלען
אַ חוכה?

שלמה.

געה, פריצ'טע, מאַך דיר קניפלעך אין העמד, און בעקלאָג דיך
דערנאָך פאַר'ן „פעטער“, אַז איך נעהם ביי דיר דאָס גאַנצע געלד
טוועק. דו האָסט דיר נישט, פאַר וואָס אַ קאַכעלוש צו קויפֿען...

הינדעל.

יאָ, איך האָב געזאָגט. עס האָט מיך געקרענקט, אונטער'ן האַרץ
נעשניטען. דאָס העמד פון לייב נעהמסט דו מיר אַראָב און דו קריכסט
צו דער געלער צויג... דאָס פרצוף וועל איך איהר מיט פעטראָל בע-
גיסען. מען שפירט דאָך איהר פון מויל ווי קען מען ביי אַזעלכעס
שטעהן? אויסגעזוכט זיך אַ סחורה!

שלמה.

טרעטסט אָב? גיב איך דיר אַ פלעם צווישען די אויגען, זעהסט
דו די עלטער-באַבע פאַר זיך!

הינדעל.

שלאָג, שנייד פאַסען פון מיין לייב... (רייסט אַראָב דעם אַרבעל פון
איין האַנד און ווייזט) בלאָהע פלעקען האָסט דו מיר געמאַכט. (רייסט דעם
אַרבעל פון דער צווייטער האַנד) נאָ דיר, שנייד, קנייפֿ, נאָר זאָגען זאָלסט
דו מיר, דאָ אויפ'ן אָרט, אַזוי ווי דו געדענקסט דיין טאַטען אין קבר
און אַזוי ווי דו זאָגסט קדיש נאָך איהם — ווילסט טאַקע אויף דעם רעכ-
טען אמת מיט מיר חתונה האָבען?

ש ל מ ה

(לינגענדיג).

איך האָב אַמאָל געוואָלט. נאָך היינט וויל איך נישט.

הינדעל

דאָרף מען נישט אַט אַזוי האָב איך ליעב. נאָך נאָרען זאָלסט
דו נישט. ווילסט געלד — זאָג, אַ קאַפּאַטע — נאָ דיר. נאָך צו גענאָרען
וואָס האָטט דו? (ערוויינט זיך פון איהם).

ש ל מ ה.

נישקעה, חזנים זענען דאָ אויף דער וועלט, וועסט פאָקען
אַ הערט.

הינדטל

(אויפֿרוקענדיג די פֿירענג פון איהר צימערל).

וואָס האָטט דו דיר דעם קאַפּ אויסצודאַרען פאַר מיינעם וועגען?

ש ל מ ה.

ווילסט נישט, דאָרף מען נישט. (פויע) נו, וועסט האָטש נאָך
וועלען אַ גלאָז טהיי דערלאַנגען?..

הינדעל

ברענגט איהם אַרײַן אַ גלאָז טהיי פון איהר שטיבעל, שטעלט אויפֿן טיש.
אליין נעהט זי אָב צו זיך אין איהר צימערל, זעצט זיך אַנידער ביי איהר
קאַסטען, ווכט דאָרט אין איהם. נאָך אַ קליינע פויע, פון איהר חדר'ל).
אַזוי, איז זי דיר געפֿעלען, נו ... נו ... וועסט דו יעצט האָבען
אַ געטועכטס, האַנטיכער צו קויפֿען — דיין ווייבעלס ברוסטען אַנצופֿי-
הלען, צייהן איהר לאָזען אַרייַנשטעלען און אויף שטאָלצען זי צורױפֿ-

שטעלען, און וועסט דיר א קאטארינקע קויפען און אין הויפען ווי
ארומפיהרען, ווייזען ס'געווערק. א שטענער קאטארינארש, כ'לעבען.
איך וועל דיר אויך א צווייער פון פענסטער, ראָבוואַרפען.

שלמה.

האַלט ס'פּיסק, זאָג איך דיר ...

הינדעל.

און אז נישט, וואָס וועסט דו מיר טהון?

שלמה.

אַנפאַטשען.

הינדעל.

א, א, היינט פאַטשט מען נישט, היינט גיט מען פאַר פעטש מיט
מעסערס צוריק.

שלמה.

(שטעלט זיך אויף).

ווער דאָס אַזעלכעס? (נעהט אַרײַן צו איהר אין צימער ווער דאָס
אַזעלכעס? (וי בעהאַלט עפעס פלינק אין קאסטען) וואָס האָסט דו דאָ אַזוינס,
וואָס דו בעהאַלטסט עס אַזש אין דער זיידענער בלוזע?

הינדעל.

וואָס געהט עס דיר אָן?

שלמה.

חיז, זאָג איך דיר! (ריכט זיך מיט איהר, רייכט פון איהר האַנד)

ווייטע בלווע אַרויס. ער קומט פון דעם צימערל אַרויס) נו, זאָל מען אָקאַרשט
זעהן. (ער צורייסט די בלווע מיט איינפֿעט, עס פֿאַלט אַרויס פון איהר אַ פֿאַפֿע-
גראַפֿיע.) אַהאַ, משה'לע שלאָסער, ער זאָל דער גביר זיין? פון ווען אָן ביסטו
דאָס מיט איהם „פאָן-בראַט“ געוואָרען? (נעהט אַריין צו איהר אין צימערל).

הינדעל.

וואָס געהט עס דין אָן?

שלמה.

אַט וואָס ס'געהט מיך אָן ... (ער פאשט וי אַויס, וי פֿאַלט אַויס'ן בעט
און חיינט) אַזוי, מיט משה'לע שלאָסער חבר'סט דו זיך גאָר, פֿאַטאַ-
גראַפֿיעס געגעבען, חתן-כלה-פֿאַר, און איך האָב גאַרנישט געוואוסט?
(פֿויע. אָבגעהענדיג צוריק צו ווין מיט) און איך האָב עס גאָר נישט גע-
וואוסט ... (מרינקט ווייטער דעם טהיי, שטעלט זיך אויף, נעהט אויף די טרעפּ-
לעך צו דער טהיר) און איך האָב עס גאָר נישט געוואוסט ... (ער שטעלט
זיך אָב ביי דער טהיר) הינדעל! (וי ענטפערט נישט) הינדעל, אַהער קום! ווי
ענטפערט נישט) הינדעל! (טופֿעט מיט די פֿיס. ביין אַרמבלויפֿענדיג פון די טרעפּ-
לעך) אַהער, זאָג איך דיר, דו הערסט?...

הינדעל.

(הויבט זיך אויף פון איהר בעט, נעהט אהין צו איהם. פֿעלפֿילט זיך דאס
פנים מיט אַ מיכעל.)

וואָס ווילסטו?

שלמה.

האַסט מיט מאַנקען גערעדט?

הינדעל.

(זיינענדיג).

יא.

שלמה.

נו, וואָס זאָגט זי?

הינדעל

(נאָך מיט געוויין).

אַז מיר וועלען האָבען אונזער „הייזעל“, וועט זי צו אונז אַרי-
בערקומען.

שלמה.

געוויס?

הינדעל

(ווישט זיך אויס די אויגען).

יא, אַליין וויל זי אָבער נישט געהן, אַ חבר'טע וויל זי מיט-
ברענגען.

שלמה.

געוויס, פון איין נקבה וועסטו פרנסה האָבען, דירה-געלד
צאָהלען?

הינדעל

מען וואָלט געדאַרפט איינע אַ פרישע...

שלמה.

ח'לעבען, דאָס וואָלט שוין פרנסה געגעבען, וואו נעהמט מען זי אָבער?

הינדעל.

איך האָב אַנ'אויג אויף אַ נקבה—אַ פאַרשוין ווי אַ בויס, אַ מיידעל נאָך...

שלמה

(נייגיריג)

עס קען זיין פון איהר פרנסה?

ינדעל.

צפער נאך ווי...

שלמה.

א מיידעל ... א נקבה פון א הייזעל?

הינדעל

ניין, א בעל-הבת'ישע טאכטער.

שלמה.

פון וואנען קענסט דו זי?

הינדעל.

זי קומט צו מאנקען יעדע נאכט, גנב'עט זיך ארויס פון פאטערס שטוב ... קיינער זעהט נישט ... עס ציהט זי אהער ... זי איז אונז נייגיריג ...

רבקה'לע

(שטעקט אריין איהר נאמען קאז דורכ'ן פענסטער, ווינקט צו הינדעל)

כס-ס-ס, דער טאטע איז דא?

הינדעל

(ווינקט צו איהר)

ניין.

רבקה'לע געהט אָב פון פענסטער).

שלמה

(מאַכט מיט די אויגען צו הינדלען).

די, דעם, פעטערס' טאָכטער? אַ פרנסה — אַ גאָלד!

הינדעל.

שאַ, שטיל, זי קומט.

רבקה'לע

(שלאַנק און שטאַרק, בעל-הבתים געקליידט, אין אַ שוואַרצן פּיכעל ארוםגעהילט,

שליינט ויך אַריין אין דער שטיל, לויפט אַראָב מיט האַרץ-קלאַפעניש פון די

פּרעס, רעדט מעהר מיט די הענט, ווי מיט'ן מויל).

מאַנכע וואו איז דאָרט? (ווייזט אויף אַ פּערהאַנגען צימערל) דאָרט...

מיט? ...

הינדעל

(ווינקט איהר מיט די אויגען אויף יס).

רבקה'לע

(שטעלט ויך אַרומטער די פּאָר טנג, הערט ויך ליידענשאַפטליך אַיין. נאָך)

האַרץ-קלאַפענעש קוקט זי ויך אלס אַ סאָל אַרום).

שלמה

(אין דער שטיל, צו הינדלען).

מען דאַרף מאַרגען געהן די וואוינונג זעהן, אויף פּיוונע גאַס.

הינדעל.

ווען וועט מען די חופּה שטעלען?

שלמה.

מען מוז דאָך צו ערשט אַ וואוינונג האָבען.

הינדעל.

ווער ווייסט, וויפעל דער רב וועט זיך הייסען געבען פאר מסדר
קדושין זיין?

שלמה.

עס זאל נאָר נאָך איבערבלייבען אויף מעבעל איינצוקויפּען, עס
דאַרף דאָך אויסזעהן לייטליך.

(די פּהיר פּראָלט ויך מיט רעש אויף, עס קומט שריין דער פּעטער).

דער פּעטער.

דאָס געזיכט האָט נאָך אין זיך גענוג לאַבוסעוואַטע שפּורען, וועלכע פּערזעהלען
פון זיין יוגענד. געקליידט שוין ערנסט, קלאַפּס אָב דעם הוט פון רעגען).

נאָ דיר אַ פּרנסה, אַ רעגען גאָר (דערזעהט פּלוצלונג רבקה'לען, מיט
בעס). וואָס, דאָ? ! (האַפּט זי אָן פּאַרן קאַלנער און שרייסעלט זי, קריצענדיג
מיט די צייהן) וואָס טהוטט דו דאָ?

רבקה'לע.

די מאַמע... די מאַמע האָט מיך געהייסען ... רופּען ... (זייגט טאָ-
טע, שלאָג מיך נישט!)

דער פּעטער.

די מאַמע, די מאַמע האָט זיך געהייסען ... דאָ ... (שרייט) די
מאַמע! (פיהרט זי פּאַרן קאַלנער אויף די פּרעפּ אַרױף) צו אַלדעס שלעכטס וועט
זי זיך נאָך ברענגען! עס ציהט זי... זי וויל האָבען, אַז די טאָל-
טער זאל זיין ווי די מאַמע איז געווען...

רבקה'לע

(וויינט)

טאטע, שלאָג מיך נישט...

דער „פעטער“.

איך וועל דיר לערנען, ווי דו זאלסט א טאטען פאלגען. (מיהרס
טרויס, פון דרויסען הערט מען רבקה'לעס געוויין).

שלמה.

יענקעלע בענקארט, עס פאסט איהם גאר נישט אָן, אַז די
טאָכטער זיינע זאָל זיין אַנקבה... (פון באלקאן דעיהערט זיך א גערורער.
א טאָפּען מיט די פיס, א וויינענדיג קול פון א פרוי) מוז ער דאָס איבער דעם
ווייב דאָס לעדער צוהאַקען: אָוואַ ... אָוואַ ...

הינדעל.

גאַנץ גוט אַזוי, אַ מאַמע דאַרף היטען אַ טאָכטער... וואָס דו
ביסט געווען, — ביסט דו געווען, האָסט דו חתונה געהאַט, האָסט דו
אַ קינד, היט עס... וועסט זעהן, אַז גאָט וועט העלפען און מיר ווע-
לען האָבען אונזערע קינדער, וועל איך זיי שוין וויסען ווי אויפצוצי-
הען. ביי מיר וועט אַ טאָכטער זיין אַזוי ריין ווי אַ צדקית, רויטע
באַקען ווי די באָרקעס... קיין אויג נישט לאָזען אויף איהר פאלען,
חתונה האָבען — יא, נעהמען אַ לייטישען מענטש — חופה-וקדושין...

שלמה.

(קלאַט איהר אויף די פלייצים).

אַז מיר וועלען לעבען, וועלען מיר זעהן. נאָר מיט רבקה'לען
רעד, מיט רבקה'לען אַרבייט, ברודער, אַז נישט איז אַלץ פערפאלען..

הינדעל.

האב נישט קיין מורא, איך וועל מיר כוין אַנעצה געבען

ש ד מה.

וועלען מיר זעהען. (פויזע. שטיל.) אז דו וועסט זי פאקען,
פערפיהר גלייך אריבער צו מיר פארט, ווייסט שוין...

דער „פעטער“

(קומט אריין ביים).

עס איז שוין צייט נאכט צו מאכען, עס רעגענט, עס וועט
שוין סיי-ווי-סיי קיין הונד גישט אריינשמעקען. (קומט אויף שלמה'ן גע-
נוג, גענוג זיך שוין אויסגעפרעהט חתן-כלה. נאכט מאכען. (געהט ארויף
אויף די טרעפלעך און רופט) רייזעל, שלאפען! באשא, שלאפען!
(פון דרויסען הערען ויך מיידעלשע שטימען: באדר, באדר.)

הינדעל.

(ווינקט צו שלמה'ן אויפ'ן „פעטער“, באזענדיג מיט דער האַנר, או ער וואָל
טהיים געהן.)

שלמה.

(געהט ארויף אויף די טרעפלעך. ביים אַרויסגעהן טרעפט ער ויך און מימ'ן
פעטער. קוקען זיך אָן.)

דער „פעטער“.

רוק, רוק, שוין צייט נאכט צו מאַלען, גענוג זיך שוין אויס-
גע'סוד'עט.

שלמה

(שטאַק די הענר אין די הויז-קעשענעס. קוקט איהם אָן.)
פון ווען און ביסטו מיר אַזא אַרנטליכער מענש געוואָרען?

דער „פעטער“.

וואַנדער, וואַנדער, איך וועל דיר שוין שפעטער דערבעהלען.

שלמה.

אַ רוח אין דיין טאטען צריין...

הינדעל

(לויפט שרייף אויף די טרעפלעך. צו שלמה'ן).

שלמה, אַהיים געה, דו הערסט, אַהיים זאָג איך דיר!

שלמה

(נעהט שרייט, קוקענדיג אויפ'ן „פעטער“).

מינע יאָלדען!...

דער „פעטער“.

איך דאַרף איהם דאָ ... (ווייזט אויף הינדעל) קענסט דיר די אַלטע פאָדלע מינעהמען און פערלייגען זיך מיט איהר אַ „קרעמעל“.

הינדעל.

מיט קיין אַלטע פאָדלעס פערלייגט מען זיך גישט קיין „קרע-מעל“, אין אַלטע פאָדלעס לייגט מען זיך צריין אויסרוהען ... מיט יונגע לאַקעלעך ...

דער „פעטער“

(רופט אין קאָרידאָר).

רייזעל! באַשאַ!

נאָכמיטאָגס וועלדעך קומען צולויפּען. פון די ליכטע, נאָסע, דורכזעהענדע קלייד ..

גיסט זיך וואסער, פון די צופלאכטענע האָר רינען טראָפענס וואַסער, ווי
נענען אויפגערוימע, ריידען לאכענדיג, דער „פעטער“ האַקט אן די טהיר,
נעהט פרויס.)

ב א ש א.

(א פראָווינציאל מיידעל, אַ דיקע מיט רויפּע באַקען, גאָלדענע, רעדט מיט אַ
האַרטען אַקצענט.)

ווי דער רעגען שמעקט ... (טרויסעלעט אָב פון זיך דעם רעגען) פונקט
אַזוי ווי די עפּעל ביי אונז, וואָס טריקענען זיך אויפ'ן בוידעם ... עס
איז דאָך דער ערשטער מאַיאָווער רעגען

ה י נ ד ע ל.

אַ משוגעת צו שטעלען זיך אויפ'ן רעגען, די גאַנצע וועלט ווי-
לען זיי איינזעהמען ... עס וועט סיי-ווי-סיי קיין יאָלד נישט בעווייזען
זיך אין אַזאַ גוס ... (נעהט אָב צו איהר אין דערל, וואו די פּאַרהאַנג און
אויפגערוקט, נעמט זיך ביי איהר קאָרב, פאַקט פאַנטאָדער די צעוואָרפענע וואַסען.)

ר י י ז ע ל

(אָנטרייסלענדיג פון זיך דעם רעגען.)

אויף אַלדע שוואַרץ יאָהר דאָרף איך זיי. מיין ביכעל האָב איך
נאָך אייערנעכטען בעצאָהלט ... מיר האָבען זיך הינטער דער רינע גע-
שטעלט, דער רעגען שמעקט / ווי ... דעם גאַנצען ווינטער וואַשט ער
פון קאַפּ אָב. (נעהט צו צו הינדלען) זעה ... (מיינט איהר די נאכע האָר) ווי
פריש ער איז ... ווי ער שמעקט ...

ב א ש א.

ביי אונז דאָרט, אין דער היים, אויפ'ן דאָרף מוז שוין אודאי
דער ערשטער שטענדיג זיין. ח'לעבען, אַז דער ערשטער מאַיאָווער
רעגען גיסט, קאָכט מען שוין ביי אונז שטענדיג-באַרשט ... און די צי-
גען מוזען שוין זיך אויף די לאַנקעס פאַשען ... און די טראַטוועס מו-

זען שוין אודאי איבער'ן וואסער שווימען ... און פראנעק געהט די שיקסעס צוזאמען און טאנצט אין דער קרעטשמע ... און די ווייבער מוזען שוין אודאי קען-קיכלעך אויף שבועות באקען ... (פויע) ווייסט איהר וואס? איך וועל מיר קייפען א נייע זומער-פאלערינע און באהר מיר אויף שבועות צו גאסט אהיים ... (לויפט אריין אין איהר צימערל, ברענגט ויך פון דארט א גרויסען זומער-קאפעלוש ארויס מיט א לאנגען פליה-שרייער, ועצט איהם ויך אופ'ן נאסען קאפ ארויף, און שטעלט ויך אין שפיגעל אריין.) זעהט'ס, אז איך ווייז מיך אזוי שבועות אין דעם קאפעלוש, אזוי צו די קאליע אראבשפאציערען. אן, די גאל וואלט זיי גע-פלאצט פאר קנאה, וואס, ניין? איך וואלט נאר נישט פאר'ן טאטען מורא געהאט ...

רייזע.

וואס, ער וואלט דיך געשלאגען?

באשא.

געטויט וואלט ער מיך אויפ'ן ארט. ער זוכט מיך ארום מיט אנ'אייזערנעם באטעק. ער האט מיך אמאל מיט פראנעק'ן געטרעפן אין דער קרעטשמע טאנצען, האט ער מיר מיט א דראנג געגעבען אזא קלאפ איבער'ן האנד, אט, (ווייזט די האנד) איך האב נאך א ציי-כען ביז צום היינטיגען טאג. (פויע) איך בין א בעל-הבהוש קינד, מיינ טאטע איז א קצב. וואס מען האט מיר שוין שדוכים אויסגע-רעדט ... (רעדעהלט מיט א ניריגען טאן) איין שדוך האט מען מיר גע-רעדט מיט נאטקע פלייש-האקער. איך האב נאך פון איהם דאס גאל-דענע פינגערל. (ווייזט א פינגערל אויף דער האנד) ער האט מיר חל-המועד סוכות געגעבען. אוי, האט ער מיט מיר געוואלט א חתן ווערען, נאר איך האב נישט געוואלט.

רייזעל.

פארוואס האסטו נישט געוואלט?

באשא.

ווייל איך האָב נישט געוואלט... עס שטינקט פון איהם דאָס
קאָסען-פלייש... ברר... פראַשיק רופט מען איהם. געה האָב חתונה
פאַר פראַשיק'ן און האָב יעדעס יאָהר אַ קליין פראַשיקל... ברר...

רייזעל.

און וואָס האָסטו דאָ...

באשא.

דאָ בין איך דאָך מיר אַפרייער מענש, איך האָב מיר מיין
קאַרב שענע וועש, אָנשטענדיג געקליידט, ח'לעבען, אַ ביסעל שענערע
קליידער ווי אונזערע נגידה'סטע. (ברענגט אַרײַן פון איהר צימערל אַ קאַריג-
קאָזע העל קלייד) אַז איך געה אין דעם אַרויס אויף דער מאַרשאַלקאָוסקע
גאַס ווערט אַ געקוק... פייער און פלאַם! אַך, ווען איך וואָלט מיך
אַזוי אין דעם קלייד ביי אונז אין שטעדטעל געקענט ווייזען, (וואָרפט
ארויף אויף זיך דאָס קלייד) וואָלט איך מיר אַזוי שפאַציערט צום באַהן
אַראַב. (נעהט איבער'ן צימער גלאַנט, דערהויבענדיג פון הינטער זיך דאָס קלייד,
סאָכענדיג דערביי אַ גרויס-שטערמישע מינע). די גאַל וואָלט דאָך זיי געפלאַצט...
די פאַפּלעקציע וואָלטען זי געקריגען אויפ'ן אָרט. (שפאַצירט איבער די
שטוב אין איהר סטרוי, פעציהענדיג דאָס געוויכט גרויסארמיג.)

רייזעל

(סערריכט איהר די פאלדען פון קלייד פון הינטען אויס, זעצט איהר בעסער
דעם הוט אויפ'ן קאָפּ).

אַט אַזוי, דעם קאָפּ נאָך אַ ביסעל אין דער הויך... ווער דאַרף
דען צו וויסען, אַז דו ביזט אין אַזאַ הויז געוועזען? דו וועסט זאָגען,
אַז דו ביזט אין אַ געשעפט. אַ גראַף האָט זיך אין דיר פערליעבט...

הינדעל

(פון איהר קאממען אהער).

און וואָס איז דען דער מעהר אַזאַ הויז? מיר זענען נישט,

גאט פון נקמה

אפשר, אזוי ווי די מיידלעך אין די געשעפטען? היינט איז די גאנצע וועלט אזוי, די היינטיגע וועלט פערלאנגט עס. היינט זענען אפילו די בעל-הבתי'שע טעכטער נישט בעסער. דאָס איז אונזער פרנסה, אָבער אַז אַזאָ איינע, ווי מיר, האָט חתונה, איז זי געטרייער דעם מאָן פון זיי. מיר ווייסען, וואָס אַ מאָן איז דער טייטש..

באשא

(שפאצירענדיג איבער דער שטוב אין דער ספרייגער פאוע).

א, יא, שען וואלטען זיי שוין נישט דערקענט? דאָס האָרץ זאָגט שוין... און די מאמע איז דעריבער געשטאַרבען... נישט געקענט איבערטראָגען... איך בין ס'מאָל אויף איהר קבר נישט געווען... (שטעלט זיך אָב פלוצלונג אין מיט'ן שטוב) טייל מאָל קומט זי צו מיר... ביי נאכט אין חלום, איך זעה זי, קומט זי צו מיר און איהרע תכריכים מיט דערנער, מיט שטעכערס בעלייגט, איבער מיינע זינד, און רייסט מיר די קודלעס פון קאפ...

רייזער.

אוי וויי, מאמע-קרוין! האָסט זי געזעהן? ווי זעהט זי אויס? אַ געשטאַרבענע מאמע? בלייד איז זי?...

הינדעל.

שווייגט! גענומען זיך ביי נאכט פערצעהלען פון טויטע, דאָ קענען קיין טויטע נישט אַריינקומען: אונזער בעל-הבית האָט דאָך אויבען ביי זיך אַ ספר-תורה שטעהן... (אָפּגעהאקט, פויזע) איז אונזער בעל-הבית'טע פופצעהן יאָהר אין אַזאָ הויז אָפּגעווען, חתונה געהאַט, איז זי אפשר נישט קיין אַרנ'ליך ווייבעל?... היט זי אפשר נישט אָב די דינים, וואָס אַ יודישע טאָכטער דאַרף אָבהיטען?... איז אפשר רבקה'לע איהר טאָכטער, נישט קיין פשר, ריין קינד? און אונזער בעל-הבית איז אפשר נישט קיין אַרנ'ליכער מענש? פיהרט זיך נישט פֿיין אויף? די שענסטע נדבה... אַ ספר-תורה געלאָזט שרייבען...

רייוער.

מען זאגט אָבער, אַז אין אַזאַ ספר-תורה טאָר מען נישט לייע-
נען, אין די טעכטער פון אַזעלכע מאַמעס ווערען דערנאָך אליין ווי
די מוטערס... עס ציהט זיי, דער יצר-הרע שלעפט זיי אין דער
בלאָטע...

הינדעל

(דערשראָקען).

ווער האָט דאָס געזאָגט?

רייוועל.

אַנ'אלטע באַבע, אַ כשוף-מאַכערין האָט עס מיר געזאָגט... אַזוי
ווי כשוף איז דאָס...

הינדעל.

עס איז אַ גרויסער ליגען... וואו איז זי, די ציגיינערין, וואָלט
איך איהר די אויגען אויסגעדראָפּעט... עס איז דאָ אַ גאָט אויף דער
וועלט... מיר האָבען אַ גרויסען גאָט אויף דער וועלט...

מאַנקע

(שלייבט זיך אונטער די פאָרהאַנג פון איהר צימערל אין האַלבע נאַכט-
קליינער. אַרויפגעוואָרפען אויף זיך אַ לייכטע פוך. מען זעהט ביי איהר
אַרויס די הויכע קאָלירטע שטריכפּף, די האָר צופלאַנצעט, זי איז יענהר אַ
שמידדיגע און ביט אַ לאנג פרעך-שען געוויכט. זי איז נאָך בענגט יונג, אַ לאַק
פון איהר קאָפּ איז פערוואָרפען איבער איהר שטערן. אַזוי רעדט, ווינקט זי
מיט די אויגען, דענסמאָל גיט אַ ציטער איהר גאנצער קערפער, און מען האָט
דאָס געפיהל, ווי איהרע בייגער וואָלטען זיך צוואַסען-געבראַכען. קוקט זיך
אום פערוואָנדרעט).

וואָס, קיינער איז נישט דאָ?

רייזעל

(דערזעהט מאנקען, אויפגערויטט).

מאנקע, דו ביזט עס? גוט, וואָס דו ביזט אַריינגעקומען. (ווייזט
אויף הינדלען) זי האָט מיך שוין באַלד פאַר אַ גאַנצע רבי'צין געמאַכט.
וואו האָסט דו דיין יאָלד געלאָזט?

מאנקע.

ער איז איינגעשלאָפען, האָב איך מיך פון איהל אַרויסגע'גנב'עט.

רייזעל.

ווערטער פריץ עפעס? ער וועט אפשר שטעלען ביער?

מאנקע.

אַ משוגע'נער ליטוואַק עפעס דאָרט. דאָס דריטע מאָל קומט ער
צו מיר. נאָר ער פרעגט זיך אויס — ווער דער טאַטע? ווער די מאַמע?
ווי ער וואָלט זיך געוואָלט משדך זיין ... קושט ער, בעהאַלט ער דאָס
פנים אין די ברוסט, מאַכט די אויגען צו, און שמייכלעט, ווי די מאַמע
וואָלט איהם געהאַט. (קוקט זיך אום, אין דער שטיל צו הינדלען) רבקה'לע
איז נאָך נישט געווען?

הינדעל

(מיט אַ חפ'דיג געלעכצערל).

געווען ... זי האָט דעם פאָטער געטראָפען ... האָט ער דאָ אַ גוואַלד
געמאַכט ...

מאנקע.

וועה איז מיר ... שוין לאַנג?

הינדעל.

לאנג שוין ... ער איז שוין אודאי ציינגעשלאָפֿען. (אין דער שטיל)
 די וועט אודאי באלד צריינקומען.

רייזעל

(אויפֿנערויסט צו מאַנקען).

קום, מאַנקע, מיר וועלען זיך אויף דער גאָס שטעלען, עס
 רעגענט אין דרויסען. טראָפענס ווי די פֿערל... דער ערשטער
 מאַיאָווער גען. ווער געהט אַרויס מיט מיר אונטער דעם רעגען זיך
 שטעלנדי?

מאנקע

(געהט צו גאס פֿענסטערל).

עס רעגענט אין דרויסען. אַך, וואָס פֿאַר אַ לייכטער רעגען...
 און ווי ער שמעקט... קומט'ס...

אַ ש. א.

יי אונז אין דערהיים, אַז עס גיעסט אַזאָ רעגען, ווערען די
 רינשטאַקעס ברייט און פֿערפלייצען די קליינע געסלעך, און מען טהוט
 זיך אויס באַרפֿיס און מען טאַנצט אין דעם רעגען אַרום... ווער טהוט
 זיך די שיך אויס? (טהוט זיך די שיך מיט די זאָקען אויס, צו מאַנקען) טהו
 דיר די שיך אויס, מאַנקע, מיר וועלען אין רעגען אַרומטאַנצען...

אַנקע

(טהוט זיך אויס די זאָקען, צולאָזט די האַר).

אַזוי וועט אונז דער רעגען בעגיסען פֿון קאַפּ ביז די פֿיס...
 מען וואַקסט העכער, אַז מען שטעהט אונטער אַ מאַיאָווען רעגען.
 וואָס, גיין?

ב א ש א

(לויפט צו).

קומט, מיר וועלען זיך בעגיסען איינע די צווייטע מיט וואסער...
מיט גאנצע הענד וואסער בעשפריצען (זי צולאזט זיך די האר) אויסצוואַנגען
ווי ווי די בוימיר קומט.

ה י נ ד ע ל

ווארט, ווארט, דער "פעטער" שלאפט נאך נישט, ער וועט
נאך הערען.

(אלע האַרבען זיך איין צום באלקען).

ר י י ז ע ל

קומט'ס, איהר הערט, ווי ער שנאָרכט!..

מ א נ ק ע

ווארט, מיר וועלען אין דער שטיד אַנקלאַפּען צו רבקה'לעך
(באשא און רייזעל אָב. מאַנקע נעהט א שטעקע און קלאפט ועהר לייזט אין
א הינקעל פון באלקען. פון דרויסען הערט זיך, זי די טיידלעך שפּרינגען אַרום
אין וואסער, זיי נעהמען הענד פול מיט וואסער און ניסען דורך די אָפענע
טהיר אין שטיבעל אַרײַן, רומענדיג: קומט אַרויס! קומט אַרויס!)

ר ב ק ה' ל ע

(שטעקט אַרײַן איהר שוואַרצען קאָפּ האָר דורך רעם קליינעם פענסטער. זי איז
אין די גאנצע-קליידער, אין א לייזמען שאל אַרומגעהילט. רופט שטיל:)
מאַנקע, מאַנקע, דו האָסט מיך גערופּען?

מ א נ ק ע

(נעהט א שמוהל, שטעלט צו צום פענסטער, קריזט אַרויף, דערגרייכט
רבקה'לעס הענד.)

יץ, רבקה'לע, איך האָב דײַ גערופען ... קום, מיר וועלען זיך
הינטער דעם מאַי-רעגען אַרונטערשטעלען, מיר וועלען זיך מיט וואָ-
סער בעגיסען, און וועלען העכער וואַקסען ...

רבקה'לע

(פון איבער דעם פענסטערל)

שווייג, שטילער רעד, איך האָב מיך פון דעם בעט אַרויס-
געגנב'עט ... אַז דער טאַטע זאָל נישט הערען ... איך האָב מורא, ער
זאָל מיך נישט שלאָגען ...

מאַנקע.

האָב נישט מורא פאַר'ן טאַטען, ער וועט זיך נישט אַזוי פלינק
אויפחאָפען ... קום, מיר וועלען זיך ליעבער אויפ'ן רעגען שטעלען.
איך וועל דיר די האָר צולאָזען. (צולאָזט מיט איהרע פינגער רבקה'לעס
שוואַרצע פלעכט. ס'ן איבער דעם פענסטער) אַט אַזוי וועל איך זיי דיר אין
רעגען וואַשען.

רבקה'לע.

איך בין אין בלויווען נאַכט-העמד ... אַ גאַנצע נאַכט בין איך אין
בעט געלעגען און האָב געוואַרט ביז דער טאַטע וועט איינגעשלאָפען
ווערען, אַז איך זאָל מיך צו דיר קענען אַרויסגנב'ענען, איך האָב
דיין קלאָפען דערהערט און איך האָב מיך פון בעט אַרויסגעשלייערט ...
אַזוי לייכט זיך אַרויסגע'גנב'עט, באַרפּיסערהייט, אַז דער טאַטע זאָל
נישט דערהערען.

מאַנקע

(נעהמט זי ארום ליידענשאפטליך).

קום, רבקה'לע, איך וועל דיינע אויגען אין רעגען-וואסער וואַ-
שען, די נאַכט איז אַזוי ליעב, דער רעגען איז אַזוי וואַרים און אַלץ
שמעקט אַזוי אין דער לופט ... קום ...

רבקה' לע.

שווייג ... שווייג ... איך האָב מורא פאַר'ן טאָטען ... ער האָט
 מיך געשלאָגען ... ער האָט די שטוב צוגעשלאָסען ... און האָט דעם
 שליסעל ביים ספר-תורה בעהאַלטען ... איך בין געלעגען אַ גאַנצע
 נאַכט ... איך האָב געהערט, ווי דו האָסט מיך גערופען ... אַזוי שטיל
 האָסט דו מיך גערופען ... עס האָט מיך געצויגען צו דיר ... און איך
 האָב דעם שליסעל פון אַרונ-קודש אַרויסגע'גנב'עט ... מיין האַרץ האָט
 אַזוי געקלאָפט ... אַזוי געקלאָפט ...

מאַנקע.

וואָרט, רבקה'לע ... וואָרט ... אָט געה איך צו דיר ... (שפּרינגט
 אַראָפּ פון שטוהל, פערלאָזט דעם קעלער) איך קום צו דיר ... איך קום צו
 דיר. (מאַנקע אָפּ. רבקה'לע ווערט פערשוואונדען פון פּענטמער.)

הינדעל

(וועלכע האָט דעם שמועס צווישען מאַנקע און רבקה'לען זעהר נייגיריג ביי
 דער פאָרהאנג פון איהר צימער'ל אויסגעהאַנגט, דרעהט ויך איצט מיט רעש
 ארויף און אַראָפּ איבער דער שטוב צופלאַמט, נאָדענקענד, ריידענדיג צו ויך
 אליין זעהר לאנגזאם.)

ווען גאָט מאַכט אַזוי, און איך פאַק זיי ביידע אויף אַמאָל,
 רבקה'לען מיט מאַנקע'ן, נאָך היינט אויף דער נאַכט ... איך ברענג
 זיי ביידע אַהין צו שלמה'נען ... נאָ, נאָ, דיר ברויט מיט פוטער ...
 דינג אַ דירה, שטער אַ חופה, ווער אַ מענש מיט לייטען גלייך ...
 (שטעלט ויך אָפּ אין מיטען שטוב נאָדענקענדיג, צושפּרייט די הענד צום באלקען)
 טאָטע אין הימעל, ביסט דאָך אַ טאָטע פאַר יתומים ... מאַמע אין קבר,
 מיה דייך פאַר מיר ... לאָז מיך קומען צו אַ ברענג! צו אַ תכלית! ...
 (פויער) וואָס, ווען גאָט גיט, אַ ספר-תורה אין שוהל לאָז איך איהם
 שרייבען ... יעדען שבת דריי פונט ליכט אין בית-המדרש אַריין
 וואָס לאנגע פויער. פערזונקען אין דער פאַנטאַזיע פון איהר גליק.) ער איז דאָך
 אַ גוטער גאָט ... אַ גוטער גאָט ... טאָטע אין הימעל ... מאַמע, מאַמע

שווייג נישט ... שווייג נישט ... מיה דין ... וועלטען לייג איין ... (ו)
 געהט אָב צו זיך אין צימערל, הייבט אָן מיט ענערניע צוזאמענצונעהמען די זאכען
 פון איהר צימערל און פאקט ווי זיך אין איהר קאָרב איין). לאָז מיך נאָך קודם-
 כל גרייט זיין ...

(א לאנגע פרויע. קיינער ווייזט זיך נישט אויף דער סצענע. מאַנקע פיהרט צו.
 געטול'יג צו זיך רבקה'לען ... ווי זענען ביידע אין איין גאס טוך אַרומגע-
 הילט ... די האָר צופלאַשעט, אָבער צוזאָגענע ... און פון די גאסען קליידער רי-
 גען טראָפּענס וואָסער אויף דער פאַרלאָנגע ... ווי זענען ביידע באַרפּים ...
 יונערעל שטעלט זיך הינטער'ן פאַרהאַנג פון איהר צימערל אין האַרץ זיך איין.)

מאָנקע

(רעדט מיט אַ פּערהאַלטענע ליידענשאַפט און לייעכע. שמיל, אָבער זעהר טיעף
 און קלינגענדיג.)

עס איז דיר קאַלט, רבקה'לע? טוליע דין צו צו מיר ... גוט
 טוליע דין איין אין מיר ... וואָרייט דין אין מיר, אַזוי גוט אין
 מיר ... קום, מיר וועלען זיך דאָ ביידע צוזאָמענצונעהמען אויף די קאַנאָ-
 פּע. (פיהרט זי צו צו אַ קאַנאָפּע, זעצט זיך מיט איהר) אַזוי, אַזוי ... טוליע
 איין דיין פנים אין מיין ברוסט ... אַזוי ... אַזוי ... און גלעט מיך מיט
 דיין לייב ... אַזוי קיהל, ווי וואָסער וואָלט גערונען צווישען אונז ...
 (פיווע) איך האָב דיר די ברוסטען ענטפּלעקט און האָב זיי דיר געוואָ-
 שן אין רעגען-וואָסער, וואָס איז אויף מיין האַרץ גערונען ... אַזוי
 ווייס און קערנדיג זענען דייןע ברוסטען ... און דאָס בלוט אין זיי
 קיהלט זיך אַזוי אונטער'ן האַנד, ווי ווייסער שניי ... ווי געגליווערס
 וואָסער ... און ווי דאָס גראָז אויף די לאָנקעס אַזוי שמעקען זיי ...
 און די האָר האָב איך דיר צולאָזט ... אָט אַזוי ... (צוקעמט זיי צווישען
 איהרע סינגער) איך האָב זיי אַזוי צווישען רעגען געהאַלטען און געוואָ-
 שן זיי, אָט ווי זיי שמעקען ... ווי דער רעגען, (ווי באַרגט איין דאָס
 פנים אין רבקה'לעס האָר) דער באַיאָווער רעגען שמעקט פון זיי אַרויס ...
 אַזוי לייכט, אַזוי ווייך ... און אַזוי פריש ... ווי דאָס גראָז אויף דער
 לאָנקע ... ווי די עפעל אויף דעם בויס ... אָט אַזוי קיהל מיך מיט
 דייןע האָר, (ווי וואָשט זיך דאָס פנים אין איהרע האָר) קיהל מיך אַזוי ...

אָבער וואָרט ... איך וועל דיר גוי אַ כלה-מידעל אויפקעמען ... אַ שרימק
מיט צוויי שוואַרצע לאַנגע צעפּ. (צוקעט איהר די האַר) ווילסט, רבקה'לע?
יָאָ, דו ווילסט?

רבקה'לע

(שאַקעלט מיט'ן קאָפּ).

יָאָ, יָאָ.

מאַנקע.

דו וועסט זיין די כלה ... אַ שענע כלה ... פרייטאָג צו גאָכטס,
דו זיצסט מיט דיין טאַטע'ס מיט די מאַמע'ס ביים טיש ... איך —
דער חתן ... דיין חתן ... קומט צופאָהרען צו דיר צו גאָכטס ... ווילסט,
רבקה'לע? ווילסט, יָאָ?

רבקה'לע

(שאַקעלט מיט'ן קאָפּ).

יָאָ, איך וויל.

מאַנקע.

וואָרט, וואָרט ... טאַטע-מאַמע האָבען זיך שלאָפּען געלעגט ...
חתן-כלה האָבען זיך דאָ געטראָפּען ביי טיש, מיר שעמען זיך ...
ווילסט, ניין?

רבקה'לע

(שאַקעלט מיט'ן קאָפּ).

יָאָ, מאַגסט.

מאַנקע.

דערנאָך געהען מיר צו איינער צום צווייטען: דו ביסט דאָך

מיין בלה, איך דיין חתן ... מען נעהמט זיך אַרום, (נעהמט זי אַרום)
 זעהר פעסט אַרום, און מיר קושען זיך זעהר שטיל, אָט אַזוי (קושען
 זיך) קושען מיר זיך ... מיר ווערען אַזוי רויט, מיר שעמען זיך אַזוי ...
 עס איז גוט, רבקה'לע, גוט?

רבקה'לע.

יץ, מאַנקע ... יץ ...

מאַנקע

(דערנידערט איהר קול, שעפטשעט איהר זי אין אויער).

און מיר לעגען זיך דערנאָך שלאָפען אין איין בעט, קיינער
 זעהט נישט, קיינער ווייסט נישט, נאָר איך מיט דיר, אָט אַזוי.
 (דריקט זי פעסט צו זיך) ווילסט שלאָפען מיט מיר דורך די נאַכט, אַזוי,
 אין איין בעט, ווילסט?

רבקה'לע

(קלערט זיך אַרום אין איהר).

איך וויל ... איך וויל ...

מאַנקע

(ציהט זי צו זיך)

קום ... קום ...

רבקה'לע

(אין דער שטיל).

איך האָב מורא פאַר'ן טאַטען ... ער וועט זיך אויפּוועקען ...

מאַנקע.

וואָרט, רבקה'לע, וואָרט ... (קלערט זי ווילע) ווילסט מיט מיר

אונז פון דאָנען? מיר וועלען זיין אינאיינעם, גאנצע טעג, גאנצע נעכט... דער טאָטע וועט נישט זיין, די מאַמע וועט נישט זיין... קיינער וועט נישט שרייען... שלאָגען... מיר וועלען זיין אליין... גאנצע טעג... עס וועט אַזוי פּרעהליר זיין, ווילסט, רבקה'לע, ווילסט?

רבקה'לע

(פערמאכט די וויינען).

דער טאָטע וועט נישט וויסען?

מאָנקע.

ניין, מיר וועלען אַנטלויפען שוין יעצט ביי נאָכט מיט הינדלען אין איהר שטוב אַריין... זי האָט אַ שטוב ביי שלמה'ן, זי האָט מיר געזאָגט, וועסט זעהען, ווי גוט עס וועט זיין... עס וועלען קומען יונגע מענשען, אַפּיצירען... מיר וועלען זיין אַגאַנצען טאָג אליין... מיר וועלען זיך ווי די אַפּיצירען אַנטהון און אויף פערד אַרומרייטען. קום, רבקה'לע ווילסט? יא, דו ווילסט?

רבקה'לע

(מיט האַרץ-קלאַפּונג).

דער טאָטע וועט נישט הערען?

מאָנקע.

ניין, ניין. ער וועט נישט הערען, ער שלאָפט אַזוי געשמאַק. אָט, דו הערסט, ווי ער שנאָרכט... (לויפט אין הינדעלס צימער, כאַפט זי אָן ביי דער האַנד) האָסט אַ שטוב? קום פלינק, פיהר אונז צוועק! ...

הינדעל

(כאַפט ויך אויף).

יָאָ, פֿלינק צו שלמה'ן ווי האַפט אַקלייד, וואָרפט עס אויף
רבקה'לען ער וועט אונז שוין פיהרען.

מאַנקע

(טוט אָן פלינק רבקה'לען).

דו וועסט זעהען, ווי גוט עס וועט זיין... ווי פרעהליך עס וועט
זיין. (טהוען ויך אָן, האַפען אויף ויך, וואָס זיי קריענען אונטער דער האַנד, ט טוך,
ט קאָפּטאָן, שטייגען ווער לאַנגזאַם אויף. אין טהיר טרעפּען זיי ויך מיט רייזלען און
באַשען, וועלכע קומען אָפּגעצוואַנגען אין שטוב אַריין. די לעצטע קוקען אויף זיי
פּערוואַונדערט.)

ייִז־ל. באַשאַ.

וואָהין דאָס?

הינדעל.

מאַכט'ס קיין גערודער, קיין גערויש, נאָך ביער, נאָך ליעמאַנאַד...
(הינדעל, מאַנקע, רבקה'לע אָב. רייזעל און באַשאַ קוקען ויך ביידע אָן טער-
וואַונדערט.)

רייזעל.

די מעשה געפּעלט מיר נישט.

באַשאַ.

מיר אויך נישט.

רייזעל.

דאָ מוז עפּעס זיין — אָ-וואָ! ...

באַשאַ

(קוקט איהר אָן דערשראָקען)

וואָס דאָס ?

רייזעל.

און וואָס געהט עס אונז אָן ? לעשען מיר אויס דעם לאַמפּ און
לעגען מיר זיך שלאָפּען. מיר ווייסען פון גאָר נישט. (וועהט אַראָפּ
דעם לאַמפּ).

אויף דער סצענע ווערט האַלב טונקעל. די מיידלעך געהן אַב יעדע אין
איהר צימערל).

רייזעל

(אָבגעהענדיג).

אוי, האָט זי וואָהר געזאָגט, די קאַרטען-לייגערין, אוי האָט זי
וואָהר געזאָגט ...

(אָב. אייניגע פעקונדען איז אויף דער סצענע קיינער נישט דאָ. טונקעל).

באַשאַ

לויפּט שווייט ווילר פון איהר צימערל, האַלב אויסגעשטחן מיט אַ שלובצענדיג געשרויי).

רייזעל

(רוקט אויף די פּאָרזאָג פון איהר צימערל).

וואָס איז דיר באַשאַ ?

באַשאַ.

איך האָב מיך מורא צו לייגען. מיר דאַכט זיך, אַז מיין גע-
שטאַרבענע מאַמע מיט די שטעכערס און די דערנער דרעהט זיך אין
מיין שטיבעל אַרום.

רייזעל.

דאָס ספר-תורה איז פסול געוואָרען, האָט אונז שוין קיינער
נישט אָבצוהיטען.

ר א ש א.

איך האָב מורא, צו עס וועט היינט זיין נישט קיין גוטע נאכט,
זיין האַרץ ציטערט אין מיר...

ס'איבער'ן בעלקען דערהערט זיך פלוצלונג אָנערדער, אַ שאַרען מיט בענ-
קלעך, מיט טישען, די מירלעך האַרען זיך, גלאַצענדיג און ערשאַקען, איין.
בעלד דערהערט זיך ווי עפעס שווערעס פאַלט אַראָפּ פון די טרעפּ). .

דער „פּעטער“

(שרייַענדיג).

רבקה'לע, רבקה'לע, וואו ביסט דו?

רייזעל

(צו באַשען).

לייגען מיר זיך אַנידער שלאָפּען ... מיר ווייסען פון גאַרנישט ...
(לייגען זיך ביידע אַנידער און מאַכען זיך הויך שלאָפּען...)

דער „פּעטער“

(לויפט אַרײַן מיט אַ ליכט אין דער האַנד, צושוויערט די האַר, אויפ'ן העמד
טאָפּאַטע אַרױפגעוואַרפּען. שרייט חילד).

רבקה'לע, רבקה'לע איז דאָ? (קיינער ענטפערט נישט. גיט אַ רוק די
פּאַרהאַנגען פון די צימערלעך) רבקה'לע! וואו איז זי? (וועקט אויף די שלאָפּענדע
רייזעל און באַשע) וואו איז רבקה'לע! רבקה'לע וואו איז?

רייזעל. באַשאַ

(מאַכען זיך די אויגען אויסרייבען מיט די אַרבעל פון די קאפּטענס).
וואָס ... מיר ווייסען נישט.

דער „פּעטער“

איהר ווייסט נישט ... איהר ווייסט נישט? ... (לויפט פלינג אַרױס)

מען הערט, ווי ער שטייגט אויף די טרעפ מיט איין שפּרונג. נאכהער ט שטילע פויע, מען הערט, ווי עפעס וואלט ויך אראפגעווארפען פון די טרעפ. די טהיר גיט ויך א פראל אויף מיט רעש, עס פאלט אריין דער „פעטער“ האלטענדיג שרעץ ביי די האר. ביידע זענען און נאכט-קליידער.

דער „פעטער“

(רייסט שרעם קאם פאר די האר צו דער ערד אראפ, חיווט מיט'ן פינגער אויס'ן „היוועל“).

דיין טאכטער וואו איז דיין טאכטער?

באשא, רייזעל

(שטעהען ביידע צוגעדריקט צו דער וואנד און ציטערן.)

(פארהאנג פאלט פלינק).

דריטער אקט

ס צ ע נ ע .

צימער ווי אין ערשטען אקט . שענק און קאמאד זענען אויסגערוקט, און שטיקער-וועש, סלבושים וואלגערן זיך איבער די פארלאגע ארום. די סתיר אין רבקה'לעס צימער איז אָפּען און פון דרינען דרינגט אַ שטראַהל פון אַ ברענענדיג ליכט אַריין. ש ר ה, מיט צופלאַשעטע האָר, אַרױף-געוואָרען אונף זיך די קליידער אַחז אַרדנונג, דרעהט זיך איבער די שטוב, אויסקלייבענדיג די צעוואָרפענע זאַכען, פאַקט זיי אין איין פאַק אַיין, ווי צום טוועק געהן, אָבער זי לייגט דאָך די מעהרסטע זאַכען צוריק אויף זייער אָרט. גרויער סריה-מאָרגען. פון די צוגעמאַכטע פענסטער-לאָרען דרינגט אַריין דער גרויער מאָרגען.

שרה

(אויסקלויבענדיג די וואָסן).

יעקל, וואָס טהוט זיך מיט דיר, יעקל? (נעהט צו צו דער אָפּגעקער
טהיר פון רבקה'לעס צימער, קוקט אַרײַן) וואָס זיצסט דו? (דרעהט זיך אָפּ,
אויסוואַרפּענדיג די וואָסן) אַ אונגליק, אויסגעגאַנגען, דאָס גאַנצע הייז וויל
ער איבערפּיהרען... (נעהט נאָך אַמאָל צו צו דער טהיר) יעקל, וואָס שווייגסט
דו? וואָס טהוט זיך מיט דיר? (דרעהט זיך אױס, מיט מרעהרען) זיצט אַ
מענש ביי אַ ספר-תורה און קלעהרט און קלעהרט, וואָס איז דאָ צו
קלעהרען? עס איז געשעהן אַ אונגליק, געה אין צירקעל, נעהט דעם
פּריסטאַו... זיך אויף דעם יונג מיט גוטען אָדער מיט ביזנעס... כל
זמן עס איז נאָך דאָ צייט... (ווענדט זיך צו דער טהיר) וואָס שווייגסט
דו? וואָס שווייגסט דו? (זי ווענדט זיך אַנידער אויף אַ פאק ביי דער טהיר, פער-
שטעלט זיך ראָס פנים מיט די הענט און הויבט אָן צו וויינען) זיי משוגע זיצט
ער איינער אַליין, קוקט אױס'ן ספר-תורה און מורמעלט עפעס מיט די
ליפּען... אַני ער הערט נישט, אַני ער זעהט נישט, וואָס טהוט זיך
דאָס מיט איהם? (שטעלט זיך אויף פון פאק, צופ, פּעטער' אין דער טהיר)
מיר איז דאָרט נישט קיין חלוק... דו ווילסט איך וואָל אַוועק-געהן—
געה איך. דער טייוועל וועט מיך נישט נעהמען... איך וועל מיר שוין
דאָרט מיין ברודר געפינען. (נעהט זיך אײַנצופאַקען איהרע וואָסן שווייגענדיג.
פיוט)

דער „פעטער“

(קומט אַרײַן פון דער צווייטער שטוב אָהן הוט, אָהן קאפּאַטע, די האָר
צופלאָשעט. ער קוקט ווילד מיט די אויגען, רערט מיט אַ שטילען
הייוועריגען טאָן ווער לאנגזאַם).

איך וועל געהן... דו וועסט געהן... רבקה'לע וועט געהן...
אַלץ וועט געהן... (ווייט מיט'ן פינגער אויס'ן קעלער) **אַלץ אין, הייזעל!**
אַרײַן... גאָט וויל נישט...

שרה.

יעקל, וואָס טהוט זיך דאָס מיט דיר! משוגע ביזט דו געוואָרען...
(נעהט צו צו איהם) בעדענק, וואָס דו טהוסט. עס איז געשעהן אַ אונגליק—ביי וועלכען מענש געשעהט נישט קיין אונגליק? קום, מיר ווע-
לען אויפֿוועלכען שלמה'נען. גיעב איהם 200—300 רובל—זאָל ער אונז
דאָס קינד צוריק-געבען... דער יונג וועט עס טהון... וואָס זיצט דו?
וואָס טהוט זיך דאָס מיט דיר?

דער „פעטער“

(מיט דעם ועלכען טאָן. דרעהט זיך איבער דער שמוץ).
מיר איז שוין איינגאָל... די נשמה דעם טייוועל איבערגעגע-
בען... עס וועט שוין גאָר נישט העלפען... גאָט וויל נישט...
(ער שטעלט זיך אַנידער ביים פענסטער און קוקט דורך דעם לאָרען-לאָך)...

שרה.

גאָט וויל נישט... איינגערעדט זיך, דו ווילסט נישט... דו האָסט
דען ליעב דאָס קינד? יעקל, יעקל, (שלעפט איהם) וואָס איז דאָס מיט
דיר געוואָרען, בעדענק פֿל-זמן עס איז נאָך דאָ צייט... ער קען זי
דאָך דערווייל ערגעץ וואו אַוועקפֿיהרען... קום אַריבער צום יונג...
די מויד האָט זי דאָך אודאי צו איהם אַריבערגעפֿיהרט. וואָס שטעהסט
דו? (אָבנעמאָסט) איך האָב געשיקט נאָך ר' אליין. מיר וועלען הערען.
וואָס ער וועט זאָגען! — (פויע. דער „פעטער“ קוקט אַלץ אין איינעם דור'ן
פֿענסטער) וואָס קוקסט דו? (פויע) פֿאַר וואָס ענטפֿערסט דו מיר נישט?
מאַמע קרוין, מען קען דאָך משוגע ווערען.

(דרעהט זיך אָב פֿון איהם און וויינט הויך).

דער „פעטער“

(ווי פֿריהער. דרעהט זיך איבער די שמוץ).

אויט הויז... אויס ווייב... אויס טאָכטער... אין „הייזעל“ אַריין...
צוריק אין „הייזעל“ אַריין... מיר דאַרפען נישט קיין טאָכטער... מיר

דארפער נישט ... נקבות, ווי די מאמע געוואָרען ... גאָט וויל נישט ...
צוריק אין „הייוועל“, אין הייוועל אַריין ...

שרה.

ווילסט אין „הייוועל“? — מײן כפרה, האָב איך טאָקע אַגעשעפט!
(שאַפט זיך ווייכער צום איינפאַקען) דאָס הויז וויל ער איבערפיהרען ... וואָס
טהוט זיך מיט איהם? (קלערט אַ וויילע) אַז דו ליגסט איבערצאָמען וועל
איך מיך נעהמען צו טהון (נעהמט אַראָב פון די אויערען די בריליאַנטענע אויער-
רינגען) איך וועל אַריבערגעהן צו שלמה'נען, איך גיב איהם אַוועק די
בריליאַנטענע אויעררינגען (ווי זאָגט אין פאַק, שלעפט אַרויס אַ גאָלדענע קייט)
מיט דער גאָלדענער קייט און וויל ער נישט, לייג איך איהם צו נאָך
אַ הונדערטער, (ווי זאָגט דעם טייטשער מיט געלר אין „פעטער'ס“ קעשענעס,
דער „פעטער“ לאָזט זיך בעזאָנען) עט געהט נישט אויס אַ פערטעל שעה
(ווי כאַפט אַ טוך אויף זיך) און רבקה'לע איז דאָ. (ארויסנעמענדיג) פאַר
מיר וועט ער שוין דאָס טהון. (האַקט די טהיר נאָך זיך).

דער „פעטער“

(רעהט זיך איינער אליין איבער דער שטוב, דעם קאַפּ צו דער ערד).
מ'ר איז שוין טיי-ווי-סיי אַלץ איינס ... דער טייוועל גענומען ...
אויס טאָכטער ... אויס ספר-תורה ... אין „הייוועל“ אַריי ... אין
„הייוועל“ ... גאָט וויל נישט ...

(לאַנגע וויילע. רייוועל ווייזט זיך אין דער טהיר, שטעקט אַריין דעם קאַפּ ...
שלייבט זיך אריין אין דער שטוב, שטעלט זיך ביי דער טהיר. דער „פעטער“
בעמערקט זי, קוקט אויף איהר.)

רייוועל

(שטאַמלענדיג).

איך בין געווען נאָך ר' אליין ... די בעל-הבית'טע האָט געזאָגט.
סעז ... ער וועט באַלד קומען ...

דער „פעטער“

(קוקט זי אן נאך א וויילע).

סיי-ווי-סיי דער טייוועל גענומען ... גאט וויל נישט ...

רייזעל

אזא אָרנטליך קינד געווען ... אזא שאַד נעבאָך ...

דער „פעטער“

(קוקט זי אן ווי ס'וואונדערט)

רייזעל

(ווי ס'ערענטפערנדיג ויך).

די בעל-הבית'טע האָט מיך געהייסען דאָ וואַרטען, ביז זי וועט צוריקקומען.

דער „פעטער“.

האָב נישט קיין מורא, איך בין נאָך נישט משוגע געוואָרען ...
נאָך נישט ... גאָט האָט מיך געשטראָפּט ...

רייזעל.

ווער האָט זיך געזאָלט ריכטען אויף דעם ... אזא אָרנטליך קינד
געווען ... אזא שאַד נעבאָך ... איך זאָל אזוי לעבען ...

ר' אלי

(מיט אַ לאַמטערן אין האַנד קומט אַריין).

וואָס איז דאָס אַזעלכעס געשעהן! אַזש מיך געדאַרפט פאַרטאָג
רופּען, (קומט מעהר אין דער שטוב אַריין, קוקט און לאָרען-לאָך) מען מעג
שוין באַלד דאוונען ...

דער „פעטער“

(נישט קוקענדיג אויף ר' אלי'ן).

דאָס ספר-תורה איז פסול געוואָרען, ר' אלי, אויפס טויט אָב-
נע'פסל'ט.

ר' אלי

(דערשראָקען).

וואָס רעדסט דו, יוד? חלילה, דאָס ספר-תורה, וואָס איז גע-
שעהן? אויף דער ערד אַראָבעלעזט? די גאַנצע שטאָדט דאַרף
פאַהסען ..

דער „פעטער“.

נאָך ערגער, ר' אלי

ר' אלי

(אויסגערענט).

וואָס זאָגסטו, די גאַנצע שטאָדט קען זיך, חלילה, פערזינדיגען ...
וואָס איז געשעהן? זאָג, יוד, רבוננו של עולם!

דער „פעטער“.

אין „היזעל“ אַראָב ... (ווייזט אויף די פאָדלעכע, דערנאָך אויף רייזעלעך)
אונטען מיט זיי ... אין היזעל אַריין ... אויס ספר-תורה ...

ר' אלי.

יוד, וואָס רעדסטו? וואָס טהוּט זיך דאָס? זאג!

רייזעל

(ביי דער טהיר, בערוהינט ר' אלי'ן).

ניין, רבי, נישט דאָס ספר-תורה, די טאַטער ... רבקה'לע ...

די ספר-תורה איז כשר. (ווייזט מיט'ן פינגער אין רבקה'לעס שטוב) דערינען ...

ר' אלי

(אטעמעט אָב).

געלויבט השם יתברך! אָבער דאָס ספר-תורה איז כשר?

רייזעל.

יא, רבי.

ר' אלי

(רוהיגער, שפייט אויס).

געלויבט השם יתברך, אָבגעקומען מיט די שרעק ... (צום, סע-טער) וואָס האָסטו גערעדט נאַרישקייטען? (צו רייזלען, נישט קוקענדיג אויף איהר) אַוועק ... איז זי נאָך נישט דאָ? (צום, סעטער) איז מען זי שוין געגאַנגען זוכען?

דער „פעטער“.

ביי מיר איז מײן טאָכטער הייליגער, ווי אַ ספר-תורה.

ר' אלי.

רעד נישט קיין נאַרישקייטען ... נאָר שווייג, נאָר מאַך קיין גערודער נישט ... איז מען זי שוין געגאַנגען זוכען? ברענגען? ווייס איך וואָס? וואָס שטעהסטו דאָ?

רייזעל

די בעל-הבית'טע איז שוין געגאַנגען נאָך זייהר.

ר אלי.

וויסט מען, וואו זי איז געגאנגען?

רייזעל.

יא, די בעל-הבית'טע וועט זי באַלד אַהיים ברענגען.

ר' אלי.

איז דאָך ווייטער גוט, וואָס-זשע שרייט עטץ, ליאַרמט ... די גאַנצע וועלט זאָל זיך באַלד דערפון דערוויסען. אַזעלכע זאָכען בע-האַלט מען אין דער שטיל ... עס איז נישט שען ... אַ מחותן קען נאָך געוואָהר ווערען דערפון—קאָסט עס באַלד אַ פאַר הונדערט רובעל טייערער ...

דער „פעטער“.

מיר איז שוין סיי-ווי-סיי אַלץ איינס ... אַלע קענען עס וויסען ... אויס טאָכטער ... אויס ספר-תורה ... אין „הייזעל“ אַריין ... אַלץ אין „הייזעל“ אַריין ...

ר' אלי

ע, ביסט דאָך גאָר חסר-דעה ... עס געשעהט אַ אונגליק ... עס טרעפט זיך ביי מענשען אַ אונגליק. גאָט זאָל שומר ומציל זיין ... וואָס? ווען? גאָט העלפט ... עס געהט דורך בשלום. דער עיקר, קיי-נער ווייסט נישט ... מען הערט נישט, מען זעהט נישט. מען ווישט זיך אָב דאָס מויל און מען מאַכט זיך פון גאָרנישט וויסען ... (צו ריין-לען) מען דאַרף זיך היטען מיט אַ וואָרט ... עס זאָל, חלילה, ווייטער נישט קומען ... געהערט? ! (ווענדט זיך צום „פעטער“, דער לעצטער קוקט ערניג וואו חייט אין דער וועלט אריין.) איך האָב מיך געזעהן. (קוקט זיך אום, אויב רייזעל איז נאָך דאָ. בעמערקענדיג זי, הערט ער אויף. נאָך אַ פּויע הויבט ער ווייטער אָן צו רעדען שטילער, קוקענדיג אויף רייזעל, אַז זי וואָלט אַרויסגעהן. לענגסט ...

איך האָב מיך געזעהן מיט ... מיט ... (קוקט אויף רייזלען, רייזעל פערשטעהט
און פערלאָזט רי שטוב.) איך האָב מיך געזעהן מיט'ן חתנ'ס פאָטער אין
בית-מדרש צווישען מנחה-מעריב, איך האָב גערעדט מיט איהם, דער
יוד בעשטעהט שוין בילד, איך האָב איהם אפילו פערשטעהן געגע-
בען, אזוי פדרך אגב, אז די פלה איז נישט פון גרויסען יחוס. מילא,
פאר נאך א הונדערטער... היינטיגע צייטען קוקט מען נישט אויף דעם...
איך וועל אודאי שבת, אם ירצה השם, מיט דעם יוד דא אַרויפקומען...
מען וועט געהן צום דין פעהערען דעם חתן... נאך דער עיקר
קיינער זאל נישט וויסען, זאל נישט געוואָהר ווערען פון דער מעשה,
חלילה... עס קען שאַדען... א יוד פון יחוס און דער חתן איז א
טייערער קאָפּ... נו, שטיל דיך איין, נעהם דיר גאָט צו הילף און
אַלץ וועט דורכגעהן בדרך-שלום... מיט גאָטס-הילף, איך געה אַהיים
מיך מכין זיין צום דאָוונען און, אז דאָס מיידעל וועט זיין, זאָלסט
דו מיר באַלד צו וויסען געבען... דו הערסט? (ביים אַרויסגעהן) נאָר
באלד למען השם... (וויל אָפּגעהן).

דער פּעטער

(הויבט ויך אויף, כאַפט ר' אליין ביי דער האַנד).

הערט, איהר רב, איהר נעהמט איך מיט אַייער ספר-תורה. איך
דאַרף עס שוין נישט מעהר...

ר' אלי

(פערוואונדערט).

דאָס רעדסט דו? וואָס ווילסט דו? ביזט משוגע געוואָרען צו
חסר-דעה?

דער פּעטער

די טאָכטער איז אין „הייזעל“ געגאָנגען... דאָס ספר-תורה איז
פאַר געוואָרען... גאָט האָט מיך געשטרעפּט..

ר' אלי

(פרוב איהם איבערהאקען).

וואָס רעדסט דו?

דער „פעטער“.

איך בין אַזינדיגער מענש, איך ווייס עס גאַנץ גוט אַזוי ... די
טום האָט ער מיר געדראָסט אונטערברעכען, דעם קאַפּ אין דער ערד...
אַ יונגען טויט ... פון מיין קינד, וואָס האָט ער געוואָלט? פון מיין
אַרים קינד?

ר' אלי.

הער דו, מען טאָר נישט אַזוי רעדען געגען גאָט.

דער „פעטער“

(אויפגערעגט).

אַלץ מעג מען רעדען ... דעם אמת ... איך בין טאָקע יעקל
טשאַפּטשאַוויטש — א „פעטער“ פון א „הייזעל“, נאָר דעם אמת מעג
מען אפילו גאָס וואָגען ... איך האָב שוין גאָר נישט קיין מורא ... איך
בין געגאַנגען צו אייך אין בית-המדרש אַריין ... איך האָב אייך אַלץ
פערצעהלט ... האָט איהר מיך געהייסען אַ ספר-תורה שרייבען. דערי-
נען, ביי איהר אין שטיבעל, האָב איך עס אַריינגעשטעלט ... גאַנצע
נעכט בין איך דערביי געשטאַנען, און איך האָב דערצו אַזוי געזאָגט:
דו ביסט טאָקע אַ גאָס ... דו ווייסט פון אַלץ, וואָס איך טו ... דו
וועסט מיך שטראָפען ... שטראָף מיך ... מיין ווייב שטראָף, מיר האָ-
בען געזינדיגט, אָבער מיין אונשולדיג קינד שוין ... אויף מיין אַרים
קינד האָב רחמנות ...

ר' אלי.

עס איז דאָך איהר קיין שום שלעכטס נישט געשעהן...
זי וועט צוריק-קומען... וועט נאָך זיין אַ גאַנץ יודיש ווייבעל...

דער „פעטער“.

סיי-ווי-סיי ... דער טייוועל גענומען ... עס וועט זי שוין צי-
הען ... האָט זי נאָר געמאַכט דעם אָנהויב ... וועט זי שוין נישט רז-
הען ... נישט היינט איז עס מאָרגען ... די נשמה דעם טייוועל איבער-
נעגעבען ... איך ווייס עס ... אוי, איך ווייס עס ...

ר' אלי.

דו רעד נישט קיין נאַרישקייטען ... דו שטיל דיך איין ... דו
בעט גאָט איבער אין האַרץ ... לעג אַוועק דיין פֿרנסה ... דיין טאָכטער
וועט נאָך מיט גאָט'ס הילף חתונה האָבען, ווי אַלע יודישע טעכטער
און וועסט נאָך פון איהר נחת האָבען ...

דער „פעטער“.

פערפאַלען, רבי, אוי פערפאַלען ... וואָלט אויף איהר אַ יונגער
טויט געקומען, רבי, וואָלט איך גאָר נישט געזאָגט ... געשטאַרבען,
ווייס איך, אַז איך האָב אַ כשר קינד בערגאַבען ... געה איך צו איהר
אויף קבר-אַבות, און זאָג מיר אַזוי: אַט דאָ ליגט דיין קינד ... ביסט
דו אַליין אַ זינדיגער מענש, דאָ ליגט דיינס אַ כשר קינד, אַ אָרנטליך
קינד ... אָבער אַזוי וואָס בין איך ווערט אויף דער וועלט? דו אַליין
ביזט זינדיג ... לאָזט איבער אַ זינדיגען דור ... נאָך דיר ... און אַזוי
ציהט זיך די זינד פון דור צו דור ...

ר' אלי.

דו זאָג נישט אַזוי, אַ יוד טאָר נישט אַזוי רעדען, דו נעהם
דיר גאָט צו היילן און דו זאָג אַזוי: וואָס עס איז געווען איז
פערפאַלען ...

דער „פעטער“

(האקט איהם איבער).

איהר, רבי, רעדט מיר נישט איין ... איך ווייס, אַז עס איז

שוין פערפאלען... די זינד ליעגט אויף מיר און אויף מיין הויז, ווי אַ
 שנור אויפ'ן האַלז... גאָט האָט נישט געוואָלט... נאָר איך פרעג
 איך, רבי, פאַר וואָס האָט גאָט נישט געוואָלט? וואָס וואָלט עס
 איהם געאַרט, אַז דו, יעקל טשאַפּטשאַוויטש, וועסט דיך אַרויסראַטעווען
 פון דעם זומפ, אין וועלכען דו זינקסט? (נעהט אַריין אין רבקה'לעס צימער,
 ברענגט אַריין דאָס ספר-תורה, הויבט עס אויף און רעדט) דו, ספר-תורה! איך
 ווייס—דו ביסט אַ גרויסער גאָט! דו ביסט דאָך אונזער גאָט... איך,
 יעקל טשאַפּטשאַוויטש, האָב געזינדיגט... (קלאַפט זיך מיט די פויסטען אין
 האַרצען) מיינע זינד... מיינע זינד... דו מאַך אַנס, דו שיק אַראָב
 אויף מיר אַ פייער און פערברען מיך, אָט אַזוי ווי איך שטעה! דו
 עפען אויף די ערד און לאָז מיך איינגעזונקען ווערען... נאָר מיין קינד
 היט מיר אָב... שיק זי מיר אָב אַזוי ריין, אַזוי אונשולדיג, ווי זי איז
 געווען... איך ווייס... ביי דיר איז אַלץ מעגליך... דו טו אַנס... דו
 ביזט דאָך אַ גרויסער גאָט... אַז נישט... ביזטו קיין גאָט נישט... זאָג
 איך דיר, איך, יעקל טשאַפּטשאַוויטש, אַז דו ביזט קיין גאָט נישט...
 אַז דו ביזט נקמה'דיג, ווי אַ מענש ביזט דו...

ר' אלי

(ניט זיך אַכאַפּ אויף און גיט אַ ריס אַרויס דאָס ספר-תורה פון „פעטערס" האַנד).
 דו ווייסט, צו וועמען דו רעדסט? (קוקט איהם אָן, נעהט דערנאָך
 אַריין אין רבקה'לעס צימער מיט'ן ספר.) דאָס ספר-תורה בעט איבער!

דער „פעטער“.

דעם אמת מעג מען אפילו גאָט אין פנים אַריין זאָגען. (נעהט
 נאָר ר' אליין אין צימער.) איז ער אַ גאָט, זאָל ער דאָ אויפ'ן אַרט זיין
 נס בעווייזען...

שרה

(לויפט אַריין מיט איספעט, זי איז צורודערט, לויפט צו צום שפיגעל און
 פערקעמט זיך די האָר מיט דער האַנד, רופענדיג).
 קום, אַריין, שלמה, וואָס שטעהסט דו הינטער דער טהיר?

שלמה

(אין דער טהיר).

וואו איז יעקל? וואל ער וויסען (קומט אריין) פאר אַנאש בויאָס
יעקל איך אלץ מאַכען, כאָטש ער האָט מיך בעליידיגט.

שרה

(לויפט צו דערווייל צו רבקה'לעס טהיר, פערשליסט זיך נאָכ'ן פעטער און ר' אליין).
לאָז איהם דאָרט צו רוה, (מיט אַ שטייכל) ער איז דאָך אַ גאנצער
פּרומאַק אין דער לעצטע צייט געוואָרען... חבר'ט זיך מיט פרומע
יודען (לויפט צו, פערשליסט די טהיר נאָך שלמה'נען) פלות זיך אויפגעקליבען,
אַזאַ אַנשיקעניש דאָס איז, עס איז זיך דאָך פון איהר נישט אַבצויאָ-
נען, לויפט זי נאָך ווי דו וואָלסט שוין איהרער געווען... אודאי אויך
אַ הער-קומען נאָך דיר צו לויפען... (שטייכלט) אוי, שלמה, אוי שלמה
טהורה זיך אַיינגעשאַפט... (זי געהט צו צום פענסטער. פראלט אויף די לאָרען,
אַ שטראהל צימער-ליכט בעלויכט דאָס שטייכל). וואָס האָבען זיי זיך צוגע-
מאַכט? ווי צו דער קנות...

שלמה

האָב ניש קיין מורא זאָג איך דיר, אַז איך האָב דיר אַיינמאַל
צוגעזאָגט יאָ—איז יאָ. פאַר וועמען איך וועל נישט טהון—פאַר דיר
וועל איך עס טהון, כאָטש דו האָסט מיך אין די לעצטע צייט שלעכט
בעהאַצט... נאָר עס מאַכט נישט אויס... מעג זי שוין מיט'ן קאָפּ
פערלייגען, עס וועט שוין גאָר נישט העלפען...

שרה

(ניט אַ געה צו איהם, כאָפט איהם אָן פאַר דער האַנד, קוקט איהם אין די אויגען)
אַזאַ יונג ווי דו ביזט—דאַרפסט דו אַזאַ מויד צו געהמען? ווער
איז זי? אַרום-געוואָלגערט זיך פון „הייזעל“ צו „הייזעל“, אַזאַ יונג
זי דו ביזט... קענסט יעצט כאָפען אַ שענעם גראַשען, דאַרפסט דו
זי אַ יונג מיט אַ פאַר הונדערט רובעל, קענסט דו נישט געהמען אַ

לייטיש מיידעל? פאר וואָס נישט? פרעג איך וואָס, דו ביזט נישט
אַזאָ יונגער מענש, ווי אַ אַנדערער? (קלאַפט איהם אויף די פלייצעס) דו
דעד מיט מיר, שלמה, דו וויסט: איך בין צו דיר קיינמאל נישט
געווען שלעכט... כאַטש איך בין אין די לעצטע צייט אַזוי געווען צו
דיר... דאָך בין איך שטענדיג שרה געווען. זאָג, אפשר נישט? (קוקט
איהם אין די אויגען אַרײַן).

שלמה

(מאַכט זיך גלייך די וואַנטען).

ע, ק'טשאַרטו... דער טייוועל ווייס, געלאָזט זיך דעם קאַפּ
פערדרעהען פון דער מויד... אויף דערווייל... אַ פאַר גראַשען צו
כאַפען... אַ נישט מיינסט דו טאַקע האָב איך געקלעהרט מיט איהר
אויף אַ רעכטען אמת... די מאַמע וואָלט מיר די אָדערן פון לייב
פערשטאַלען... כ'האָב אַ אַרג'ליכע מאַמע... און מיין שוועסטער?

שרה

קין אַנדער געשעפט שוין נישט, נאָר זיך דעם קאַפּ צו פער-
דרעהען מיט אַזאָ „נישט“ און אַ „הייוועל“ זיך צו פערלייגען? וואָס
מען האָט היינט, משטיינס געזאָגט, פון די גאַנצע „הייוועלך“? עס לוינט
טאַקע האָבען צו טהון מיט אַזעלכע אויסוואורפס... (נעהט צו צו איהם,
שטעקט איהם די אויערינגען אין) דו נעהט אָט דאָס צו „נאָ דיר נאָך אַ
הונדערטער צו און זאָג מיר, וואו רבקה'לע איז?

שלמה

וואָס איז וואָהר — דאָס איז וואָהר... דו ביזט אַמאָל געווען אַ
גוטע יודענע (ווינקט צו איהר) אין די לעצטע צייט ביזט דו קאָליע גע-
וואָרען, נאָר עס קומט נישט צו דעם... זאָלסט וויסען, אַז שלמה איז
אַ נאָש-בראַט... (נעהט צו די אויערינגען און געהאַלט ווי אין קעשענע).

שרה

דו זאָג מיר, שלמה, וואו זי איז איצט... פאַר כיר מעגסט דו

עלץ זאָגען, כאָטש איך בין איהר מאַמע ... דו וויסט: איך שרעק מיך
נישט איבער מיט אַזעלכע זאַלען ... זאָ, האָסט דו ערגעץ זי אַוועק-
נעפיהרט ... צו אַ ...

שלמה.

זי איז זעהר נאָהענט פון דאַנען ... אַז איך זאָג דיר, אַז איך
ברענג זי דיר — ברענג איך זי ... הערסט, אַזאָ יאָהר שוין אויף מיר,
וואָס פאַר אַ נקבה דאָס קען זיין ... איהר בליק ... איהר שיק ... גע-
ממור'ס זאָג איך דיר, אויף איין אויג ...

שרה.

הע, שרה קען נאָך ... זאָג מיר, שלמה, וואו האָסט דו זי?
פאַר מיר קענסט דו עלץ זאָגען ... (נעהמט איהם אַרום מיט איין האַנד, קלא-
פענדיג איהם מיט דער צווייטער אויף דער פלויצע און קוקט איהם שעלמיש אין
די אויגען.) יאָ ... זאָג, גוטער-ברודער!

שלמה.

נישט ווייט פון דאַנען ... נישט ווייט.

(עס הערט ויך אַ קלאפען מיט פויסטען אין דער טהיר פון דרויסען).

הינדעל

(הינטער דער טצענע).

דו וויסט נישט פון איהר ... דו וויסט נישט פון איהר ..

שרה.

לאָז זי דעם קאַפּ אָן וואַנד קלאַפען ... אין די אַפּקע ווי זי
האַט איהם אַריינגעכאַפט ... חאַ ... חאַ ... ער טאָר דאָך גאָרנישט געהן
אָהן איהר ... (קוקט איהם שעלמיש אָן) שעמען מענסטו זיך, מיט מיידען
טראַגט ער זיך אַרום ... (שלמה קלערט אַ וויילע. שרה באַפּט איהם אָן ביי דער

האנר, נישט איהם א פיהר אָב אין אַ ווייט. מיט מיר רייך ... וואָס דאַרפסט
 דו זי? איך וועל דיר געבען אַ מיידעל ... דו וועסט זעהען. (היינט
 נא איהם.)

הינדעל.

(הינדעל ברעכט אויף די טהיר, לויפט אַרײַן מיט אימפעט.)

וואָס האָבען זיי זיך אין איהם אָנגעכאַפּט? אַ בייזע נאַכט אױף
 זייער קאַפּ, ביי זיי לויפט אַוועק אַ טאַכטער ... (נאַפּט אָן שלמה'ן ביי
 דער השגה) דו ווייסט נישט, וואו זי איז. וואָס ווילען זיי פון דיר?

שרה

(וועגט זיך אַוועק אויף אַ שמוהל, קוקט אָן שלמה'ן שעלמיש. ווייזט אויף
 הינדעלען.)

דאָס איז זי, די חיה'טע? כאַ—כאַ—גאַ ...

הינדעל

(קוקט זיך אום.)

ווי אַ ביזן געלעכטער עס איז אויף איהר ... (צו שלמה'ן) דו
 ווייסט נישט פון איהר, (פיהרט איהם אין אַ ווייט. אין דער שטיל) מיר ווע-
 לען אַוועקפאַהרען קיין לאַדז ... דאָרט אַ חופּה שטעלען ... אַ דירה דינ-
 גען ... אַזעלכע צוויי נקבות ... בעדענק, וואָס דו טהוסט? (הויך) וואָס
 האָבען זיי זיך אָן דיר אָנגעטשעפעט? דו ווייסט נישט פון איהר ...
 (ציהט איהם ביי דער האנד) קום, שלמה ... (שלמה ווייגערט זיך.)

שרה

(הויך מיט אַ חנפ'דיג שטיינעלע.)

נו, סאַרוואָס געהסטו נישט מיט איהר, שלמה? זי איז דאָך
 געקומען נאָך דיר ... אַוועקפאַהרען נאָך לאַדז ... אַ חופּה שטעלען ...
 אַ דירה דינגען ... הים, הים. (היינט זיך אויף צו שלמה'ן, ציהט איהם אַזעט)

פון חנרלען.) אַזאַ יונגער יונג ווי דו ביסט, האָסט אַ אָרנטליכע יודי-
שע מאַמע, אַ פרומען טאָטען געהאַט... וואָס וויל זי פון דיר האָבען?
וואָס האָט זי זיך צו דיר צוגעטשעפּעט?

שלמה

(רופט).

קום, שרה, נעהם אַרויף רבקה'לען.

הינדעל

(פערשטעלט איהם מיט דער האַנד דאָס מויל).

דו וועסט נישט זאָגען... דו ווייסט נישט פון איהר, (ווי לויפט צו
צו דער אויסגאנגס-טהיר, און מאַכט וי צו, אַוועקשטעלנדיג זיך ביי איהר). איך
וועל דיר נישט אַרויסלאָזען. (וואַרפט זיך צו שלמה'ן, כאַפט איהם אָן ביי דער
האנד) געדענק, שלמה... זיי מעגען, מיר טאָרען נישט?! קום, שלמה...
מיר וועלען אַוועקפּאַהרען... אַזאַ פרנסה... אַזאַ פרנסה...

שלמה

מיר האָבען שוין געהערט... שוין געהערט... (שמוסט זי אָב פון זיך)
שפּעטער וועלען מיר רייידען, איצט האָב איך קיין צייט נישט. (נעהט
אָרויס מיט שרה'ן).

שרה

(לויפט צוריק אַריין, גיט אַ פּראָל אויף די טהיר פון רבקה'לעס צימער, רופט).
רבקה'לע, איז דאָ!

הינדעל

(אין קאָרידאָר).

איך וועל דיר נישט לאָזען... דו וועסט נישט זאָגען...

שלמה

(אין דער מוהל)

קום, שרה.

שרה

(ארויסלויפטנדיג נאך שלמה'ן).

איך געה, שלמה.

(שרה, שלמה, הינערקל אָב).

ר' אלי

(קומט אריין מיט'ן „פעטער“).

גלויבט צו גאָט! גלויבט צו גאָט! (צום „פעטער“, וועלכער דרעכט זיך ארויף און אראָב איבער דער שטוב. ר' אלי געהט איהם נאָך) און זעהסט, אָט האָט דיר השם יתברך געהאַלפֿען... ער שטראָפֿט טאַקע, אָבער ער שיקט די רפואה פֿאַר די מפה... כאָטש דו האָסט געזינדיגט, כאָטש דו האָסט גערעדט עזות'קייטען. (וואָגט איהם אָן) פון איצט אָן מוזט דו געהמען אויף דיר, אַז דו זאָלסט אַזעלכע ווערטער נישט רעדען... זאָלסט דרך-אָרץ האָבען... גרויס דרך-אָרץ... זאָלסט וויסען, וואָס אַ ספר תורה איז, און וואָס אַ יוד אַ למדן איז... מוזט געהן אין בית-המדרש אַריין, מוזט דו געהן... מוזט אַ גרויסע נדבה אויף תומכי-תורה גע-בען... און פאַסטען אַ תענית, וועט גאָט דיר מוחל זיין... (פיווע. קוקט אויס'ן „פעטער“, וועלכע דרעכט זיך ארויף און אראָב פערמאַכט אין אנדערע ענינים) וואָס, דו הערסט מיך נישט? מיט השם יתברך'ס הילף וועט אַלץ דורכגען בשלום, איך וועל טאַקע באַלד אַריבערגעהן נאָכ'ן חתנ'ס פאַטער... און מיר וועלען די זאַך אַ דורכשמעסען בפרוטרוט... נאָר זאָלסט דיר נישט דינגען, אַ הונדערטער אַרויף, אַ הונדערטער אַראָב. זאָלסט וויסען, ווער ער איז און ווער דו ביזט... און זאָלסט טאַקע באַלד מסלק זיין דעם נדן און נישט בעלעמוטשען מיט די חתונה... אַז עס זאָל, חלילה, נאָך אַמאָל צו קיין מַשול נישט קומען... אַזעלכע זאָכען לייגט מען נישט אָב... (קוקט אויס'ן „פעטער“) וואָס, דו

הערסט מיך נישט? איך רעד דאך צו דיר?

דער „פעטער“

(ווי צו זיך).

איין יאָר וויל איך זי נאָר פרעגן, נאָר איין נאָך, נאָר דעם
אמת זאָל זי מיר זאָגן... דעם גאנצען אמת: יא, אָדער ניין.

ר' אלי.

דו זינדיג נישט, דאָנק גאָט, וואָס ער האָט דיר אויף צוויי
פיעל געהאָלפן.

דער „פעטער“

(ווי פריהער).

איך וועל איהר גאָר נישט טהון... נאָר דעם אמת: יא, אָדער
ניין.

ר' אלי.

דעם אמת... דעם אמת... גאָט וועט העלפן... אַלץ וועט אַ
זוכגען בשלום... איך געה שוין נאָכ'ן מחותן, ער איז אין בית-
המדרש און וואָרט אויף מיר אורדי, (קוקט ווי אום) זאָג דיין פלוני,
אַז זי זאָל דאָ דערווייל צורוימען... און דו מאַך אַ קנין-יד, טאָקע
באַלד אויפ'ן אָרט... אַז ער זאָל קיין צייט נישט האָבען פון עפעס
געוואָהר צו ווערען און חרטה צו האָבען... שמועס אָב די זתונה
און שיק אַוועק די פלה צום חתנ'ס משפחה... נאָר נישט בעלעמוס-
שעט... שאַ שטיל, קיינער זאָל נישט געוואָהר ווערען... (מאכט ווי
צום ארויסנעהן) און דו שלאָג דיר די נאַרישקייטען פון קאָפּ אַרויס, געהם
דיר גאָט צו הילף, און זיי אייפגערוימט... אַז דער מחותן זאָל חלילה
נאָר נישט בעמערקען... (ארויסגעהערט) זאָג דיין פלוני, אַז זי זאָל דאָ
ארענטליך מ'זען (נעהט אָב).

דער „פעטער“

(דערהט זיך ווי פריהער איבער די שטוב).
 נאָר דעם אמת זאָל זי מיר זאָגען... דען ריינעם אמת
 (א לענגערע פּויוע)

שרה

(אין דער טהיר).
 קום אַריין, קום, דער טאַטע וועט דיר נישט שלאָגען... (פּויוע)
 געה אַריין זאָג איך דיר. (שטופט אַריין רבקה'לען. רבקה'לע איז אין אַ שוץ
 אַרומגעהילט ייִבערן קאָפּ, שטעהט ביי דער טהיר, קוקט אונפערשעמט מיט די
 אויגען, פערביסען די ליפּען, שחיינט, שטעהענדיג אויף איין אַרם).

שרה.

און וואָס שטעהסט דו, טאַכטער לעבען? נחת אונז אָנגעהן...
 פאַר אונזער פּראַצע... פאַר אונזער מיה... שוין שפּעטער זיך מיט
 דיר אָברעכענען (האַקט אָפּ) געה אַריין... קעם דיר צו, טהו אָן אַ
 קלייד, אַ מענש דאַרף צו קומען... (צום „פעטער“) איך האָב געטראָפּען
 ר' אליין, ער איז געאַנגען נאָכ'ן מחותן... (קוקט זיך אין שטוב אום)
 אַ חורבן נאָך מיר—ווי דו זעהסט אויס!
 (נעהט זיך האַסטיג די זאכען גלייך צו שטעלען).

דער „פעטער“

(דערוועגט רבקה'לען, קוקט זי אָן, דערנעהנט זיך צו איהר, געהט זי ווייך אָן
 ביי דער האַנד, פיהרט זי אהין צום טיש).
 האָב נישט קיין מורא, איך וועל דיר נישט שלאָגען... (ער זעהט
 זיך) זען דאָ זיך אַנידער געבען מיר, (רוקט איהר אַ שטוהל אַהער) זען דיר.

רבקה'לע

(ברונדיג, בעהאַלט דאָס פנים אין אַ טיך).
 איך קען שטעהן אויך.

דער „פעטער“

זען דין, (ער זעצט זי אַנדער) האָב נישט קיין מורא.

רבקה'לע

(פון אונטער דער טוך).

וואָס האָב איך מורא צו האָבען?

דער „פעטער“

(שטאמעלט).

רבקה'לע, זאָג מיר, רבקה'לע... דו ביזט מיין טאָכטער, אין
בין דיין טאָטע, (וויינט אויף שרה'ן) דאָס איז דיין מאַמע... זאָג מיר,
טאָכטער, זעה, דעם גאַנצען אמת זאָג מיר... דו האָב נישט קיין
מורא פאַר מיר... דו שעם דין נישט פאַר מיר... איך ווייס, נישט
איבער דיינע זינד, נישט איבער דיינע זינד... איבער מיינע, איבער
מיינע, איבער דיין מאַמעס זינד... אונזערע זינד... זאָג מיר, טאָכטער

שרה.

גיב נאָר אַ קוק, ווי ער האָט זיך אַנדערגעזעצט מיט איהר
אויטטענה'ן... וואָס וויל ער פון איהר האָבען? קוים דערלעבט! לאָז
זי אַריינגעהן אָנטהון זיך, אַ מענש דאַרף דאָך באַלד אַנקומען. (נעהט
צו, וויל אַוועקנעהמען רבקה'לען פון „פעטער“).

דער „פעטער“.

לאָז זי אָב זאָג איך דיר.

(שטופט אָב שרה'ן פון רבקה'לען).

שרה

משוגע איז ער געוואָרען היינט וואס טהוט זיך דאס מיט איהם?

(נעהט זיך ווייטער צו צוויימען).

דער „פעטער“

(וועט אנדער רבקה'לען נעמען ויר.)

איך וועל דיר נישט שלאָגען ... (נעהמט אן מיט ווייניג פינגער איהר דינעם האלד) ווען איך וואָלט דיר דעם האָלד אָפּגעדרעהט אָט אַזוי, איי-דער דו ביזט אויפגעוואַקסען, וואָלט פאַר דיר גלייכער געווען און פאַר מיר גלייכער געווען ... נאָר האָב נישט קיין מורא, איך וועל דיר גאָרנישט טהון ... נישט איבער דיינע זינד האָט אונז גאָט געשטראָפּט, איבער איי-ערע. איך האָב דיר אָפּגעהיט ווי מיין אויג אין קאָפּ, אַ ספר-תורה האָב איך געלאָזט שרייבען, פאַר דיינעט וועגען ... איך האָב עס צו דיר אין שטיבעל אַריינגעשטעלט און דערצו געבעטען גאַנצע טעג, גאַנצע נעכט: היט אָב מיין קינד פון שלעכטס ... מיך שטראָף, דייין מאַמע שטראָף, נאָר מיין קינד היט אָב ... וועסט אויפ-וואַקסען, וועל איך מיט דיר אַ שוין טהון ... איך וועל דיר נעהמען אַ אַרענטליכען יונגען-מאָן פאַר אַ חתן ... איך וועל אייך ביידען קעסט געבען ... איהר וועט אייך ביידע לעבען ...

רבקה'לע

(פון אונטער דער מוך.)

איך האָב נאָך צייט התונה צו האָבען ... איך בין נאָר יושע אַזוי אלט.

שרה.

דאָס רעדט נאָך אַקעגען ...

רבקה'לע.

נאָר מיר ווילען זיי מאַכען פאַר אַ רבי'צין, פאַר וואָס האָט די מאַמע נישט אַזוי פריה התונה געהאַט?

שרה.

האַלט דעם פיסק, וואָרום איך פאַסט עס דיר אויס! אויס!

נעלערענט זיך דאָס, איבער איין אַכט זיך אויסגעלערנט!

רבקה'לע

... (פערשטענדיג).

יֵאָ, איך ווייס שוין ...

דער „פעטער“.

לאָז זי אָב! (האַסטיג) איך וויל זי נאָר איין נאָך פרעגען ... נאָר
איין נאָך, דעם אמת זאָג מיר ... איך וועל זיך נישט שלאָגען, איך
וועל זיך נישט אָנריהרען, נישט דו ביזט שולדיג ... (קען דאָס וואָרט
נישט אַרויסריידען) אָפען זאָג מיר, דאָס ... דאָס ... דעם גאַנצעו אמת
זאָג מיר ... דעם אמת ...

שרה.

וואָס פאַר אַ אמת זאָל זי זיך זאָגען? וואָס ווילסט דו פון איהר
האַבען?

דער „פעטער“.

נישט זיך פרעג איך. (שטעלט זיך אויף, לאַפּט אָן רבקה'לען ביי דער
האַנד) דו שעם זיך נישט פאַר מיר ... איך בין אַ טאַטע בין איך ...
פאַר מיר קענסט דו אַלץ זאָגען ... זאָג אָפען ... ביזט נאָך ... ביזט
נאָך אַזוי רייך, ווי דו ביזט אַרויסגעגאַנגען פון דאַנען? ביזט דו נאָך
אַ פּשע יודיש קינד?

שרה

(רייסט אַרויס רבקה'לען פון פעטערס האַנד).

וואָס ווילסט דו פון איהר האַבען? דאָס קינד ווייסט נישט פון
קיין שלעכטס, לאָז זי אָב.

דער „פעטער“

(האלט רבקה'לען פעסט ביי דער הייז, פרובט איהר קוקען אין פנים אריין)

דו זאָג מיין דעם אב, איך וועל דיר גלויבען ... אין פנים אריין קוק מיר ... גלייך אין פנים אריין ... ביזט נאָך אַ כשר יודיש קינד? אין פנים אריין קוק מיר, גלייך אין פנים אריין! (בעמיהט זיך צו קוקען איהר אין פנים אריין). רבקה'לע בעהאלט דאָס פנים אין טוך).

שרה.

פאַר וואָס נעהמסט דו נישט די טוך פון קאַפּ אַראָב? אין שטוב אין אַ טוך? (רייסט איהר די טוך פון קאַפּ אַראָב. רבקה'לע לאָזט זיך נישט, בע-האלט דאָס פנים אין קאפּטען).

דער „פעטער“

(שרייט).

דו זאָג מיר יעצט ... שעם דיך נישט ... איך וועל דיר גאָר נישט טהון. (האלט זי פעסט ביי די הענט, נעהמט זי צו זיך און קוקט איהר אין די אויגען). ביסט דו נאָך אַ כשר יודיש קינד? — זאָג מיר, דאָ אויפ'ן ארט

רבקה'לע.

(פרובט פערשטעקען דאָס פנים אין קאפּטען)

איך ווייס נישט ...

דער „פעטער“

(שרייט)

דו ווייסט נישט ... דו ווייסט נישט, נאָר ווער דע ווייסט? ווי הייסט: דו וויי ... דים אמת זאָגען ...

סיסטו נאָר

רבקה'לע.

(ניט זיך אריס ארויס פון פעטער'ס הענד).

אין די מאמע האָט געמעגט?.. און דער טאָטע האָט געמעגט?..
איך ווייס שוין פון אַלץ... (פערשטעלט זיך דאָס פנים מיט די הענד) שלאָגסט
מיר, שלאָגסט מיר!

(שרה לויפט צו מיט אויסגעשטרעקטע הענד, וויל רבקה'לען שלאָגען, דער
פעטער שטופט זי אָב מיט איין קלאַפּ, ועצט זיך אַוועק בלייבן אויף זיין
שטוהל, אָסעמט שווער אָב. רבקה'לע ועצט זיך אויף דער ערד, וויינט הויך.
א שטילע לאַנגע פּויע. שרה דרעהט זיך אין שטוב אַרום. מען זעהט, אז
זי ווייסט נישט, פון וואָס צו אָנפאַנגען. נאָך אַ לאַנגע פּויע נעהמט זי דעם
בעזעס און קעהרט אויס די שטוב שווייגענדיג, ווי זי וואַלט עפעס גענוג'עט,
נאָכהער געהט זי צו צו רבקה'לען, הויבט זי אויף ביי דער האַנד און פיהרט
זי אַריין אין צימער. דאָס אלץ טהוט זי שווייגענדיג. דער „פעטער“ בלייבן
אויף זיין אָרט. רבקה'לע אָב).

שרה

(קומט אַריין פון רבקה'לעס צימער, לויפט צו צום „פעטער“, האַפט איהם אָן
סאָר דער האַנד, בעסענדיג זיך).

יעקל, בעדענק דיך, געדענק אין גאָט, ווער דאָרף דען פון עפעס
צו וויסען? ... (פויע) שטיל דיך אייז... (פויע) רבקה'לע וועט חתונה
מאַכען, מיר וועלען נאָך נחת פון איהר דערלעבען...

דער „פעטער“

(שוויינט).

שרה

טהו אָן אַ קאָפּאָטע, זיי וועלען דאָך באַלד אָנקומען. (קומט אויף
דעם „פעטער“, אָנהאַנגנדיג) ווער דאָרף דען פון עפעס צו וויסען?

דער „פעטער“

(שוויינט, בלאָזט מיט די אויגען אויף איין אָרט)

שרה

(ברענגט אריין דעם פעטערס ראק, טהוט איהם אן א הוט. דער פעטער
לאזט זיך אנטהון.)

אזא אונגליק... אזא אונגליק... געה רעכט דין אויף עפעס...
(אונגעטהון דעם פעטער, מאכט זי אויף זיך גלייך די מלבושים, שטעלט אלץ אין ארד-
נונג, לויפט אריין אין רבקה'לעס צימער. מען הערט ווי זי בעהאלט עפעס דערינען.
לויפט באלד צוריק ארויס.) שוין שפעטער מיט דין זיך אברעכענען. (קוקט
ארום די שטוב, אויב עס איז אלץ אין ארדנונג, גלייבט נאך עפעס אויס.) היינטיגע
צייטען... האווע אויף קינדער, אוי, אוי...
(אויף די טרעס הערט מען אויסגעהערע מרים.)

שרה

(לויפט צו צום פעטער, זיהט איהם ביים ארבעט).
די געהען, געדענק אן גאט... יעקל... אלס קען נאך גוט ווערען...
עס קומען אריין ר' אלי און א פרעמדער יוד.)

שרה

(שטופט ארויסער די האר אונטערן שייטל, שטעלט זיך אין די טהוי, גרייט
אויפצוגעהמען די געסט.)

ר' אלי.

גוט מארגען.

שרה.

גוט מארגען — גוט יאָהר. ברוך הבא, (אביסל נויטישט. שטעלט זי
אנידער א שטוהל. עס וועטן.)

ר' אלי.

(פרעהליך.)

וואו איז דער מחותן? (וועט מיט די אויגען דעם פעטער.)

שרה

(מיט א שטייבעלע צום פעטער.)

יעקל, פארוואס ווייזט דו דין נישט? (זי וועט נעהנטער דעם שטוהל)

צום „פעטער“.

(די יודען גיבען איהם אַב שלום-עליכם, וועצען זיך.)

ר' אל

(בעוועגט מיט די הענד).

לאָז מען זיך באַלד געהמען צום ענין. (צום פרעמדען יוד, ווייזענדיג אויפ'ן „פעטער“). דער יוד וויל זיך מיט אייך משוך זיין, ער האָט אַ כשר'ע, יודישע בתולה, וויל ער איהר געבען אַ מאָן אַ תלמיד-חכם, קעסט כל ימיו.

דער פרעמדער יוד.

מהיבית היתא!

דער „פעטער“

(שטעלט זיך אויף פון טיש).

יָא, ר' יוד, אַ כשר'ע יודישע בתולה ... אַ כשר'ע ..

ר' אלי

(צום פרעמדען יוד).

פינף הונדערט רובל במזומנים וויל ער באַלד מסלק זיין צו די תנאים ... קעסט כל ימיו ... האַלטען איהם ווי אַ אייגען קינד.

דער פרעמדער יוד.

מילא מיין סחורה האָב איך גישט אויסצוריהמען, ער זיצט אַ צוויי יאָהר און לערנט — האָט ער די הוראה אין קעטענע.

ר' אלי.

דאָס ווייסט מען טאָקע — דער יוד וועט איהם האַלטען ווי אַ אויג אין קאָפּ, פון כל טוב וועט ער דאָ האַבען, ער וועט קען זי-צען און לערנען יום ולילה.

דער „פעטער“.

(נחייט אויף רבקה'לעס ציטער).

יָא, דאָרט, דערינען וועט ער זיצען און לערנען אין דער

הייליגער תורה ... איך האָב אַ פּש'ר'ע, יודישע טאַכטער. (נעהם אריין אין רבקה'לעס צימער און שלעפט אַרויס מיט געוואָלד רבקה'לען ביי דער האַנר, זי איז נאָך האַלב אויסגעשטאָן, די האַר צופלאַשעט, ווייזט אויף רבקה'לען) אַ פּש'ר'ע יודישע בתולה וועט חתונה האָבען פאַר אייער זוהן ... האָבען פּש'ר'ע, יודישע קינדער ... ווי יעדע יודישע טאַכטער ... (צו שרה'ן) וואָס, ניין? (לאַמט חילד צום פרעמדער יוד). יאָ, יאָ, מחותן, אַ פּש'ר'ע יודיש ווייבעל זיין ... מיין ווייב וועט זי אונטער דער חופּה פיהרען ... אין, הייזעל! אַראָב! אונטער! (ווייזט אויס'ן קעלער) אין, הייזעל! (שלעפט רבקה'לען ביי די האַר צו דער טהיר) אין, הייזעל! אַראָב!

שרה

(לויפט צו חילד).

געוואָלד, מענטשען, ער איז משוגע געוואָרען! (זי חיל אַרויסרייסען רבקה'לען).

(דער, פעטער'ס שטופט זי אָב, שלעפט אַרויס רבקה'לען פאַר די האַר).

דער, פעטער

אין, הייזעל! אַראָב ... (אָב מיט רבקה'לען, הינטער דער סצענע הערט מען רבקה'לעס געחיינן).

דער פרעמדער יוד.

(ערשטוינט און דערשראָקען).

וואָס איז דאָס?

(ר' אלי חיינט צו איהם. שלעפט איהם ביים אַרבעט און ווייזט איהם אויף

דער טהיר. דער פרעמדער יוד שטעהט נאָך ערשטוינט. ר' אלי צוהם איהם

צו דער טהיר, נעהען אָב. פויע.)

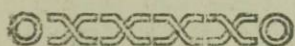
דער, פעטער

ברענגט צוריק צושלעפען ביי דער האַנר ר' אלי'ן, וועלכען ער האָט אויף

די מרעם געפאַקט.)

דאָס ספּר-תורה געהט איך מיט, איך דאַרף עס שוין נישט מעהר!

(פאַר האַנג.)

ש ל ו ם א ש

ד ע ר ב ו נ ד
פון די שוואכע

א דראמע אין דריי אקטען.

פערזאנען:

סטעפאן בארטקאוויטש. א גוי אין די פיערציגער; אויפזעהער פון
דער צוקער-פאבריק „קאנסטאנטיין“, עס פעהלט איהם איין
האנד. אין דריטען אקט ערשיינט ער אלס „גנב“.

יאדוויגא בארטקאוויטש. זיין סעפארירטע פרוי, אין זיינע יאהרען.
אנדרזשע. א געוועזענער קונסט-מאלער, היינט א שטובען-מאלער.
העלענא. זיין פרוי. אין דריטען אקט ערשיינט זי אלס די „מאדאנע“.

} זיינע קינדער פון 6 ביז 9 יאהר.	יאש
	מיכאל
	טאלשא

א איד. א שטובן-מאלער.

שילער פון א מאלער-אקאדעמיע.

פאנטאסטישע פיגורן: די פראסטיטוטקע, דער שימור, דער בעטלער.

דער ממזר. דער נאר, דער גנב, די פרוי מיט די קינדער.

ערשטער אַקט.

די סצענע שטעלט פאר א גרויסען פויערשען
הויף אין א קליין שטעדטל אונטער דער שטאָדט,
סוף אלע זייטען קומען זיך אן פערדער צו גע-
הען, טייל שוין בעארבייטע, טייל נישט. דער
הויף איז ארומגערינגעלט מיט א צוים. דער צוים
איז באזעצט מיט אלטע טאפאלען, צווישען זיי
אנאלטער צלם. חיים אין הינטערגרונד בערג.
די חייכסטע גיסט זיך הינטער זיי. אין הויף
א פויערשע שטוב מיט צוויי פענסטער, א גרויסע
וועראנדע. אפויער שטעהט אויף דעם פערלד ביי
דעם פענסטער און בעארבייט די ערד. עס איז
פריהלינג. די בויער פאר דעם פענסטער און
פאר דער וועראנדע בליהען שוין קירשען-בלי-
העכץ. עס איז א הערליכער וועגן-נאך-מיטעג.
אלעס איז בענאסען מיט ליכט.

אין הויף ווייזט זיך אנדושיק, עס איז א הויכער מאנספערשויך, א אַנגעלעבטער, מיט דערע, לאנגע צעשוויערטע האַר, שטאַרק געקנייטשט געזיכט, אַרימליך אַנגעטאָן, מיט אַ שניט פון אַ פראַווינציעלען כלי-זמר. די הענד אין די הויזען קעשענעם און פייפט אַ ליעד. די קינדער לויפֿען איהם נאָך און שרייען.

אַנדערשע

צו יאדוויגאָ.

ווייסט, ווער עס איז געקומען? די שוהלע איז דאָ, דער פראַפּעסאָר איז מיט דער שוהלע אויפן לאַנדשאַפט געקויפֿן. אַ, אַ חברה, זאָג איך דיר, די קאַלעגן.

יאדוויגאָ.

דו דרעה זיך אַרום, דרעה זיך אַרום, און דער איד וועט באַלד קומען נאָך דיר, ער איז שוין דאָ געווען דיך ווכען אייניגע מאָל.

אַנדערשע

קאָן ער זיך אויפֿן קאָפּ שטעלען. היינט געה איך נישט שטובען מאַלען, עה, די קאַלעגן וועלען זיך אַודאי באַלד אויפֿן באַרג ווייזען, דאָס לאַנדשאַפט מאַלען. דאָס וועטער היינט פונקט צום לאַנדשאַפט מאַלען... די לופט אַזא קלאַרע. ער קוקט זיך אין הימעל אַריין, און די וואַלקען, אַ-וואַ, אַ-וואַ.

יאדוויגאָ.

דו האָסט אַפנים פֿערגעסען; דו מיינסט, אַז דו ביסט נאָך אין די יונגע יאָהרען. זי ווייזט אויף דער צווייטער טיר. זיי האָבען קיין ברויט נישט דערינען. די קינדער דרעהען זיך פֿאַר'ן טיר אַרום ווי די הונגעריגע פויגעליך.

אַנדערשע

קאָן זיך טאָהן וואָס עס איז, היינט גיי איך נישט שטובען מאַלען, היינט בין איך נישט קיין שטובען-מאַלער. ער כאַפט אַ צווייג פון די ביימער און ציהט איהם צו זיך, נאָ זעה, ווי גרויס

דאָס בליהעכץ איז שוין, עס שפאלטען זיך שוין קנאָספען.
זעה, די בלעטליך ווייזען זיך שוין.

י א ד ו ו י ג א .

פאַרויכטיג, משוגע'נער, וועסט די צווייג אַברעכען.

א נ ד ר ז ש ע י

פיעשטשעט די צווייג ווי מען פיעשטשעט א קליין קינד.

האַב נישט קיין מורא, איך וועל דעם קיין שלעכטס נישט
טהאָן. אז איך דערוועה דאָס ווי עס עפענט דאָס מיילעכעל
און די גרינע קעפליך הויבען זיך אָן אַרויסצוברעכען, ווערט
אין מיר עפעס — אַ, איך וויל צוריקכאַפען דאָס, וואָס איך
האַב פערלאָרען, עס ווערט אַזוי באַנג... אַזוי באַנג... פלוצים.
האַב נישט קיין מורא, איך וועל נאָך אלעס לאָזען שטעהען
און איך וועל אַוועקפאַהרען נאָך פאַרזי נאָך, דאָרט. ער רופט
צום פויער האלב אין שפאַט. נו, ווי זאָגסט דו, פעטערעל, בין איך
אַפאַרפאלענער מענש, אָדער האָב איך נאָך האָפענונג?

י א ד ו ו י ג א .

שקס איהם אן.

אַוועקפאַהרען? דו? לעג דאָך אַוועק דינע שטיק. אַקראַנק
ווייב מיט אַ האַלב טוך קינדערליך, וואָלסט ליעבער אַרבייטען
געגאַנגען, ברויט דעם ווייב געבראַכט. צום פויער. הער נישט
אויף איהם, ער מאַכט זיך צום נאַר.

ד ע ר פ ו י ע ר

מיט אַ געלעכטעריל.

איך קאָן דעם פאַן זעהר גוט, האָט ליעב געלעכטער'ס.

א נ ד ר ז ש ע י .

דאָס איז אלעס דער פריהלינג שולדיג. כ'לעבען, אז איך
דערוועה די קנאָספען און פיהל דעם לופט דאָ, און אָט די
בלימליך וואָס דער פריהלינג ציהט פון יעדען קשאַק זיין
בליהעכץ אַרויס, דאָכט זיך מיר, אז איך בין אייך אַפער-
וואָרפענער קשאַק אונטער אַ צוים ערגעץ און דער פריהלינג
האַט צו מיר אויך דערגרייכט. פון דערהייטענס ווייזט זיך
העלנקא, זי איז אַרימליך געקליידעט מיט אַ פנים פון אַ הייליגער
געפייגנטע.

אנדדוויגא.

דאָס ווייב זוכט דין.

אנדדושי

דערזעהט העלענקען, וועלכע וואנט נישט אהינצוגעהן.

וואָס איז?

העלענא

מיט מורא.

ביזט נישט געגאנגען צו דער ארבייט, דער איד וויל קי
געלד נישט געבען.

אנדדושי.

און צו דעם האָסט דו מיך געבראכט, אַז איך זאָל אַ שטובען.
מאלער ווערען. דענסטמאַל, ווען דער פראָפעסאָר קומט צו
פאָהרען און איך זעה די קאלעגען קומען אויפ'ן לאַנדשאַפט,
זאָל איך צום איד געהען שטובען מאלען. זעה, צו וואָס דו
וואָסט מיר געבראכט.

העלענא

מיט אונטערטעניגקייט און מורא.

די קינדער ווילען עסען.

אנדדושי.

איך ווייס, אַז דו וואָלסט געוואָלט, אַז איך זאָל נעהמען דעם
פענועל און געהן דורך דער שטאָדט, אַז די קאלעגען זאָלען
זעהען, אַז איך בין אַ שטובען-מאלער; איך ווייס, אַז דו
וואָלסט עס געוואָלט, אַז דענסטמאַל, ווען עס ברענט אין
מיר, ווען עס האָט מיך געגעבען אַ נעהם אָן דער חשק, איך ווער
בעגייסטערט, וואָלסט דו געוואָלט, אַז איך זאָל צום איד
שטובען מאלען געהען. ער געהט צו צו יאדחיגען. זעהען זי דעם
גורל פון אַ קינסטלער, וויל ער זיך שוין אַמאָל נעהמען צו דער
קונסט, קומט דאָ ווייב, ברויט פאַר די קינדער. אין האַמלע-
טישען טאָן. אָרער ברויט, אָדער די קונסט, דאָס איז די פרא-
גע? ניין, אַ קינסטלער טאָר נישט חתונה האָבען, טאָר נישט
קיין קינדער האָבען, דאָן איז ער אַ פערפאלענער מענש.

פאני יאדחיגע נעהמט ארויס קליינעלעט פון טאש און ביט איהם.

אַנדרזשע

גיס איבער דאס גלד העלענקען, וועלכע נעהט אַב מיט שוויינען צו יאדחיגען.
דאָ איז אַ אַרטיסט, מאַדאָם. אַ אַרטיסט, אז עס נעהמט איהם
אַן דער השק, אז עס קומט אויף איהם די בעגייסטערונג.
מעג אפילו דאָס ווייב מיט די קינדער הונגערען, וועט ער
אויף גאַרנישט קוקען. ער קוקט זיך איין אין הימעל אריין. אָה,
וואָס פאַר אַ וואַלקען... וואָס פאַר אַ וואַלקען, ווי עס ציהט
זיך... און דעם קאַליער זעה, זעה, וואָס פאַרע פאַרבען...
אָה, וואַלט איך געוואַלט אָט אזוי, אָט אזוי... איך
וואַלט זיי געוויזען, ווער עס וואַלט בעסער אויפגע-
כאַפט דעם וואַלקען, כאַטש איך האָב שוין אזוי לאַנג דעם
פענוצל אין האַנד נישט געהאַלטען. לאַז מיך נאָר זעהען
וואָס זיי מאַכען. נעהט אריין אין שטוב, ברענגט אַרויס אויף דער
ווערענדע פענוצלען מיט פאַרבען, אין אַ געלעכטעריל. מען איז דאָך
אויך אַמאָל אין אַקאַדעמיע געווען, איך האָב דאָך אויך
עפּעס אַ מאַדאָנע אין דער קירכע.

יאַדוויגאַ

וואָס, דו געהסט שוין וויעדער לאַנדשאַפטען מאַלען? אַהא,
די שוהלע, יעדען פרייהלינג, ווען די שוהלע קומט, נעהמסט
דו זיך לאַנדשאַפטען מאַלען און קיינמאָל ענדיגסט זיי נישט.
וויפּיעל האָסט זיי שוין דאָרט? יעדען פרייהלינג אַ לאַנד-
שאַפט.

אַנדרזשע

בעקוקענדיג די פאַרבען מיט דעם פענוצל.

דו, פאַניע, לאַך נישט אויס אַ אַרטיסט. אַ אַרטיסט, כאַטש
ער איז געמאַדען. כאַטש ער האָט אַ ווייב מיט זעקס קינד-
דערליך, ווי איך האָב, וועלכער בעדאַרף אויף זיי אַרביי-
טען, דאָך, אז עס נעהמט איהם אָן די בעגייסטערונג, דער
חשק, אָו, קען ער גרויסעס אויפטהאָן. און דאָן ווערט ער
וויעדער אזוי בעריהמט, ווי ער איז געוועזען, ווען ער האָט
זי מאַדאָנע געמאַלט. דו געדענקסט נישט, ווען איך האָב
זי מאַדאָנע. ער בעקוקט די פאַרבען, ווייסע פאַרב איז דאָ,
וועט סטייען, גרויע פאַרב איז נישטאָ, און גרויע פאַרב

דארף מען דוקא צו א לאנדשאפט א סך. ער, לאַנקעס, בוימער, דאָס ווערט אלעס מיט גרויע פארב געמאַלט. נור גרויע פארב איז ביליג, זעהער ביליג, ווייל זי ווערט פון ערד געמאַכט. ווייסע פארב קאָסט א סך. נאָר ווייסע פארב האָב איך נאָך, וועט סטייען.

יאָדוויגאָ

צו וועלכער ער האָט געקוקט די גאנצע צייט, ווען ער האָט גערעדט וועגען די פארבען, געהאט אַרױס קליינגעלד און גיט איהם איבער מיט א ליבלעכען טאָן, ערנסט.

נו, פערטרינק עס נישט, לעבער.

אַנדרזשע

בעלידיגט.

קאָנסט דו נישט קיין אַרטיסטישע נשמה. אַ אַרטיסט וועט דיר אלעס פארטרינקען, זיין ווייב מיט זיינע קינדער, נור גיט זיין פאליטרע מיט די פארבען, נור נישט זיין לייווענט, אזוי ווי אַ גנב וועט דיר קיין מאָל נישט זיין קאָלעגע אַרױס געבען. וואָס מיינסט דו? ס'איז אַ שטוב אויסצומאַלען פאַר דעם איד. וואָס מען פערקויפט די פארבען און מען פערטריקט דאָס געלד? דאָס איז. ווייזונדיג אויף דער פאליטרע. די קונסט, און די קונסט איז ביי אַ אַרטיסט ער רופט אין דער צווייטער שטוב אַרױן. העלענאַ, העלענאַ, שיק אַרױס דעם שירם, דעם גרויסען שירם, לאָז מיך נור זעהן עפעס אַ אַרדענטליכע רעם. לויפט פלינק אין שטוב אַרױן, ברענגט אַרױס לייווענט מיט אַ רעם, נעמט זיך זיי צוצוקלאַפּען אויף די טרעפּעליך פאַר די וועראַנדע.

יאָדוויגאָ

וואָס, אַ נייעס בילד? וואָלט אפשר אַ יושר געווען, זאָלט דאָס ענדיגען, וואָס האָסט אַנגעהויבען פאַר אַ יאָהרען פריה לינג?

אַנדרזשע

קאָנסט דו נישט קיין אַרטיסט, פאַני, אַ אַרטיסט וועט דיר קיינמאָל נישט ענדיגען דאָס, וואָס ער האָט אַנגעהויבען. איינמאָל אזעקעלעגט—איז אויס, פון קאָפּ אַרױסגעפלייגן,

שטענדיג נייעס. ער הייזט אויפן קאפ. פיעל אידעען זענען
דאָ. עס קומט אין הויף אריין א איד אין א איינגעזיכטען כאלאס.
בום איד. כווייס, איצקא, א שטוב אויסצומאָלען אויף פסח?
ניין, ניין, היינט נישט. היינט בין איך נישט קיין שטובען-
מאלער. ער הייזט איהם דעם לייזער, וואָס ער קלאפט צו. זעהט,
וואָס איך בין היינט?

ד ע ר א י ד .

אַבער געדענק אין גאָט, א האַלבע שטאָרט וואָרט מיט
אַרבייט אויף אונז. ארויסגעשטעלט די זאכען פון די שטוב-
בען. ביים סוחר גאָלדבערג און ביי זילבערשטייגען וואָרטען
אלע מיט'ן מאָלען, און איהר זענט נישט געקומען צו דער
אַרבייט.

א נ ד ר ז ש ע י

אַרבעטנדיג ביי דער רעם.

היינט וועט איהר גאָרנישט מיט מיר מאַכען, היינט וועל
איך נישט געהען צו דיר אַרבייטען. די קאָלעגען פון דער
אַקאדעמיע זענען געקומען אויפ'ן לאַנדשאַפט. דער פראָפּע-
סאָר איז דאָ.

ד ע ר א י ד

דענעט זיך צו דער פאני יאדוויגא.

און זאָגען זי, א גאָנץ יאָהר אויף דעם געוואָרט און געלד
אויסגענומען. שטענדיג געלד, אין היינט, ווען עס ברענט
אונטער די הענט, לאָזט ער מיך אין מיטען. איך וועל דאָך
אומגליקליך ווערען. די פאַרב שטעהט, די שטובען אויס-
גערוימט. מען רייסט דאָך מיר די טירען אָפּ. וואָס טהוט
זיך? ווילסט געלד, נאָ דיר געלד, איך וויל זיך נישט רע-
כענען, אָבער קום צו דער אַרבייט.

פ א נ י י א ד ו ו י ג א

צו אַנדרושען.

כ'לעבען. וואָלסט בעסער געטהאָן, וואָלסט צו דער אַרבייט
געגאָנגען: לעג אַוועק, וועסט סיי ווי סיי גאָר נישט מאַ-
כען.

אנדערזשע

ארבייטענדיג די רעם.

וועט אייך גארנישט העלפען, אָה, קאָנט איהר אָבער נישט
קיין אַרטיסט. ער האָט געענדיגט די רעם און געהט פלינק אַרײַן אין
שטוב.

דער איד

צו יאָרוויגען.

עס איז דאָך נישט צו פערצעהלען, דאָס ווייב מיט די קינד-
דער שטאַרבען פון הונגער, שיקען יעדן טאָג צו מיר נאָך
געלד. ב'וואָס קאָן איך טהאָן. פון וואַנען האָב איך? מען
דאַרף דאָך זיין אַ גולן, אַראַזבאַיניק אויף זיין אייגען ווייב
און קינד.

אנדערזשע

קומט אַרויס, אויפ'ן קאַפּ אַ גרויסען רעמבראַנדישען קאָפּעליוש אויף דער שפיץ
גרושיחע, אַ גרויסען שירם אונטער דעם אַרעם, די פאליטרע מיט די פענולען אויף
די פלייצעס פערזאָרפען מיט אַ אַרטיסטישע מינע.

אַ אַרטיסט וועט דיר אויף גאָר נישט קוקען, וועט דיר
אלעס לאָזען שטעהן, ווען עס נעמט איהם אָן דער חשק
צו דער קונסט. ער געהט אַב מיט אַ גרויסאַרטיגער אַרטיסטישער
מינע.

דער איד

לויפט איהם נאָך.

אָבער גוואַלד, וואָס ס'הוט זיך דאָ אין מיט'ן ברען פון סעזאָן
איהר האָט דאָך אַ ווייב מיט קינדער, וואָס הונגערען, געהען
דאָך אויס פאַר אַ שטיקעל ברויט, גוואַלד ווי קען מ'ן דאָס!
אנדערזשע הערט איהם נישט, געהט אַב מיט דער פריהערדיקער אַרטיסטישער
מינע, דער איד נאָך איהם, יאָרוויגען קוקט זיי נאָך און לאַכט ביז זיי פערשווינד-
דען אונטער'ן טויער.

דאָס טויער עפענט זיך, עס פּאָהרט אַרײַן אויף זיין צווייטערער סטעפּאָן באַרטי-
קאַוויטש. עס איז אַ ברייטבײַניגער מאַנספּערשוין, שטאַרק מיט אַ בעזאָקסענער
פאַר, הויכע ברעמען, שפּרינגט אַראָפּ פון פוהר, האַלטענדיג אין דער האַנד
דריי בוימליך, דער אַרבעל אין טאש אַרייַנגעלעגט.

ס ט ע פ אן בארט קאוויטש.

גוט מארען, מיין שען ווייבעלע, גוט מארגען.

פאני יאדוויגא.

וואס ביסטו געקומען, עס איז דאך נישט זונטאג היינט?

ס ט ע פ אן.

העי, מיין שען ווייבעל איז בייו, און איך האב געמיינט, און

איך האב געמיינט—זעה, דער פריהלינג איז געקומען, זומער

געווארען אויפן לאנד. ער ווייזט איהר די בויםליך. זעהסט,

וואס איך האב דיר געבראכט?

פאני יאדוויגא.

וואס פאלסטו דו אן אויף מיר פון דער הוילער הויט? וואס

לאזטו דו מיך נישט צו רוה? מיר זענען דאך צושיידט.

ס ט ע פ אן

קראצט זיך אין קאפ.

העי, העי, מיין שען ווייבעלע איז בייו, און איך האב אור-

לויב גענומען, פון דער פאבריק, אהיים געקומען. איך

האב געוואלט אקאציען-בויםליך פערפלאנצען דא, אין דעם

גארטען דא. עס איז פריהלינג, זומער, די פייגעליך

פישטשען.

פאני יאדוויגא.

איך דארף עס נישט, איך וויל עס נישט, פיהר דיר וואוהין

דו ווילסט אקאציען-פערפלאנצען. וואס האסטו דו צו מיר?

מיר זענען צושיידט, די קירכע האט אונז סעפארירט, דער

ביסקאפ אליין, וואס קריכסטו דו צו מיר? איך דארף פון

דיר גארנישט, עס איז מיין הויז, מיין היים, איך וויל עס

נישט ליידען.

ס ט ע פ אן.

איז נישט גוט. קראצט זיך אין קאפ. איז נישט גוט. דאך וויי-

בעל טרייבט פון הויז, און איך האב פון די העררן אורלויב

גענומען, און איך האב מיר גערעכענט, איך וועל מיר אהיים

קומען צו מיין שען ווייבעלע, ביים טיש זיך זעצען, דעם

ראק אראפבווארפען, דעם שפאדיל נעמען, מיין גארטען בע-

ארבעטען, ווי אלע פויערים טהוען, ווען עס קומט דער

פריהלינג. איך וועל זיך מיט מיין שען ווייבעל פרעהען.
מתנות שענקען, די אקאציען פערפלאנצען דא פאר דעם
הויז, פאר די פענסטער, זיי בליהען אזוי שען. איז נישט
גוט, דאס ווייבעל טרייבט פון הויז.

יאדוויגא.

א, איך קאן דיינע שטיקלעך! איך בין דיר נישט קיין ווייב,
אז דו זאלסט צו מיר אהיים קומען. האסט דיר געבעטען,
אז דו ווילסט ביי א היימישען טיש פערברענגען, עס איז
דיר באנג, זאגסט דו, איך האב דיר ערלויבט. הויבסט דו
שוין אן אין דער וואכען צו קריכען, אין מיטן העלען טאג
אראפצופאלען, נאך איבער נאכט דא וועלען איבערבלייבען.
א, איך קאן דיינע שטיק! ניין, עס וועט דיר גאר נישט
געלינגען.

סטעפאן.

ווער וויל דען עפעס פון דיר! איך קוק דיר נישט נאך,
איך מיש מיך נישט אריין, טהו דיר וואס דו ווילסט, מיט
וועמען דו ווילסט. אלע פויערים זענען אהיים צו די וויי-
בער געגאנגען, די פעלדער בעארבייטען, בין איך אויך
אהיים געקומען. עס איז באנג אליין אין פאבריק צו זיצען,
ווען דער פריהלינג קומט.

יאדוויגא.

ריכט איהם איבער.

מיט וואס פאר רעכט מיר נאך צו קוקען? איך בין דאך
נישט דיין ווייב, אז דו זאלסט מיר נאכקוקען.

סטעפאן

שטייבעלט.

אודאי נישט, אודאי נישט, דו האסט רעכט.

פאני יאדוויגא.

און מיט וועם איך וועל וועלען איז נישט דיין עסק, און
צו לאכען האסט דו נישט וואס, און דיינע בוימעליך קאנסט
דו דיר צו וועמען דו ווילסט פיהרען. דאס פעלד בעארבייט
מען שוין אהן דיר. געפינען זיך דען נישט קיין אנדערע

וויבער אחוץ מיר אויף דער וועלט, וואָס דו האָסט זיך
אַנגעטשעפּעט אָן מיר?

ס ט ע פ אן

שמייכלעט.

ניין, טייערינקע. איך האָב נישט צו וועמען צו פאָהרען.
און וויל נישט קיינעם בוימליך פערפלאַנצען, און אז דער
פריהלינג האָט זיך אין דרויסען בעוויזען, האָט זיך מיר צו
קיינעם נישט פערבענקט, נאָר נאָך מיין יונג ווייבעלע, נאָך
מיין שען ווייבעלע, אונזער גאָרטען, פאַר אונזער ווייז.
ענדיגט נישט דעם זאָץ, שטעהט אין קוקט אויף די פאַני יאדוויגא מיין
א שמייכלע, פערקרימט זיינע ליפּען און ווייזט זיינע גרויסע ציינער.

פ א נ י א ד ו ו י ג א

קוקט איהם אן מיט פערזאכטונג.

אַה, איך האָב דיך פיינט! וואָלסט געוואוסט, ווי איך קאָ
דיך נישט ליידען, וואָלסט דו נישט געקומען צו מיר.

ס ט ע פ אן

מיט דעם זעלבען שמייכלע.

און איך האָב דיך דוקא לייעב, און אז דער פריהלינג האָט
זיך בעוויזען, און די פויערים האָבען געבעטען אהיים צו
די ווייבער, האָט זיך מיר צו קיינעם נישט געוואָלט, נאָך
גאָר נישט געבענקט, נור נאָך מיין שען ווייבעלע, נאָך
מיין קליין ווייבעלע, זי דאָ ער ווייזט אויף דער פלייצע פון
אַנעהאקטער האַנד. אויף מיין טראָהן צו זעצען און זי איבער
דער שטאָדט צו פיהרען. ער שמייכלעט און ווייזט איהר די פלייצע
קום, מיין ווייבעלע, אויף מיין טראָהן.

א ד ו ו י ג א

קוקט אויף איהם מיט דער זעלבער פערזאכטענדר מינע, אַבשאַקלענדיג זיך פון
איהם.

אַה, ווי אַבשויליך!

ס ט ע פ אן.

און דו ביזט היינט דוקא אזוי שען אזוי... מיין טייער
ווייבעלע, מיין קליין ווייבעלע.

זי ווענדעט זיך אָפּ פון איהם. עס קומט צו לויפּען אנדרושע מיט'ן הוט און פאליטער.

יאדוויגא

לאכט.

נו, שוין אזוי פלינק צוריק געקומען? ווייטער אָנגעהויבען
א לאנדשאפט?

אנדערזשי.

ניין. איך האָב געטראָפּען די קאַלעגען. איך האָב זיי פּער-
בעטען אַהער, איך בין פאַראויס געלאָפּען אָנזאָגען. דערוועגס
סטעפּאָנען. אַה, און דו ביז אויך דאָ! אַה, ווי גוט האָסט
דו געטאָהן, וואָס דו ביזט געקומען. עס דערמאָנט אָן זונג-
טאָג. צו טרינקען האָסט דו עפּעס געבראַכט?

סטעפּאָן.

שווייג. ער ווייזט אויף יאדוויגען. די פּאַני איז ביז, זי טרייבט
פֿון שטוב.

אנדערזשי.

פאַרוואָס? צו יאדוויגען. אַה, לאָז איהם די פּאַני דאָ לאָזען.
עס איז אזא שיינער טאָג אין דרויסען, עס איז איהם אַ שאָד
אין דער פאַבריק צו יאָגען. כ'לעבען.

סטעפּאָן

ווינקט צו איהם.

בעט דו, גראַף, בעט, דו ביזט היינט אין לאַסקע.

יאדוויגא.

יא, ער וועט זיך באלד אָנשיכור'ן און סקאַנדאַלען מאַכען.
איבערנאַכט וועלען דאָ איבערבלייבען.

אנדערזשי

צו סטעפּאָנען.

וועסט נישט ברויען? וועסט זיין אַרטיג, יאָ? און אזוי ווי
די זון וועט זיך זעצען אויף דער פּוהר, און היידאָ צוריק
אין פאַבריק אַריין—יאָ?

סטעפּאָן שאַקעלט מיט'ן קאָפּ.

אנדערזשי.

נו, זעהסט דו, איך זאָג גוט פאַר איהם. ער וועט זיין אַר-
טיג, ער וועט גאָרנישט אָנברויען, לאָז איהם דאָ איבער,

(דער בונד פֿון די שוואַכע 2.)

פאניע. כילעפן, עס איז א רחמנות, אזא שענער טאג אין דרויסען, פריהלינג, און ער איז דאך א גוטער יונג, ער קלאפט איהם אויף דער פלייצע. נו, זעץ דין אוועק. אזוי, און צו טרינקען האסט דו עפעס געבראכט? סטעפאן ווייזט אויף דער פוהר. אזוי איז רעכט. נא געדענק, איך האב גוט געזאגט. אזא, איך זעה שוין די קאלעגען. צו יאדוויגען. די פאני וועט דאך גארנישט האבען געגען. דיר אויף א גלעזעלע צו פער- בעטען. עס זענען וואוילע יונגען, אַנפאַנגער ערשט, קינדער נאך, אָבער בעגאַבטע בעסטעס, ראַפּאַעל'ס סאַמע, רע- בראַנד'ס סאַמע. ער רופט זי פון דער וועראנדע אראפ, לויפט אין הויף, אין דער פארטקע ווייזען זיך צוויי-דריי יונגע, ליטט שילער פון מאלער-אקאדעמיע. ביטע, לאזען די העררן ערלויבען, ביטע. זי קומען אריין. אנדורשע שטעלט פאר. די מאדאם פון הויז, פאני בארטקאוויטש, פאן בארטקאוויטש.

יאדוויגא.

ביטע, לאזען די העררן. די הערן שטעלן זיך פאר. ניוועל איך אין קיך געהען, זעהען וואס הערט זיך מיט טהע.

סטעפאן.

וואס טהע, דאס איז א ווייבערשע זאך, איך ווייס וואס די העררן האבן ליעב. געהט ארויס פון קעשענע צוויי פלעשליך קאניאק מיט דעם זיך ערווארימען, וואס?

אנדורשע.

דאס איז א כיטרע בעסטע. אויף סטעפאנען. דער ווייסט צו טרעפן אין סאמע מיטן. ער גיסט אין די גלעזליך. לאזען די העררן ערלויבען. איך ווייס, וואס הייסט אזוי שטעהן אויפן פעלד און מאלען די לאנקעס, די הענד ווערען שטייף, מען דערווארימט זיך א ביסעל, פליהען די אידעען אליין אין קאפ אריין. צו דער פאני יאדוויגא. ביטע, לאז די פאני מיט אונז ערלויבען. צו די סטודענטען אויף יאדוויגען. א גרויסע ליעב- האבערין פון אונזער קנסט, אוי, שוין גיט איינעם פון אונזערע ברידער פון גויט ארויסגעהאלפען. מיטן גלעזיל צו איהר. קאנעגען, קיין לעק נישט פריהער. רינגלען ארום די מא- דאם מיט די גלעזליך. אויף דיין וואל, פאניע.

פאני יאדוויג

מיט א שמיכל.

אז איהר ווילט עס. אויף אייער וואהל, העררן.

אלע.

בראווא, בראווא!

אנדרושע.

היינט איז די רייהע ביי אונז.

סטעפאן.

נור נישט רעדען צו ערשט, צו ערשט טרינקען.

אנדרושע.

גיסט וויעדער אן די גלעזליך.

ביי וועם שטודירען די העררן, ביי אלכאָוויטשען? אָ, דאָס
איז אַ שטאַרקער קינסטלער. איך האָב זיינע בילדער אין
קונסט-אויסשטעלונג געזעהען. מיט אַ פערלענען שמיכלעך. איך
בין דאָך אויך אַמאָל אַ קינסטלער געווען, אין אַקאדעמיע
געווען, מיטן פּראָפּעסאָר דאָ אויפֿן לאַנדשאַפט געקומען.
יאָ, יאָ, העררן, מיט סטאַכאָוויטשען, ביי דעם גרויסען סטאַ-
כאָוויטשען געלערענט, נאָר דאָס איז שוין לאַנג, זעהר לאַנג
— שוין אלעס פּערגעסען. אז דו זיצסט דאָ אין דעם העק,
אין דעם קליינעם שטעדטל.

די סטודענטען

זייען זיך מיט איראָניע.

ביי סטאַכאָוויטשען! אָ-וואָ, קאַלענע, איהר הערט, ביי
סטאַכאָוויטשען אליין!

סטעפאן

קלאפט אנדרושען אין דער פלייצע.

נאָך ווי הייסט, העררן, אַ גאַנצער ראַפּאַעל געוועזען, אַמאָ-
דאָנע פאַר דער קירכע געמאַלט. מיט רחמנות. יעצט איז ער
נעבען געפּאַלען. אין אַרימקייט דאָ, אַ שטובען-מאַלער גע-
וואָרען.

אנדרזשעי

בעשיידען.

אָה, אַ מאַדאָנע, אַראַפּאַעל, וואָס ער זאָגט דאָרט. געמאָדט
א הייליג בילד פאַר די קירכע, דאָס, וואָס הענגט דאָ פאַר'ן
נייעם אלטאַר, האַב'י עס די העררן געזעהן? אַ מאַדעל גע-
האַט אַ שענעם.

סטעפּאָן.

פאַרוואָס רופּסט זי דען נישט אַרײַן, לאָז זי זיך אויך דאָס
האַרץ דערכאַפּען—זאָלען די העררן דאָס מאַדעל זעהען.
די סטודענטען.

יאָ, יאָ. צו אנדרזשעיען. לאָז זי דער קאַלעגע אַרײַנרופּען.
מיר ווילען דאָס מאַדעל זעהען.

אנדרזשעי.

אָה, צו סטעפּאַנען. שווייג, זי האָט זיך ניט אין וואָס אַרומ-
צוהילען, פאַר מענשען זיך צו ווייזן. צו די סטודענטען. יאָ,
יאָ, אזוי איז דאָס געווען אַמאָל, קאַלעגען. אין אַ הייטערען טאָן.
מיר מיט סטאַכאָוויטשען לאַנדשאַפּטען געפּאָהרען מאַלען.
מאַדאָנעס פאַר דער קירכע געמאָלט, יאָ, אַ פּרייער קינ-
סלער געהייסען, לאַנגע האָר געטראַגען, אין די
קאַפּען געזעסען, מענשען האָבען דרך-אַרץ געהאַט. היינט
זעהט איהר זיך איך דאָ אין דעם האַק, אַרבעט ביים איד,
אַ שטובען-מאַלער געוואָרען. נור עס מאַכט נישט אויס,
קאַלעגען, איך זאָג, אַ קינסטלער איז שטענדיג אַ קינסטלער!
מעג ער זיין געפּאָלען, ווי ער איז. עס ציט איהם צו
דאָס זייניגע, ווי אַ ציגיינער, און אז איך דערזעה אייך, ווי
איהר קומט מיט'ן פרייהלינג דאָ אַהער אויפ'ן לאַנדשאַפּט,
וועקט זיך אין מיר דאָ עפּעס אויף... ווערט מיר באַנג,
קאַלעגען. אָה, נישט פערפּאָלען, אלעס נאָך איבערדאָזען,
קאַלעגען—אז עס וועט זיך אין מיר ערוועקען, אַ עס איבערלאָ-
זען, נאָך פאַרנו פּאָהרען, נאָך פּלאַרענק, דאָרט, וואו די
גרויסע מייסטער, זעהען אַראַפּאַעל, אַ לאַנאַרדאָ—דאָ-
ווינטשי. אָה איך קאָן זיי, קאַלעגען, איך האָב פון זיי גע-
הערט.

סטעפאן

שטעהט די גאנצע צייט, וואָס אנדרושעי רעדט און שמיכעלט איהם אין פנים אריין, ציהט דאן אראפ דאָס ווייסע טישטוך פון טיש, און געהט אָפּ, זאָגענדיג אין אנדרושעי'ס סאָן.

נאָך פלאַרענץ, נאָך פאָריו, אַראַפּאַעל, אַ לעאַנאַרדאָ-דאַ-ווינטשי—אַה, קאַלעגען.

אַנדרוזשעי.

שרייט אים נאָך.

דו לאָר, דו לאָך און איך זאָג דיר, אַז אַקנסטלער מוז צו ערשט מיטן קאָפּ אין דער ערד ליעגען, און פון אונטען אַרויף זיין קונסט אויפצוהויבען. נישט וואָהר, קאַלעגען?

אַיינער פון די סטודענטען.

פאַר וואָס האָט דער קאַלעגע די אַקאַדעמיע פערלאָזט? צו די חברים מיט איראַניע. אַטאַלאַנט געווען.

אַנדרוזשעי.

פיעל צו פערצעהלען. אַהער געקומען מיט'ן פראָפּעסאָר אויף לאַנדשאַפט, אַ מעדעל דערזעהן, פערליעבט זיך און געבלי-בען ביז היינטיגען טאָג.

די סטודענטען.

אַ-ווא, דאָך נישט אין די מאַדאַנע?

אַנדרוזשעי

שמיכלענדיג שאַקעלט מיט'ן קאָפּ.

אַבער יאָ. איין קינד געהאַט, נאָך איינס, דריי, פיער, אַלץ געזאָלט זיך אַרויסרייסען, אין אַקאַדעמיע צוריק, געבליבען זי-צען. זיצען, ביז אין די אויערען. צום איד געגאַנגען שטובען מאַלען. אָט אזוי זיצט מען דאָ טיעף אין דער אַדמה ביז איבער די אויערען.

אַיינער פון די סטודענטען.

אין דער קירכע די מאַדאַנע, וואָס?

אַנדרוזשעי

נאָכדענקענדיג.

און וואָס מיינט איהר, טיילמאָל געהסט דו אַריין אין די קירכע און דו זעהסט, ווי מענשען פאַלען אויף די קניען דער-

פאר, בעטען פאר איהר, צינדען פאר איהר ליכט אָן, פער-
געסט דו, אז דו האָסט דאָס געמאַלט און וואָרפסט דין פאר
איהר און גיט פאר איהר דאָס האַרץ אויס.

סטעפאן ברענגט אהער צו פיהרען העלענען, זי איז איינגעוויקעלט אין דעם וויי-
סען ליילעך, וואָס ער האָט פון טיש אראָפגעצויגען, איהר טרויעריג, אויסגע-
מאָרט געזוכט, וואָס קוקט ארויס פון וויסען ליילעך, מאכט דעם איינדרוק,
זי א געזוכט פון א הייליג-געפייניגטע. זי געהט פאמעליך, שוואַך, ווי זי וואָלט
פון קרייץ געזאָנגען, און איהרע שוואַרצע אייגען שטראַהלען, ווי ליכטער ארויס
פון איהר אָפגעשטאַרבען בלייך פנים.

ס ט ע פ אָן

פיהרט זי.

קומט דאָך מיט אונז. איהר וועט זיך אויך דאָס האַרץ דער-
כאַפּען. ער רופט צו אנדרושען. הע, ראָפּאַל, וואָס געהמסט
דו נישט דיין מאַדאָנע אויף?

די סטודענטען

הויבען זיך אויף פון די פלעצער, קוקען פוי דערווייטען צו איהר.

דאָס איז דאָס מאָדעל.

אנדרושען

צו די סטודענטען.

דאָס בילד אין קירכע איז אנדערש, קאָלעגען. ער הויבט זיי
אָן צו מאַלען דאָס בילד ביו סטעפאן מיט העלענען קומען אָן. דער
שטערן איז הויך, גלאַטיג, קיין איין פאַלד נישט אין איהם,
און די בעקעליך זיי:ען רונדיגע, רויטליכע, פולע, און אוי-
גען, קאָלעגען, לעבעדיגע, פרישע, און ליפען, און אַ ברוסט
דאָ הויך, א געהויבענע, און צעפּ צוויי לאַנגע. יא, דאָס בילד
איז גאָנץ אנדערש, קאָלעגען.

די פאַרהאנג פאַלט אין דער פּויע, ווען אנדרושען מאַלט דאָס בילד און סטעפאן
פיהרט צו העלענען.

צווייטער אקט.

א פינסטערע ארעמע שטוב, א לעמפיל ברענט
 אויפ'ן אויווען טונקעל, ביים שיין זעהט אלעס
 ארים היי פקליך ליעגען. בעטען, צובראכענע
 וועגען. קינדער וויינען. איבער דער שטוב דרעהט
 זיך ווי א שאטען העלענא מיט א פערבונדען
 פנים, טרעט צו פון קישעל צו די וויינענדע
 קינדער. פון דרויסען הערט זיך דאס מאיאוו
 געבעט-געזאנג ביים קרייץ. עס איז אהארק-ריי-
 סענדעס קאטאלישע קירכען-געזאנג, וועלכעס איז
 מעהר עהנליך צו אפגעריסענע געשרייען, וואס
 קומט אהער פון א ווייטעם עכא און וואס בע-
 שטעהט נור פון די ווערטער: „טאטע אין הימעל,
 ערבארם זיך איבער אונז! „והן, אויסקויפער
 פון דער וועלט, גאט, ערבארם זיך איבער אונז!
 הייליגער גייסט, גאט, ערבארם זיך איבער אונז!
 הייליגער דרייאיינציגער גאט, ערבארם זיך
 איבער אונז! אמאל איז דאס געזאנג העכער.
 אמאל נידריגער.

די טהיר עפענט זיך, אנדרושעי פיהרט אריין דעם שיכור'ן סטעפאן, וועלכער
רייסט זיך פון איהם.

א ב ד ר ז ש ע י .

בעדענק, וואָס דו טהוסט, בעזין דיך, בעזין דיך, וועסט
מאכען אַ נאָרישקייט. זי וועט שרייען, שיקען נאָך פאָליציי
עס וועט אַרויסקומען אַ סקאַנדאַל—בעדענק דיך.

ס ט ע פ א נ .

ניין, ניין, איך וויל נישט דאָ אַריינגעהן, איך וויל נישט.
דאָ איז פינסטער. דאָ איז אומגליק, דאָ איז טויט. איך וויל
נישט. דאָ איז די גרוב פאַר די אַרויסגעוואָרפענע הינד.
דאָ האַלטען זיך די הינד אויף, וואָס דער היצעל האָט אין
שטאָדט געכאַפט. איך וויל נישט דאָ אַריינגעהן.

א ב ד ר ז ש ע י

ווי ער וואַלט איהם נישט געהערט.

רוהיג דין איין, זעה, זי וועט שרייען, בעדענק, זי וועט
שוין וונטאָג אויך נישט לאָזען קומען. טאָ שפּאַן איין דעם
וואָגען און פאָהר צוריק אין פאַבריק.

ס ט ע פ א נ

ווי פאַר זיך.

איך וויל נישט צוריקפאָהרען אין פאַבריק. עס איז פריהלינג
היינט. דער זומער איז געקומען. איך האָב אורלויב גענו.
מען. איך וויל צו מיין ווייב פאָהרען, דעם גאָרטען בעאַר
בייטען, אַקאַציען=ביימער פלאַנצען, איך וויל נישט צוריק
פאָהרען אין פאַבריק, איך האָב אורלויב גענומען. איך
וויל נישט דעם שעפער'ס הונד היינט זיין, די פויערס מיט
דעם באַטעק היינט צו דער אַרבייט יאָגען. איך האָב
אורלויב גענומען, פריהלינג איז היינט, איך בין צו מיין

וויבעל אהיים געקומען; עס איז מיין היים, מיין פעדל,
מיין גארטען, מיין ווייב;

אין דער צייט, וואָס סטעפּאָן רעדט אַזוי צו זיך, ווינקט אנדרושעי צום ווייב,
זי זאל איהם א קישען געבען. זי וואַרפט א קישען צו, אנדרושעי לענט דאָס
קישען אונטער סטעפּאָ'ס קאָפּ, לענט איהם אַרױס, רעדענדיג צו איהם.

אַנדרושעי

שטיל דיך אַיין, שלאָף דיך אויס, נישטער דיך אויס. מאַר-
גען וועסטו צוריק פאַהרען אין פאַבריק.

ער פערלאָזט די טהיר בעשווינד. מען הערט, ווי ער שלעסט די טהיר נאָך
זי אָב.

סטעפּאָן

פיהלט זיך פלוצלונג אליין, כאַפט זיך אויף, לויפט צו צו דער טהיר, האַקט
אין איהר, ברומט, זיכט ביי דער וואַנד און רעדט אַריין אין דער צווייטער
שטוב.

עפען אויף, עפען אויף, מיין שען וויבעל, לאָז מיך אַריין,
איך בין אַהיים געקומען, פריהלינג איז היינט. עפען אויף,
דיין מאַן קלאַפט אין דיין טויעריל אָן, ליכטיג וויבעל
מיינס, לאָז מיך אַריין, לאָז מיך אַריין. דרעהט זיך אים. זעהט
ווי העלענע שטעהט, קוקט איהם אָהן, שאַקעלט אויף איהם מיט'ן קאָפּ,
אַזוי, פאַני הינדין, פון דער שטוב מיך אַרויסגעטריבען מיין
שען וויבעל, און אין הונדען-גאַרע מיך אַריינגעלאָזט, גע-
פינען מיר זיך אין צווייען דאָ. נו, וואָס הערט זיך אין
דער גרוב, פאַני הינדין?

העלענע

לאַכט מיט אַ הייזעריגער, סיכאַטישער שטייט.

כא, כא, כא! און דיך האָט מען אויך דאָ אַריינגעלאָזט,
דעם אויפזעהער פון קאָנסטאַנטינער פאַבריק! כא, כא, כא!
האַסט דו דיך אויך געלאָזט אין דעם הונדען-קאַמער אַיין-
שליעסען, כא, כא, כא, דער קאָנסטאַנטינער אויפזעהער...

סטעפּאָן

אַזוי ווי דו זעהסט, פאַני הינדין מיין שען וויבעל האָט

מיך געלאָזט איבער נאָכט אין הונדען-לאָך שלאָפען. אזוי
 ווי דו זעהסט, פאָג הינדין, האָט מיך מיין שען ווייבעל
 פון שטוב אַרויסגעטריבען, מיך, דעם קאָנסטאַנטיןער אויפ-
 זעהער, וואָס איך האָב מיין האַנד אין דער צוקער-פאַבריק
 פאַרלירען און די האַררען האָבען מיך דערפאַר פאַר אַ אויפ-
 זעהער געמאַכט. פינף הונדערט פויערן זענען אונטער מיין
 רשות, איך טרייב זיי מיט דעם באַטעק פון עסען אוועק,
 פון זייערע ווייב און קינדער, ווען זיי זיצען מיט זיי אין
 שאַטען, מיט די טעפליך אין די הענד, טרייב איך זיי מיט
 דעם באַטעק אין דער האַנד אין פאַבריק צוריק, ווען די
 מאַשין פייפט. מען ציטערט פאַר מיר. די קינדער בעהאַלטען
 זיך אונטער די קשאַקעס און טייטען מיט די פינגערליך
 מיט פאַרכט נאָך מיר נאָך. דער אויפזעהער געהט! האָט
 מיך מיין שען ווייבעל אין דעם הונדען-לאָך געשיקט, האָט
 נישט פאַוואָלעט אין שטוב איבערצונעכטיגען, האָט אין
 הונדען-לאָך געשיקט דעם אויפזעהער פון קאָנסטאַנטין.

העלענא.

אזא שטאַרקער יונג ווי דו ביסט, אזא מאַנספערשין ווי
 דו, אזא ברייטבייניגער ווי דו, לאָזט זיך פון אזא שנעק,
 פון אזא גאָרנישט, פון אזא כיטרע קליינע באַבע... שעמען
 מעגסט דו דיר. דעם באַטעק נעהמט מען אין דער האַנד
 און מען געהט אַריין צו איהר, זי איז דיין ווייב. איינמאָל
 אין קירכע געווען, דעם רינג גענומען—איז פאַרפאלען. ביי
 קריסטען איז קיין גט נישט דאָ, זי מוז דיר פאַלגען. אַך,
 ווען דאָס וואָלט אויף מיר אָנגעקומען, וואָלט איך אַריינגע-
 גאַנגען צו נאיהר מיט'ן באַטעק אין האַנט, נאָר מיט'ן בא-
 טעק. איך וואָלט געגעבען אַ טאַפע מיט'ן פוס. איך וואָלט
 געגעבען אַ געשריי אויף איהר, איך וואָלט געגעבען אַ קוק
 זי אָן—פאַר דעם בלויען קוק וואָלט זי געדאַרפט ציטערן.
 אַך, איך וואָלט מיך נישט געלאָזט פון איהר, ביי מיר וואָלט
 זי אזוי נישט געשפּיעלט. אַ מאַנספערשין ביסט דו? צו
 די פויערן האָסט דו נאָר אַ פיסק, אַ לייעמענער גולם ביסט

דו, און ווייטער נישט מעהר. אויף מיר האָט זי געדארפט
אָנקומען...

ס ט ע פ א ן .

אודאי האָסט דו רעכט, אודאי רעכט. זאָגסט גוט, זאָגסט
גוט. מיט'ן באַטעק אין דער האַנד, אַ טאַפע מיט'ן פוס,
און אַ געשריי. זאָגסט גוט, פיעל מאָל האָב איך עס מיר
איב רגעטראַכט, איך האָב עס מיר איב רגעלעגט, בע-
שטימט, געלערנט, געוועזען גרייט, און נישט אויסגעפיהרט.
עס איז שוין דאָ אַ זאך דערביי. נאָר דו האָסט רעכט, פא-
ני הינדיק, זאָגסט גוט, זאָגסט גוט... נאָר פאַר וואָס לאָזט
דו אַזוי דיין מאַן דערביי אַזאַ ראַלע שפיעלען? וואָס האָט
ער געטהאָן מיט דיר? זעה, ער האָט דיך אין דעם הויז
פון זיין געליעבטער אַריינגעבראַכט, ער האָט דיך גע-
ברענגט, אַז דו זאָלסט בעטען לאַסקע, ברויט שטאַרען ביי
זיין קעפּס-ווייב. האַלט דיך מיט דייןע קינדער אויף איהר
חסד אויף. ער פערלאָזט דיך אויף גאַנצע געכט. דו הערסט
דורך דער וואַנד זייער פליסטערן, זייערע קושען, זייער
לאַסקע-רייד, מוזט דאָס זעהען מיט דייןע אויגען,
מוזט דאָס הערען אַזיין. גענומען דיך אַ יונג מעדעל,
אַ בלום ביזט דו דאָך געוועזען. און וואָס האָט ער
געמאַכט פון דיר? אויסגענאָגט דיך ווי מען נאָגט אויס
אַ פייג און אַוועקגעוואָרפען. קוק דיך אין שפיעגעל
אַריין, זעה, וואָס האָט ער געמאַכט פון דיר? יעדעס
יאהר מיט דיר אַ קינד געהאַט און איבערגעלאָזט דיך
מיט דייןע ווערים אויף דער לאַסקע פון זיין געליעב-
טער. ווי אַ הינדיק וואָרפט זי יעדען מאָרגען דאָס שטיקעל
ברויט דיר צו און נעהמט דיר דערפאַר דעם מאַן אַוועק.
אַהאָ, ווען איך וואָלט אַזאַ מאַן געהאַט, אַהאָ! איך וואָלט
פון איהם נקמה גענומען, מיט די לעצטע קרעפטען, וואָס
איז מיר נאָך אין די ביינער געבליבען, וואָלט איך נקמה
גענומען פאַר דער בושה. איך וואָלט מיט מיינע פינגער,
מיט מיינע נעגעל אין זיין האַלז זיך אַריינגעריסען, איך
וואָלט איהם מיט מיינע צייהן זייען אַדערן אין האַלז אַדורכ-

געשטאָכען. דעם לעצטען טראָפּען בלוט, וואָס איז מיר אין
 מיינע לונגען געבליבען, אויף זיין פנים אויסגעשפיגען. אָט,
 ווען איך וואָלט אזא מאַן געהאַט. עס דערהערט זיך דורך דער
 וואַנד אַ לאַכען. סטעפּאָן רייסט דאָס קראַנקע ווייב ביי דער האַנד אין
 שלעפט זי מיט געזאָלד צו דער וואַנד צו. ער זוכט אַשפּאַרע אין
 וואַנד, געמינט נישט, קראַצט מיט די נעגעל אין דער וואַנד. הערסט,
 ווי זיי לאַכען? דאָס לאַכען זיי איבער דיר אַזוי, דאָס פער-
 צעהלט ער איהר, ווי ער האָט דיר אַבגענאַרט, און וואָס
 ער האָט אויס דיר געמאַכט.

ה ע ל ע נ א

רייסט זיך פון איהם.

ניין, דאָס לאַכען זיי אויס דיר אַזוי, דאָס פערצעהלט זי
 איהם, ווי דו ליעגסט ביי איהרע פיס, און זי טרעט אויף
 דיר, ווי אויף אַ וואַרעם.

ס ט ע פ א נ .

ניין, דאָס לאַכען זיי אויס דיר, ער פערצעהלט איהר, ווי
 ער וועט זיך מאַרגען יאָגען, אַז דו זאָלסט איהר די הענד
 קושען פאַר דאָס ברויט, וואָס זי גיט דיר, און איהר דאַנ-
 קען

ה ע ל ע נ א

היסטעריש.

דאָס לאַכען זיי אויס דיר.

ס ט ע פ א נ .

ניין, אויס דיר !

ה ע ל ע נ א .

אויס דיר !

ס ט ע פ א נ .

אויס דיר, אויס דיר !

ה ע ל ע נ א .

וואָס ווילסט דו פון מיר האַבען, יעזוס איינער? מען האָט
 זיך אַריינגעוואַרפען, ליעג. ביט זיך אַ ריס פון איהם, אַ בלאָג,
 לעשט אויס די לאַמפּ אויפֿין אויווען. אין שטוב ווערט פינסטער.

ס ט ע פ א נ ס ש ט י מ.

כא, כא, נא, זעהסט שוין, פאני הינדין?? עס איז
פינסטער אין שטוב. א לאנגע וויילע איז שטיל, מען הערט א קינד
וויינען. פון דרויסען הערען זיך יעצט די שטימען שארפער, רייצענ-
דער, און א שטארקער הארץ-געוויין. עס זעהט זיך אויס, די תפלה איז
געקומען צו איהר לעצטער עקסטאזע.

ש ט י מ ע נ פ ו נ ד ר ו י ס ע נ

כעסענדיג.

טאטע אין הימעל, ערבאָרם זיך איבער אונז! זוהן, אויס-
קופער פון דער וועלט, ערבאָרם זיך איבער אונז! היילי-
גער גייסט, גאָט, ערבאָרם זיך איבער אונז! הייליגער
דריי איינציגער, גאָט, ערבאָרם זיך איבער אונז!

ה ע ל ע נ א

היענט דאס קינד איין מיט דעם זעלבען סאָן פון די געזאנגען.
שטיל דיך איין, א, לא, א, לא, טאטע אין הימעל, ער-
באָרם דיך איבער אונז! א, לא, לא, שלאפט איין ביים ווענען
דאס קינד. א לאנגע וויילע א שטילע פויזע, אלע שלאפען. א מאדנע בע-
ליכטונג פון דער לבנה דורכ'ן פענסטער.

א צ ו ו י י ט ק י נ ד

הינט פון בעט ארויס.

מאמע, עס איז מיר קאלט.

ה ע ל ע נ א.

שטיל זיי, יאשעק, דער טאטע וועט באַלד קומען מיט'ן בא-
טן צו געהען.

דאס קינד וויינט.

עס איז מיר קאלט, מאמע, דעק מיך איין.

ה ע ל ע נ א.

שווייג, יאשעק, שווייג, איך האָב דיך נישט מיט וואָס צו-
צודעקען, דער טאטע וועט באַלד אריינקומען.

ס ט ע ס א נ.

הע, שווייגט, רעמבראַנד'ס, שווייגט, וואָס וועקט איהר דעם
טאטען אויף? דער טאטע שלאָפט מיט'ן קעפּט-ווייב.

ע ל ע א .

נאך דעם האבען זיי אויף מיין קאפ אָנגעשיקט, צו אלדי
שוואַרצע יאָהר; דאָס ווייב לאָזט דעם מאַן נישט אַריין,
שלעפּען זיי איהם דאָ אַהער.

ט ע פ אַן .

יבט זיך אויף, נעמט אַרויס פון טאַש אַ עלעקטריק לאַמטערענדיל, וועלכעס
בעלויכט דאָס שטיבעל און געהט דערמיט צו די קינדער צו.

וואָס וויינסט דו, יונג, שוויג, שטיל דיך איין, אָט באַלד
קומט דער טאַטע אַריין—ררר!

דאָס קינד ווערט פאַרשוויגען, בעהאַלט דעם קאַפּ אונטער דעם קישען—סטעפּאָן
לעכט.

ה ע ל ע א .

וואָס שרעקט ער מיר די קינדער איבער? געה, לעג דיך
אין דיין רוה אַריין.

דאָס קינד וואַרפט אײַן אויג אויף איהם פון אונטער דעם קישען, האָט מורא
צו קוקען, ברעכט מיט אַ שטאַרק געוויין אַרויס.

ס ט ע פ אַן

צום קינד.

האָב נישט קיין מורא. וואָס? בין איך דען אַזוי שרעקדיק?
בין איך דען דער טאַטע דיינער, דער טייוועל דען, וואָס
דו שרעקסט דיך אַזוי פאַר מיר? נאָ, ווילסט דאָס לעמפיל?
זעה, מיט אַ פּרונג — ווערט עס ליכטיג, נאָ, שטיל דיך
אַײַן.

דאָס געמיינט דאָס לעמפיל אין האַנד אַריין. אין שטוב ווערט פינטער, דאָס
קינד וויינט.

ס ט ע פ אַ

לעכט.

דריק ביים קנאַפּ, דריק ביים קנאַפּ, עס וועט ווערען ליכטיג.

ד אָס קינד

וויינט

איך ווייס נישט ווי!

ס ט ע פ א ז

לאכט.

אַט אַווי!

ער נעהמט דאָס מאַשינדעל, עס ווערט ליכטיג. ער ווייזט דאָס דעם קינד, דאָס
קינד נעהמט עס אין האַנד און פּרעהט זיך.

י א ש

וועקט דעם צווייטען ברודער אויף, וואָס שלאָפט ביי איהם.

נא, זעה, וואָס איך האָב!

ד ע ר צ ו ו י ט ע ר

כאַפט זיך פון שלאָף אויף, מיט פרייד.

אוי, אוי!

אַ מ ע ד ע ל

פון א צווייט בעט.

ווייזט מיר אויך, אויך.

ה ע ל ע נ א.

שלאָפט דאָך איין, וואָס וועקט ער מיר די קינדער אויף?

ס ט ע פ א ז.

לאָזען זיי וואָך זיין. עס וועט פּרעהליכער זיין.

ה ע ל ע נ א.

זיי וועקען מיר דאָס קליינע אויף. אַ לאַ, לאַ...

ס ט ע פ א ז.

ביגט זיך איבער דעם וועג.

וואָס וויעגסט עס דען איין? גיב איהם לייעבער די ברוסט

אין מויל אַריין. דאָס קינד איז הונגעריג. צום קינד. ס'וואָהר,

עס איז אַזוי.

ה ע ל ע נ א.

וואָס וויל ער פון מיין קאַפּ? איך האָב קיין טראָפען מילך

אין די ברוסטען נישט, אַדוץ אייטער און בלוט, וואָס האָט

זיך דאָרט אונטער מיין האַרץ דורך אַ גאַנצען טאָג אָנגע-

זאַמעלט—זאָל ער עס אין זיך אַייגנזיגען.

ס ט ע פ א ז.

זיי דאָך נישט אַזוי בייד, ווייב, וואו האָסט דו דאָס האַלץ?

גיב, איך וויל אייך א פייער מאַכען, מילך איז דאָך אין שטוב

דאָ.

ה ע ל ע נ א .

קיין פינגער הוט נישט.

ס ט ע פ א .ן

איז נישט גוט, וועט טהע אויך מוזען גוט זיין. צום קינד. קליי.

נער רעמבראַנד, וועסט דרך מוזען מיט טהע בעגגוגען לאָזען.

צינד די לאַמפען אָן.

ה ע ל ע נ א

נעהט די לאַמפּ אָנצינדען.

וואָס האָבען זיי נאָך דעם אויף מיין קאָפּ אָנגעשיקט?

ס ט ע פ א .ן

הער אויף צו שרייען, ווייב. צום קינד. ליכטיגער, יונג, דריק

אויפֿן קנאָפּ, לאָז ליכטיג זיין. ער געהט צו די קיר, זוכט עפעס

דאָרט, לעגט אַ פייער אָנטער. שווייג, שווייג, קליינער ראַפּאַעל,

עס וועט באַלד טהע פאַרטיג זיין.

ה ע ל ע נ א

צינדט אָן די לאַמפּ.

וואָס האָט ער טאָג געמאַכט? די קינדער וועלען עסען

וועלען.

ס ט ע פ א .ן

שאַדט נישט. איך האָב עפעס אין מיין קעשענע אָנגע-

גרייט... ווען איך פּאָהר צו מיין ווייבעל אַהיים, דאָכט זיך

מיר אַלץ, אַז איך האָב קינדער אין דער היים, וואָס וואָר-

טען אויף מיין קומען. קויף איך זיי מתנות מיט, וועם

אַ העמדיל, וועם אַ טראָמפּייטיל, און בייגל אַ סך, האָניג-

קיכעליך, מיט וואַרשטעליך אויף צוויי איילען לאַנג, טי-

כעליך און שיכעליך... פאַר יעדען געוועלביל שטעל איך

זיך אָב, אין וואו איך זעה אַ שפּיעל-וואַרג, קויף איך עס

מיט. איך האָב מיר צוויי גרויסע טאַשענס געמאַכט. אַז

איך וועל אַהיים קומען, וועלען מיר די קינדער אַרומרינג-

לען, די יונגען מיט די מיידען און פון מיינע טאַשען צי-

(דער בונד פון די שוואַכע 3.)

הען אָהן אַנ'עק, געהט אַוועק פון פֿייער נעהנטער צו די קינדער
און רופט צו זיי. אַהער דאָ, יונגען, זוכט אין מיינע קעשענעס.
איהר וועט דאָרט עפעס געפינען.

די קינדער קוקען מיט בלישטשענדע אויגען פון די בעטליך אַרויס אויף איהם,
קוקען מיט שרעק און נישט-צוטרוען.

ס ט ע פ א ן .

קומט אַהער, קומט אַהער, איך בין דער דושאַד, וואָס קומט
און ברענגט אין פריסטוס-נאַכט מתנות פאַר די קינדער. ער
ציהט זיך דעם הוט איבער די אויערן, צילאָזט זיך די באַרד. אָה, שווער
איז מײן זאַק, פול מיט מתנות אָנגעפאַסט. אָה, קומט
אַהער, לוידיגט די טאַשען אויס, איך האָב קיין כח נישט צו
שלעפען כעֶהר.

י א ש

קוקט אויף איהם מיט שרעק און חשק.

אין וואַלד וועסט דו נישט מיטשלעפען.

ס ט ע פ א ן .

ניין, ניין, געוויס נישט. איך בין דאָך דער טאַטע אייערער,
וואָס בין געדומען פון וועג אַהיים צו געהען. דערקענט איהר
מיך דען נישט? קום דאָך נור אַהער, שטעק נור דאָס
הענדטיל אין קעשענע אַריין.

דער קליינער יאָש קריכט אַראָב פון בעט, געהט מיט מורא צו, שטעקט אויס
דאָס הענדטיל אין סטעפאַנ'ס סאַרבע אַריין, וואָס ער בעהאַלט אונטער דעם ראָק.
דאָס קינד זוכט לאַנג, שלעפט אַרויס אַ שניריל בייגעליך.

י א ש

מיט פרייד.

זעהסט, וואָס איך האָב! אַך, אַך, זעהסט, וואָס איך האָב!...

ס ט ע פ א ן .

אַ, ה'ס דו געפאַקט! אַהאַ, אַהאַ, דו יונגאַטש איינער! ער
רופט צו די קינדער. קומט אַהער, קומט אַהער, ער וועט אייך
באַלד גאַרנישט איבערלאָזען.

די קינדער שפּרינגען אַרויס פון די בעטליך פון פערשידענע חילוקעליך, רינג-
לען איהם אַרום מיט פרייד. יעדעס איינע חיל צווערשט דאָס הענדטיל אין
סאַרבע אַריינשטעקען. סטעפאַן שפּיעלט זיך מיט זיי, פּרעהט זיך און לאַכט.

ס ט ע פ א נ

אָ, נישטו! יעדעס צו איינס.

א מעדיל שטעקט אריין דאָס הענדטיל.

וואָס האָסטו דו געפאַקט? אָה, אַ טיכעל אַרױטס, אָט אַזױ!

ער טהוט איהר דאָס טיכעל אױפֿן קאַפּ אָן. און דו אַ ליאַלקעלע

אַ קליינס. אַ, דו, אָהאַ! וואַרשטליך צװײ...

די קינדער פרעהען זיך מיט די זאַכען, לאַכען, שטופּען אַלע מיט אַמאָל די הענט

לעך אין די טאַרבע, כאַפּען אַרױס פּערשיעדענע עסענוואַרג, פּאַמערענצען,

פּפּעל, שפּיעלזאַרג, טהען זיך אַהן די זאַכען, לױפּען מיט פּריד צו דער

מוטער אַהײַן.

— אַך, אַך, קוקט די שפּיגעליך אָהן!

— נאַ, נאַ, פּערזוך דאָס לעקעכיל מײנס!

— אױ, עס איז אַזױ זיס!

— גיב מיר אױך צו פּערזוכען!

— און איך האָב צװײ, איך האָב צװײ!

לױפּען צו טעפּאניען אַהײַן.

נאָך אײנס, פּעטעריל, נאָך אַ קליינס!

ס ט ע פ א נ

ער קוקט אױף העלענע'ן, ברומט.

נו-ו-ו, יעצט קום דו אַהער, דו אַלטעס וײַב, שטעק אױך

די האַנד אין מײן טאַרבע אַרײַן. עס איז פאַר דיר אױך

עטוואָס אָנגעגרייט. העלענע הערט איהם נישט. סטעפּאן שפּיעלט

די ראַלע פֿון אַ מאַן. וואָס לאָזט דו דײַך בעטען אַזױ לאַנג?

אַהאַ, איך וײס וואָס דו מײנסט! ווילסט, אַז איך זאָל צו

דיר קומען אַהײַן צו געהען. נײַן, נײַן, דאָס געהט נישט

מײן וײַב! דער מאַן איז געקומען אַהײַם, דאַרפסט דו איהם

קומען אַקעגען צו געהען. נו, קום אַהער, דו אַלטעס וײַב.

ה ע ל ע נ א

וואָס מאַכסט דו דײַך צום נאַר? איך האָב נאָך קײן בראַנ-

פּען נישט געטרונקען, אַז איך זאָל שיכור זײַן.

ס ט ע פ א נ

וואָס ביזט דו בײַז, דו אַלטעס וײַב? לעג אַוועק דײַן כּעס

זעהסט נישט, איך בין דאָך דײַן מאַן, וואָס איז געקומען

אהיים. דערקענסט מיך נישט? לעג דאך די שטותים אוועק.
דו נאָרישעס ווייב! ער רופט צו די קינדער. יונגען! ברענגט
דאך די מאמען צום טאטען אהער. לאָז זי אויך געהמען
פון זאק...

די קינדער רינגלען ארום די מוטער, ציהען די מוטער ביים שאַרף און שלע-
פען זי אהין.

די קינדער.

קום, מאמע, אהין, ציה אויך פון זאק ארויס.

סטעפאן.

שטארקער, יונגען! שלעפּט'ס מיט געוואלד, אַט אַזוי! נע-
הענטער!

די קינדער שטופען די מוטער, סטעפאן עפענט אויף דעם זאק.

סטעפאן.

אַט אַזוי! שטעק אַריין די האַנד, וועסט זעהען, וואָס איך
האַב פאַר דיר אָנגעגרייט.

העלענא

האלב אין שפּאַט, האלב אין ערנסט.

אוועק דאך פון מיר, דאָס קינד וויינט...

די קינדער

מיט געלעכטער.

צום טאטען קום, צום טאטען געה, אַט אַזוי.

סטעפאן.

נאָריש ווייב, לאָז דיר נישט אַזוי בעטען. ער שלעפּט אַרויס פון

טאש אַזיידען טוך און בעדעקט איהר קאפ. נאָ, און דאָס האָב איך

דיר געבראַכט. ער שלעפּט איהר האַנד מיט געוואלד אין טאש אַריין.

אַט אַזוי.

העלענא

מיט שרעק.

וואָס איז דאָס? וויל עס אַוועקוואַרפּען.

סטעפאן.

דאָס איז פאַר דיר, מיין ווייבעל, פאַר דיר האָב איך עס

אָנגעגרייט. איך האָב אָפּגעשפּאַרט אַ גראַשען צו אַ גראַשען

און פאַר מיין ווייבעל געקויפּט. פינף יאָהר האָב איך עס

געטראָגען אויף מיין האַרץ און געוואַרט אויף דער מינוט,
אז איך וועל אַהיים קומען און מיין ווייבעל עס אָנטהאָן.
ער טהוט עס איהר אַהן אויפ'ן האַלז. אַט אַזוי! ווי שעהן דו ביסט
אין דעם! ער נעמט זי פלוצלונג אַרום מיט דער איינע האַנד
און קוקט איהר אין די אויגען אַריין. וואָס האָבען זיי געמאַכט
אויס דיר? דו ביסט געווען אַליין, דורך די גאַנצע צייט
אַליין, און קיינער האָט נישט געזעהען דיין פֿיין. ביסט
הונדערט מאל אין טאָג פאַרשעמט געוואָרען און קיינער
האָט זיך נישט אָנגענומען פאַר דיין שאַנד. זיי האָבען דיר
געטרעטען מיט די פיס. אַה, וואָס האָבען זיי אויס דיר גע-
מאַכט? אַ בלוט ביסט דו געווען, אַרויז אַשענע. דייע
באַקען האָבען געבליהט, דייע האָר. אַך, און וואָס האָבען
זיי אויס דיר געמאַכט? ביסט מיט די קינדער געווען אַליין,
האַסט זיי געקאַרמעט מיט דיין בלוט. האָסט געזעהן, ווי
מען פאַרשעמט דיר, ווי מען פייניגט דיר, און דו האָסט
רוהיג דיין קרייץ געטראָגען. האָסט פאַר קיינעם קיין וואָרט
נישט געהאַט צו זאָגען. אַה, וואָס האָבען זיי געמאַכט אויס
דיר!

ה ע ל ע אַ

קוקט אָן ווי משוגע.

וואָס רעדסט דו צו מיר אַזעלכע רייד? ברעכט אויס אין טרעה-
רען.

ס ט ע פ אַן

בויגט איהר קאפּ צו זיין ברוסט

אַזוי, לעג דיין קאָפּ אויף מיין ברוסט, וויין, וויין, וויין.
איך וועל דיר נישט פערלאָזען, איך וועל מיט דיר זיין.
איך וועל מיך פאַר דיר אָננעהמען. יאָ, יאָ, איך וועל מיך
פאַר דיר אָננעהמען. זאָלען זיי קומען, איך שטעה פאַר דיר.
איך האָב געבענקט נאָך אַהיים, נאָך אַ ווייב, קינדער, פאַר
וועמען איך זאָל אַרבייטען, די פויערן אין פאַבריק טרייבען.
איך האָב, איך האָב דיר און וועל דיר מיטנעהמען מיט
מיר אין פאַבריק אַריין. דיר מיט דייע קינדער. איך וועל
זיי האַלטען ביי מיר, און וועל אַרבייטען פאַר זיי, אַ טאַטע

די זיין. דיך וועל איך ליעב האָבען. וועסט זעהען, ווי
אונטער מיין האַנד וועלען דיינע בעקליך וויעדער אָנהויבען
צו בליהען. דער שטערען וועט ווערען אויסגעלייכט, דיינע
גליעדער, די ברוסט וועט זיך הויבען. דו ביסט דאָך נאָך
גאָר אַ יונג ווייבעל, אַ שען ווייבעל. אָה, דאָס האָבען זיי
דיך אַזוי מיאוס געמאַכט, אַזוי דיך פערשעמט! ... אָה, איך
וועל דיך האַלטען ווי אַ קרוין! דו וועסט זיין מיין היים.
מיין ווייב, מיינע קינדער. איך וועל אַהיים קומען פון מיין
אַרבייט, איך וועל האָבען מיין ווינקעל, מיין אָרט—גאָט,
ווי גליקליך איך וועל זיין!

ה ע ל ע אַ

ברעכט אַרויס אין געהיין.

יעזוס פריסטוס! וואָס רעדסט דו? איך וועל משוגע ווערען,
הער אויף, הער אויף!

ס ס ע פ אַן

ניין, דאָס רעד איך צו דיר, דיין מאַן. עס איז דאָך פריה-
לינג היינט. זעה, איך בין געקומען אַהיים, איך האָב דיר
אַקאַציען=בוימעליך געבראַכט! מיר וועלען זיי אין אונזער
גאָרטען פערפלאַנצען. דער פריהלינג איז היינט. אַך, איך
האָב אורלויב גענומען פון מיינע העררען, איך בין אַהיים
געקומען. צו מיין שען ווייבעל, צו מיינע קינדער אַהיים
געקומען..

ה ע ל ע אַ

גאָט, פאַר וואָס פייניגסט דו מיך אַזוי אַ גאַנצע נאַכט, וואָס
לאַכסט דו אויס מיר אַזוי?...

ס ס ע פ אַן

זאָג, אַז דו בעשטעהסט. איך וואָרט אויף דעם צעהן יאָהר,
פופצעהן יאָהר, מיין גאַנץ לעבען, איך זאָל וועמען מתנות
ברענגען, הערען קינדער=פרייד אַרום מיר, מיין ווינקעל
זאָל ליכטיג זיין, קינדער לאַכען. קום, איך וועל גליקליך
זיין, איך וועל דיך היילען פון דיינע וואונדען. איך בין
דאָך דיין מאַן, דו האָסט דאָך געוואָרט אויף מיר דיין גאַנ-
צעם לעבען, האָסט דאָך אַרויסגעקוקט נאָך מיר דורך דע

לעכער פון דיין פינסטערער נאכט, פון דינע צרות, נא,
בין איך געקומען צו דיר, גיב די האַנד.

ה ע ל ע נ א

נאכגעבנדיג.

וואָס טהוטסט דו מיט מיר? וואָס ווילסט דו פון מיר?

ס ט ע פ א נ .

גיב די האַנד—דו ביסט די הינדין, איך דער הונד, ביידע
זענען מיר אין הונדען=גרוב אַריינגעוואָרפֿען געוואָרען.
גיב די האַנד, די הינט שליסען אַ בונד היינט, אינאיינעם
געהען מיר. וואָרף אַראָפּ פון דיר די קייט, אָט אַזוי! גלייך
אויס דעם רוקען. שטייף שטעק אויס דיין ברוסט, אָט אַזוי!
קום, מיר זענען אַ פּאָר היינט. די האַנד גיב, קום, אין הונד=
דען=גרוב זאָל היינט פרעהליך זיין. הע, חברה, דעם טיש
גרייט! ער רוקט אפיר דעם טיש, נעמט אַרויס פון טשע די איבער=
געבליבענע זאכען און לעגט זיי אויפ'ן טיש אַראָב. ענדליך בין איך
אַהיים געקומען. אַרויס די זאכען פון מיינע קעשענעס!
גענוג זיי אַרומגעטראָגען איבער אַזוי פיעל יאָהרען—נישט
געהאַט וועמען צו פערטהיילען. ענדליך האָב איך מיין ווייב
און קינד געפונען, וועמען די זאכען צו פערטהיילען. וואָרפֿט
אַרויס פון די קעשענעס פערשידענע שפּילוואָרג, צעטהיילט עס די
קינדער, טהוט זיי אָהן די זאכען, לעגט אויס דאָס עסענזאָרג אויפ'ן
טיש, דערונטער אויך אַ פלעשיל קאַניאַק. אַזוי, פרעהליך זאָל
היינט אין הונדען=גרוב זיין. ער האַקט אויף דאָס פענסטער, עס
גרויעט זיך דער מאַרגען. אַזוי, לאָז דער פרייהלינג אויך אַריין
און בעשיינען אונזער גרוב. ער גיסט אָן אַ גלעזיל קאַניאַק און
גיט'ס העלענען. נאָ, טרינק, עס וועט היינט אַ הונדען=חתונה
דאָ זיין.

ע נ א

בור, כּאָפּט דאָס גלאַז קאַניאַק.

יאָ, לאָזען מיר אויך שפּיעלען מאָן און ווייב. זי חייזט
אויף דער וואַנד. זיי מעגען? גיב אַהער. זי רייסט אַרויס דאָס
פלעשיל קאַניאַק און טרינקט.

ס ט ע פ א נ

אַט אַזוי! דעם רוקען גלייך אויס. אָך, ביסט דו שען! כאַפּט
אָוועק פון איהר דאָס פלעשיל. ביין, ביין!

ה ע ל ע נ א

שרייט.

נאָך גיב אַהער! בין צו דעם לעצטען טראָפּען!

ס ט ע פ א נ

נישט מיטאַמאַל, ווייב. הע, יאַש, גיב דער מאַמען צו פער-
בייטען. ער שניידט אַרום קאַלבאַס, קיכעליך, צוטהיילט עס די קינדער-
גיס זיי שנאַפּס, נאָ, טרינקסט, לאָזען זיי אויך אויף אונזער
חתונה זיין.

ה ע ל ע נ א

שוין שיכור, מיט היץ.

נאָך גיב, מיין מאַן! יאַ, יאַ, דו ביסט מיין מאַן. זי הענגט
דיך אַהן סטעפּאַנען אָן. דו ביסט געקומען צו מיר צוריק צו-
געהן. האַלב אין טרעהרען. זיי האָבען דיר פון מיר געהאַט
אָוועקגענומען, זיי האָבען מיך געפייניגט, זיי האָבען מיך
געשלאָגען. דו ביסט מיין מאַן, איך בין נאָך שען. וועסט
זעהן, ווי איך וועל טאַנצען פאַר דיר, איך וועל מיך קליי-
דען פאַר דיר. געדענקסט, מיין מאַן, ווען דו האָסט מיך גע-
מאַלט? איך בין געשטאַנען נאָקעט פאַר דיר און איך האָב
געטאַנצט פאַר דיר. זי געהט אין מיט'ן שטוב און טאַנצט. אַט,
אַזוי האָב איך געטאַנצט פאַר דיר, אַט אַזוי. לויפט שלוצלונג
צו צו סטעפּאַנען, געהמט איהם אַרום. אַה, מיין מאַן! זיי האָבען
דיך פאַרשעמט, זיי האָבען דיך פון שטוב אַרויסגעיאָגט,
זיי האָבען דיך אין קעלער אַראָפּגעוואָרפען דאָ אַריין צו
מיר, אין מיין אַרימקייט אַריין. זי האַלט איהם, קושט איהם,
גלעט איהם די באַרד, דאָס פנים. זיי האָבען דיך געשלאָגען, די
האַנד, דיר אָפּגעהאַקט, יאַ, מיין האַנד. זי קושט איהם דעם
לעדיגען אַרבעל. אַה, זיי האָבען דיך!... ענדיגט גישט דעם זאך,
פאַלט אויף זיין ברוסט און וויינט ביטערליך.

ס ט ע פ א נ

בערוהינט זי, קוסט זי אויפ'ן קאפ, אויף די באקען.

שווייג, שווייג, אָרים, אָרים ווייב. מיין מאַמע! קוקט זי און מיט ליעבע. מיין מאַמעס פנים האָסט דו דאָך, און ווי מיין מאַמע רעדסט דו צו מיר. ווער האָט מיך דען אין מיין לעבען אַזוי געטריסט? דריקט אונטער די טרעהרען פון זיינע אויגען אויף איהר ברוסט. בעהאלט דאָס פנים אין איהר און שטעהט און אַוויילע, דערוועגט דעם טאָג וואָס גרויעט. אָבער זעה, דער טאָג גרויעט, עס איז שוין אויף אונז אויך צייט. קום, מיין קעניגלעך, איך וועל דיך אויף מיין טראָהן זעצען און דיך אין מיין שלאָס פיהרען. צו די קינדער. חברה, מאַכט אַיך גווייט, מיר געהען אַהיים!

די קינדער

זאלבליד שיכור פון וויין, שפרינגען אויף מיט פרייד.

קום, מאַמע, קום.

ס ט ע פ א נ

די טראַמפייטען נעהמט'ס, די טראַמפייטען. ער הענגט זיי און די טראַמפייטליך, גיט זיי אין דער האַנד אַריין, איינס פאַראויס מיט בלאַכען און וואַלגעהאַלץ, שטעלט זיי אויס צום גאנג. אַזוי, מיט מוויק, פיהרען מיר די מאַמען אַהיים. צו העלענען. קום, מיין קעניגלעך, אויף מיין טראָהן אַרויף. ער נעמט אַרויס דאָס קינד פון וויעג און גיט'ס איבער העלענען. אליין בויגט ער זיך אַראָב און זעצט העלענען אויף דער פלייצע פון זיין אַבגעהאַקטער האַנד אַרויף. אַט אַזוי, יונגען, אין די טראַמפייטען בלאָזט, אין די פויקען קלאַפּט! הורא, הורא, די קעניגין געהט!

זי קינדער הויבען אָן צו בלאָזען אין די טראַמפייטליך, קלאַפען אין די פויקען, דאָס קינד מיט די בלאַכען אין די הענד פאַראויס און געהען אַרויס. אַ הערליכער פרייהלינגס-פריהמאַרגען שיינט זיי אַנטקעגען.

דריטער אקט.

נאכט. אין מארק. ביים פלומפ ברענט א פייעריל.
אויף דער באנק נעבען ליענט דער ארימאן און
שלאפט. די אלטע פראסטיוטסקע ביים פייעריל
מארימט זיך. פון דערווייטענס א געהויל טון
הינד. שאטענס טראגען זיך ארום.

אָפּטען אָוועגן.

עס קומט פון דער נאכט ארויס
דער שיכור. פאני פראַסטיטוטקע. הערט זיך איין. וואָס ביי
לען די הינד היינט אזוי?

די פראַסטיטוטקע.

זיי מווען וואָס זעהען, ווען זיי הוילען אזוי.
דער שיכור.

דיין שוואַרצע נשמה, אָדער אפשר האַלטען זיי דרך פארין
טייוועל, דעריבער לויפען זיי אזוי אויף די יאטקע-קלעצער
ארום. עס איז קיין וואונדער, זיי האַבען זיך פאַרוואָס צו
שרעקען.

דער אַרימאָן

פון שלאָף. כ״כ=כ״כ—כ״כ=כ״כ!
די פראַסטיטוטקע.

א שיכור אָדער פראַסטיטוטקע איז אַלץ איינס. מיר זענען
אלע נישט ריין פון זינד.

דער אַרימאָן

פון שלאָף. מיך געהט נור נישט אין שותפות אַריין. שלאָפסט הייטער.

דער שיכור. איהם לאָז צורוה. ער זינגט זיך אַגאַנצען טאָג די הייליגע
קירכען-ליעדער און — דורך דעם איז ער אויך אַ הייליגער.

דער אַרימאָן

דא אַרימקייט איז קיין שאַנד. דער שיכור.

לאָז געמאַך. צו דער פראַסטיטוטקע, וואָס זעהען די הינד אַזעלכע
כעס ביינאָכט?

די פראַסטיטוטקע

מען זאָגט, אין ערשטען מאַי-געבעט געהט די הייליגע מאַ-
דאָנע, די באַשיצערין פון אונזער קירכע, אין מאַרק אַרום
און נעהמט אַלע פערבלאָנדזשעטע נשמות אויף.

דער שיכור.

און ווי קומען די הינט דערצו?

די פראַסטיטוטקע.

דאָס זענען דאָך מענשען בעלאָדענע מיט זינד, אָהן הייל-
גע סאַקראַמענט געשטאַרבען, אויף יענער זייט פלויט בעג-
ראָבען — וואַלגערן זיי זיך ביינאַכט אין מאַרק אַרום אין
געשטאַלט פון הינט. איבער די יאָטקע-קלעצער לויפֿען זיי
אַרום. דער שטן האַלט זיך דאָרט אויף — ביז עס קומט דער
ערשטער מאַי — און עס ערהויבט זיך דאָס געבעט, געהט די
הייליגע מאַדאָנע דורך דעם מאַרק אַרום. עס בעהעפטען
זיך צו איהר קלייד די פערשטאַלטענע נשמות און זי נעהמט
זיי מיט אין הימעל אַריין. אַ מינוט פֿרוּע.

דער אַרימאַן

דירעקט זיך אום פון שלאָף.

אויף דעם גנב ברענט דאָס היטעל — שוואַרץ מוז דאָרט ביי
איהר אויף דער נשמה זיין.

דער שיכור.

אַ שרעק אַרייַנצוקוקען. וועסט אויך אַ מאָל געהערען...
צווישען זיי...

די פראַסטיטוטקע.

האַב איך נישט קיין מורא דערפאַר. די ערבאַרמונג פון
גאָט איז גרויס, וועט זי צו מיר אויך דערגרייכען. אויך
איהר אַלע וועט אויך אַ מאָל זיין צווישען די הינט. ווער
עס האַלט זיך אין דער גאָס אויף, דער קומט אין דער גאָס
צוריק.

דער אַרימאַן.

די גאָס איז די היים פאַר'ן אַרימאַן. און אַרימקייט איז
קיין זינד. ציהט זיך אויס און שלאָסט.

פֿרוּע.

פון דער טונקלער נאכט ארויס

ד ע ר נ א ר

ער איז א הויכער מאנספערשויך מיט א נאריש, גוט געזיכט, אנגעטהאן אין א הוט
פון אזעלכער מיט א קינדערשען, הילצערנעם שווערר ארומגעכונדען. שטייכלט
גוט.

ד ע ר ש י כ ו ר.

אך, גוטען אָווענד, נאָפּאַלעאָן. ער גיט איהם אַב פאַר קאַזיראַק.
פון וואַנען קומט מען?

ד ע ר נ א ר

שטייכלט.

פון דער טערקיי, דעם טערק פערטריבען.

ד ע ר ש י כ ו ר.

און דאָס מיליטער?

ד ע ר נ א ר.

אויף דער ווייכסעל געלאָזט.

ד ע ר ש י כ ו ר.

און ווען טרייבסט דו דעם רוס פון דאַנען?

ד ע ר נ א ר.

איך האָב שוין דעם בעפעהל געגעבען.

ד ע ר ש י כ ו ר.

געהט עס לויז?

ד ע ר נ א ר.

איך וועל נור ציהען דעם שווערר פון שוויי.

ד ע ר ש י כ ו ר.

דעם שווערד?

ד ע ר נ א ר.

נאָפּאַלעאָן האָט איהם מיר איבערגעגעבען.

די פראַסטיטוטקע.

לאָז איהם אָב. יעדער איינער האָט זיך זיין משוגעת. צום

נאָר. עס איז דיר קאַלט, קום צום פייער. עס וואַלגערט זיך

א גאַנצע נאכט אין די לעכער אַרום.

דער נאר.

שמיכלעס.

מיינע זעלנער האָב איך איינקווארטירט און אליין האָב איך
נישט וואו צו נעכטיגען.
די פראָסטיטוט קע.

אָנאַר, און ווייסט דאָך, וואָס ער רעדט. גיהט איהם ברויט.
וויילסט עסען?

דער נאר.

מען ברענגט מיר מיין מיטאָג פון קייזערליכען טיש אַראָב.

דער אַרימאָן

כפּפּט זיך אריין.

נאָך דעם נאַר האָט איהר אַהער געבראַכט. דעם גאַנצען
מאַרק האָט דאָס פאַר זיין משוגעת און עס קומט אַהער.
וואו מענשען זיינען. נעהמט זעם שטעקען, וואָס ליעגט ביי איהם, און
ויל איהם אַוועקטרייבען.

די פראָסטיטוט קע

שטעלט זיך פאַר איהם איין.

לאָז איהם אָב. משוגע כאָטש עס איז, וויל עס דאָך צווישען
מענשען זיין. זיינס ציהט צו סייזייניגע.

דער אַרימאָן.

לאָז עס אויפ'ן גוטען אָרט געהען, צווישען קברים זיין
משוגעת אויסשרייען. נישט עס קומט מענשען שטערען
פון זייער רוה. די גאס איז די היים פאַר'ן אַרימאָן, און
איך וויל נישט מיט משוגעים אין איינעם הויזען: אַלעס,
וואָס די מענשען וואַרפען פון די שטובען אַרויס, טרייבט
זיך אין דער גאס אַרום. ער יאָגט דעם נאַר אָב און לעגט זיך
צוריק אַוועק.

דער שיכור

חיל זיך וואַרפען אויף איהם.

וואָס איז ער פאַר אַ מוריגו דאָ?—די גאס געהערט צו אַלע.
מען. וואָל ער זיך אין שטאַדט-הויז לעגען, אין בורמיסטערס
בעט אַריין, ווען ער וויל רוה האָבען.

די פראַסטיטוט קע.
שווייג, ער האָט חוקה אויף דעם אָרט.

דער שיכור.

וואָס פאַר אַ חזקה! ביסט דו ערשט אַ נעכטיגע דאָ? ווי
לאנג וואוינטסט דו שוין אין דער גאס?

די פראַסטיטוט קע.

מיין לעבען לאנג. מיין מוטער האָט דאָך מיך אין גאס
געבוירען, דאָרט הינטער יענעם פלוט ביי דער קירכע.
זי פלגט מיר שטענדיג ווייזען דאָס אָרט. איך האָב קיינ-
מאָל קיין אנדער היים נישט געהאַט, נור די גאס. בייטאָג:
געהער זי צו אלעמען. ווען די מענשען עפענען זייערע
קראַנצן אויף, די פויערים קומען מיט די וועגען צופאַה-
רען, און דער האַנדעל פאַנגט אָן, פיהל איך זיך פרידמ
אין איהר, בעה-לט איך זיך אויפ'ן פעלד, ביים בית-עולם,
נאָר אז עס קומט די נאַכט, די מענשען בעה-לט זיך
אין זייערע לעכער אַריין, דענסטמאָל איז די גאס מיין.
דעם מאַרק, יעדעס לאָך און יעדען ווינקעל קען איך. עס
איז מיין שטוב.

דער שיכור.

האַסט גוט געוואָגט. האָב איך דאָך אין יענעם הייז אַ שטוב,
אַ בנט מיט אַ ווייב. בייטאָג אַרבייט איך דאָרט, זיץ איך
ביי מיין שטיוועל און קלאַפ די שטיפטען אין פאַדעשווע
אַריין, און איך איבערטראָג מיט געדולד מיין ווייבס קללות
און געשרייען. נאָר קומט די נאַכט, איך קען נישט מעהר
איהר געשריי אויסשטעהן. די שטוב ווערט מיר ענג אין
עס ציהט מיך אין גאס אַריין.

די פראַסטיטוט קע.

דאָס איז די קללה פון דער גאס, וואָס רוהט אויף דיר,
ווי אויף די וואַיע דע הינד. אַלע זענען מיר פערשאַלטען
און קומען דאָ אָב אונזערע זינד. און מיר וועלען נישט
ווערען פריהער אויסגעלעזט, ביז די הייליגע מוטער וועט

(דער בונד פון די שוואַכע 4.)

דיך נישט ווייזען און וועסט דיר אָנכאַפּען אָן איהר קלייד
און דיין נשמה וועט ווערען בעפרייט.

ד ע ר אַ ר י מ אַן

לעכט מין שלאָף.

כי-כי-כי! — כא-כא-כא!

ד ע ר ש י כ ו ר

הערט כרויעריג, וועט, דעם קאַפּ אַראָפּגעבויגען:

בייטאָג איז עס גאַנצישט, בין איך מיט אלעמען גלייך,
אַרבייט איך, ווי אלע מענשען, וור קום קומט די נאַכט...

די פּראָסטיטוט קע.

דאָס איז די קליה פון דער גאַס. זאָרג נישט, גאָט וועט
זיך איבער אונז אלע מרחם זיין. זיין חסד איז רוים.

פון דערהיינעם הערט זיך אַ ברומען פון אַ קינד, ווי אַ הונד וועלט געוואָקעט.
ד ע ר ש י כ ו ר.

וואָס איז וואָס?

די פּראָסטיטוט קע.

עס איז מאַנקעט אַ נעהרליך קינד, וואָס וועלכערט זיך צורום
אין גאַס. עס וויל צום פייער צוגעהן.

ד ע ר ש י כ ו ר.

רוף עס אַהער.

די פּראָסטיטוט קע.

שווייג, ער וועט עס אַוועקטרייבן. זיי גלייבן, עס איז
פון סיי וועל געבוירען געוואָרען

ד ע ר ש י כ ו ר.

וואָס איז ער פאַר אַ שררה דאָ? מיר זענען אלע דעם טיי-
וועלס קינדער. ער רופט עס צו, ווי מען רופט אַה גר. "פאַרדאָטאַ".

קום אַהער.

עס שלעפט זיך צו אַ סטוב קינד, שרעקליך אַנגעריסען. עס ברומט ווי אַ טהיילע,
עס ציטערט פאַר קעלט.

די פּראָסטיטוט קע

נעהמט עס זיין.

עס ליבעט אַ גאנצע נאכט הינטער דער מַסַק'ס שוועל. די
מוטער האָט מורא פאַר'ן מאַן. שראַגט עס אין געהיים אַ

שטיק ברויט אַרויס, ווען קיינער זעהט נישט. אַזוי וואָל-
גערט עס זיך ווי אַווערימעל אין דער גאַס אַרום—מענשענ'ס
מלייט און בלוט.

דער שיכור.

לאָז עס צום פייער צו — אַזוי. ער רוקט דאָס ממזל'ס צום פייער.
גיב איהם אַ שטיק ברויט. איך האָל זעהען, ווער דאָס וועט
שלעכטס טהאָן!

דער אַרימאָן

וועקט זיך.

ניין! דאָס איז מיר שוין צו-פיעל. דעם אַליין אַהער געב-
ראַכט. דו ווייסט דאָך, אַז דער טייוועל שטעקט דערין. איל
עס אַהעקאָנען.

די פראַסטיטוט קע

בעהאַלט עס גיין איהר טוך.

האָב רחמנות דערויף.

דער אַרימאָן.

דו ביסט דעם טייוועל'ס ווייב, דעריבער האָסט דו רחמנות
אויף דעם טייוועל'ס קינד. איל עס אַהעקאָנען.

דער שיכור

רייסט איהם דעם שטעקען אַרויס.

מיר זענען אַלע דעם טייוועל'ס קינדער. דו האָסט נישט
סעהר אויף דיין לייב, ווי ער.

דער אַרימאָן.

הויבט זיך נישט אָן! איך גיין אַקריסט און גלויב אין גאָט.
און האָב איך נישט קיין היים, שלאָף איך אין דער גאַס.
יעדער האָנד געמינט זיין נאָרע, אָבער מיט דעם טייוועל צו-
זאָגן זיין וויל איך נישט. און שונות מיט אַ פראַסטיטוט-
קע שטעהט מיר נישט אָן, און קיין שיפור איז מיין חבר
נישט. ער געהט זיך אַהעקאָנען זיינע זאָכען. וואָס לויפט איהר
מיר נאָך? די גאָנצע גאַס איז פאַרן טייוועל דאָ, און גע-
הען נאָר דעם טעגלעכן נאָר. איל אַהעקאָנען.

די פראַסטיטוטקע

פרובט אים איינצוהאלטען.

פערלאָז אונז נישט. לאָז עס זיך אָנוואַרימען, געהט עס
אָוועק.

דער אַרימאָן.

איז מיר נישט קיין פבור מיט אַזעלכע לייט צוזאַמען צו זיין.
אַב.

דער שיכור

וואָס האַלטסט דו איהם אָב? זאָל ער לויפֿען, ווען עס
שטעהט איהם נישט מיט אונז אָן.

די פראַסטיטוטקע.

וואָס, מיט דיר צו בלייבען איז אַפבור? ער איז דאָך אַן
אַרענטליכער מענטש.

דער שיכור.

אָך, אויף דער עלטער ווערסט דו פרום.

די פראַסטיטוטקע.

איך האָב שטענדיג געוואָלט אין אַ בכבוד'ער געזעלשאַפֿט
זיין.

אַז דער אַרימאָן געהט אָב, הייבען זיך אַן אַרויסצושלייכען פֿון דער נאַכט
פערשידענע ברואים, האַלב נאַקעטע. דער נאַר קומט אויך אַהער. עס פֿער-
האַלגערט זיך אויך אַ הונד.

די פראַסטיטוטקע

קוקט זיך מיט שרעק אום.

עס געהמט דאָך איינעם אַן אימה אָן מיט אַזוי פיעל קראַנ-
קע צוזאַמען צו זיין. עס איז דאָך קיינער נישט דאָ, ווער
עס זאָל ביים גלייכען שכל זיין. ווער עס זאָל אַרוהינגען
געוויסען האָבען. דער אַרימאָן איז אויך אָוועק.

דער שיכור.

מיט שרעק.

און די הינד זיינען אויך צום פייער געקומען.

די פראָסטיטוטקע.

עס ציהט זיי אויך צו מענשען אהער.

א קליינע מינוט פרויע.

דאס שטומע יונגעל הויבט מיט צמאל אן צו קלאגען.

דער שיכור.

וואָס איז איהם? נעהם איהם צו.

די פראָסטיטוטקע.

דאָס וויינט דער טייוועל אין איהם. ער קוקט ערגעץ וואו

מיט די אויגען אהין.

דער טאג הויבט אן צו גרויען. א מאַדנע ווילד ליכט פאלט איבער אלעס. דאָ

ווערט איינגעהילט, דאָ ענטפלעקט זיך אַנאַנדער ווינקעל פון אַ גאס. אלעס איז

בעהילט אין שאַטענס, ווי אין פאַרנאכט.

דער שיכור.

גלויבט איז גאָט, עס גרויעט.

די פראָסטיטוטקע.

דאָס ליכט איז אַנדערש ווי יעדעס מאָל.

די הינד וואָיען.

דער שיכור.

וואָס וואָיען די הינד? טרייב זיי פון פייער אוועק.

די פראָסטיטוטקע.

זיי קוקען ערגץ וואו מיט די אויגען אהין, און לוישען

אין דער לופט. זיי מווען זעהען עפעס אַצינד.

פון דערווייטענס דערהערט זיך דאָס קלאפען אין די בלעכען פון גנב'ס קינדער.

די הינד בילען מיט שרעק.

די פראָסטיטוטקע.

עפעס וואָס דערנעהנטערט זיך צו אונז.

דער נאָר

לאכט.

דער שיכור.

וואָס לאכט דער נאָר? וואָס קוקט ער ערגעץ וואו מיט

די אויגען אהין? טרייב איהם פון פייער אַב!

די פראַסטיטוטקע.

זיי זעהען עפעס בעסער פאר אונז.

די הינד האָיען און קופען זיך אלע צוזאמען.

מען הערט טריט.

דער שיכור

מיט שרעק.

עפעס וואָס דערגעהענטערט זיך צו אונז.

א מינוט פריזע. ערווארטען אין שרעק.

עס ווייזט זיך דער גנב, סטעפאן האלט אויפ'ן אקסעל אן אַרימע פרוי, העלענע, וועלכע האָט אין איהר האַנד אַ קליין קינד. זי איז בעגלייט פון איהרע אַרימע קינדער, וועלכע האלטען טראַמפייטען און פייקליך אין די הענד און שאלען.

סטעפאן

דונערט מיט זיין שטים.

אויף דער ערד לאָזט אייך אַראָב, אויף די קניע! די היט

פון די קעפ! אהר זעהט, ווער עס קומט? די קעניגין

געהט, די קעניגין געהט!

אלע ווערען בלייב, רוקען זיך אין דער זייט.

סטעפאן

געהט אריין אין זי.

ווער איז דאָ? אַך, דער נאָר. נו, ווי שטעהט עס מיט דייע

חיילות? האלט זיי גרייט! האלט זיי גרייט! דער שיכור!

אַך, דער ריכטיגער מאַן פאַר'ן שפיעל. ער פערנייגט זיך. אַך

קוש מיט עהרפּורכט די האַנד דער מאַדאם פראַסטיטוטקע.

אויפן ממוז. און דיין טראַהן-פאָלגער איז אויך דאָ? צו דער

פּרוי נעהם זיי מיט, קעניגין. עס אויך הינד, ווי מיר, אויף

דער גאָס אַרויסגעוואָרפען. לאָזען זיי מיט-ציהען מיט אונז.

עס איז דאָ פלאַץ פאַר אַסך.

העלענא.

נעהם זיי, מיין מאַן, מיט. אלע וועלען מיר אין איינעם

זיין.

סטעפאן

לאָזט די קעניגין אַראָב. צו די קינדער.

שטעהט, יונגען, שטעהט, אונזער געזעלשאַפט ווערט גרויס.

קומט דאָך מיט אונז מיט. מיר ציהען אָב אין אן אנדער
לאַנד. קומט מיט אונז.

ד ע ר ש י כ ו ר

כאַפט זיך אויף און קוקט אים אָן.

דאָס ביסט דו דאָך דער גנב סטעפאָן!... דערשראָקען זיך אין די
טונקעלע נאַכט... ער שפּייט אים. אַוואוילען שפּאַס געמאַכט.
שטענדיג ט ייבסט דו נאָך דאָס שפּיעל. ווער איז עס—דאָס
ווייב מיט די קינדער? פון וואָנען האָסט דו זיי געפאַקט?
ס ט ע פ אָן.

ברודער, דאָס איז נישט קיין שפּיעל. ער חייזט אויף די פרוי
דאָס איז אַ קעניגין. אויף די קינדער. און דאָס זיינען פרינצען.
יעדעס איינעס אַפרינץ! אויף די קניע פאַלט פאַר איהר
און ציהט די הוט!

ד ע ר ש י כ ו ר.

איך קען דעם פאַני גאַנץ גוט, האָט ליעב צו שפּאַסען.

ס ט ע פ אָן

געהט גאַנץ נאָהענט צו צו איהם.

עס איז היינט אַ נאַכט, ווען הינט ווערען בעפרייט. קוק
אויף איהר. ער חייזט אויף דער פרוי. קוק אויף זונז. איינגע-
שלאָסען האָט אונז דער בעל-הבית און מיר זיינען אַרויס.
מיר זענען אַלע איין משפּחה—הינט. אויף דער גאַס וואָל-
גערען מיר זיך אַרום, פערשלאָסען האָבען פאַר אונז מענ-
שען די הייזער. קומט, הינט! מיר שליסען אַ בונד היינט—
וואָרף אַראָב פון דיר די קייט, ווער בעפרייט און שאַקעל
דיך אָב, ווי מען טרייסעלט אַראָב פון זיך שטויב. דו ביסט
דאָך אַ מענש. איך קען דאָך דיך פון דיין יוגנט אָן, איך
האָב דאָך דיין מוטער געקענט.

ד ע ר ש י כ ו ר

האַלב פּערזאָנלעך.

איך ווייס נישט, וואָס דו מיינסט.

ס ט ע פ אָן

רעדט חייטער צו איהם.

ווי אן ארויסגעוואָרפענער וואַלגערסט דו דין אן די גא-
סען דורך גאַנצע נעכט אַרום. דיינע קינדער שרעקען זיך
פאַר דיר, בעהאַלטען זיך אין די ווינקעליך, ווען זיי זעהען
דיך שיכור אויף דער גאַס, און וויינען אויף דיין קאַפּ. און
האַסט דו דען שולד דערין? בעהעפטען זיך מיט אַ שטיק
פלייש, וואָס דו האָסט פיינד! זיצסט אַ גאַנצען טאָג איינ-
געבויגען צו דיין שטיוועל און עס פאַלן אויף דיין קאַפּ
די קללות און די שלעק. און עס קומט די נאַכט, וואַלגערסט
דו דין אין די רינשטאַקען אַרום, ביז מען וועט דין גע-
פינען טויט הינטער אַ פלויט און בעפרייען וועסט דו דיינע
קינדער נון זייער שאַנד.

ד ע ר ש י כ ו ר .

וואָס האָסט דו צו רעדען צו מיר אַזעלכע רייד?

ס ט ע פ א ן .

און האָסט דו דען שולד דערין? האָסט דו דען איין מינוט
אין דיין לעבען פרייד געהאַט? ווער האָט אויף דיר אַכטונג
געגעבען? אונטער דיין שטיף-פאַטער'ס שטעקען ביסט דו
גרויס געוואָרען. ווייז די פלעקען אויף דיין לייב. געשלאָ-
גען האָבען זיי דין פון קליינערהייט, צוערשט דיין שטיף-
פאַטער, דערנאָך דאָס שטף-ווייב. קיינמאַל האָט קיינער
נישט צו דיר גערעדט, ווי צו אַ פריינד. קיינמאַל האָט דין
קיינער נישט געטרויסט.

ד ע ר ש י כ ו ר

פאַלט צו דער ערד אין וויינט.

ס ט ע פ א ן

צו העלענען.

אז ער איז דאָך אַן אַרענטליכער מענטש. איך קען דאָך
איהם. מיר זענען דאָך אין איין שוהלע געווען. און ער
האַט דאָך אַן אַרענטליכע נוטער געהאַט. געליעבט איהם
און בעגאַנגען זיך ווי יעדע מוטער מיט איהר קינד. צו
העלענען אין דער שטיל. הינטער דעם פאַטער'ס רוקען איהם
ברויט געבראַכט.

דער שיכור.

איך וועל דאָס שיכרות אַוועקוואַפּען. איך גיב מיין עהרענ-

וואָרט. וויינט ווייטער.

סטעפּאָן.

וויין נישט, ברודער. מיר זענען אלע הינט פון גאס. מיר

שליסען אַ בונד היינט. קום מיט אונז, קום. מיר וועלען

אַכטונג געבען אויף דיר און וועלען אלע צוזאַמען זיין. נעהם

די בראַסטיטוטקע און קום מיט אונז.

די פראַסטיטוטקע

שפּרינגט אויף און קוקט זיך פאַרוואַנדערט אַרום.

מיך?

סטעפּאָן

בעהמט זי אָן ביי דער האַנד.

מיר וועלן נישט אַנטלויפּן פון דיר. נישט אויסמיידען דעם

וועג. מיר ווייסען, ווער דו ביסט. דו האָסט קיין שולד דערין.

ווער האָט דיר אויפגעצויגען? ווער איז דיין מוטער געווען?

ווי די ציעג ביזט דו אויף דער גאס געבוירען געוואָרען—

יעדעס לאָך, יעדער שטיין האָט דיר מוטערדיג געגלעט.

אַרויסגעוואָרפּען האָט מען דיר אין גאס ביי דיין געבוירען

ווערען און מענשען זיינען אַנטלאָפּען פון דיר, ווי פון אַ

קרעציגען— אַוואַנדער, וואָס עס איז געוואָרען פון דיר?

ביסט דאָך, ווי אַן אַרויסגעשמיסענע שמאַטע אין דער גאס

געלעגען.

די פראַסטיטוטקע

האַלט אין געוויין.

איך בין נישט ווערט, אַז דער פאַן זאָל רעדען צו מיר

אַוועלכע רייד.

סטעפּאָן.

ביסט ווערט, ביסט מיט אונז אַלעמען גלייך. דיין לייב איז

שמוציג געוואָרען, דיין נשמה איז ריין. וואָס דיר נאָר אַב

פון דער זינד. וואָרף אַראָב די קללה פון דיינע פלייצעס

און וועסט ווערען אַ מענש, ווי מיר אַלע גלייך. בענקס דאָך

אויך נאָך מענשען, איך קען דאָך דיר. איך ווייס, דו ביסט

גוט און ליעבסט די מענשען. דאָס האָבען זיי דורך אַזוי פער-
שאַלטען — דו ביזט שטענדיג געווען אַריין קינד. וואָרט,
וואָרט. ער ציהט וואָסער פון פלומפ און גיסט אויף איהר. אַט וואָש
איך דיר דיין קאָפּ און דו ביסט אַ מענש, ווי מיר אַלע
גלייך. אַט איז שוין די קללה אַראָב פון דיר. קוק דורך
אַרום. דער פרייהלינג איז דאָ. עס שמעקט אומעטום. די ביסט
נאָך אַ יונג מעדיל, נאָך גאָר אַ קינד. דו ווייסט פון קיין
שלעכטס. דו ווייסט פון קיין שלעכטס. דו ביסט ביי דיין
פאָטער אין גאָרטען. דיין מוטער זיצט ביים פענסטער דאָרט,
קוקט אויף דיר און דו געהסט מיט דיין יונגען חתן שפּאַ-
ציערען אַרום.

ער נעהמט דעם שיכור און שטעלט איהם צו דער פראַסטיטוטקע און פיהרט
זיי שפּאַציערען.

די פראַסטיטוטקע
שמייכלט.

רעד נישט צו מיר אַזעלכע רייד.

סטעפאן

שפיעלט ווייטער.

עס איז דיין חתונה אַ צינד. יונגע מיידליך קומען אין
ברענגען דיר דיין ווייסעס חופּה-קלייד, וועלאָן, מירטאַ-קראַנץ
— דו ביסט נאָך אונשולדיג... מען פיהרט דורך צו דער חופּה.
די מוטער לעגט דיר די האַנד אויפ'ן קאָפּ און בענשט דורך. לייכ-
טע האַרפען שפיעלען. דיין חתן פיהרט דורך צום אַלטאַר צו.

די פראַסטיטוטקע

ברעכט אַרויס אין טרעהרען.

דער שיכור

כאַפט זיך אויף

איך וויל מיט איר אין איינעם זיין. איך וועל מיך אָננעהמען
פאַר איהר. איך וועל זי נישט בעליידיגען לאָזען. זי איז מיין
שוועסטער. איך וועל אַרבייטען פאַר איהר.

סטעפאן.

אַט אַזוי, אַט אַזוי. די הינד שליסען אַ בונד היינט. ער נעהמט
דעם ממזר און קושט איהם אויפ'ן קאָפּ. און דאָס איז אויך אונזער

קינד. אלע זענען מיר הינט פון דער גאס, אלע שליטען
מיר זיך אין א בונד היינט.

ד ע ר ש י כ ו ר

נעמט פון סטעפאנען דעם קינד.

דאָס איז אונזער קינד. מיט אונז וועט עס זיין. ער נעהמט
ען די פראַסטיטוטקע ביים אַרעם. קום, מיר וועלען אין איינעם.
זיין. איך וועל אַרבייטען פאַר דיר. דו וועסט די היים פיה.
רען. ער ווייזט אויף דעם ממזר. מיר וועלען ערציהען איהם
און אָנערקענען פאַר אונזער קינד. ער ציהט אַראָפּ דאָס טוך
פון דער פראַסטיטוטקע און וויקעלט זיך מיט דער פראַסטיטוטקע און
מיטן קינד איין. וואָס, דו הערסט נישט? האָרץ, איך מײן עס
מיט'ן גאַנצען האַרץ.

ד י פ ר אַ ס ט י ט ו ט ק ע

הערט נישט. זי קוקט די גאנצע צייט מיט שרעק אויף דער פרוי.
ס ט ע פ א נ.

אַט אַזוי, אַט אַזוי. מיר שליסען אלע אַ בונד היינט. אין
איינעם געהן מיר. אין איינעם וועלען מיר זיין מיט די
היינט. ער גלעט אלעס, וואָס געפינט זיך אויף דער גאס. יונגען, אין
די טראַמפייטען בלאָזט, אין די פויקען קלאַפּט. מיר מאַכען
זיך אַ קעניג היינט. צום נאָר. דאָס גאַנצע חיל וואָרט אויף
דיר, מיט די שפּיזען אין די הענט, מיט די פיקס אָנגעגרייט
דו זעהסט די האַרמאַטען אויפגעשעדט? אלע וואָרטען זיי
צו דיין בעפעהל. ער ווייזט איהם איבער דער גאס. דו זעהסט
דאָס חיל אַרום?

ד ע ר נ א ר

מיט פרייד.

אַי, אַי!

ס ט ע פ א נ.

גיב דעם בעפעהל, הערר נאָפאלעאָן, דו ביסט אונזער פעלד-
מאַרשאַל. ציה דעם שווערד און גיב דעם בעפעהל!

ד ע ר נ א ר

ציהט דעם שווערד אין רופט אין מאַרק, ווי ער וואָלט אַ חיל דערזעהן.
דאָס געוועהר ג-ר-י-ט!

ס ט ע פ א ן

רופט אין גאס.

אָט אזוי. די הינט שליסען אַ בונד היינט. אלעס געהט אין
בונד אַריין. מיר מאַכען איבער זיך אַ קעניגין. ער ווייזט אויף
דער פרוי. זי איז ווערטה צו טראָגען די קרוין פון דער גאס.
קום, קעניגין, אויף דיין טראָהן אַרויף. ער שטעלט אונטער די
פלייצע. יונגען, אין די טראָמפּייטען פּלאַצט, אין די פויקען
קלאַפּט! אויף די קניע! די היט פון די קעפּ! די קעניגין
געהט, די קעניגין געהט! אזוי געהען מיר אין אונזער לאַנד.

עס איז ליכטיגער געוואָרען. העלענאַס געזיכט איז שוין געוואָרען און יונג,
און ווערט עהנליך צו דעם מאַדאָנע בילד פון דער קירכע.

די פּראָסטיטוט קע

וועלכע האָט שוין פון פריער געקוקט אויף דער פרוי מיט מורא און אנגסט,
דערקענט זי יעצט ביים גראָהען ליכט. און ווי אזוי זי זיצט אויף דעם גנב'ס
פלייצעס מיט דעם קינד אויף די הענד, פאלט זי פאר איהר אויף די קניע און
שרייט אויס מיט אַן אונמעגליכער שטייט.

אַ! זעהט! דאָס איז דאָך די הייליגע באַשיצערין אונזערע
די בעשיצערין פון אונזער קיכע! קוקט זי אָן, איהר!
געזיכט, זי אין איהר אייגען לייב — איז פון דער קירכע
אַרויס. אַ, עס איז דאָס הייליגע בייד, פאר וועלכען איך
בעט תמיד. איך ערקען עס! די בעשיצערין אונזערע אין
אין איהר אייגען לייב. זי שרייט אויף און וואַרפט זיך אויפ'ן פנים
פון איהר. אַ, מוטער, מוטער! איך בין בעלאָדען מיט זינד,
מיין נשמה איז פאַרפאַלען. מוטער, מוטער, נעהמט מיך
אונטער דיין שוין! זי ציהט זיך אויס אַן הערטער פאַר איהר.

די אַנדערע ווערען אַנגעשטעקט פון איהר. קיען זיך מיט שרעק אין דער פרוי'ס
געזיכט איין. ערקענען אין איהר די הייליגע, לאָזען זיך האַלב אויף די קניע
אַרעב. דער גנב, העלכער האָט זי שוין פון פלייצע אַראָ געלאָזט, ציהט דעם
הוט, לאָזט זיך אויף די קניע. אלעס פאלט אויף דער ערד.
עס הערט זיך אַגלאַק פון דער קירכע.
עס הייבט אָן צו טאַנען.

אַנדרזשעײַס

קיל פון דערווייטענס.

וואו שלעפט זיך דאָס ווייב מיט די קינדער אַרום, הע, הע,
לענקא, העלענקא. סטעפאַן.

אלע זאכען זיך אויף, קוקען זיך מיט ערשטוינונג אַרום.

עס קומט אַן אנדרזשעײַס מיט יאדוויגאָן.

אַנדרזשעײַס

צו העלענקען. ביזו.

וואָס טהוטסט דו אין גאָס מיט די קינדער?—פלינק אַהיים!

הויבט אויף די פויסט אויף איהר.

העלענקא

מיט מורא.

איך בין נישט שולדיק. ווייזט אויף סטעפאַנ'ען. ער האָט גע-

טריבן שפּאַס. נעהמט צוזאמען איהרע קינדער, וויל אַוועק.

אַלע אַרומיגע

לאכען.

כא, כא, כא! עס איז דאָך גאָר העלענקא, דעם שיכור'ס

ווייב, און מיר האָבען געמיינט... כא, כא, כא.

סטעפאַן.

ניין, ניין. דאָס איז דאָך אונזער קעניגין. די קעניגין פון

די הינט. מיר האָבען דאָך געשלאָסען אַ בונד. וואָס אַנט-

לויפט איהר?

אַלע

לאכען.

מיר ווייסען, דער הער האָט ליעב צו טרייבען שפּאַס. אַנט-

לויפען זיך.

סטעפאַן

שרייט זיי נאָך.

איהר הינט, איהר הינט, אַ, איהר פערשלאָטענע הינט!

יאדוויגא

צו סטעפאַנ'ען.

נא, נעם די בייטש, און היידא, אין פאבריק צוריק! פלינק,

עס איז שוין טאָג.

ס ט ע פ אן

שטעהט ערשרעקען.

מיין שען וויבעל, נאָר איין אייגענבליק.

יא ד ו ו י ג א

טאָפּט מיט'ן פוט.

די מינוט! די נאכט איז פערביי, עס איז שוין טאָג, אין פאבריק צוריק!

ס ט ע פ אן.

איהר הינט, איהר פארשאַלטענע הינט.

די סצענע פערזענלעכט זיך. זי איז אין העלענקעם צימער, זי איז אַנטאָנג צווייטען זאָג. אנדערשע שטעהט איבער דעם שלאָפּענדיגן סטעפאן און וועקט איהם.

אַ נ ד ר ז ש ע י.

גו, סלינקער, נעם די בייטש, אין פאבריק צוריק, איידער יאָרוויגע כאַפּט זיך אויף.

ס ט ע פ אן

רייטט זיך אויף פון שלאָף. קוקט אָן אנדערשע פערזענלעכע, דע-גאָר העלענקען, העלעכע וואָס ביים קינד'ס וועגלע ווי אין אַנטאָנג צווייטען זאָג. דאָס ביסט דו? געהט צו צו העלענקען און קוקט זי אָן. דאָס ביסט דו? און איך האָב דאָך געמיינט. —

אַ נ ד ר ז ש ע י

גוט איהם די בייטש אין הענט אריין.

מאָך עס שנעלער, איידער די פריצט איז אויף. זי וועט שוין אנאָנדערש מאָל גאָר נישט אַרייַן קען.

ס ט ע פ אן

נעמט די בייטש אין הענט אריין. צו העלענקען.

דאָס ביסט דו? און איך האָב דאָך געמיינט. —

אַ ק ע נ י ג ין

ה ע ל ע נ ק א

אין צרות.

וואָס וויל ער פון מיין קאָפּ?

אַנדרזשע

מיט געלעכטער.

וואָס טרייבסט דו שפּאַט.

סטעפּאַן

בעסט אַריס מיט די ביטש אין האַנד.

הינד, הינד, פּערשאַלטענע הינד!

פּער האַנד

ש ל ו ם א ש

מ א ט ק ע ג נ ב

א פאלקשטיק אין דריי אקטן מיט א פראָלאָג

פארלאג „ס ו ל ט ו ר = ל י ג ע“, ווארשע

איבערדרוקען, איבערזעצן און
אויפפיהרען עהן דער ערלויבניס
פון מחבר אין פארזעהרט.

Copyright by Sholem Asch
1922

פערזאנען.

מאטקע גנב.
בלנדער לייב. זיין סעטער.
זלאטקע. זיין מוטער.
אפרים.
בעריש מייסטער.
דאבטשע. זיין חייב.
ר' מאיר מלמד,
דער בלינדער פערל, א סטראזשניק.
שפרינצע.
איינער.
אלטער תרח, קאטאריניאזש דירעקטאר.
מער, א דראטען-געהערין.
קאטאריק. א קאטאריניאזש.
א פוילישער פאן.
ר' מלך, האלט א קאפע-הויז אויף דער אלט-שטאָדט אין חארשע
הינדעל, זיין חייב.
חנה'לע, זייער טאכטער.
באשע.
זשאכליגערין. }
די רויטע. } מעדלעך.
שלמה.

פראָלאָג.

די ביהגע שטעלט פאר אַרעמען קעלער.

זלאַטקע

חשט חשט. מען הערט אין דרויסען שרייען. אַגב! אַגב! זי קוקט זיך אוב
מיט שרעק. עס עפענט זיך אויף אַ טהיר און עס לויפט אריין מיט אימפעט
מאַטקע, איינגעל פון אַ יאהר 12. ער האלט אַ פאר שטיוועל מיט אַ ברויט
אונטערין אַרעם, אַבעריסען.

מאַטקע

אריינלייפערדיג מיט שרעק.

מאַמא!

זלאַטע.

וועה איז מיר. דו? אנטלויף, דער טאַטע וועט קומען, וועט
ער דיר דאָך דערהרגיענען אויפ'ן אָרט.

מאַטקע.

מען יאָגט מיך!

זלאַטע.

וואָס האַסטו שוין ווידער געטהון? יער יאָגט דיר?

מאַטקע.

זעה. חייזט אויף די שטיוועל, בעהאַלט, וועט האַבען אויפ'ן
ווינטער, ביי אפרים'ן געגנב'עט.

זלאַטע.

ארויס פון מיין שטוב. איך וויל דיר נישט האַבען מיט דער

גנבה. ארויס!

פון דרויסען הערען זיך גענטער די געשרייען. אַגב! אַגב!

מאַטקע.

מיט שרעק.

מאַמא!

ז ל א ט ע.

וואָס זאָל איך טהון מיט דיר, אונגליקליך קינד. זיי וועלען
דאָך דיר דערהרגענען. קריך אַרונטער אונטערין בעט.
תאָלע דיר שוין אַנידער אַז אױסגערוגען האָסטו בעדאַרפט
ווערען אין דיין מאַמעס בויך, איידער דו ביזט אױף דער
וועלט געקומען. זי בויקערט איהם אָן, שטופט אַרונטער אונטערין
בעט און פאַרשטעלט איהם מיט זיך. אין די תּפֿיסות וועסטו דאָך
פּוילען, נאָך סיביר וועט מען דאָך דיר פּערשיקען.

א פ ר י מ' ש י

קומט אַריין, אָן קאַפּאָטע מיט אַ צעפּליאַשעטען קאַפּ האָר.
געוואָלד! געוואָלד, ער האָט דאָך מיך געשאַכטען, אין
מיטען העלען טאָג האָט ער דאָך מיך געשאַכטען. שרייט.
מענשען! מענשען!

עס קומען אַריין מענער און פּרויען, מיט שטעקענס און בעזעמס.
א י כ נ ע ר.

דאָ איז ער אַנטלאָפּען. איך האָב איהם אַליין געזעהן, זיי
ער איז אַריין אין קעלער.
ש פ ר י כ נ ע ל ע.

אַז ער איז נאָך דעם בלינדען לייב'ס, איז שוין ריכטיג, אין
זיין מאַמענס בויך איז ער שוין געווען אַ גנב.
א פ ר י מ' ש י.

ער האָט דאָך מיך געשאַכטען. ער האָט דאָך מיך געקוילעט, ווי
אַקס געקוילעט אין מיטען העלען טאָג. אוי וועה איז מיר!

א י כ נ ע ר

צו זלאָטען.

וואו האָסטו איהם? גיט איהם אַרויס, דעם גנב!

ז ל א ט ע.

פּערשטעלט איהם ביים בעט,

איך האָב איהם נישט געזעהן, איך ווייס נישט וואו ער איז.
וואָס ווילט איהר פון מיר?

ש פ ר י כ נ ע ל ע

צו די יודען אַרום.

אַז ער איז נאָך געווען אַ קליינער שרץ, ער האָט נאָך גישט.

געקענט געהן. אויף אלע פיר געקראכען, איז ער שוין גע-
ווען א גנב, מען האָט דאָך קיין קינד נישט געקענט אַרויס-
לאָזען אויף דער ליכטיגער שיין, געזעהן אַ קינד מיט אַ ביי-
געל, מיט אַ זעמיל, אַוועקגעכאַפט און אויסגעפרעסען. אַשט-
קעל ברויט, אַטעלערל מיט גרויפֿען, אַרויסגעכאַפט פון
דער האַנד און אויסגעפרעסען. וואָס ער האָט געזעהן, האָט
ער געכאַפט. אַז ער איז נאָך געווען אַזא קליינער ממור,
אַז מ'האָט דאָס געזעהן אַרויסקריכען אויף אלע פיר איז
דאָך אַ שרעק אָנגעפאלען אויף אלעמען. ס'וואונדער וואָס
ער איז אַ גנב, די מאַמע האָט דאָך איהם געלערנט.

ה ס ר י ש י

געוואָלד, מיינע שטיוועל, מיינע שיד, ער האָט דאָך מיך
געשאַכטען, ער האָט דאָך מיך געקוילעט, אין מיטען הע-
לען טאָג געקוילעט, מענשען, מענשען! וואָס שווייגט איהר?

א י י נ ע ר

וואו איז דער יונג? גיב אַרויס דעם יונג!

ז ל א ט ע

איך ווייס נישט, וואו דער יונג איז, און ווייס נישט, איך
האָב אים נישט געזעהן, איך ווייס נישט.

ב ע ר י ש מ י י ס ט ע ר

לויפט אריין ווי אַ ווילדער, אַ נידריגער יוד, מיט אַ פאַר שטאַרקע ברעמען, מיט
אַ געדיכט-האַר-בעוואַקסענעם פנים, מיט אַ רימען אין האַנד.

לאָזט מיר נאָך צו, לאָזט מיר נאָך צו. זלאַטקע גיט אַרויס
דעם יונג. ס'איז בעסער פאַר איהם, איך וועל איהם געבען
מיט מיין רימען, איהר וועט מיר דערנאָך דאנקען, זלאַטקע.

ר אָ ב ט ש ע

געה, צו וואָס זאָלסטו דיר אָנאַרבייטען ביים יונג, זיי ווע-
לען דען דיר דאַנקבאַר זיין? שילטען דיר נאָך.

א פ ר י ש י

מענשען, געוואָלד, זעהט, זעהט! ער געפינט אַ שטיוועל אויף דער
ערה. מיין בלוט, מיין פלייש, זעהט, ווי מיין בלוט וואַלגערט
זיך אַרום, זעהט!

איינער.

צו זלאטקען.

דעם יונג גיב ארויס, גיב ארויס די מינוט דעם יונג, זאגט
מען דיר, אגולן וועט ער אויפֿוואַקסען. וויל זיך וואַרפען
צום בעס.

זלאטקע

כאפט אַ וואַלגער האַלץ.

אָוועק פֿון דאַנען! נישט דערלעבען וועט איהר דאָס, אַז
איך זאָל אייך לאָזען מיין קינד שלעכטס טהון. צו עסען
גיט איהר איהם, וואָס איהר געהט אים שלאָגען? די קעפּ
וועל איך אייך שפּאַלטען, ווער עס וועט צוגעהן צו איהם

שפּרינצע.

זעהט, מענשען, זעהט, די מאַמע אליין מאַכט איהם פאַר
אגנב, די מאַמע אליין.

בעריש

מיט'ן רימען.

זלאטקע, דאָס איז דאָך פֿיר דיין טובה וועגען, די הענד
דאַרפסטו מיר קושען, וואָס איך געה איהם שלאָגען.

דאָבטשע.

דו האָסט דען כח צו איהם? ס'איז דען דיין קינד? וואָס
וועסטו דאָס געזונד אָוועקלעגען. זיי וועלען דען דיר בע-
צאָהלען פאַר דעם?

עס קומט אַריין דער בלינדער פערל, עס ערשיינט אַ הויכער סטראַזשניק מיט
אשווערד.

איינער.

יודען, מאַכט אָוועג, דער בלינדער פערל געהט!

אפריים.

פאַניע נאָטשאַלניק! פאַניע פאַלקאָוויק, פאַטערל אונזערער,
ער האָט דאָך מיך געשאַכטען, ער האָט דאָך מיך געקוילעט,
אין מיטען העלען טאָג געקוילעט, מיינע שטיוועל, מיינע
שיך, מיין בלוט און פלייש.

בלינדער פערל.

ש... פאסמאטרים, ס'וועט אלעס זיין אין אַרדענונג. צו
זלאטען. וואו האַסטו איהם בעהאַלטען זאָג געשווינד!
זלאטקע.

איך האָב איהם נישט בעהאַלטען, איך האָב איהם נישט
געזעהן, איך ווייס נישט, וואָס איהר ווילט פון מיין לעבען?
בלינדער פערל.

דו ווייסט נישט? נו פאסמאטרים. זוכט אַרום אין שטוב, צום
סוף קומט ער צום בעט, וויל אַרונטער קוקען, זלאטקע פערשטעלט איהם.
אהא. קלאפט מיט'ן שווערד. היי באַשעניק! ווילעזוי! ווילעזוי!
זלאטקע.

טייערע מענשען, האַט'ס רחמנות. זי פערשטעלט איהם דעם וועג,
איך וועל דיך נישט לאָזען איהם אַנריהרען, איך וועל דיך
נישט לאָזען. ראנגעלט זיך מיט'ן סטראַזשניק. ער איז נישט שול-
דיג, ער איז דאָך נאָך אַקינד.
בלינדער פערל.

אַקינד איז ער... שטרענג. געהסט אַוועק די מינוט! דו לאָזט
מיך נישט דאָס געזעץ אויספיהרען?... יודעלעך, נעמט זי
אַוועק פון דאַנען.
א פאַר יודען, בעריש, שפּרינגע ווילען צוגעהן צו איהר.
זלאטקע.

די אויגען וועל איך אויסקראַצען מיט מיינע נעגעל ווער
ס'וועט דאָ צוקומען צו מיר. הויבט אָן שטארק צו וואוינען, בע-
טעניג זיך. יודען האָט רחמנות, האַט רחמנות, ער איז דאָך
נעבעך נישט שולדיג.
איינער.

ער איז נישט שולדיג... זעה, ווי זי בלייבט פאַר איהם דע-
גנב!
זלאטקע.

איך האָב איהם דען עסען געגעבען, אז ער זאָל נישט
גנבענען?... פון וויגעלע אָן, האַט ער זיך דאָך געמוזט
דערנעהרען, די מילך זיינע האָב איך דאָך נאָך פערקויפט,
איידער ער איז געבוירען געוואָרען, פאַר די זשאַכלינערס

אייניקעל האָב איך זיין מילך פערקויפט. חיינט. איך האָב געקארמעט אַ פרעמד קינד און מיינס איז געלעבן אין דער היים אין צרות, די מילך האָט מיר אין די ברוסטען גע- שטאָכען און מיינ קינד האָט געשריגען נאָך דער מאמען.

ר מ א י ר מ ל מ ד.

אוי, עס איז אמת, אוי איז עס אמת. איך האָב דאמאָלס עוויינט מיט זיי אין קעלער. אז דער יונג האָט אָנגעהייבן צו שרייען, האָט זיך דער באַלקען געשפּאַלטען פון די קולות, האָב איך גענומען אַ שטיקעל צוקער, איינגעבונדען אין אַ שמאַטקע און איהם געגעבען אין מויל אַריין, ער זאָל מיינען, אז עס איז די מאמעס ברוסט, ער האָט זיך אָבער נישט געלאָזט אָבנארען, האָט בשום אויפ'ן נישט געוואָלט י שמאַטקע סמאָטשקען, אוי האָט ער געשריגען, אוי, האָט ער געשריגען...

ז ל א ט ק ע

חיינט.

וואָס האָט ער געקענט טהון, אז עסען געבען האָב איך נישט געהאַט. ווי אַ פערלאָזטער פייגל האָט ער געמוזט אליין איבער זיך זאָרגען, איידער ער האָט נאָך רעדען גע- קענט, אז ער איז נאָך אויף אלע פיר געקראַכען, האָט ער געמוזט די קרישעלעך ווי אַ פייגלעלע צוזאַמען פיקען... וואָס האָט ער געקענט טהון, געזעהן קינדער עסען, געכאַפט און געגעסען, געווען הונגעריג. עס האָט דען וועגען איהם עמיצער געזאָרגט? איהר האָט איהם עסען געגעבען, וואָס איהר געהט איהם שלאָגען?

א י י נ ע ר.

איך זאָל מיר געהן דאָס האַרץ אַברייסען פאַר דעם בלינדען פערל, האָב איך אַ זאָרג, זאָל ער געהן אליין דעם יונג אַרויסשלעפען. געהט אַוועק.

ב ע ר י ש.

אז מען האָט אַפריים'ען בעגנב'עט, אַ שיינע ריינע כפרה אויף זיין קאָפּ, די שטיוועל פוילען סיי ווי סיי ביי איהם אין קאמער. קומט יודען געהט אַוועק פון בעט.

בלינדער פערל.

איהר ווילט נישט דעם יונג ארויסשלעפן? ניין, יודעלעך.

ניין?

אייניגע.

זי לאזט נישט. ווייזן אויף זלאטען.

בלינדער פערל.

זי לאזט נישט, איך וועל איהר ווייזן, אז זי וועט יא לאזן.

געהט צו צו איהר אַוועק פון דאנען! שטופט זי אַוועק.

זלאטע.

ראנגעלט זיך מיט איהם.

איך וועל דיר נישט לאזן מיין קינד שלעכטס טהון. מידען.

האַט רחמנות, האָט רחמנות. דער בלינדער פערל וויל זי שלאָנען

מיט'ן שייד פון שווערד. שלאָגט מיר און אַוועקגיין וועל איך

נישט.

איינער.

וואָס האָט ער זי צו שלאָנען?

שפרינצע.

טאַקע אזוי, וואָס האָט ער אַיודענע צו שלאָנען. ער נעהמט

דען נישט 10 גילדען אַוואָך מיט אַ חלה ביי אונז. אז מען

האַט געגנבעט, וואָס איז דאָס זיין געשעפט וואָס? וואָס האָט

ער זיך צו מישען וואָס?

בעריש.

יודען, איך האָב אַעצה, מען דאַרף איהם בלינד מאַכען.

גיט נאָר עפּיס צושטייער. נעהמט אַרויס קליין געלד. גיב נאָר

עפּיס צושטייער. די יודען קלייבען צונויף קליין געלד. דער סטראַזשניק

קוקט אַהין מיט איין אויג. מ'גיט איהם דאָס געלד. נאָ דאָ האָסטו

און ווער בלינד, זעה נישט און הער נישט, ווער אַ בלינדער

פערל.

בלינדער פערל.

נעמט דאָס געלד און מאַכט צו איין אויג.

שוין, איך בין שוין בלינד. דער בלינדער פערל. אז איר ווילט

אַגנב טאָ וואָס איז דאָס מיין עסק? האָט איהם אייך געזונט

טערהייד, שוין, איך בין שוין בלינד. וויל אַוועקגעהן

א פ ר י מ.

פאניע נאטשאַלניק, וואָס טהוסטו, ער האָט דאָך מיר גע.
שאַכטען, ער האָט דאָך מיר געקוילעט אין מיטען העלען
טאָג, מיינע שטיוועל, מיין פלייש און בלוט! לויפט נאָך דעם
סטראַזשניק.

ב ל י נ ד ע ר פ ע ר ל

קרימט איהם נאָך.

מיינע שטיוועל, מיין פלייש און בלוט. ווער הייסט דיך זיי
האַלטען אין קאַמער? שטיוועל זענען דאָ, אַז מענשען זאָ-
לען זיי טראָגען, נישט אַז זיי זאָלען פוילען אין קאַמער. אַב.
ש פ ר י נ צ ע.

ער האָט דען נישט רעכט, דער בלינדער פערל, אוי, האָט ער
רעכט. אַב.

אלע געהען אַב. פויוע.

ז ל א ט ע

רופט אונטער'ן בעט.

קריך שוין אַרויס, קריך שוין, אין דרערד זאָלסטו קריכען
מאַטקע קריכט אַפּויער. צוליב דיר וועל איך אַזעלכע חרפות און
בושות אויסשטעהן, אַז מענשען זאָלען מיר קומען מיין
בלוט צאַפען. זי פאלט אַרויף אויף איהם און שלאָגט איהם און
בויקערט איהם אָן.

מ א ט ק ע

שטעהט און לאָזט זיך.

דו שלאָג, דו הרג'ע, אַז דו ווילסט, איך וועל דיר גאַרנישט
זאָגען, איך וועל מיך לאָזען.

ז ל א ט ק ע.

אַ בראַך איז דאָך צו מיינע יאָהר, וואָס שלאָג איך איהם
נאָך? דער יונג וואַלגערט זיך אין גאַס אַרום ווי אַ הונד,
הונגעריג און קאַלט, און איך שלאָג איהם נאָך... זעה, אין
וואָס פאַר אַ הילך דו געהסט, וואָס וועט פון דיר דער סוף
זיין? געהט צו צו דער קיך, זוכט עפעס, גיט איהם עפעס.

מ א ט ק ע.

איך וויל נישט עסען.

ז ל א ט ק ע.

דו ביזט דאך הונגעריג, זיי האָבען דאָך דיך געיאָגט ווי
א משוגענעם הונד.

מ א ט ק ע.

איך בין נישט הונגעריג. איך געה אוועק פון דאנען, איך
ווייל מעהר דאָ נישט זיין. איך וועל געהן, איך ווייס שוין,
וואו איך וועל געהן.

ז ל א ט ק ע.

וואו וועסטו געהן? אין דרערד אריין. ביזט דאָך נאָך איונג
קינד, ווער וועט זיך אויף דיר אַרומקוקען, ווער וועט דיר
א מאַמע זיין?

מ א ט ק ע.

איך ווייס שוין וואָס איך וועל טהון, דו זאָרג זיך נישט
מאַמע, איך בין שוין אַ גרויסער יונג, איך וועל זיי שוין
געבען ווייזט מיטן פויסט אויפן שטעדטיל. מאַמע, איך וועל אָן
דיר שטענדיג געדענקען, וואו איך וועל נישט זיין, וועל
איך דיך געדענקען, און אז איך וועל גרויס ווערען און
אַסך געלד האָבען, וועל איך קומען נאָך דיר, אין אַ קאָטש
מיט צוויי פערד וועל איך קומען נאָך דיר, דעם טאָטען
נישט מיטנעהמען, נאָר דיך.

ז ל א ט ק ע.

וואו וועסטו מיטנעמען, אין דרערד אריין, וואָס פלוידערסטו,
וואָס? טהו בעסער די הויזען אויס, וועל איך דיר עס פערריכט-
טען זעה אין וואָס פאַר אַ הילך דו געהסט. זי ציהט פון איהם די
הויזען אַראָב, וואו שפרינגסטו איבער אַלע פלייסען און מויערן
ווי אַ ווילדע ציג, וואָס וועט פון דיר דער שוואַרצער סוף זיין?

מ א ט ק ע.

מאַמע, זאָרג זיך נישט, דו וועסט זעהן, וואָס איך וועל נאָך
טהון... איך וועל זיי שוין ווייזען, ווער מאַטקע איז, איך
וועל אוועקגעהן אין דער וועלט אריין, איך וועל מיך שוין
סטאַרען, און אז איך זאָל רייך ווערען וועל איך אין
אַ קאָטש מיט צוויי פערד קומען נאָך דיר.

פון פערט טריט אין דרויסען.

זלאטקע.

אוי אבראך איז נאך מיר, דער טאטע געהט! בעהאלט זיך,
ער וועט דיך טויטען אז ער וועט דיר טרעפען אין קעלער.
ער האט מיר אנגעזאגט, אז איך זאל דיך אויף דער שוועל
נישט ארויפלעזען, נו, קריך ארונטער ער קריכט אין א ווינטעל
אריין, זי פערשטעלט איהם און זעצט זיך געהען די הויזען.

לייב, א הויכער, שטארקער יונג, בלינד אויף איין אויג, מיט א שטריק אונט-
סערין ארעם.

ל י ב.

קומט און שרייט נאך אין דרויסען.

וואס האסטו שוין ווידער דעם ממזר אין קעלער אריינגע-
לאזען? קוקט זיך ארום. איך האב דאך דיר אנגעזאגט, אז דו
זאלסט דעם בענקארט אויף דער שוועל נישט ארויפלעזען,
וואו האסטו דעם יונג ווידער בעהאלטען?

זלאטקע.

וואס ווילסטו האבען, ער האט נישט געהאט וואו צו אנט-
לויפען, זיי האבען איהם ווי א משוגענעם הונד געיאגט, איז
ער צו די מאמע אריינגעלאפען. וואס האסטו געוואלט, אז
איך זאל איהם ארויסווארפען, אז זיי זאלען איהם דער-
הרגיענען? נישט דערלעבען וועסט דו דאס.

ל י ב.

אויפגערגט, שרייט.

בענקארטעס האסטו ערצויגען, גנבים, און דו בעהאלסט איהם
נאך. וואו איז דער יונג?

זלאטקע.

ער איז שוין נישטא, ר'איז אנטלאפען.

ל י ב.

רייסט די הויזען.

וואס נייסט דו? וואו איז דער יונג? איך וועל דיר מיט
איהם אין איינעם דערהרגיענען אויפ'ן אָרט!

זלאטקע.

איך ווייס נישט וואו דער יונג איז, וואס ווילסטו האבען?

וועהניג האָבען איהם פרעמדע געיאָגט, נאָך דער אייגע-
נער טאַטע.

ל י י ב.

דו נעמסט זיך נאָך אָן פאר איהם, האָסט ערצויגען אַזאַ
גנב, ווי דיין אייגענע משפּחה. הויבט אויף אַ האַנד אויף איהר-
י

מ א ט ק ע.

האַט דורך אַ שפּאַלט צוגעזעהן די סצענע, לויפט אַרויס פון ווינקעל מיט
אַ שטעקען.

איך וועל דיר נישט לאָזען שלאָגען די מאַמע, איך וועל
דיר צוריק געבען! מיך שלאָגען יא, דער מאַמען נישט,
נישט לאָזען, נישט לאָזען. האַלט דעם שטעקען.

ז ל א ט ע

שרייט.

מאָטקע וואָס טהוסטו? געגען אַ טאַטען הויכסטו די האַנד
אויף?!

ל י י ב

בעהמט אַראָב דעם פּאַסעק.

דו משומד איינער! אַרויס פון מיין שטוב, די מינוט. דעם
קאָפּ וועל איך דיר צושפּאַלטען אויף צוויי. וויל איהם שלאָגען.

ז ל א ט ק ע

וועלכע האָט זיך שוין געשטעלט צווישען זיי.

געה מאָטקע, געה, וואו דו ווילסט געהן, אין דער גרויסער
וועלט אַריין, דו האָסט נישט קיין טאַטען, האָסט נישט קיין
מאַמען, אַיתום ביזטו געבוירען געוואָרען אויף דער וועלט.
אפשר וועלען דיר אַנדערע טאַטע מאַמע זיין, געה מיין
קינד. וויינט.

מ א ט ק ע.

וויין נישט, מאַמע, איך וועל שוין וויסען וואָס צו טהון,
איך וועל דיר שטענדיג געדענקען מאַמע. וויל געהן.

ז ל א ט ק ע.

וואָרט מיין קינד, נעם כאָטש דאָס רעקל מיט, און דעם

ערשטען ביסען ברויט... נעמט דאס ברויט, וואס געפינט זיך אין
שטוב מיט די הויזען און גיט איהם,

מ א ט ק ע

דארפט די הויזען איבער די אקסעל, דאס ברויט אונטערן אָרעם.

בלייב געזונד, מאמע, וויין נישט מאמע... אב.

ז ל א ט ק ע.

מיין קינד אב, מיין אָרעם קינד:

ענדע פון פראלאג.

ערשטער אַקט.

■ צימער אין אַ האַטעל, אין אַ קליינער שטאָדט.
אַנגעשטעלט מיט בעטען. פערשיידענע רויטע און
אין געשטרייפטע ציכלעך, ווי ביי ציגיינער, פויגלען
און שטייגען היינען, אַ פאַפויג, אַ רויטער. אין
■ שטייג, אַ רייטער פאַפירענער לאַמפּ אין מיטען
שטוב, צוויי קליינע פענסטערלעך.

טונקעל אין אַוועג

דער שלטער מרח "דירעקטאר" פון צירק ליגט אויסגעצויגען אויף א בעט.
 מערי, די קונצעמאכערייך אין א חינוקעל ביי א שפיגעלע קומט זיך די הער
 דער פאפוגיי איבער איהר, מאַטקע, א יונג פון איהר 18 שטעהט און קוקט
 אויף מערי... איידער דער פארהאנג הויבט זיך אויף, הערט מען זינגען
 א רוסיש ליד.

טויזענד האב איך געליעבט

טויזענד האב איך מערלעזט

נאר ען איין איינציגען

פערנעסען קען איך נישט

דירעקטאר.

הער נאָר דו, הישאַנער טשעמפּיאַן, ווייז אַ קונץ און ציה
 אַראָב אַ אלטען מייסטער די שטיוועל, לאַמיר זעהן וואָס דו
 קענסט. מאַטקע ציהט איהם אַראָב די שטיוועל און דער דירעקטאר
 שלעפט זיך מיט מיט איהם. אַז די נכפה זאָל דיר פאַקען, ווי
 ער ציהט, קאַנאַריק, דערשוויצט זיך דערביי ווי אַ אלטער קאַ-
 טער, די געלע טשופּערינע שטעלט זיך איהם אויף ווי ביי
 אַ האַתן... מערי, איך האָב מורא, ער וועט קאַנאַריקן און
 דרערד יאָגען, זאָל איך אַזוי לעבען אין דרערד יאָגען...
 גערדרייט זיך אויף דער צווייטער זייט און רעדט נאָר צו זיך. מיט איין
 מאָל אַ פאַר שטיוועל פון אַ אלטען קאַטריניאַזש אַראָבצו-
 ציהען בעדאַרף מען טאַקע זיין אַ טשעמפּיאַן - אַ טשעמפּיאַן
 כראָפּט, אַטהעמט שווער, ביז ער שנערבט הויך.

מאָטקע

איז די געזאָנע צייט געשטאַנען און געקוקט מיט גלאַנצענדיגע אויגען אויף מערי,
 דרעהט זיך אויף איין פּוס און הייזט מיט די פינגער.

אויך אויסטהון!

פאַר דערלעגנט איהם דאָס מיטעל.

מ א ט ק ע

קניית אגידער, נעהמט איהר פוט, טהוט אויס די לעטשלעך, גלעט עס יערבי.
רעדט צו זיך מיט פרייד.

ווי א טייבעלע, ווי א פייגעלע א קליינס, וואס איך האב גע-
כאפט, ווען איך בין א קליינער יונג געווען — איז עס אויך
אזוי לעבעדיג, אזוי געצאפעלט — ווארעם, מיט פעדער. דריקט
איהר פוט צו זיין הארץ.

מ ע ר י

אנטלויף, קאנאריק וועט אריינקומען, דיר זעהן האלטען
מיין פיסעל, וועט ער דיך דערהרגינען אויפ'ן ארט.

מ א ט ק ע

מיך הרגענען? פאר קאנאריק'ן האב איך קיין מורא, האסט
געזעהן, ווי איך האב איהם געלעגט היינט ביים ראנגלען
זיך אין גאס, ביין האלו געשטיקט אזוי לאנג ביז ער האט
זיך געמוזט אונטערגעבען.

מ ע ר י

ער האט זיך נאך געלאזט אזוי, ווייל דו ביזט דער
יונגערער — און עס איז שעהנער אז דער יונגער לעגט דעם
עלטערן.

מ א ט ק ע

געלאזט, זאל ער זיך נישט לאזען, איך האב פאר קיינעם
קיין מורא נישט, איך בין שטארקער פאר אלע.

מ ע ר י

קאנאריק וועט דיך אפאטשען, אזוי ווי ער פאטשט מיך.

מ א ט ק ע

ער שלאגט דיך?

מ ע ר י

צי ער שלאגט מיך? נישט איינמאל, אז איך וויל איהם
נישט פאנגען, אדער ער שיקט מיר ערגעץ וואו אוועק,
און איך וויל נישט געהן.

מ א ט ק ע

וואהין שיקט ער דיך?

מ ע ר י

דו וויסט שוין, וואו ער שיקט מין. שטופט איהם אב.

מ א ט ק ע

שלאגט ער דין?

מ ע ר י

בלויע פלעקען האָט ער מיר געמאַכט; דו זעהסט. חייזט איהם
די הענד. מיט אַ פאַסעק, און אַפּטמאַל קאַפּיעט ער מין.

מ א ט ק ע

דיך שלאָגט ער?! אז די כאָלערע... מיין טייבעלע, מיין
פייגעלע מיין קליינס, אויסקושען וועל איך די פלעקען. אז
די נכפה זאָל איהם אוועקלעגען. מיין קליין, קליין פייגעלע
ווי דאָס שפּרינגט מיט די פיסעלעך. אז איך האָב היינט
דערוועהן, ווי דו שפּרינגסט מיט די פיסעלעך איבער'ן
דראַט, האָט מיר דאָס האַרץ אזוי געקלאַפּט, איך האָב אזוי
מורא געהאַט. איך וואָלט געוואָלט אַראָפּפאלען, איך זאָל
הענד און פיס צוברעכען, נאָר נישט דו, דיר זאָל גאָרנישט
געשעהן, נאָר נישט זיין. מיין פייגעלע מיין קליינס, אויס-
קושען וועל איך די הענטעלעך. קושט איהרע הענד, די פיס,
די באַקען. אזוי ווייך, אזוי ווי פוך, ווי פעדערען, ווי ביי
אַ פייגעלע...

מ ע ר י

שטופט איהם אב.

אַנטלויף! אַנטלויף! קאַנאַריק וועט קומען, זעט ער מיר
און דיר טויטען.

מ א ט ק ע

האָב נישט קיין מורא, האָב איך דיר געזאָגט, קאַנאַריקין
וועל איך דעם קאַפּ אַראָפּדרעהען, אז ער וועט דיר עפּיס
טהון... מער, הער אויס, דו ווילסט, אז מיר זאָלען זיין
גוטע פריינד, אזוי אויף שטענדיג, אויף אייביג, וואָס עס
זאָל זיך נישט מאַכען צווישען אונז, וועלען מיר שטענדיג,
שטענדיג גוטע פריינד זיין. איך וועל זיך אָנעמען פאַר דיר,
איך וועל דיר נישט לאָזען קיין שלעכץ טהון. זאָג, דו ווילסט,
דו ווילסט?

מ ע ר י

קוקס איהם אן מיט בעגייסטערונג.

און דו וועסט מיר נישט שלאָגען ווי קאנאריק?

מ א ט ק ע.

איך דיר שלאָגען? די נכפה זאָל מיך נעהמען, דאָ די פאָפּ-
לעקסיס אויפן אָרט, אויב איך וועל דיר אזוי פיל שלעכטס
טהון. דינע שעהנע הענטעלעך און פיסעלעך וועל איך דיר
איסקושען. איך וועל דיר זיין אַ געטרייער פריינד, נו, זאָג,
דו ווילסט? גיב אַהער די האַנד.

מ ע ר י.

שווייג, שווייג. קאנאריק האָט זיך אָבגערעדט מיט מיר, אַז
ער וועט אַוועק מיט מיר פון דאָנען, ער וועט מיך נאָך
וואַרשאָ פיהרען, זאָגט ער. ער זאָגט, ער וועט מיר ברענ-
גען אין אַזאַ אַזוי אַריין, וואו מען טאַצט אלע אָבענד, און
מען געהט אזוי שעהן אָנגעהן, ווי די רייכע דאַמען געהט
מען אָנגעהן, און עס קומען קאָואליערן, אַזעלכע רייכע
קאָואליערען קומען און טאַנצען מיט די דאַמען, אין אַזאַ
הויז וויל ער מיך פיהרען.

מ א ט ק ע.

און דו ווילסט געהן מיט איהם?

מ ע ר י.

יא, איך וויל זיין אין אַזאַ אַזוי וואָס איז אזוי שעהן, וואו
אַזוי פיל ליכט ברענט און מוזיק שפילט און שעהנע דאַ-
מען געהען אָנגעהן אין אַזעלכע שעהנע קליידער, איך
וועל מיך אָנטהון, ווי אַ ציגיינערין, מיט אַ פאַר גרויסע רינ-
נען אויף די אויערן און אַזאַ קורץ קליידעל. אזוי וועט עס
זיין שעהן, זיי וועלען צוועצט ווערען, אַזוי וועט דאָס זיין
שעהן. איך וויל נישט מעהר זיין ביי דעם אַלטען תּרַת,
אויף מערק זיך אַרומשלעפען, פאַר שיכורע גוים זיך וויי-
זען און מ'קופט מיר אַפילו נישט קיין קליידעל. איך וויל
נאָך וואַרשאָ פאַהרען.

מ א ט ק ע.

און איך וועל דיר נישט לאָזען מיט קאנאריקן פאַהרען. —

איך וועל מיט דיר אנטלויפען, איך וועל דיר ברענגען נאך
ווארשא, איך וועל דיר קויפען שעהנע קליידער און ווי
א ציגיי ערין דין אַנטהון, איך וועל דיר פיהרען אין רייכע
שטובען, וואו מוויק שפילט, איך, איך!

מ ע ר י.

הא-חא-חא! דו? דו וועסט מיך פיהרען, ווער ביזטו? מאַטקע,
א פאס האַסטו? האַסט דאָך אפילו קיין פאס נישט, און
קאנאריק האַט א פאס, קאנאריק האַט געלט, און קאנאריק
איז א דערוואַקסענער, א שטאַרקער.

מ א ט ק ע

שרייט אריס.

און איך וועל דין מיט קאנאריקן נישט לאָזען, כיוועל קא-
נאריקן דעם קאָפּ אראָבדרעהען און איך וועל דיר מיט
קאנאריקן נישט לאָזען אזוי ווי איך בין איד, כיוועל דין
נישט לאָזען. קאנאריקן דעם פאס אוועקנעהמען און מיט
מיר וועסטו פאָהרען, מיט מיר, אז נישט וועל איך דיר
שלאָגען אַט מיט דער האַנד מאכט א פויסט. זאָג וועסט געהן,
צי נישט? זאָג!

מ ע ר י.

שמייעלסט.

און וועסט מיך ליעב האָבען? שטאַרק ליעב האָבען?

מ א ט ק ע.

דיר דיינע פיסעלאך קושען, ווי א פייגעלע אַ קליינס מיט
פערדערען אזוי דין האלטען אויף די הענד.

מ ע ר י.

און קאנאריקן טויטען און זיין פאס צונעמען. ער שאַקעלש
מיט'ן קאָפּ. ארף יא. וי גלעט איהם איבער'ן קאָפּ. איך האָב דין
באלד ליעב געהאַט אזוי ווי איך האָב דיר נור דערוועהן
און קאנאריקן האָב איך פיינד.

מ א ט ק ע

נעהמט ארום איהר פיסעל.

מיין ווייך, ווייך טייבעלע. קושען זיך. מען הערט שטימען.

מ ע ר י.

לאָז מיר אָב, קאַנאַריק איז דאָ.
מ אָ ט ק ע.

איך וועל דיר נישט אָבלאָזען.
מ ע ר י.

ער וועט מיר דערהרגענען.
מ אָ ט ק ע.

איך וועל זעהען!
מ ע ר י.

ש... מאָטקע שפעטער, שפעטער, נאָר נישט יעצט. רייכט
זיך אַרויס פון איהם.

ק א נ א ר י ק

קומט אַרײַן מיט אַ באַטיק אין האַנד.

ביזט נאָך נישט אָנגעטהון? דער פאָן קומט באַלד אַרײַן,
ער וועט קאָרטען שפילען, ביר טרינקען. פלינקער טהו אָן
די רינגען, דו וועסט דעם רוסישען טאַנץ טאַנצען.

מ ע ר י

איך וויל נישט טאַנצען, די פיס טהוען מיר וועה פון די
דראַטען, אויף וועלכע איך בין געגאַנגען. איך וויל שלאָפען
געזאָן.

ק א נ א ר י ק.

וואָס איז דאָס? דו שפילסט מיר שוין ווידער חתונות? די
רינגען טהו אָן!

מ ע ר י.

איך האָב פיינד דעם פאָן, מיִשפירט פון איהם דעם שנאַפס.
ק א נ א ר י ק.

דער פאָן האָט געלד, קענסט פון איהם אַ גראַשען ציהען.
מ ע ר י.

איך וויל נישט!

ק א נ א ר י ק.

דו טהוטסט אָן? הויבט אויף דעם בייטש אויף איהר. מאָטקע לויפט
צו צו איהר. וואָס טהוטסטו דאָ? וואָס געהסטו נישט אַרויס
די פערד היטען?

פאָטקע.

איך וויל נישט אַרויסגעהן די פערד היטען. איך וויל דאָ
זיין. איך הייס שוין וועמען צו היטען...

קאנאַריק

ביי.

בעה ממזר. געה! דו זעסט?

מאָטקע.

איך וויל נישט געהן.

קאנאַריק.

וואָס? וואָססט אַ עלטערן קאַטריניאַזש...

מער

וועקט אירף דעם אלטען.

אלטער תרח, אלטער, זעהט וואָס ווערט...

אלטער.

גנבים! עכברושים, שלאַנגען, פרעסערס, פייער שלינגערס,
איהר געהט דאָ אַרויס, איהר... וואָס? סקאַנדאַלען וועט
איהר דאָ כאַכען? שטעלט זיך צווישען זיי.

קאנאַריק.

דער פוילישער פאָן קומט אריין, אַוואָזשנע פובליקום. עס
וועט פרנסה זיין, ער לאָזט נישט די קליינע מויו זיך אַנטהוין.

אלטער.

ווער? דער פוילישער פאָן? אָה, ער איז דאָך מיינער
אַלטער פאָקלאַניק. אין יעדער שטאָרט פאָהרט ער מיר
נאָך, זעהט מיך אַרבייטען. איהר וועט זיך דאָ פון מיר
אַשוואַרץ יאָהר אויסריכטען, גנבים, עכברושים, פייער שלינג-
גערס! צו מער. די מינוט טהו דיר אָן די רינגען מיט דעם
ציגינערשען קאַסטיום, און דו קליינער היהנער פרעסער,
וואָס שטעהסט? נעם דעם פייקיל מיט די פייפלעך, וועסט
איהר צושפילען, עס איז אַוואָזשנער גאַסט, מען קען
אַשעהנעם גראַשען כאַפּען. לאָז מיר נאָר מיינע מעדאַלען
אַנטהוין.

מערי ווינקט צו מאַטקען, ער זאל פּאַלנען, טהוט זיך אָן די רינגען אויף די
הענד און אויערן מיט'ן ציגיינערישען טיך, מאַטקע שטעהט אַ ברוג'ער. קאַנאַ-
ריק געהט צוריס.

מ ע ר י

לויפט צו מאַטקען.

שווייג, קיין וואָרט, היינט ביינאַכט וועלען מיר אַנטלויפּען.

קאַנאַריק פיהרט צריין דעם פּאַן.

אַ ל ט ע ר

געהט איהם אַנטקעגען.

אַה, ווילקאַמען, ווילקאַמען פאַן! מיין טאַכטער וויל
איין גערן זעהן. אַה, שוין אזוי לאַנג געוואַרט אויף איין.
היינט, האָבען מיר כאָר איין גאָר עפּיס נייעס, גאַנץ נייעס,
אזעלכעס האָט איהר נאָך נישט געזעהן. מיין טאַכטער וועט
היינט טאַנצען דעם רוסישען טאַנץ... נישט וואָהר, מיין
טייבעלע, מיין... מיין...

פ א נ

פערניגט זיך פאַר מערי.

איך גראַטולירע איהן שעהנעס פרייליך, די גאַנצע שטאָדט
איז משוגע פאַר איין. אין די קאַסינאָ האָבען די פאַנעס
געטרונקען פאַר אייערע שעהנע פּיסעלעך... אַה פאַניע
קאַטרינאַזש! דו האָסט אַ קונצען-מאַכערין אייגע אין דער
וועלט, אין וואַרשאַ איז אזעלכעס נישט צו זעהן.

אַ ל ט ע ר

פאַלקאָוויקעס, אָפּיצירן זענען איהר נאָכגעפּאַהרען צו זעהן
איהר צרבייטען, וואו זי קומט, ווערט מען משוגע פאַר איהר.
מיט מיין טאַכטער קען איך זיך פאַרין סאַמע קיזער ווייזען...
אַט שרייבט צו איהר אַ פאַלקאָוויק אַ בריף. איך טראָג איהם
ביי כיר. נעהמט צוריס אַ בריף. אַליעבעס בריף שרייבט ער איהר:
„טי מאַיאַ מילאַיאַ... דראַגאַיאַ גאַלובטשיק, שרייבט ער איהר...
אזוי שרייבט אַ „טשין פאַלקאָוויק“ צו מיין טאַכטער,
און וואָס שאַקאַלאַד און בלומען איהר צוגעשיקט אין יעדער
שטאָדט ס'איז שוין נישטאָ וואו אַהינצוטהון. זי עסט נאָר
בלויז שאַקאַלאַד. עפּיס אַנדערש קען זי גאָרנישט פעררייען.

פ א נ.

האָב איך אויך איהר פון דעם בעסטען סאָרט געבראַכט.
שעהנע דראַטען-געהערין. איך האָבע די עהרע איהנען צו
פרעזענטירען מיט דעם שאַקאָלאַד אַלס צייכען פון מיין גרויסע
פערעהרונג צו איהן און דיזע פלאַש פערפיום. דאָס קומט פון
סאַמע פאַריו... און אַן אייך פאַנאָויע האָב איך אויך נישט
פערגעסען. איך ווייס אז דו האָסט נישט פיינד, אַלטער דעם
ביטערן טראַפען. די פלאַש קאַניאַק איז פאַר דיר—עלצטער
קאַטריניאַזש, דיר האָב איך נישט געוואוסט וואָס צו קויפֿען
נאָ אַט האָסטו געלד און קויף דיר אַליין עפּיס. גיט קאַנצאָריק
געלד.

א ל ט ע ר.

און פאַר מיין צווייטען זוהן האָסטו גאָר נישט מיטגעבראַכט?
ער וועט זיין ברוגו.

פ א נ.

א! פאַר דעם הישפּאַנישען טשעמפּיאַן, געוויס, געוויס האָסט
היינט גוט געאַרבעט. נו, נאָ דיר, קויף דיר אויך עפּיס און
זיי נישט אויפּערזיכטיג. גיט מאַסקען געלד.

א ל ט ע ר

צו מאַסקען וועלכער האָט דאָס געלד נישט גענומען און ויך אַזעקעדרעהט.
זעהסט גנב, וואָס דו קענסט אָנווערען. דער פאַן איז מיינער
אַפּאָקאַליפּק, דו וועסט מיר אים פערטרייבען, נעם צו דאָס
געלד אז נישט וועסטו זיך אַשוואַרץ יאָהר אויסריכטען.

מ ע ר י.

איך וועל נעהמען פאַר איהם. איך וועל איהם שוין געבען.
געהט צו. מאַסקע שפּעטער... חיינקט צו איהם.

א ל ט ע ר.

נו, חברה, יעצט עפּיס אַשטיקעל פאַרין פאַן. עקסטראַ-
וואַגאַנק.

זיי קלאַפּען צו מיט די פייקלעך אַרויסט טאַנק, מערי טאַנצט, זיי זינגען צו,
דער פאַן זיצט און קוועלט.

ק א נ א ר י ק

צו מאַסקען.

טראָג זיך אָפּ, זיי דארפֿען זיין אליין. מאַסקע געהט נישט. ממזר,
דו זעסט דאָך זיי דארפֿען זיין אליין!

מ אַ ט ק ע.

איך וויל נישט געהן.

ק א נ א ר י ק

צום אלטען.

דער ממזר וויל דאָך נישט געהן, עס וועט זיין אַסקאַנדאַל.

אַ ל ט ע ר.

דער פאָן איז אַנשטענדיגער קריסט. דו וועסט מיר איהם
פערטרייבען, זעהסט דאָך, זיי דארפֿען זיין אליין, קום.

מ אַ ט ק ע.

איך וויל נישט געהן!

אַ ל ט ע ר.

אַ בראַך איז דאָך צו מיינע יאָהר. ממזר, געהסט, ווילסט מיך
חרוב מאַכען. קום שוין קום.

ק א נ א ר י ק.

צום אלטען.

נעם איהם! וואָס שטעהסטו? ער ווינקט צום אלטען, ביידע

נעמען מאַסקען.

אַ ל ט ע ר

נעמענדיג מאַסקע'ן.

נו, קום מאַטקע, קום געלד פערדינען. ביידע טראָגען איהם אָפּ.

מ אַ ט ק ע

אין דער צייט ווען זיי טראָגען איהם, שרייט.

איך וויל נישט געהן. איך וויל נישט געהן. מ'טראָגט איהם אַדעק.

פ א נ .

אויב אזוי וועל איך זיין דער פאַניענקעס ליובאַווינק, לאָז
זיך נאָר דאָ די פאַניענקע אַוועקזעצן ווייזט אויף זיינע קגית.
וועל איך איהר עפּיס ווייזען

מ ע ר י

דרעהט זיך אויס פון איהם.

איך האָב נאָך צייט... וואָס אַזעלכעס וועט ער מיר ווייזען?

פ א נ.

אַ שעהנע זאך. כאַפט זי אויף די קניע. אָט אַזוי! קושט זי.

מ ע ר י.

חישט זיך אָב די באַק.

דו וואָנסעס פוילען ביי דיר פאן.

פ א נ.

די פאַניענקע לאַכט. די פאַניענקע בעהאַנדעלט מיך נישט

גוט. חיל זי חידער אַ קוש טהון.

מ ע ר י.

דרעהט זיך אויס פון איהם.

אַז איך זאָג דיר, אַז די וואָנסעס פוילען ביי דיר. אַנטלויפסט

פון איהם.

פ א נ.

לויפט איהר נאָך און קען זי נישט כאַפּען.

איך ווייס, ווי מען כאַפט פייגעלעך. איך ווייס שוין ווי

אַ קליין פייגעלע צו כאַפּען. איך בין אַגעניטער יעגער.

מ'לעגט שפייז אין געטצל אַריין. נעמט אַרויס אַ פאַרשפּעל און

נעמט אַרויס פון דאָרט פאַפּיר-געלד. מערי קוקט זיך צו ווי ער לעגט

אַזעק דאָס געלד. און דאָס פייגעלע וועט אַליין אין געטצעל

קומען. פייפט זיך צו און זינגט. קום, קום קליין פייגעלע אין

געטצעלע אַריין. מערי געהט צו פאַמעליך, וויל כאַפּען דאָס געלד,

ער כאַפט זי. אָט אַזוי כאַפט מען אַ פייגעלע, אָט אַזוי. קושט זי.

מ ע ר י.

און דאָס פייגעלע איז אַזוי מיד. לעהנט זיך אָן אויף איהם.

האָט אַזעלכע מידע פיסעלעך. לעגט אַרויף די פיס אויף איהם.

נו, און יעצט פאן, בייג זיך אַראָב און פערמאך די אויגען,

נאָר דו מוזט מיר צוואַנגען, אַז דו וועסט נישט קוקען, וועל

איך דיר עפּיס ווייזען.

פ א נ.

עס וועט זיך לוינען!

מ ע ר י.

זעהר.

פ א נ.

אויב אזוי ווער איך באַלד בלינד. זעה איך נישט. איך פער-
לאָז מיך אויף די פאַניענקע אז די פאַניענקע זאָגט מאַנט
צו די אויגען. מערי שטעקט אַריין איהר האַנד אין זיין ברוסט. ער לאַנט.
דו קיצעלסט מיך.

מ ע ר י.

איך וויל נישט, דו האָסט געקוקט.

פ א נ.

שוין איך זעה נישט. סלאָוואַ האַנאַרו!

מ ע ר י.

ניין. איך וועל דיר די אויגען פערבינדען. אז דו זאָלסט
נישט זעהן.

פ א נ.

פאַר וואָס?

מ ע ר י.

איך שעם זיך.

פ א נ.

אז די פאַניענקע שעמט זיך איז עפּיס אַנדערש. פערבינד
איך כּיז די אויגען.

מ ע ר י.

פערבינדט איהם די אויגען.

זעהסט נישט?

פ א נ.

סלאָוואַ האַנאַרו, גאָר נישט. זי שטעקט אַריין די האַנד אין זיין
ברוסט-טאָש. אזי עס קיצעלט מיך אזוי...

מ ע ר י.

דאָס איז נאָך נישט אַלץ. דאָס ריכטיגע וועט ערשט קומען.
אַבער שווער מיר, צי דו זעהסט נישט.

פ א נ.

סלאָוואַ האַנאַרו איך זעה נישט.

מ ע ר י.

אזוי גלויב איך דיר. ציהט ארויס דעם סייסטער סון זיין טאטש אין
בעהאלט צווישען די ברוסטען. אָבער דו קוקסט, אזוי וויל
איך נישט.

פ א נ.

סלאָוואַ האָנאָרו איך זעה נישט.

א ע ר י.

שוין, נור איין מינוט, זי שטעלט ארויף איר פוס אויף זיין ליטיגע
און גלעט איהם. אָנגעזעהם?

פ א נ.

זעהר, מיט וואָס מאַכסטו דאָס?

מ ע ר י.

דאָס איז אַ טיפל געזלכע - חזיר און פויגעל, דער פויגעל
שטעלט זיך אויפן חזיר'ס רוקען זי קריכט ארויף אויף איהם.
געפֿעלט עס דיר?

אין פענטער בעווייזט זיך מאַסקע, מאַסקע ווייזט אַ פויסט צו איהר, זי וואַרפט
איהם צו די נאש מיט געלד.

מ ע ר י.

בעהאלט, מיר וועלען היינט אַנטלויפען צוזאַמען.

פ א נ.

העט רעדען, רייסט אַראָב דעם באַנד פון די אויגען.
ווער איז דאָס?

מ אַ ט ק ע

געהט צו צו איהם.

טראָג זיך אָב פון דאַנען. די מינוט אַרויס. וויל איהם שלאָנען.

מ ע ר י.

געדענק אין גאָט, דער פאָן וועט שרייען, אַנטלויף. זי
שטופט איהם אַרויס דורכן פענטער.

מ אַ ט ק ע.

וואַרט, איך וועל דעם גוי זיין פליך רויט מטכען. אָב

פ א נ.

וואָס טהוט ער דאָ? איך האָב דערפאַר געלד. בעזאָלט.

מ ע ר י.

שווייג. קום אהער, וועלען מיר ווייטער שפיעלען. חזיר
און פויגלעל, נו, בייג דיך אראָב.

פ א נ.

איך וועל מעהר נישט שפיעלען. וואָס האָט ער געוואָלט?
וואָס האָט ער דאָ אַר-נצוקומען? עס איז נישט קיין אַרענט-
ליך געשעפט דאָ, מען בעהאַנדלט דאָ די געסט נישט
אַנשטענדיג. זוכט אין די קעשענעס. וואו האָב איך מיין געלד?
ווער האָט מיר מיין געלד אַרויסגעשלעפט?... אַהא, דו האָסט
מיר די אויגען פערבונדען און מיר דאָס געלד אַרויסגענו-
מען! קאַראָול! פּאַליציי! איך לויף באַלד נאָך פּאַליציי...
מענשען! מענשען! דאָס געלד גיב אהער די מינוט!

מ ע ר י:

וואָס פאַר אַ געלד. וואָס רעדסטו? וואָס ווילסטו פאַן? דו
ביזט שיכור, וואָס פאַר אַ געלד?

פ א נ.

וואָס דו האָסט דיין ליובאַוויניק אוועקגעגעבען. פּאַליציי!
מענשען! מענשען!

רע אַלטער און קאַנאַריק לויפּען אַרײַן.

אַ ל ט ע ר:

וואָס טהוט זיך דאָ? וואָס איז געשעהן? שווייג! געדענק
אין גאָט, פאַן, שווייג! מען וועט דאָך מיר דאָס געשעפט
צומאַכען.

פ א נ.

ווען ליכטוואַזשעס, גנבים! וואו האָט איהר מיך פערפיהרט?
זי האָט מיך אונגליקליך געמאַכט, מיין גאַנץ געלד אַרויס-
גענומען. דריי הונדערט רובל אַרויסגעצויגען און אוועקגע-
געבען איהר ליובאַוויניק. איך געה שוין נאָך פּאַליציי! איך
וועל אייך ווייזען.

אַ ל ט ע ר.

וואָס פּאַליציי!? ווען פּאַליציי!? שווייג דאָך. פאַן! צו מערין.
מערי לעבען, מיין קינד, וואו סטו דאָס געלד? גיב אַב

דאָס געלד, ס'איז דאָך נישט שעהן פון דיר, אז דו זאָלסט
געלד צונעמען. גיב אָב דאָס געלד.

פ א נ.

זי האָט עס איהר ליובאַווינק אָבגעשטעקט.

ק א נ א ר י ק.

וועמען? מיר?

פ א נ.

איך ווייס נישט, ווער עס איז איר ליובאַווינק. ראַכט זיך,
עס איז געווען אַנאָדערער דאָ.

ק א נ א ר י ק.

מאָטקע. לייפט אָב מיט'ן אלטען און ברענגען אַריין מאָטקען.

אַ ל ט ע ר.

מאָטקעלע, מיין קינד, גיב אָב דאָס געלד. עס איז דאָך
נישט שעהן פון דיר, אז דו זאָלסט ביים פאָן געלד צו-
נעהמען.

מ אָ ט ק ע.

וואָס פאַר אַ געלד? איך ווייס נישט פון קיין געלד.

פ א נ.

איך געה נאָך פּאָליציי, שוין נאָך פּאָליציי!

אַ ל ט ע ר.

וואָס פּאָליציי! די פּאָליציי קען אַזעלכע לייט, ווי דו
ביוט, וואָס קומט צו אַיין אָנשטענדיג-פרייליך און מאַכט
אויף איהר אַ בלבול אז זי האָט איהם געלד צוגענומען..
מיין טאָכטער האָט דיר געלד צוגענומען?... פּאָלקאָווי-
קעס שרייבען צו איהר ליעבעס-בריעף... אָט האָסטו,
אַ טשין פּאָלקאָווינק, שאָקאָלאַד שיקט ער צו איר, וועט
זי דיר געלד צונעמען? טאָכטער מיינע, דו האָסט פון דעם
פאָן געלד צוגענומען?

מ ע ר י.

איך האָב נישט קיין געלד צוגענומען. איך ווייס נישט,
וואָס ער וויל פון מיר דער פאָן.

מאָטקע גנב 4

ש ל ט ע ר

זו, הסטו? ווער ביזטו פאן? וואָס טהוסטו דאָ? וואָס ביזטו
ג קומען אַהער אין מיטען דער נאכט און אויף מיין
ט כטער אָנגעפאלען? פּאָליציי! געהט אַרויס און שרייט. פּאָ-
ליציי! פּאָליציי! קומט צוריק. וואָס האָסטו דאָ צו זוכן ביי
מיר? וואָס פּאָלסטו אָן אויף מיין קינד? אויף מיין אונז-
שולדיק אַרעם קינד, צו זי האָט זיך געלד צוגענומען?
א טשען פּאָלקאוניק איז פּאַרלעבט אין איהר, שרייבט צו
איהר ליבעס-בריוו, און זי וועט דיר געלד צונעהמען?
וואָס ביזטו אונז בעפאלען? פּאָליציי! די מינוט קום צו
פּאָליציי... א פּאָס האָסטו? איך האָב א פּאָס, און דו האָסט
א פּאָס? פּאָליציי... איך וועל דיר אין סיביר אַוועקשיקן.
אויף קאַטאַרגע שיקען. ביזט בעפאלען מיין טאָכטער אין
מיטען דער נאכט, געוואָלט איהר שלעכטס טהון! זעהט,
מענשען, זעהט, געוואָלט מיין קינד שלעכטס טהון, פּאָ-
ליציי! די מינוט קום צו פּאָליציי. שרייט. פּאָליציי.

פ א נ.

יוד, וואָס רעדסטו? וואָס זאָגסטו, וואָס?

א ל ט ע ר

ייט.

פּאָליציי! אַ מענש איז אונז בעפאלען אין מיטען דער נאכט,
איך וועל דיר נישט אָבלאָזען, צו פּאָליציי קום די מינוט.
דער פּאָן חיל אַוועקגעהן. דו וועסט ביי מיר נישט אַנטלויפען!
דער פּאָן חיל אַנטלויפען. וועסט זיך ביי מיר נישט אַרויסדרע-
הען. צו פּאָליציי מוזטו געהן. דער פּאָן רייט זיך אַרויס אין
אַנטלויפט. ער שרייט איהם נאָך. אַ שעהנע כפרה פאַר אַלע יודען...
נו, יעצט צו מאַסקען. הער נאָר ממורעיק, גיב אָב דאָס געלד.
צו נישט מאַך איך מיט דיר אַזוי ווי מיטן גוי, ווי איך
בין אַ יוד, איך גיב דיר אַרויס צו די פּאָליציי, קיין פּאָס
ביי מיר האָסטו דאָך נישט, און ווער דיין טאטע איז ווייט
איך דאָך איך נישט... עס וועט שלעכט זיין!

פ א ס ק ע.

וואָל שלעכטס זיין, האָב איך אַ זאַרג, גיט מיר אַרויס דער

פאליציי, וועל איך דערזעהלען, אז איר פערקויפט די מיד
צו שיפורים פאר געלד, אז זי וויל נישט, שלאגט איהר זי
וועלען מיר אלע זיצען, וועט אונז היימליכער זיין.

אלטער.

וואָס זאָגט ער? וואָס האָב איך דערלעבט?

קאנאריק.

הא-הא-הא! קוקט נאָר אָן דאָס, אָט דעם שמדניק, וואָס איז
געקומען צולויפּען צו אונז, אָט דעם יאָט, וואָס דרעהט
היהנער דעם קאָפּ אַראָב, אָט דעם האָסטו געלד אָנגעשטעקט,
זי דראָטען געהערין, די קונצען מאַכערין. וויל זי שלאַגען.

מאָטקע

שפּרינגט צו צו איהם.

ריהר זי נאָר אָן, ריהר זי אָן, לאַמיר זעהן, אַטויטער וועסטו
בלייבען ביי מיר אויסן אָרט.

קאנאריק.

וואָס? דו וועסט מיר נישט לאָזען? אָט האָסטו דעם ערש-
טען פּאַטש. שלאַגט איהם.

מאָטקע

שפּרינגט אַרויף אַרײַן קאַנאַריק'ן דושעט איהם ביים האַל, אַטויטען וועל איך דיר לאָזען.

אלטער.

קלאַפּט מיט'ן שטעקל איבער ביי דענ'ס הענד.

אַ אונגליק! עכברשים, גנבים! וואָס טהוט איהר! צו מערין,
זעלכע קוקט מיט פּערגעניגען, ווי מאַטקע דושעט איהם. גערענק אין
גאָט, סאָכטער, צורייט זיי! וואָס שטעהסטו?

מערר.

ס'איז איהר פּלוצלונג עפּיס איינגעפאלען, לויפט צו און צורייסט זיי, צו מאַטקען.
גיב אָב דאָס געלד, די מינוט גיב אָב דאָס געלד!

מאָטקע

פּערהאונדערט.

וואָס פאַר אַ געלד?

מערר.

דאָס געלד פון גוי, וואָס איך האָב דיר אָנגעשטעקט. צו

קאנצאריקין. איך האָב געמיינט אַז דאָס ביזט, ווען ער איז
אַריינגעקומען דורכ'ן פענסטער האָב איך עס איהם אוועק-
געגעבען... גיב אָב דאָס געלד!

ק א נ ר י ק

טראומטירענר.

הערסט דו גנב! צו מער. האָסט געמיינט אַז דאָס בין איך
נעמט זי ארום. הערסט וואָס זי זאָגט, גנב! גיב אָב דאָס
געלד, מיר האָט זי דאָס געוואָלט געבען.

מ ע ר י.

יא, דיר, מיין חתן.

ק א נ א ר י ק.

הערסט, הערסט?

מ אָ ט ק ע.

ערשטרנט.

האָסט געמיינט, אַז דאָס איז ער? דיין חתן, האָסט געמיינט
הע? נישט איך נאָר קאנצאריק מיטן רויטען קאַפּ. הע? האָסט
מיר דאָס געלד אוועקגעגעבען... גוט, גוט, איך'ל דיר אוועק.
געבען דאָס געלד צו קאנצאריקין. געה אַרויס אין דרויסען
אין שטאַל. אין פערדס כאָמוט האָב איך דאָס געלד אַריינג-
געלעגט, נעם עס זיך. איך וויל עס נישט.

ק א נ א ר י ק.

דאָס געלד איז אין כאָמוט, האָסט געמיינט, אַז איך בין
דאָס, קום אַלטער!

אַ ל ט ע ר

אזא גנב, אזא... ער האָט געמיינט, אַז עס וועט איהם אָב-
געהן ריין ביידע געהען אַריס.

מ ע ר י.

שווייג, מאַטקע! דו וועסט האָבען דאָס געלד צוריק מאַטקע-
קוט זי אן. איך האָב דיר ליב, איך וויל מיט דיר צוזאַמען
אוועק.

מ אָ ט ק ע.

געה צו קאנצאריקין... האָסט געמיינט, אַז דאָס איז ער, ווען

דו האָסט מיר דאָס געלד אוועקגעגעבען, האָסט עס אליין געזאָגט.

מ ע ר י

איך האָב עקסטערע אזוי געזאָגט, קאנאָריק זאָל מיינען, אז איך האָב איהם ליעב. ווייל איך וויל איהם אָנרעדען, אז ער זאָל אנטוויפֿען מיט מיר די גאָסט.

מ אָ ט ק ע.

וואָס געהט עס מיך אָן, געה אז דו ווילסט. שטופט זי אָב פֿון זיך.

מ ע ר י

מאָטקע, איך האָב דיך ליעב, איך וויל מיט דיר אוועק, דו האָסט קיין פֿאס נישט, קאנאָריק האָט, נעם ביי איהם דעם פֿאס צו מיט דאָס געלד און אנטלויף מיט מיר.

מ אָ ט ק ע.

קאנאָריק וועט אונז אַרויסגעבען.

מ ע ר י

מאָך אזוי אז קאנאָריק זאָל אונז נישט אַרויסגעבען דער פֿאליציי. אז קאנאָריק זאָל פֿערשווינדען, דו קענסט...

מ אָ ט ק ע.

ווי אזוי? וואָס מיינסטו?

מ ע ר י

נעמט אַרויס אַ קאָוקאזער מעסער און גיט דאָס מאָטקען.

וואָרט אונז אָב היינט ביינאָכט אין וואַלד איך וועל קאנאָ-
ריק'ן אָנרעדען, ער זאָל מיט מיר אנטלויפֿען, אין וואַלד
וועלען מיר זיך בעהאַלטען ביי'ן שוואַרצען טייך, וואָרט אונז
דאָרט אָב און מאָך אזוי, אז קאנאָריק זאָל פֿערשווינדען,
אז דו זאָלסט קאנאָריק הייסען...

מ אָ ט ק ע.

איטערס, דער מעסער פֿאלט פֿון זיין האַנד אַרויס.

מ ע ר י!

מ ע ר י

הויבט אויף דעם מעסער און גיט איהם.

איך האָב דיך ליעב, איך וויל מיט דיר זיין, נאָר מיט דיר

אריין. זאָסט טהון מיט מיר וואָס דו ווילסט, מיין טייערער.
ווייל איך האָב דיך ליעב...

מ אָ ט ק ע.

דריקט זי צו זיין הארץ.

מערי!

פ ע ר י.

קאנאריק, מיין געליבטער!

מ אָ ט ק ע.

לעגט איהר די האַנד איבער'ן מויל.

ש ש... שווייג! געהען אדעק פון זיך. קוקען זיך אן איינע ר

שנדערע.

פארהאנג

צווייטער אקט.

א קאפע-הויז אין הארשע אויף דער אלטער
שטאדט. פארנאכט. א פאָר מעדלעך זיצען און
רעדען צווישען זיך, הינטער א בומעס, אויף
דעלכען עס איז אנגעשטעלט קעגן, קיכלעך, אייער
און אנדערע צובייסעכע, זיצט א מעדעל, חנהלע,
סוף א יאָהר 18-19, זעהער אנשטענדיג אנגעטהון
אין לעזט א ביכעל. הינדעלע, די בעל-הבית'סע
פון קאפע-הויז שטעהט און רעדט מיט די מעד-
לעך. די זשאכלינגערין ליגט זיך צונויף גייער
איןגעקויפטע חש, לייליכער, ציכער און האנד-
טיכער, זי איז אנגעזונד מעדעל.

ב א ש ע.

גיס נאָר אַ קוק אויף די איבערציהערס, איך האָב זיי געקויפט
די בעטען צו פערדעקען, איך האָב ליעב, ווען עס איז ווייס
אין שטוב... זעהען זי הינדעל, ווי שטאַרק די לייווענד איז,
זי זענען דאָך עפּיס אַמביניטע דערויף.

ה י נ ד ע ל

פּערזוכט מיט די ציין איינצורייסען, קען נישט.

ריינע וועב... אָבער צו וואָס קויפען זי זיך דאָס אַלעס איין?
מיינען זי דען חתונה צו האָבען, וואָס זי זאמלען זיך
אַ אויסשטייער!

ב א ש ע

און אז נישט חתונה האָבען, טאָר איך מיר נישט איינקוי-
פען ווייסוואָרג. איך האָב גערן ווייסוואָרג... אַ גאנצען קאס-
טען האָב איך שוין.

ה י נ ד ע ל

פּוילט עס דאָרט ביי איהר די וועש אין קאסטען—צו וואָס?
חתונה האָבען וועט זי דאָך סיי ווי סיי נישט, זי וואָלט עס
ליעבער מיר פּערקויפט די וועש, וואָלט איך געהאַט פאַר
מיינ חנה'לען אַ אויסשטייער.

ב א ש ע.

גיב נאָר אַ קוק, זייער איינע מעג זיך זאמלען אַ אויסשטייער,
און אונזערס איינע טאָר נישט, פון וואָנען ווייס זי שוין
דאָס, אז איך וועל נישט חתונה האָבען! אז גאָט וויל, קען
נאָך אַלעס געשעהן.

ז ש אַ כ ל י ן.

זי האָט דען נישט רעכט? זי מיינט אז נאָר חנה'לע מעג
זיך זאמלען אַ אויסשטייער. געהט צו צו באשען. באשע, זאָלט
דאָס נוצען געזונדערהייט מיט דיין בעשערטעז אין פריידען.

רויטע.

וועלכע איז די גאנצע צייט געזעסען אין שווארצען זיידען אין זיך געלעגט קארטען.

באשע, זאָרג זיך נישט, עס וועט קומען דער בעשערטער ווייזט אויף קארטען. זעהט, זעהט, ער געהט, יעדעס מאָהל ווייזט ער זיך, נאָר די טויז פיק שטעלט זיך איהם אין וועג, אָבער די מלכה בעשיצט איהם, זי בעגלייט איהם, ווי אַ גוטער מלך און בעשיצט איהם. נא, שוין ווידער די טויז פיק, אוי וועה...

זשאַכליך.

וואָס איז דען די טויז פיק?

רויטע

ערנסט.

דאָס איז דער טויט, אַז די קאַרט בעווייזט זיך, ווייזט זיך דער טויט.

זשאַכליך.

אוי וועה, פון וואָנען ווייסטו דאָס?

רויטע.

אַ כישוף-מאַכערין, אַ ציגיינערין, האָט מיך דאָס אויסגעלערנט ווען איך בין אַ קליין מעדעל געווען. שטענדיג האָט זיך די טויז פיק געוויזען פאַר אַ אונגליק, איידער מיין טאטע איז געשטאַרבן און ווען דוד קאַמאַשניק האָט מיך פערלאָזען, האָט זיך אויך די טויז פיק בעוויזען.

באשע.

ווען דענסמאָל? אוי, דערצעהל, דערצעהל...

הינדעל.

געהט, שוין, געהט, מענשען גלויבען אין כּשוף ס'איז נאָ-רישקייטען. צו וואַכליך. זעה ליבער, זי זאָל מיר פערקויפּען די וועש, צו וואָס בעדאָרף זי דאָס? זי האָט דערפון קיין נוצן גישט און מיין חנה'לע וואָלט אַ אויסשטעהער געהאט. חונקט צו וואַכליך.

זשאַכליך.

און איך ווייס טאקע נישט, צו וואָס דו זאמעלסט די וועש

אין קאסטען. מלא א קאפעלוש קויפען פערשטעה איך, דו
ווילט געפעלען, זיידענע זאקען, אָבער וועט דאָס איז
גוט פאַר אַ מעדעל, פאַר חנה'לען, פאַר אונזער איינע? די
נשמה דעם טייוועל אַלץ איינס איבערגעגעבען, אין שוואַרץ
יאָהר...

ר ו י ט ע.

אוי באַשע, פערקויף טאקע חנה'לען די וועט, וועט זיין
אזוי שעהן, וועט זיין אַ חתונה. צו הינדעל. אוי, איך האָב
אזוי ליעב אַ חתונה, איך בין נאָך קיינמאָל נישט געווען
אויף קיין חתונה, אוי וואָלט איך געוואָלט זיין... פערקויף
באַשע די וועט, וועט זיין אַ חתונה.

ה י נ ד ע ל.

זעהסטו, אַלע רעדען דיך צו, פערקויף די וועט. וועט חנה'לע
האַבען אַ אויסשטעהער. דיר וועט דיך דאָס סיי ווי סיי נישט
צוניץ קומען.

ב א ש ע.

אפילו איך זאָל וויסען, אַז זי זאָל צופוילט ווערען אין קאַס.
טען, די מיין זאָלען זיי אויפפרעסען, וועל איך זיי אויך
נישט פערקויפען. ביין, חנה'לע אליין איז נאָר אַ מעדעל,
איך בין אויך אַ מעדעל, איך וויל מיך אויך זאָבלען אַ אויס.
שטייער. אַלע לאכען.

ז ש א כ ל י נ.

זי איז אַ מעדעל... זי וויל זיך אויך זאָבלען אַ אויסשטייער..
שוועסטער, פערפאָלען, שלאָג דיר די נאַרישקייטען פון
קאַפּ אַרויס.

ב א ש ע.

אויף אייער צוועצעניש, מיר האָבען אַ גאָט אין הימעל, אַז
ער וויל קען ער נאָך אַלעס מאַכען. די מעדלעך לאכען איהר אויס.

מ א ט ק ע

קומט אַריין, געעלטערט מיט אַ פאַר יאָהר, טראַגט אַ סאַמעט העסט מיט אַ גאַלי-
דענעם זייגער, וואַרפט אַ בליק אויף חנה'לע.

וואָס פאַר אַ געלעכטער? די לאַמפּען אָנצינדען, ס'איז שוין
פינסטער.

ר ו י ט ע.

אָה, קאַנאַריק, איך האָב שוין ווידער אָנגעטראָפּען די טויז
פּיק, איך האָב מורא, אז עס זאָל קיין אומגליק געשעהן.

מ ע ס ק ע.

לאָז מיך צורוה. קוקט אויף חנה'לען מיט ליעבע, געהט צו צום
בומפּעס. חנה'לע חנה'לע פּערטיפּט אין לעזען.

ה י נ ד ע ל

מן חינוכל.

חנה'לע, דו הערסט נישט? אוי, וועה די קינדער וועלען
באַלד קומען, לאָמיר נאָר אַריינגעהן, כ'האָב נאָך גאַרנישט
צוגעשטעלט. אב,

חנה'לע לענט אַוועק דאָס ביכעל, גיסט אָן צוויי גלעזער טיי, דערלאנגט מאַטקען
פון די רויעס, דאָן זעצט זי זיך ווידער לעזען. מאַטקע קוקט אויף איהר.

ר ו י ט ע.

אוי, ווי שעהן עס קליידט דיר דאָס שטייפּע העמד מיט די
רויעס פראַנצען. וו זעהסט דאָך איס ווי אַרייכער מאַן,
ווי אַ גראַף. אַ גאַנצען טאָג האָב איך ג'פּרעסט דאָס העמד
אז ס'זאָל אַזוי שטייף זיין ווי אַ ברעט, זעהסט, וואָס פאַר
אָהענד איך האָב געקריגען פון פרעסען.

ז ש א כ ל י נ.

פון דער הייטענס צו באַשע'ן.

גיסט נאָר אַ קוק, ווי זי פּוצט זיך צו צו איהם. גיב נאָר
אַ קוק... אַ שאַד, וואָס ס'איז נישט'ן מער, זיין פּלה, זי וואָלט
איהר באַלד די אויגען אויסגעדראָפּעט.

ב א ש ע.

ביזט זי מקנה, וואָס קאַנאַריק האָט זי ליעב?

ז ש א כ ל י נ.

איך זי מקנא? וואָס פעלט מיר חתנים? אז איך וואָלט
נאָר געוואָלט זיך צופוטצען צו איהם, וואָלסטו שוין געזעהן,
וואָס פאַר אַ הוט ער וואָלט מיר געקויפט.

ב א ש ע.

און פאַר וואָס פּוצט, דו זיך נישט צו צו איהם?

זשאכלין.

ווייל איך וויל נישט. זעה נאָר, זעה נאָר. ווי זי פוצט זיך... די שטילע וואסערלעך גראָבען טיף. געהט צו צום טישעל, זאגט צו מאַטקען מיט אַ חנדל. אוי, מאַמעלע קרוין, ווי עס קליידט איהם דער נייער אַנצוג מיט דעם גאָלדענעם זייגער. ער זעהט דאָך אויס אין איהם ווי אַ מאַגנאָט: אַפער-געניגען צו קוקען אויף איהם.

מאָטקע.

קוקט די גאנצע צייט אויף חנה'לען, רופט.

נאָך אַ גלאַז טעע מיט קיכלעך. צו זשאַכלין. זעצט זיך!

רויטע.

דאָס האָב איך איהם דעם אַנצוג געמאַכט פינף און צוואַנציג רובל האָב איך באַצאָלט פאַר איהם דעם שניידער.

זשאכלין.

אַלעס האָט זי געמאַכט, דעם אַנצוג, דאָס העמד. אַפּשר האָט זי דיר געבוירען אויך קאַנאַריק?

רויטע.

יא, אַלעס איך. דעם קראַוואַט אויפגענועהט מיט מיינע אייגענע הענד. איך האָב אים די קאַמאַשען אויסגעפּוצט און ער זאָל שעהן אויסקוקען. נישט אמת קאַנאַריק.

מאָטקע.

אמת אמת קוקט אויף חנה'לען.

זשאכלין.

גיב נאָר אַ קוק, גיב נאָר אַ קוק. אוי וועט איהר מערי די אויגען אויסדראַפען.

רויטע

מיר וועלען היינט שפּאַצירען אַרומגעהן, ער וועט מיך אין טעאָטער פיהרען.

זשאכלין.

נאָר דיר אליין? קאַנאַריה וועט אונז אַלעמען מיטנועהמען נישט, קאַנאַריק?

מאָטקע.

קוקט די גאנצע צייט אויף חנה'לען. יא, אַלע, אַלע!

זשאכלין.

טריומפירענד.

זעהסט? זעהסט שוין, ביזט נישט מעהר מורנו ווי מיר אלע
וואָס ביזטו, זיין פלה, וואָס? ביזט דאָך אַ פראָסטע בייגעל-
בעקערין ווי מיר אלע... שלמה, שלאָסענהעקער קומט אריין. דערום-
הענדיג איהם. אוי, מאַמעלע קרוין, שלמהלע איז דאָ.

די מעדלעך ווילען זיך אויפהויבען.

מאָטקע

מיט אַ בעפעלענדען טאָן.

זיצען בלייבען!

די מעדלעך זייטען נישט וואָס צו טהון.

שלמה.

וואו זענען די מוידען? ס'איז שוין שפעט אקטאָבער, און
זיי זענען נאָך נישט אויף דער גאָס? קומט צו צו זיך
קעט טישעל: נאָ, זעה ווי ער זיצט זיך מיט די כלות דער
חתן בחור. אין דרויסען רייסט מען די פרנסה פון די הענד
און ער האלט זיך דאָ די כלות? וואָס האַלטטו זיי דאָ?
זי די מעדלעך. אַרויס אויף דער גאָס!

מאָטקע

ביי.

זיצען בלייבען. טרינקען טהע און עסען קיכלעך!

שלמה.

וואָס טהוט זיך דאָ פאַר אַ שוואַרץ יאָהר. דו נעמסט נישט
פון מיר קיין וואַכען-געלד פאַר די כלות? וואָס האַלטסטו
זיי דאָ? אַרויס אויף דער גאָס!

מאָטקע.

זיצען בלייבען!

שלמה.

וואָס איז דאָס? צו די מעדלעך. אַרויס אויף דער גאָס!

מעדלעך

אין שרעק.

קאנצאריק, לאָז אונז אַרויס.

מ א ט ק ע.

די קעפ וועל איך שפאלטען, ווער עס וועט פון דאנען
אוועקגעהן. דאָ זאָלט איהר זיצען מיט מיר ביים טיש, טהע,
קיכלעך, און וועמען עס געפעלט נישט זאָל צופלאַצט
ווערען!

ש ל מ ה

גייט אַ קלאַפּ אין טיש.

מיין פרנסה, מיין ברויט פאר מיין ווייב און קינד, וועסטו
מיר צושטערען, נעמסט נישט קיין געלד פון מיר?

מ א ט ק ע

הויבט זיך אויף.

טראָג זיך אַרויס פון דאָנען די מינוט!

ס ל מ ה

קלפט זיך אין האַרץ.

מיין ברויט, מיין פלייש, מיין בלוט. קוקען זיך ביידע אָן גרייט
אַנצופאַלען איינער אויף דעם צווייטען.

ב א ש ע

שרייט.

אוי, מאַמעלע קרוין, וואָס וועט דאָ ווערען? וואָס וועט דאָ
ווערען, חנה'לע, אוי וועה!

ח נ ה' ל ע.

געהט צו צו קאנאָריקן.

קאנאָריק, איך בעט איהן, טהוען זי מיר צוליב, דער סטראַזש-
ניק דרעהט זיך פאַר די טהיר, מאַכען זי נישט קיין סקאַנ-
דאַל, לאָזען זי די מעדלעך אַרויסגעהן.

מ א ט ק ע

קוקט אויף חנה'לען, ווערט חייכער.

פאַר איהן הייל איך אלעס טהון, אַז נישט וואָלט ע- אָן
אַ קאַפּ אַוונקענאָגען, זאָל איך אַווי לעבן, אָן אַ קאַפּ...
נו שלומה'לע בענקאַרט, נעם דיר די מעדלעך. צו דו מעדלעך.
נו, אַרויס אויף דער גאַס.

ש ל מ ה

אַווי ממור, די פרנסה געהט ער מיר אַוועקגעהמען. ציהט

פון מיר יעדען גראַשען אַרויס, און חת־נות מאַכט ער זיך
מיט די פלות. אַב מיט די מעדלעך אין גאָס.

חנה'ל ע.

איך דאַנק איהן קאנאַריק זעהר, וואָס זי האָבען מיר גע-
פאָלגט.

מאָטקע.

איך האָב עס נאָר פאַר איהן געטהון, זאָל איך אזוי לעבען,
נאָר פאַר איהן...

חנה'לע לאַזט פערשעמט, געהט אונטער'ן בופעט, נעמט דאָס ביכעל. מאַטקע
קלערט אַ וויילע, דאָן געהט צו צו איהר מיט לייכטע סריט.

מאָטקע.

חנה'לע... חנה'לע, וואָס לעזען זי?

חנה'ל ע.

אַ מעשה...

מאָטקע.

אַ שעהנע מעשה?

חנה'ל ע.

יא, יאָסעלע רופט מען עס... עס איז אַ מעשה מיט אַ יתום
וואָס האָט קיין פאָטער נישט געהאַט און נישט קיין מאַמע
געהאַט און מענשען זענען זעהר שלעכט געווען צו איהם...
זי ווילען עס? גיט איהם דאָס בוך.

מאָטקע

פערשעמט.

כ'קען נישט לעזען, מיך נישט געלערנט. האָט מען איהם
געשלאָגען? מיר האָט מען אויך געשלאָגען, ווען איך בין
אַ קליינער יונג געווען... זי קאָפּ וואָלט איך זי יעצט
געשפּאָלטען.

חנה'ל ע.

וואָס? זי האָבען אויך קיין מאַמען נישט געהאַט?

מאָטקע.

איך האָב יאָ אַ מאַמען געהאַט, האָט זי מיך נישט געלאָזט
שלאָגען, האָב איך זי זערפאַר לייעב, זעהר לייעב, און איהן
האָב איך אויך לייעב.

חנה'לע

דערשראקען און פערשעמט.

מיך?

מאטקע

שלעגט זיך איבערן מויל.

ביין... איך מיין, מיין מאמע האב איך ליעב און איהן אויך—

ווי מיין מאמע...

חנה'לע

לעבט דערשראקען.

איך ווייס נישט, וואס זי מיינען? לעזט זייערע.

מאטקע

שטעהט אויף און קוקט זי אן.

חנה'לע, איך וויל עפּיס מיט איהן רעדען...

חנה'לע

לעבט אונזעק אין אנגסט דאס ביכעל און קוקט איהם אן מיט שרעק.

וואס ווילען זי מיט מיר רעדען?

מאטקע.

חנה'לע, זי ווילען? איך מיין... איך וויל... חנה'לע, האַרבען

זי מיך אויס, איך האב איהן ליעב, זעהער ליעב, ווי מיין

מאמע!

חנה'לע

נאך מעהר דערשראקען, מיט א געמאכטען געלעכטער

געהען זי שוין, וואס האבען זי מיך וואס ליעב צו האבען.

עס פעלט איהן דען וועם ליעב צו האבען?

מאטקע

חנה'לע, איך וויל מיט איהן א חתן ווערען, אויף א ערנסט,

זאל איך אזוי לעבען, זאל מיין מאמע אזוי לעבען...

חנה'לע

ערשראקען.

עס פעלט איהן דען פלות? זי האבען דאך שוין אזוי אויך

גענוג פלות, וואס ווילען זי פון מיר? חיל געהן.

מ א ט ק ע

בעמט זי ביי דער הענד.

געהען זי נישט אַוועק, איך בעט איהן, געהען זי נישט
אַוועק, האָרען זי מיך אויס, איך וועל איהן גאַרנישט קיין
שלעכטס טהון, זאָל איך די פאַפּלעקסיע קריגען דאָ אויפ'ן
אַרט, אויב איך איהן עפּיס שלעכטס טהון וויל. איך האָב
אַמאָל איהן געוואָלט שלעכטס טהון, נור נישט געקענט...

ח נ ה' ל ע

דערשראָקען.

מיר געוואָלט שלעכטס טהון, פאַרוואָס?

מ א ט ק ע.

ווען איך האָב איהן דערזעהן חנה'לע, זענען זי מיר אַזוי
געפּעלען אַז איך האָב איהן געוואָלט שלעכטס טהון, איך
האָב מיך צו איהן אַריינגעגנ'בעט ביינאַכט, ווען זי זענען
געשלאָפּען אין אַלץ ריל...

ח נ ה' ל ע

דערשראָקען.

אוי, מאַמעלע קרוין!...

מ א ט ק ע.

נאָר איך האָב איהן דאָס נישט געקענט טהון, געזעהן ווי זי
שלאָפּען, מיט די אויגען צוגעמאַכט ווי אַהינדעלע וואָס
פערמאַכט די אויגען און האָט מורא אַז מען זאָל איהר
קיין שלעכטס נישט טהון און בעט זיך פונק דענסטאַל ווי
מיין מאַמע ווען איך בין אַקליין יונגעל געווען און ווען
איך האָב איהר צרות אָנגעטהיין, געגנ'בעט, און זי האָט
מיר די הויזען פערנעהט, האָט זי אויך אַזוי די אויגען
פערלאָצט, ווי אַהינדעלע פאַר'ן שעכטען, האָט דאָס מיר
געגעבען, אַזא נעהם ביים האַרצען, אַז איך האָב געוואָלט
אַנידער פאַלען פאַר איהן צו דר'ערד... כ'בין גאַנץ שטיל,
שטיל אַרויסגעגאַנגען אַז זי זאָלען נישט הערען, נישט
געקענט שלעכטס טהון...

ח נ ה' ל ע

אוי, מאַמעלע קרוין, אוי!

מ א ט ק ע.

גאר פון דענסמאל און האב איך קיין רוה נישט, איך קען
שוין נישט דאס. ווייט אויפ'ן קאפ. ס'איז מיר פערמיאוסט...
אז איך גיב זיך אדערמאן ווי זי זענען געשלאפען מיט די
פערמאכטע אויגען, קען איך שוין נישט קוקען אויף די
מעדען... איך בענק נאך איהן, נישט ווי נאך די מעדלעך,
ניין, ניין, גאר אנדערש, איך וויל האבען א ווייב, מיין
אייגען ווייב. און מיין מאמע, זיין מיט איהר אין איין שטוב.
מ'ט ווירטשאפט נאך דער חתונה, ווי יעדער מענטש, איך
זאל פאָהרען אויף יאָהר-מערק אַרום און האַנדלען, און זי זאָ-
לען זיצען אין דער היים און קאכען נאכט-עסען. אַהיימקומען
פון מאַרק אין אַקעלט, אין אַ פראָסט, אַראָפּוואַרפען פון זיך
די בורקע, בלייבען מיט מיין ווייב, אין דער שטוב אַזוי
ווירעם, אַזוי גוט, נישט ווי דאָ, נישט מיט די מעדלעך.

ח נ ה' ל ע.

האָט די געזעצ זייט איהם מיט שרעק אויסגעהערט, זאָגט מיט האַרץ-קלאַפּען.
פאַר וואָס האָבען זי מיר דוקא אויסגעקליבען? זי ווייסען
גאנץ גוט, אז איך בין נישט פאַר איהן, זי ווייסען גאנץ גוט.

מ א ט ק ע.

נאָר וואָס נישט? איך וועל אַוועקוואַרפען דאָס געשעפט,
איך האָב שוין געקלערט אַוועקוואַרפען דאָס לעבען מיט די
מַדלעך, איך וועל ווערען אַ אַרנטליכער מענטש ווי אלע
מענטשען, איך וועל האַנדלען מיט פערד, אָדער מיט פיש,
איך וועל גאר אַנדערש, גאנץ אַנדערש ווערען, איך האָב
איהן לייעב...

ה י נ ד ע ל.

איז מיין מין פרייער אַריינגעקומען אונגעמערקט און האָט צוגעהערט.
וועה איז מיר, חנה'לע, געה נור אין שטוב אַריין! האָסט
דאָרט עפּיס צו טהון.

חנה'לע דערוועגט הינדלעך, כאַפט זיך און לויפט אַ.

מ א ט ק ע.

וואָס האָבען זי אַזוי טראַג פאַר מיר? איך וועל חנה'לען
גאַרנישט טהון.

הינדעל.

מיט א געמאכטען שמייכלעל.

ווער זאגט דען מורא? ווער האט דען עפּיס מורא פאר
איהן? וואָס זענען זי אַ גולן? חלילה... נאָר גלאַט אַווי.
חנה'לע, האָט דרינגען אין שטוב עפּיס צו טהון.

מאָטקע.

זי האָבען נישט וואָס מורא צו האָבען פאר מיר, איך וועל
חנה'לען באַרנישט טהון, איך האָב ח'ה'לען ליעב, זייער
ליעב.

הינדעל.

וואָס האָבען זי געזאָגט, וועה צו מיר! מיט פעס. וואָס האָבען
זי צו חנה'לען? וואָס קעהרען זי זיך אָן מיט חנה'לען?
וואָס פאר אַ ליעב?

מאָטקע.

הינדעל, איך האָב אַ פאַר הונדערט ריבל, איך וועל אַלעס
אָוועקוואַרפּען, די מעדלעך וועל איך שלמה'ן פערקופען.
כיזעל אַ פורמאָן ווערען אָדער אַ פישער. און וויל מיט
חנה'לען אַ חתן ווערען.

הינדעל.

אַבעזער חלום אויף מיינע שוואַרצן קעפּ, מיט וועמען
ווילען זי אַ חתן ווערען? מיט מיין חנה'לען? פפּווי זאָל עס
ווערען, מיין קינד איז אַ רייך קינד, און זי האָבען זיך נישט
וואָס צו פרעגען אויף מיין קינד, מיינען זי נישט, דערפאַר
וואָס איך האָב אַזאַ פינסטערע פרנסה, וואָס איך מוז האַל-
טען אַ קאָוויאָרניע פאר אַזעלכע מענשען, ווי זי זענען.
מעג שוין יעדער איינער מיט מיין קינד האָבען צו טהון...
מיין קינד איז נישט פאַר אַזעלכע לייט ווי זי זענען...

מאָטקע

מיט פעס.

ווער בין איך? אַ ממזר? איך האָב אויך אַ מאַמע. קלאַפּט
אין טיש.

ה י נ ד ע 7

דערשרעקט ויך.

ווער זאגט דען עפּיס אויף איהנ'ס מאַמע חלילה, געוויס
האַבען זי אַ מאַמע, וועלכער יוד האָט דאָס נישט קיין מאַמע,
זאָל זי לעבען ביז הונדערט און צוואַנציג יאָהר פיר
מיינעטוועגען.

מ א ט ק ע.

איך האָב געמיינט... עס וואָלט נישט געווען גוט, ווען זי
וואָלטען עפּיס גערעדט אויף מײן מאַמען... עס וואָלט נישט
גוט געווען... נעהט צו דער טהיר און רופט אין גאט. היי, מײד-
לעך! קומט נאָר אַריין די מינוט!

ר ו י ט ע

קומט אַריין.

וואָס האָט מיך קאנאריק גערופען?

שלמה מיט נאָך אַ פּאַר יונגען קומען אַריין צו לויפּען.

מ א ט ק ע

צו די רויטע.

דו קענסט שרייבען אַ יודיש בריוועל?

ר ו י ט ע.

יא, די באַבע האָט מיך געלערנט.

מ א ט ק ע.

זעץ דיר אַוועק און שרייב מיר אַ בריוועל, אָט דאָ האָסטו
טינט און פּאַפּיר און שרייב מיר. נעמט פון בופּעט טינט און
פּאַפּיר און דערלאנגט איהר.

ש ל מ ה.

זעהסט, צו וואָס ער בעדאַרף זי?

ר ו י ט ע.

וואָס זאָל איך שרייבען!

מ א ט ק ע.

שרייב מיר אַ טיטול צו אַ מאַמען, אַ גוטע מאַמע, אַ גוטע
מאַמע.

י ש רייבט.

מ א ט ק ע.

האָסט שוין אָנגעשריבען?

ר ו י ט ע.

י א.

מ א ט ק ע.

לעז!

ר ו י ט ע

לעזט.

"צו מיין ליבע מאמע!"

מ א ט ק ע.

צו מיין ליבע, געטרייע, גוטע בעסטע, מאמע.

ש ל מ ה.

זעהסט, וואָס פאַר אַ טיטול, ווי צו אַ גרעפּין, אַ קלייניגקייט,

זיין מאַמע. ווי לאַכען.

מ א ט ק ע

באַמערקט עס און מאַכט זיך נישט חיסען.

און יעצט שרייב אַזוי; "איך שיק דיר מיין ליבע מאַמע

פינף און צוואַנציג רובל, אַט דאָ האָסטו זיי. לעגט געלט אויסף

סיס. און קויף דיר אַ שייטיל, אַ פאַר שיק און אַ שבת-טוך,

דעם טאַטען זאָלסטו גאָר נישט קויפּען, אַלעס איז פאַר

דיר, ווייל ער האָט מיך געשאַגען, ווען איך בין אַ קליי-

נער יונג געווען.

ש ל מ ו.

אַ שאַד, וואָס ער האָט איהם נישט בעגראָבען קליינערהייד.

מ א ט ק ע

מאַכט זיך נישט הערען.

האָסט שוין אָנגעשריבען?

ר ו י ט ע.

י א.

מ א ט ק ע.

און יעצט שרייב אַזוי; "איך בין אין וואַרשע, אַ בעל-מלאַכת,

אַ אַרבייטער, בין איך, איך האָב זיך אויסגעלערנט אַ מלאַכת,

קלערט וואָס פאַרע מלאַכת זי."

ש ל מ ה.

גנבישע פלות צו האָבען און געלד פון קעשענעס צו גנב'ענען.

מ א ט ק ע.

מאכט ויך נישט הערען.

איך בין אַ פישער. איך האַנדעל מיט פיש.

ש ל מ ה.

כאפט אונטער

מיט העכט!

מ א ט ק ע.

און שרייב ווייטער אַזוי, קום צו פאָהרען נאָך וואַרשע.

מאַמע, איך געה אַ חתן ווערען!

ש ל מ ה.

וואָס האָט ער געזאָגט? אַ חתן ווערען? מוזל טוב אונז.

לאָמיר הערען, ווער עס איז זיין פלה.

ה י ב ד ע ל.

ג'נטערן כופעט.

אַ בראָך איז דאָך צו מיר, ווייזט צו שלמה'ן אויף מאַטקען. דער

יונג איז דאָך משוגע געוואָרען!

מ א ט ק ע.

האַסט שוין אָנגעשריבען?

ר ו י ט ע

מיינט, אַז מאַטקע מיינט זי, לעהט מיט פריינד.

יאַ איך געה אַ חתן ווערען...

מ א ט ק ע.

„מיט אַ פיין יודיש מעדעל, אַ אָרנסטליכע.

זייטע קוקט אַטרויעריגע אויף איהם מיט שרעק.

שרייב, אַ אָרנסטליך יודיש מעדעל.

ר ו י ט ע

זאָגט נאָך טרויעריג.

אַ אָרענטליך יודיש מעדעל.

מ א ט ק ע.

כאפט ראָס וואָרט און זאָגט נאָך.

יאַ, אַזאַ אָרענטליכע ווי דו ביסט, מאַמע, ווי זלאַטקע.

ש ל מ ה.

זלאטקע איז גוט, אז זי הייסט נאָר זלאַטקע... יעצט פער-
שט, הסטו שוין, פארוואָס זי האָט אַזאָ זוהן, ווי די מאַמע,
אזוי דאָס קינד, דאָס עפעלע פאַלט נישט ווייט פון בוים.

פ אָ ט ק ע

כאַפּט אַ שטוהל און האַלט איבער שלמה'ס קאָפּ.

וואָס האָסטו געזאָגט? וואָס, זאָג איבער נאָך אַמאָל.

ש ל מ ה

מיט שרעק.

וואָס האָב איך געזאָגט? דו האָסט דאָך אַליין געזאָגט,
„זלאַטקע“.

פ אָ ט ק ע.

מיין מאַמען זידעלסט דו. כאַפּט אָן דעם יונג ביים האַלז און חייזט
מיטן פינגער אויף דער פּאָדלאַגע. דאָס איז זלאַטקעס שוין, איהרע
נעגעל. פיס, אַראָב אויף דער ערד! אויף די קניע פאַר
זלאַטקען! האַלט נ'שטוהל איבער שלמה'ס קאָפּ. שלמה האָט מורא,
לעזט זיך אַראָב אויף דער ערד. קוש זלאַטקעס פיס, קוש איהרע
שוין, אָט אזוי זאָלסטו קושען, זלאַטקעס שוין. ער האַקט איהם
איבערן קאָפּ ביז שלמה בייגט צו דאָס מויל צו דער פּאָדלאַגע. מאַטקע
גיס איהם אַ שטויס אַוועק פון זיך. געה, ביזט נישט ווערט צו
קושען זלאַטקעס שוין. זעצט זיך צו אַ טישעל, טרויעריג און פערטראַכט.

אַלענע פאיווע.

ר' מלך קומט אריין צו לויפּען אָן אַטעם.

ר' מ ל ר.

וואָס איז דאָ געשעהן? אַזעלכע געוואַלדען, געשרייען גע-
הערט, דער פּריסטאַו וועט דאָך אַריינקומען, מען וועט דאָך
מיך אונגליקליך מאַכען.

ה י נ ד ע ל.

זיחט איהם פאַר'ן אַקסעל.

שווייג, שווייג... דער יונג איז משוגע געוואָרען. ווייזט שטיל
אויף מאַטקען. שטיל צו מלדין. ס'האָט זיך איהם דוקא פּערגלוסט
מיט חנה'לען אַ חתן צו ווערען, נישט אַנדערש.

מ ל ר.

מיט חנה'לען, ער? שטיל, איך האָב מורא פאַר דעם יונג.
הינדעל, איך האָב מורא, פיהר גלייך אַרויס חנה'לען פון
דער שטוב, בעהאַלט זי ביים פעטער, ווייזט אויף מאַסקען. איך
וועל איהם שוין איינשטילען, געה פיהר אַוועק חנה'לען.

הינדעל געהט צו.

געהט צו צו מאַסקען מיט אַ געמאַכטער פריינדשאפט.

וואָס זיצט איהר אַזוי פערטראַכט? אַ יונגער מאַן ווי איהר.
וואָס? די געשעפטען געהען שלעכט?

מ א ט ק ע

בשפּט זיך אויף, דערזעהט מ'יך, פערבייגט די הענד.

ר' מלך, האַרכט מיך אויס, איך וויל מיט אייער טאַכטער
אַ חתן ווערען.

ר' מ ל ר

רוהיג.

וואָס עפעס פונקט מיט מיין טאַכטער, וועניג פעהלען אייך!

מ א ט ק ע.

איך וויל מעהר נישט זיין מיט זיי. ווייזט אויף די מעדלעך. איך
וויל אָנהויבען צו פיהרען אַ גאַנדער לעבען, איך וועל מיט
חנה'לען אַ חתן ווערען און פיהרען אַ לעבען, ווי יעדער
אנדערער מענש. אַ פישער וועל איך ווערען. ענדערס דעם
טאָן און בעט זיך מיט געחייך. פאַרוואָס ווילט איהר נישט, אַז
איך זאָל אויך אַמאָל אַ מענש ווערען, איך האָב דאָך אויך
אַ מאַמע, אַ עהרליכע, גוטע מאַמע, פאַר וואָס ווילט איהר
נישט, פאַר וואָס?

מ ל ר.

וואָס וויל איך נישט? איך ווייס נאָך נישט, וואָס איך וויל
נישט.

מ א ט ק ע

קוקט איהם אָן פערוואַנדערט.

וואָס זאָגט איהר? ר' יוד, הערט מיך אויס. נעמט איהם אָן
ביי'ן לאַץ. איך בין נאָך אַ יונגער יונג, איך קען נאָך גאָר
אנדערש ווערען.

מ ל ר.

געוויס, אז מען וויל, פארוואס נישט.

מ א ט ק ע.

מיט מעהר לוסט.

איך האָב אַ פאַר הונדערט רובל אייגען געלד, איך וועל זיך
נעמען צום האַנדלען, איך וועל מיר קויפן אַ פאַר פערד און
וועל פיהרען פיש פון דער באַהן. איהר וועט זעהן.
איך וועל ווערן אַ גאַנץ אַנדערער מענש, אַ גאַנץ אַנדערער
מענש. מיין מאַמע זאָל אזוי לעבען.

מ ל ר.

מיט פריינדשאַפט

פאַר וואָס נישט? אַ יונגער מאַן מיט אַ פאַר הונדערט רובל
קען אַ סך אויפטהון, אַ סך...

מ א ט ק ע.

און פאַר וואָס ווילט איהר נישט, פארוואס?

מ ל ר.

וואָס וויל איך נישט? איך וויל גאָר נישט, וואָס איך וויל
נישט.

מ א ט ק ע.

פארוואָס ווילט איהר נישט, אז איך זאָל מיט חנה לען אַ חתן
ווערען, אַ שידוך טהון.

מ ל ר.

ווער זאָגט דאָס, אז איך וויל נישט? פון וואָנען ווילסט
איהר, אז איך וויל נישט.

מ א ט ק ע

ערשטוינט.

וואָס זאָגט איהר וואָס? איהר ווילט? יא, איהר ווילט? איך
מיט חנה'לעך אַ חתן ווערען... האַרבט מיך אויס ר' יוד.
ר' מלך הערט אויס; איך האָב אַ גוטע מאַמע, אַ געטרייע
מאַמע, איך האָב איהר שטענדיג צרות אָנגעטהון, גאָר פון
קליינערהייט אָן האָב איך איהר שלעכטס געטהון, און זי
מיר גוטס.

מ ל ך.

עס איז זעהר שעהן, זעהר גוט אזא כאמען צו האָבען.
אָכבוד אזא כאמען צו האָבען, אָ, וואָ!

מ אָ ט ק ע.

איך האָב חנה'לעך אזוי ליעב ווי מיין מאמע, הערסט מיר
אויס יוד, איך וועל זי האַלטען אזוי געטריי, אזוי ריין. איך
וועל מיין מאמען גוטס טהון פאַר אלע צרות וואָס איך האָב
איהר אָנגעטוהן, אַ חתן ווערען מיט אַ אַרענטליך יודישע מע-
דעל, מיט אַ ריינע... איך וועל זי דאָ נישט האַלטען, אַהיים
פיהרען זי צו מיין מאמע, אַז אלע זאָלען זעהן, אלע זאָלען
זעהן.

די מערלעך שטעהען אַרום און חיינען.

מ ל ך.

פאַר וואָס נישט, פאַר וואָס נישט, זאָל ער נאָר ווערען
פריהער אַ אָנשטענדיגער מענטש אַ אַרענטליכער מענטש, וועט
מען דענסמאָל זעהן, וועט מען דענסמאָל רעדען.

מ אָ ט ק ע

מיט פרייד.

וואָס האָט איהר געזאָגט, וואָס? חנה'לע, חנה'לע! היל אַרײַ-
לויפֿען אין צווייטען צימער.

מ ל ך.

האַלט איהם צוריק.

אַה, דאָס נישט, חנה'לעך דאַרפט איהר נישט זעהן, דער-
נאָך, דערנאָך, אַז איהר וועט ווערען אַ אָנשט נדיגער מענטש,
אָוועקלעגען די פרנסה, ווערען אַ פיש-הענדלער, האָבען
אַ פאַר הונדערט רובל אייגענס, קומען מיט אַ שדכן, ווי
יעדער יוד, דעמאָלט איז עפּיס אַנדערש, איהר וועט די
מוטער ברענגען, זעהן מיט וועמען איך האָב צו טהון...
אַבער יעצט נישט...

מ אָ ט ק ע

יאָ, איהר האָט רעכט, יאָ, יאָ, שלאָגט זיך איבערן מויל.
דערנאָך, דערנאָך, יאָ, יאָ, נו שלמה'לע, הָסט געהערט?

קויפסט אָב די מיידען? קויף זיי אָב, נעם זיי דיר אלע
צו. וויפיל גיסטו? איך בעדארף זיי שוין נישט מעהר.

פ ל ר.

לאָז מיר נאָר נישט זיין דערביי, איך ווייס גאָרנישט דער-
פון אָב.

די מעדלעך ווינען.

ז ש אָ כ ל י נ.

אַ בראַך איז דאָך נאָך מיר. וואָס געהט ער טהון. לאָז מיר
נאָר לייפען נאָך די דראַטען געהערן. לויפט ארויס.

ב א ש ע.

מיר איז אלץ איינס; דער הונד אָדער אַ אנדערער, איין
טייוועל.

ר ו י ט ע.

איך האָב באלד געוואוסט, אז עס וועט היינט נישט גוט
זיין. דער טויז פיק איז מיר נאָכגעלאָפען ווי אַ שוואַרצער
שאַטען, קאנאָריק געטרייער, קאנאָריק גוטער, וואָס געהסט
טהון?

ש ל מ ה.

מיינסט טאָקע ערנסט? ווילסט אוועק פון דער שטאָדט?

מ אָ ט ק ע.

מיין געביין וועט זיך דאָ מעהר נישט געפינען. איך וועל
דיר דיין פרנסה מעהר נישט שטערען.

ש ל מ ה.

און מעהר קיין פרעזענסיעס נישט האָבען, גאָר נישט?

מ אָ ט ק ע.

איך האָב דיר געזאָגט, אז איך סערקוויף דיר ביז איינע.

ש ל מ ה.

און מערי די דראַטען — געהערין אויך?

מ אָ ט ק ע

כאפט זיך אויף.

מערי, די דראַטען=געהערין, ניין, וי נישט...

מערי קומט אריין אין שוואַרצען געקליידעט, נאָן איהר זשאַבלין.

מ א ט ק ע

איבער איהר זאלסטו קיין רעכט נישט האַבען.

מ ע ר י.

זו מאַסקען

וואָס געהסטו טהון?

מ א ט ק ע.

נעמט זי אין אַ חִינקעל.

מערי, מיר מוזען זיך שייַדען, איך געה אַוועק פון דאַנען.

מ ע ר י.

וואוהיין?

מ א ט ק ע.

איך געה חתונה האַבען.

מ ע ר י.

פאַרוואָס?

מ א ט ק ע.

איך ווייס נישט פאַר וואָס. איך מוז, איך וויל, איך קען נישט

אַנדערש.

מ ע ר י.

און וואָס ווילסטו מיט מיר טהון?

מ א ט ק ע.

מיט דיר? געה אַוועק פון דאַנען, איך וועל דיר פיהרען

אין אַ צירק אַריין. אין אַ וואָדעלוויל, דו וועסט געהן אויף

דער דראַט, וועסט אַרבייטען און פערדינען געלד פאַר דיר,

פאַר דיר אַליין.

מ ע ר י.

איך וויל נישט געהן, איך וויל זיין וואו דו ביזט, מיט דיר,

מ א ט ק ע.

דו קענסט נישט זיין מיט מיר, איך געה חתונה האַבען מיט

אַנשטענדיג מיידעל... מיר מוזען זיך צושיידען. ס'איז

שוין אונזער מול אַזוי.

מ ע ר י

חיינט.

פאַר וואָס? איך האָב דאָך דיר אַזוי לעב.

מ א ס ק ע

איך הייסט אז איך בין ביי דיר אין דער האַנד, אז דו ווילסט
קענסטו מיך איבערגעבען צו דער פאָליציי אין די הענד,
אז איך האָב אַ מענשען געהרג'עט, אז איך טראָג אַ פּרעמדען
נאָמען, גיב מיר אַרויס, אז דו ווילסט, נאָר דאָס לעבען
ווייטער פיהרען קען איך נישט, שיק מיר נאָך סיביר, אויף
קאטאָרגע אז דו ווילסט, נאָר איך קען מעהר דאָ נישט זיין.

מ ע ר י

וואָס רעדסטו? איך וועל דיר אַרויסגעבען? שלאָג מיר,
פערקלייב מיר, טהו מיט מיר וואָס דו ווילסט, איך בין דיינע,
איך האָב דיך ליעב, איך האָב דיך ליעבער ווי זי קושט איהם
די הענד.

מ א ט ק ע

בלעט זי איבערן קאפּ.

שווייג, מערי, שווייג, מיר מוזען זיך צושיידען.

מ ע ר י

פאַר וואָס? פאַרוואָס קענסטו מיר נישט האָבען מיט חנה'לען.
גנבי'ע זי אַזעק, מיר וועלען זיין אייניגעם. מיר וועלען
דיר געלד געבען. מיר וועלען דיך ליעב האָבען, ביידע
ליעב האָבען.

מ א ט ק ע

שווייג, איך שלאָג דיך! הויבט איהר די האַנד.

מ ע ר י?

איך וועל זי אָנרעדען, איך ווייס שוין, ווי מיט איהר צו
רעדען, זי וועט בעשטעהן.

מ א ט ק ע

שווייג, וואָרים איך נאָדווע דיך אויפן אָרט, וואָס מיינסטו?
חנה'לע איז ווי דו? די מינוט נעם צוגויף דיינע זאכען און
אַרייס פון דאָנען, די מינוט.

מ ע ר י

מיט געחייט.

איך וועל טהון אַלעס, וואָס דו הייסט מיך, אַלעס, איך
האָב דיך ליעב, איך האָב דיך ליעב. וויינענדיג.

ש ל מ ה

בעמט צו צו מאסקען.

נו, מאכען מיר דאס געשעפט? פערקויפטס מיר די כלות
דיינע? זאג וויפיל דו ווילסט. הונדערט רובל, צוויי הונדערט
דריי הונדערט. נעמט ארויס געלד. נא, דא האסטו גיט איהם געלד.

מ א ט ק ע

שקט איהם אן חילד.

געלד נעמען? פאר זיי געלד נעמען? גיין, גיין! נא! הארפט
איהט דאס געלד אין פנים. דו זאלסט איבער זיי קיין הערשער
נישט זיין. היי, מוידען! הינדעל! באשע!

מ ע ד ל ע ך

בעהען צו ציטערנדע.

וואָס?

מ א ט ק ע.

די מינוט נעמט צונויף די זאכען און אוועק פון דאנען.

מ ע ד ל ע ך

דערשראקען.

וואוהיין?

מ א ט ק ע.

א היים געהט, צו די מאמעס, צו די טאטעס, צו די בריי.
דערס, ארבייטען געהט, דא זאל זיך אייער געביין נישט גע-
פינען. ארויס פון דאנען!

די מעדלעך שטעהען פערזאונדערט, קוקען מיט שרעק און אונצוטריי דא איהן
מאסקען, דא אויף שלמה'ן.

ש ל מ ה.

וואָס טהוסטו? מין פרנסה, מין גאנצע פרנסה, מין ווייב
און קינד!

מ א ט ק ע

צו די מעדלעך.

האָט נישט קיין מורא, איך וויל גאָר זעהן. ווער עס וועט
איין נישט לאָזען, ווער וועט עס וואַגען איין שטעהן אין
וועג צו שלמה'ן. דעם קאָפּ וועל איך שפּאַלטען, פּערשטאַנען?

צו די מעדלעך, די מינוט אהיים, צו די טאטעס, צו די מאמעס.
א היים!

פאשע.

גאט גערעכטער, גאט געטרייער, דו קענסט דאך אלעס
שלעפט איהר שוועסטער. טהו אנס, דעם אויסשטייער האב איך
שוין אנגעגרייט. אב.

רויסע

אבעדער וויינט, קוקט מיט בענקשאפט אויף מאטקען.
דו שעהנער פארשוין מיינער, פאר וועמען וועל איך יעצט
העמדער וואשען? וועמען די שייך פוצען. אב.

מאטקע

צו וואסלין.

וואס שטעהסטו? וואס געהסטו נישט אהיים?

זשאכלין

מיט ביטערקייט.

איך האב נישט קיין טאטען. איך האב נישט קיין מאמען.
איך ווייס נישט צו וועמען צו געהן. די גאס איז מיינ היים.
געה איך אין גאס אריין. לאנגזאם אב.

מער

קומט אריין, אנגעטהון, מיט איהרע זאכען. קוקט זיך ארום.
קיינער איז נישטא? פאלט אויף די קניא פאר מאטקען. מאטקע.

מאטקע.

שש... רוף מיר נישט מאטקע, מיוועט נאך דערהערען!

מער

איך האב אזוי ליעב דיך צו רופען מיטן אלטען נאמען.
לאז מיר!

מאטקע.

וועסט מיר ארויסגעבען?

מער

איך בין שטענדיג דיינע, וואו איך זאל נישט זיין. איך וועל
שטעהען אויטער דיין פענסטער און זעהן ווי דו וואהנסט
ווי דו לעבסט... זיי בליקליך מאטקע מיינער... פארוואס?

אוי מאַטקע, ס'איז מיר אַזוי איינזאַם אַהן דיר, אַזוי טרויער-
ריג. פאַרוואָס?

מ א ט ק ע

גערוהיגט זי.

שווייג, שווייג, ס'איז שוין אודאי אונזער מזל אַזוי; מיר
מוזען זיך צושיידען, אונזערע וועגען צוגעהען זיך. בלייב
געזונד.

מ ע ר י

בלייב געזונט מאַטקע מיינער געטרייער, מאַטקע איינציגער-
זינגט אַבגעהערד.

טויזענד האָב איך געליעבט

טויזענד האָב איך פאַרלאָזט

נאָר אַן איין איינציגען

פּערגעסען קען איך נישט.

מאָטקע קוקט איהר נאָן.

פ א ר ה א נ ג

דריטער אַקט.

א בעלי-הבית'סע שטוב. מען גרייט זיך צו חתאים.
יילך אן אַראָק העלפט זי טעלער אויפֿשטעלען.

ח י נ ד ע ל

נרייטנדיג צום טיש.

אזא יונג איז דאָס, וואָס ער האָט געוואָלט, דאָס האָט ער
אויסגעפיהרט. אנדערש נישט נאָר מיין חנה'לען האָט זיך
איהם פּערגלוסט, און ער קריגט זי.

מ ל ק.

איך האָב געמיינט, אז איך וועל איהם אָבנארען, צום סוף
האָט ער מיך אָבגענאָרט, ער איז טאָקע בעסער געוואָרען
דער יונג, קענסט דיר עפּיס העלפען! מיט גלייבן. און איך
זאָג דיר, מיין ווייב, אז אזא יונג ווערט אַלייט, איז ער
מעהר לייטשער ווי אַלע יונגע לייט. ס'איז דאָך איהם נישט
צו דערקענען, ער געהט דאָך מיט מיר דאוונען יעדער
שבת אין שוהל אַריין, צוערשט האָב איך געמיינט, אז איך
וועל זיך פון איהם אָבטשעפען. ערשט דער יונג טהוט
טאָקע, וואָס איך הייס איהם, ער מיינט עס אויף אַ אמת.

ג י נ ד ע ל.

און וואָס איז דאָ געשעהן? אַ קינד אין דער שערק וועט
ער דיר נישט אַהיימברענגען... און אז אזא איינער, אז ער
ווערט אַמעש—איז ער אַלייט, און חנה'לע האָט ער ליעב
ווי דאָס לעבען, די אויגען וואָלט ער זיך געלאָזט פאַר
איהר אַרויסנעהמען.

מ ל ק.

און דער עיקר פּערגעס נישט, אַ פאַר הונדערט רובל, און
חנה'לען געהט ער ווי זי שטעהט און געהט, ער וויל דאָך
קיין גראַשען נישט פון איהר, און ווער דאָרף דען וויסען
פון וואָנען ער האָט געלד, אין פאַס שטעהט עס נישט פער-
שריבען.

ה י נ ד ע ל.

איך האָב נאָר מורא איין זאָך געהט צו צו איהם און רעדט שטיל.

פון וואנען ווייסטו אז דער יונג וועט נישט צוריק געהן
אויף זיין פריהערדיגען וועג? אזעלכע ציהט עס...

מ ל ר.

נארישקייטען... וואָס מיינסטו אָן איהר וואָלט ער געוואָרען
דאָס וואָס ער איז. נישקשה, זי וועט שוין מאַכען פון
איהם אַ לייט, אויף איהר קענסטו זיך פערלאָזען.
מאָטקע לויפט ארייז מיט אַ בריף אין האַנד. ענגעטהון זיי אַ חתן.

מ אָ ט ק ע.

מחותן ר' מלך, די מאַמע מיינע קומט דאָך צופאַהרען צו
די תנאים, אָט שרייבט זי מיר... וואו איז חנה'לע? לויט אַ
אין צווייטען צימער.

מ ל ר.

עס געפעלט מיר אין דעם יונג וואָס ער האָט אזוי ליעב די
מאָמע ויינע, "כבוד אַם" איז אַ גרויסע זאָך.

ה י נ ד ע ל.

און ווער ווייס אויב דאָס איז נישט זיין זכוס. אַ יונג איז
געלעגען אזוי טיף אין דער בלאַטע און הויבט זיך אויף, ער
מוז האָבען אַ גוטען מלך אין הימעל.

מ ל ר.

זעהסט מיין זייב... שש...

מאָטקע און חנה קומען רעדענדיג צווישען זיך.

מ ל ר.

איז די מחותנת'טע הייסט עס דאָ, איז זי געקומען צו די
תנאים.

מ אָ ט ק ע.

יאָ מחותן, יאָ, יאָ, אז איך וואָלט געווען געוואוסט וואו זי
איז יעצט וואָלט איך איהר אַקעגען געלאָפען, וואָלט איך
איהר... שרייבט זי נישט ווי אַזוי זי וועט קומען, צו מיט
דער באַהן, צו מיט אַ פוהר, וואָלט איך געוואוסט מיט וועל-
כען וועג, וואָלט איך אַ שטיק פאַראויס געלאָפען, אַקעגען
געפאַהרען מיט מיינע פערד, ווייס איך נישט, מוז איך דאָ
זיצען און וואַרטען אויף איהר.

מ ד כ.

וועסט דאָ וואַרטען אויף איהר, זי קומט דאָך נישט צו קיין
פרעמדע. חונקט צו הינדעל. מיין ווייב, קום אַרויס, יונגע
מענשען, אפשר ווילען זיי זיך עפּיס זאָגען פאַר די תנאים,
וואָס מיר טאָרען נישט הערען. שטיל צו איהר. קום מיין ווייב,
מיר וועלען זיך שטעלען אונטער די טהיר און מיר וועלען
הערען, וואָס חתן-כלה האָבען זיך צו זאָגען. מיר מענען
אויך וויסען.

ה י נ ד ע ל.

האַסט רעכט מיין מאַן. אַב מיט מלך, שטעלען זיך אונטער
דער טהיר.

מ אָ ט ק ע.

קוקט אויף חנה'לע'ן מיט ליעבע, פלוצלונג.

חנה'לע, חנה'לע, יעצט זאָג מיר, ווילסט דו ווערען פאַר
מיר אַ כלה?

ח נ ה' ל ע.

מנסתמא איז דאָך מיר בעשערט אַזוי, אַז איך זאָל פאַר
איהן אַ כלה ווערען, מען זעהט דאָך אַז ס'איז אַ גאָטעס זאָך!

מ אָ ט ק ע.

חנה'לע

ח נ ה' ל ע.

איך וועל אַלעס טהון, וואָס טאָטעשי און מאַמעשי וועלען
מיך הייסען, זיי ווייסען, בעסער פאַר מיר, וואָס איז גוט
פאַר מיר.

מ אָ ט ק ע.

חנה'לע

ח נ ה' ל ע.

איך וועל איהן זאָגען דעם ריינעם אמת, איך האָב עפּיס
זעהער מורא, מיין האַרץ שרעקט זיך זעהר.

מ אָ ט ק ע.

פאַר וואָס האָבען זי מורא?

ח נ ה' ל ע.

זי ווייסען שוין פאַר וואָס איך האָב מורא... איך האָב מורא,

אז זי זאלען נישט געהען אויף דעם זעלבען וועג, וואָס זי
זענען געגאנגען. וואָס טויג מיר שוין אזאָ לעבען?... איז
דאָך גלייכער, אז פון אונזער שידוך ווערט גארנישט. איידער
מיר געהען זיך פערבינדען פאר גאָט און פאר לייט.

מ ל ך

אונטער דער טהיר.

א געזונד אויף איהר קאָפּ, דו הערסט, ווי זי רעדט מיט איהם?
ה י נ ד ע ל.

נאר איינער, פערלאָז זיך נאָר אויף איהר איך האָב דאָך
דיר געזאָגט אז אויף אונזער חנה'לע'ן קען מען זיך
פערלאָזען.

מ אָ ט ק ע

הערפט זיך אויף די קנייה.

חנה לע, איך וועל שטארבען פריהער, א טויט זיך נעמען,
אין וואָסער זיך וואַרפען, איידער דיר שלעכטס טהון אויף
אזוי פיל. חייזט אויפ'ן שפיץ פינגער. איך וועל דיר זיין
א געטרייער, מיין חנה'לע, וועסט זעהן. חייזט.

ח נ ה ' ל ע.

וויינען זי נישט, איך גלייב איהן, ווען איך וואָלט איהן
נישט געגלויבט, וואָלט איך דאָך פאר איהן קיין פלה
געוואָרען.

מ אָ ט ק ע.

און פארוואָס זאָגסטו מיר גאָך "ווי?"

ח נ ה ' ל ע.

נו, זאָל שוין זיין "דו"

מ אָ ט ק ע.

איך האָב דיר ליעב, ווי מיין מאמע, זאָג מיר, האָסט ליעב
מ'ן מאמע?

ח נ ה ' ל ע.

יא, איך האָב פאר דיין מאמען אַנגעגרייט... אָט וואָס איך
האָב אַנגעגרייט. נעמט ארויס פון קאמאר א שייטל מיט א טוך.
אָט די מתנה האָב איך אַנגעגרייט. פאר די מחותנת'טע
א שעהע מתנה?

מאָטקע

שרייט אויס.

חנה'לע?

חנה'לע.

און איך וויל דורכאויס אז די מחותנת'טע מיט מיין
מאמען זאלען מיך אונטער די חופה פיהרען, אז נישט
וועל איך האָבען א צושטערטע חתונה.

מאָטקע

ווערט ערנסט, טראכט א וויילע, קוקט זיך ארום.

איך הייס נישט קאנאריק, איך הייס מאָטקע, רופ מיך
מאָטקע, איך בעט דיר.

חנה'לע.

מאָטקע? געה שוין געה, דו לאכסט פון מיר, וואָס פאַר
א נאָמען איז מאָטקע, מאָטקע פאסט זיך פאַר א גנב.

מאָטקע.

איך לאָך נישט, חנה'לע, איך טראָג א פרעמדען נאָמען.

מ'לך

אונטער'ן טהיר.

וואָס האָט ער געזאָגט? לאָמיר נאָר הערען, הערט זיך איין.

חנה'לע.

ווי הייסט דו טראָגסט א פרעמדען נאָמען? וועלכער מענטש
טראָגט דאָס א פרעמדען נאָמען? דו מאכסט חוזק.

מאָטקע.

איך מאַך נישט קיין חוזק. הער אויס חנה'לע, איך האָב
דיר שוין פריהער געוואָלט דערצעהלען, דיר חנה'לע
דארף איך אלץ זאָגן, איידער איך געה מיט דיר א חתן
ווערען, וויל איך, אז דו זאָלסט אלעס וויסן און דו מוזט
אלעס וויסען, וועסטו דערנאָך נאָך וועלען מיט מיר א פלה
ווערען איז גוט, אז נישט, זאָג מיר, וועל איך זיך אויפ-
הויבען אין אוועקגעהן און וועסט מיין געביין נישט מעהר
זעהן.

מ ל ר.

וואָס זאָגט ער?

ה י נ ד ע ל.

מיין האַרץ זאָגט מיר נישט קיין גוטעס אָן, מלך.

מ ל ר.

שווייג, לאָז הערען, וואָס ער וועט זאָגען.

מ אָ ט ק ע.

חנה'לע, הער מיך אויס. זעהסט, אז דו האָסט פריהער גע-
רעדט וועגען מיין מאַמען, האָב איך געזעהן, אז דו און
איך זענען מיר משפּחה און מ'קען דיר אלעס דערצעהלען.
אלעס פערטרויען, הער אויס חנה'לע; איך טראָג אַ פרעם-
דען נאָמען פון אַ מענשען, וואָס איז שוין נישטאָ, וואָס
לעבט שוין נישט, און אז דו רופסט מיר מיט אַ פרעמדען
נאָמען, דאכט זיך מיר, אז דו ביזט זיין פּלה, נישט מיינע...
אז דו רופסט מיך קאנאַריק, שטעכט דאָס מיר... פון קבר
רופסטו איהם, און איך וויל אז דו זאָלסט מיין פּלה זיין
מיינע, מיינע, מאַטקעס, נישט קאנאַריקס.

ח נ ה' ל ע.

און פאַרוואָס רופסטו זיך מיט אַ פרעמדען נאָמען? פאַרוואָס
טראָגסטו נישט דיין אייגענעם נאָמען?

מ אָ ט ק ע.

איך האָב קיין נאָמען נישט געהאַט... ווען איך בין געווען
אַ קליין יונגעל, האָבען זיי מיך אלע געשלאָגען, איך האָב
נישט געהאַט וואָס צו עסען, האָב איך געגנ'בעט, האָבען
זיי מיך געשלאָגען, בין איך אַנטלאָפּען פון דער היים אָהן
אַ פּאָס און אָהן אַ נאָמען, און אז איך בין עלטער געוואָרען,
האָב איך געזעהן, אז אַ מענש מוז אַ פּאָס האָבען, אז נישט
איז ער קיין מענש נישט, איז ער ווי אַ בראַדיאָגע. אלע
קענען איהם שלעכטס טהון און ער קען קיינעם גאָר נישט
טהון, פאַר אלע מוז ער מורא האָבען, איך האָב אויך גע-
וואָלט זיין ווי זיי זינט אַ פּאָס...

ח נ ה' ל ע.

און פאַרוואָס ביזטו נישט אַהייבגעגאנגען צו דיין מאַמען?

מ א ט ק ע.

איך האָב נישט געהאַט קיין היים, איך האָב קינעם נישט געהאַט. איך האָב זיך אַרומגעשלעפּט איבער דער וועלט, ביז איך האָב אָנגעטראָפּען אויף דעם מענשען, וועמענס נאָמען איך טראָג, ער האָט מיר שלעכטס געטוהן, פיל שלעכטס געטוהן, און איך האָב איהם גאָרנישט געקענט טוהן, ווייל ער האָט געהאַט אַפּאָס און אַנאָמען און איך נישט, האָב איך געמאַכט אַזוי, אַז איך זאָל האָבען זיין נאָמען און זיין פּאָס. אַזוי האָב איך געמאַכט..

ח נ ה' ל ע

דערשראָקען.

וואָס האָסטו געטוהן?

מ א ט ק ע.

חנה'לע, איך האָב געמאַכט, אַז ער זאָל פּערשווינדען פון דער וועלט, אַ-אַל אַז ער האָט געוואָלט אַוועקנעהמען אַמענשען, וואָס האָט געהערט צו מיר, האָב איך איהם געפּאָקט... האָב איך געמאַכט, אַז ער זאָל שוין נישט קענען אַנטלויפּען... האָב נישט קיין מורא, ער וועט שוין נישט צוריק קומען, ער איז שוין גוט בעהאַלטען אין אַ טייך. מיט אַשטיין אויפ'ן האַלז אָנגעבונדען... קיינער ווייס נישט דערפון, נאָר זיין נאָמען וויל איך מעהר נישט טראָגען. ביז יעצט האָט מיר נישט געאַרט, האָב איך עס נישט בע-טראַכט, נאָר זינד איך בין מיט דיר אַחתן געוואָרען אין דו רופסט מיר מיט זיין נאָמען, שטעכט עס מיר, וויינט זיך מיר אויס, אַז נישט מיר רופסטו, איהם פון טייך רופסטו אַרויס, ער איז מיט דיר אַחתן געוואָרען, נישט איך, און איך וויל זיין דיין חתן, איך, מאַטקע, איך וועל פּאָהרען אין מיין שטעדטיל אַרײַן, וואו איך בין געבוירען געוואָרען, איך וועל געבען די סטראַזשניקעס אַסך געלט, אַסך געלט די פּאָל ציי, און איך וועל אַרויסנעהמען אַפּאָס אויף מיין אייגענעם נאָמען, איך וועל מיך רופּען, ווי מיין מאַמע האָט מיך גערופּען, מאַטקע האָט מיר מיין מאַמע גערופּען.

חנה'לע ויצט דערשראָקען, קען קיין וואָרט נישט אַרויסרעדען.

ה י נ ד ע ל

מורמלס אינטערין טהיר.

וועה איז מיר, וועה איז מיר.

מ ל כ

ש ש... שווייג, שווייג...

מ א ט ק ע

נאך אלענע פרויע.

שוין, יעצט ווייסטו אלעס, אלעס, זאג, ווילסטו נאך זיין
מיין כלה? זיין אפלה מיט מאַטקען, נישט מיט קאנאריקין?
קאנאריק איז געשטאַרבען, טויט. בעגראַבען, איך בין
מאַטקע, איך בין מאַטקע! זאג, ווילסט מיט מאַטקען אפלה
זיין? האָב נישט קיין מורא, אז נישט, בין איך נישטאָ,
געה איך אוועק, זעהסטו מיר נישט מעהר. וויל צוגעהן צו
חנה'לען. חנה'לע דערשרעקט זיך. וואָס שרעקסטו זיך?

ח נ ה' ל ע

דערשרעקען.

פארוואָס זאָל איך מורא האָבען? דו ביזט דען נישט מיין
חתן? און פאר אַ חתן זאָל מען מורא האָבען!.. איך האָב
זיך נאָר דערשרעקען...

מ א ט ק ע

שריט אריס.

חנה'לע! חנה'לע! פאלט אויף רר'ערד, גראַבט איין זיין פנים אין

איהר שויט, היינט.

מלך מיט הינדלען קוקען ארויס מן דער פארהאנג און חיינקען צו חנה'לען
און שאַקלען מיט די קעפּ. מלך חייזט מיט דער האנד אויף זיך, אז ער ווייסט
דאָס ער האָט צו טהון. הינדעל קנייפּט זיך אין די באַקען און ווינקט צו
חנה'לען, אז זי זאל מאַטקען אַרויסשיקען.

ח נ ה' ל ע

אכט אין די געדאַנקען עפעס.

וואָס וויינטו, מאַטקע, וויין נישט, מן-הסתם איז דאָך שוין
דיין מול אַזעלכער, און דיין מול איז דאָך מיין מול... געה
אַרויס אין דרויסען, זעה, אפשר קומט די מחותנתטע און
זי וועט דאָך נישט וויסען דעם וועג, געה איהר אַנקעגען

מאטקע.

שוין, חנה'לע, האסט רעכט, אט געה איך שוין, אבער זאג
מיר נאך איין ווארט, וועל איך וויסען, אז אלעס איז גוט.

חנה'לע

וואס זאל איך זאגען?

מאטקע

מיט בענקשאפט.

זאג מיר "מאטקע"!

חנה'לע

טראכט א אויגענבליק אין צווייפעל, אין טרעהרען.

מאטקע! מאטקע!

מאטקע.

איך וועל שטארבען, וועל איך... איך וועל שטארבען...
ס'איז אזוי גוט. אב.

הינדעל

קומט אריין מיט מלך.

מיין ארעם קינד. חנה'לע פאלט אויף איהר האלד און היינט. וואס
האסטו צו וויינען? וויין נישט מיין קינד, גאט זיי דאנק,
וואס ער האט זיך דיר פערטרויט, דו ביסט נישט זיינע און
ער איז נאך נישט דיינער, א פרעמדער מענטש, מיר מוזען
פון זיך דאס פעקיל אראפבווארפען, מיר האבען דערמיט
גארנישט צו טהון.

מלך

שטיל צו הינדעל.

הינדעל, איך האב מורא, אז מיר זיינען דרינען... האט די
דער יונג קיין שלעכטס געטהון?

הינדעל.

וואס פאלט דיר איין? אויף מיינע שונאים קען, דער יונג
איז צו איהר געווען ווי א לערן-בחור, ווי א רביס אקניד איז
ער זיך מיט איהר בעגאנגען.

מלך.

וואס וויינט די מויד? הינדעל, עס געפעלט מיר נישט
וואס די מויד וויינט.

הינדעל:

מלך, געה אומעק פון מיר. לאז מיר מיטן קינד אליין.
מלך.

ווער געוואָהר, הינדעל, ווער געוואָהר וואו מיר האלטען?
איז שוין נאך אלעמען, מוזען שווייגען? ווער געוואָהר.

הינדעל:

טאָכטער לעבען, זאג מיר, שעהם זיך נישט, איך בין א מאמע
זאג מיר:

חנה'לע:

וואָס זאל איך דיר זאָגען, מאמע לעבען?
הינדעל:

האָט ער דיר קיין שלעכטס געמהוּ?
חנה'לע:

ווער, מאמע?

הינדעל:

דער יונג.

חנה'לע:

ניין, מאמע, ער איז מיט מיר אַרומגעגאַנגען ווי אַ חתן,
אַ פֿיין לערן-קינד, אלעס, וואָס איך האָב געוואָלט האָט ער
געטהוּן, ווייל ער האָט געוואָלט ווערען אַ געשטענדיגער
מענש, איז געגאַנגען מיטן טאטען דאוונען יעדער שבת
אין חברה אַריין.

הינדעל:

זעהסטו, וואָס האָסטו געפלאַנעלט? דער יונג איז זיך בע-
גאַנגען מיט איהר ערעל ווי אַ לערן-קינד.

מלך.

איוב אַזוי, צו דער פּאָליציי, די מינוט צו דער פּאָליציי!
אויף זיין קאָפּ אויף זיינע העגד און פיס.

חנה'לע:

מאמע!

הינדעל:

מלך!

מלך.

מיר מוזען פון זיך דאָס פעקיל אַראָבואַרפען, אַראָבואַרפען
פון זיך.

חנה'לע.

מאַמעלע קרוין, וואָס געהט איהר טהון?

הינדעל.

מלך!

מלך.

חנה'לע וואָס ווילסטו אונז אונגליקליך מאַכען, ער וועט דאָך
אונז מיטשלעפען, מיר מוזען פון זיך דאָס פעקיל אַראָב-
וואַרפען, ווייזען נאַטשאַלסטוואָ אַז מיר האָבען נישט גע-
וואוסט. מלך אַב.

חנה'לע

וויינט.

טאַטע, וואָס געהסטו טהון?

הינדעל.

שווייג, מיין טאָכטער, שווייג, דער טאַטע ווייס בעסער
וואָס ער האָט צו טהון.

פון די טרעפּ הערט זיך מאַטקע'ס פרעהליכע שטימע.

מאַטקע

אין דרויסען

מאַמע, מאַמע געטרייע!

הינדעל.

שווייג, ער קומט, וויש דיר אויס די אויגן, ער זאָל גאָר-
נישט אָנוועהן, יעצט נאָך די מהותנת'טע געבראַכט, אין
אַ גוטע שעה האָט ער זי געבראַכט.

חנה'לע.

מאַמע... איך קען איהר אין די אויגען נישט קוקען. ליפט
אַב, הינדעל נאָך איהר.

מאַטקע קומט.

מאַטקע.

חנה'לע, זעה, זעה נאָר, ווער עס אַז דאָ, די מאַמע, די
מאַמע!

מ א ט ק ע

פיהרס ציין ולצטקען, אין א טערקישען שאל, אלס, איינגעהייקערט.

וואו זענען זיי? חנה'לע! זע, מיין מאמע, לייפט צו צו דער

טהיר. נישטא, זעץ דיר, מאמע, לאָמיר דיר אָנקוקען, ווי

זעהסטו אויס?

ז ל א ט ק ע.

זעהט, זעהט גאָט'ס וואונדער, וויינט. ווער האָט דיר ער-

צויגן, מאַטקע מיינער, איך האָב געמיינט אז דו ביזט שוין

געשטאַרבען, און יעצט איז דאָך מיר, ווי איך וואָלט דיר

נאָך אַמאָל געבוירען. איך האָב געמיינט, אז אין אלע

ימים וועסטו זיך טרינקען, און יעצט זעהט גאָט'ס וואונ-

דער. ווער האָט זיך אָנגענומען פאַר דיר? ווער האָט דיר

ערהאלטען מיין קינד? זעהט מיין נחת, זעהט מיין גליק!

גאָטס וואונדער! גאָט'ס וואונדער! פאלט אויף זיין קאפ

און וויינט.

מ א ט ק ע.

שווייג, מאמע, שווייג, איך וועל שטאַרבען... וואו איז דער

טאטע? איך וויל, דער טאטע זאָל קומען, יא, ער זאָל

אויך קומען!

ז ל א ט ק ע.

ער האָט נישט געוואָלט קומען. "אז ער האָט נאָך גע-

שריבען נאָך דיר, פאָהר צו" — האָט ער געזאָגט, "אז ער

וויל, אז איך זאָל זיין אויף זיינע תנאים, איז ער נישט

קראַנק געווען צו קומען נאָך מיר" האָט ער געזאָגט...

אוי האָט ער נעבעך געוואָלט פאָהרען... טרעהרען האָט ער

בעהאַט אין די אויגן, ווען איך האָב זיך אויף דער פוהר

אַרויפגעזעצט, נאָר דו האָסט אים נישט געבעטען, מיין

קינד, שלעכט בעהאַנדעלטו דעם טאטען.

מ א ט ק ע

דערמאנט זיך.

ער האָט מיך געשלאָגען. לאכט. וועל איך פאָהרען נאָך איהם.

אז ער וויל אז איך זאָל קומען, וועל איך קומען נאָך איהם

מיט מיין כלה וועל איך קומען איהם בעטען צו די חתונה.

וואל ער זעהן אז מאַטקע לעבט נאָך! יא, אָבער וואו איז זי? וואו זענען זיי אלע? רופט. חנה'לע! חנה'לע! מיין מאמע איז דאָך געקומען צו פאָהרען. לויפט אַב און שלעפט אַריין חנה'לען. חנה'לע ווישט זיך שנעל אויס די ארבען. זעהסט, מאמע, דאָס איז מיין כלה, מיין טייערע איינציגע כלה, און דאָס איז מיין אלטע מאמע. נעמט ביידע אַרום. מיינע צוויי מאמעס...

ז ל א ט ק ע.

מיין טאָכטער, ווער האָט זיך געקענט ריכטען אז איך וועל די זכיה האָבען מיין זוהן, און נאָך דערצו, זיין כלה... גאָטעניו, פארוואָס קומט דאָס מיר? מיין קינד, דו האָסט אַ גוטען שטערן אין הימעל, גאָט האָט זיך פאַר דיר אָנגע-נומען. קושט חנה'לען אין קאפּ.

מ אַ ט ק ע

נעמט אַרויס פון קאמאד אַ שייטעל מיט אַ סוך.

זעהסט, מאמע, דאָס האָט דיר מיין כלה אַ מתנה געקויפט.

ז ל א ט ק ע.

דיין כלה'ס מתנות?

מ אַ ט ק ע.

דו האָסט עס פאַר מיין מאמע געקויפט, נישט וואָס?

חנה'לע?

ח נ ה' ל ע.

יא, פאַר די מחותנת'טע.

מ אַ ט ק ע.

טהו עס אָן מאמע.

ז ל א ט ק ע.

ניין, מיין זוהן, נישט יעצט, אין אָווענד צו די תנאים.

מ אַ ט ק ע.

איך וויל שוין, די מאמע וואָל שוין אָנטהון דאָס נייע סוך, וואָס מיין כלה האָט פאַר דיר געקויפט. טהוט איהר אַן דאָס טיכעל. און נא, דאָס האָב איך פאַר דיר געקויפט. נעמט אַרויס אַ פאַר גאָלדענע אַוירינגלעך מיט אַ קייט און טהוט עס אַן זלאַטקע. איך וויל, אז דו זאָלסט אויסקוקען שעהן, רייך, אַרייכע

מהותנ'טע זאלסטו זיין. דו ביזט כאַטקע'ס מאמע, איך וויל
אז דו זאלסט אויסזעהן ווי א פריצטע!

ז ל א ט ק ע.

זעהט, דעם נחת, מענשען, וואָס איך האָב דערלעבט. צו
חנה'לען. איך האָב דאָך געמיינט, אז ער וועט אונזערגעהן,
ער איז דאָך אַ גוב געווען קליינערהייד, חרפות און בושות
האָב איך דאָך געהאַט פון איהם, זעהט וואָס איז געוואָרען
פון איהם, זעהט...

מ א ט ק ע.

און איך האָב דיר באלד געזאָגט, מאמע, וויין נישט אז
איך וועל נאָך קומען נאָך דיר מיט אַ קאָטש צו פאָהרען, מיט
צוויי פאָר פערד... היינט בין איך געקומען נאָך דיר מיט
אַ קאָטש צו פאָהרען. יענער מאָטקע איז געשטאַרבען, בע-
גראַבען, און אַ אנדער מאָטקע איז געבוירען געוואָרען.
נישט וואָהר, חנה'לע? פרעג איהר, מאמע, אלעס האָט זי
געמאַכט, אלעס זי... ווייזט אויף חנה'לען.

ז ל א ט ק ע.

דאָס ביזטו מיין קינד, זיין מלאך געווען... די הענטלעך וועל
איך דיר דערפאר קושען וויל קושען חנה'לען די הענד, זי לאָזט
נישט. דערפאר וואָס וו האָסט אַ אַרעמאן דאָס האַרץ דער-
פרעהט... פאָרוואָס, רעדסטו נישט צו מיר, מיין קינד?
פאָרוואָס שווייגסטו?

מ א ט ק ע

דו שעמסט זיך מיט מיין מאמע?

ה ר ה' ל ע

אין פערצוהיטלונג.

וואָס פאלט דיר אין?

מ א ט ק ע.

וואָס ציטערסטו?

ה ר ה' ל ע.

איך בין אזוי דערשראָקען, וואָס איך זעה דיין מאמע אזוי
פערזלונג די מהותנ'טע ער האָט דאָך אזוי פיל גערעדט

וועגען די מחותנת'טע, ער האָט דאָך אזוי געוואָלט זעהן די מאַמע...

מ אָ ט ק ע.

יעצט וועלען מיר זיי האָבען, ביידע וועלען מיר זיי האָבען מיט אונז וועט זי וואוינען, דאָס בעסטע, וואָס מיר וועלען עסען וועט זי עסען, אָבהיטען זאָלסטו זי מיר, דו וועסט מיר רופען ווי אין דער היים, מאַטקע, גנב צו חנה'לען. מאַטקע גנב האָט זי דאָך מיך גערופען, אז איך וועל פוילען אין די תפסות, אויף דער תליה הענגען, האָבען זיי געזאָגט... זעהסט וואָס פאַר אַ בלה מאַטקע האָט? מאַטקע וועט אַ היים פאַהרען אין שטעדטיל אַריין מיט זיין בלה און אַרויסגעהען שפּאַצירען אין די גאַסען אַרויס, אזוי געאַרעמט, אין איין האַנד די מאַמע, אין די צווייטע האַנד די בלה. נעמט זי און געהט מיט זיי שפּאַצירען. וועט ווערען אַ געקוק... וועלען זיי פרעגען; ווער געהט עס דאָ? וועלען זיי זאָגען: „דאָ געהט מאַטקע מיט די מאַמע און מיט די בלה זיינע“ וועלכער מאַטקע? מאַטקע גנב? יאָ, און ווערט צוועצט, אז סיגעפעלט אייך נישט. כאַ-כאַ-כאַ!

„ען הערט אַ פייפּען דורך'ן פענסטער, מאַטקע לויפט צו צום פענסטער, פרעלט עס אויף.

מ ע ר י

שטעקט אַריין דעם קאָפּ.

גערענק אין גאָט אַנטלויף מאַטקע: מען געהט.

מ אָ ט ק ע.

האַסט מיך אַרויסגעגעבען?

מ ע ר י

וורכ'ן פענסטער.

איך נישט. זיי, דיין בלה.

מ אָ ט ק ע.

ליגענד! לויפט צו, האַפט חנה'לען ביי דער האַנד און קוקט איהר אין די אויגען אַריין. זאָג ס'איז ליגענד. קוק מיר אין די אוי-גען אַריין.

חנה'לע

מיט געחיינ.

איך בין נישט שולדיג, דער טאטע.

מאָטקע.

דער טאטע, דער טאטע.

זלאַטקע.

וואָס איז דאָס מיין קינד? וואָס ביסט דו אזוי ערשאַקען?

וואָס איז געשעהן.

מאָטקע

דערמאָנט זיך, כאַפּט זיך צוריק.

גאָר נישט מאַמע, גאָר נישט. סוחרים קומען צו מיר, איך

מוז אויפֿין מאַרק געהן. עפענט אויף די טהיר און רופט. מחותנת'טע,

מחותנת'טע. נעמט צו מיין מוטער, ווי עס פאַסט פאַר

אַ מחותנת'טע: איהר הערט? הינדעל בעחייזט זיך אין טהיר ער-

שראָקען. צו די מוטער, געה אַריין מאַמע, די מחותנת'טע וואָרט

אויף דיר. איך בעדאַרף עפעס איבערעדען מיט מיין כלה.

הינדעל

צו זלאַטקען.

קומט אַריין מחותנת'טע.

מאָטקע

אַקצענטירענדיג.

און בכבוד האַלט זי ווי עס פאַסט פאַר אַ מחותנת'טע, געהערט

הינדעל

אין שרעק.

געהערט. געהט אָב מיט שרעק, מיט זלאַטקען.

מאָטקע

צו חנה'לען.

פאַר וואָס? פאַר וואָס?

חנה'לע ציטערט.

מאָטקע

האָב נישט קיין מורא, אז איך וואָלט געוואָלט וואָלט איך

דיר אזוי דעם קאַפּ אַראָפּגעדרעהט. נור איך וועל דיר גאָר

נישט טהון. נור איין זאך וויל איך דיך פרעגען. האלט

מיין האנד. פאר וואס? פאר וואס?

מ ע ר י י ס ק א פ

פון פענסטער.

מאָטקע מען געהט.

מ א ט ק ע

ווארפט אהעק חנה'לען.

געה, רופט צו די מוטער אין צווייטען צימער. בלייב געזונד

מאמע.

ז ל א ט ק ע.

וואו געהסטו מיין קינד? איצט? אין אזא צייט.

מ א ט ק ע:

איך מוז אין דער וועלט אריין.

ז ל א ט ק ע.

און וואו לאזט דו מיך דא אליין.

מ א ט ק ע.

איך וועל קומען נאך דיר צוגעהן. קושט די מוטער און שפרינגט

ארויס דורכ'ן פענסטער.

געוועגונג פון סטראזשניקעס הינטער דער טהיר.

פ א ר ה א נ ג.

ש ל ו ם א ש

י ח ו ם

ע ק א מ ע ד י ע א ין ד ר יי ע ק מ ע נ

פערזאנען.

ה' גרויסגליק, האט.

}	לעאָן
	וואַנדע
	מיטע
	זאַשע

זיינע קינדער.

די טאָטע, פון דער סאַמיליע גרויסגליק.

ראָזע באָרענשטיין, חירטשעפטערין.

איהר פאָטער, דוד גאַרקיער.

איהר מוטער.

}	לייב
	בער

זאָי קוזינען אין דער חירטשעפט באָרענשטיין.

איינער פון די "געסט".

א "סענש".

א דיגסט.

זוויי קיפלייט.

האַנדלונג—אין אַגרעסערע פּראָווינץ-שטאָדט.

ערשטער אקט.

א בריוו גרויס מעהעל-צימער פון א רייך אריס-
טאקראטיש אָבערקומען הויז, די ווענד בעשטעלט
מיט אלטע שויען-שענקעלעך, פון וועלכע עס
קוקען אַרויס טייערע זילבערנע כלים, טייערע
פאַרצעליי. אין אַ ווינקעל שטוב אַ אלטער אַרין
בעהאַנגען מיט אַ טייערען פרוכת, אַרום דעם
אַרין צוויי גרויסע ספרים-שענק, אַמפיר, בעהאַנ-
גען מיט פאַרהאַנגען, נור דאָס ווינקעל איז פאַר-
שטעלט מיט דעם פאַרטעפּיאַן, וואָס מען דער-
קענט דערפון, אז דאָס ווינקעל איז שוין לאנג אַרויס
פון געברויך. די ווענד בעהאַנגען מיט אלטע פאַ-
מיליען-פאַרטרעטען, טהייל רבנים מיט לאנגע
בערד און פּיאַות, טהייל סוחרים מיט גאַלדענע
ברילען און גאַלדענע רינגען. רעכטס דריי טהי-
רען, די מיטעלסטע אין קאַרידאָר, איינע אין
פאַפּאָס צימער, די צווייטע אין מאַמאָס צימער,
די לעצטע איז בעהאַנגען מיט שוואַרצע קרעפּע.
אין הינטערגרונד אַ אָפּענע אַרקאַדע אויף זיילען
געלענט מיט אַוועקגערוקטע פאַרהאַנגען, וועלכע
פיהרט אין די קינדערס צימערן. לינקס דריי
גרויסע פענסטער אין גאַס אַרויס. עלעקטרישע
לאַמפּען, די ברענען זיך גישט; פיעל פון זיי
פעהלען גלעזליך, באַניעס, און עס שטאַרען אַרויס
האַלבע אָבעבערענטע ליכט. אלעס אין שטוב איז
אָבעלעאָזט, פערנאַכלעסיגט. מען זעהט, אז עס
פעהלט אַ בעל-הבית'טע אין הויז... עס טונקעלט.

פון א צווייטען צימער הערט זיך

ה' גרויסגליק'ס קול.

דן... לאה... עס רופט זיך קיינער נישט אן... נאך א קליינער פויוע
קימט ארויס א הויכע געשטאלטע פערזאן. כאראקטעריסטישע, אריסטא-
קראטישע ציגע, א ראסאָווע גראַבע נאָז, גראַבע ליפּען, רעדט לאַנג-
ווייליג, בעקלאַנגענדיג זיך. ער איז האַלב אין געגליזש. לאַה... דן...
וואָס, קיינער נישט דאָ? קלינגט אן אין א וואַנד-גלאַק, עס קלימ-
פערט נישט... ער געהט צו קלינגען ביי דעם לאַמפּ. קלינגט—עס
ענטפערט נישט אַב. אָן, די קלינגער קלינגען נישט... ער דרעהט
דעם עלעקטרישען קנאָפּ—עס לייכט זיך נישט. דער עלעקטריק לייכט
זיך נישט... זעלעס שטעהט אין דעם הויז... גאָט, גאָט... אַ
וירטשאַפט... לאַה... לאַה... געהט אליין צו צו דער טהיר פון
קיר, עפענט זי פאַרויכטיג אויף, קוקט אַריין. קיינער נישט דאָ...
אלע איבערגעלאָזט דאָס הויז... וואָס איז דען דאָס אייגענע-
טליך? דרעהט זיך איבער דער שטוב אַרויף און אַראָב. און... ניין,
דאָס איז דאָך נישט געהערט געוואָרען. געהט צו אַ טהיר, קלאַפט
אן. טאָכטער, מען קען אַריינגעהען?

זאָשע'ס קול

פון אינעווייניג.

אָן, פאַפּא, ניין, פאַפּא.

ה' גרויסגליק

אין א צווייטע טהיר.

מען קען, טאָכטער, אַריינגעהען?

וואַנדע'ס קול.

שטילער, פאַפּא, מיטע שלאָפט...

דער אלטער דרעהט זיך אום, קומט צו צו דער טהיר מיט דער שוואַרצער קרע-
פע... דערשרעקט זיך... דערווייטערט זיך, זעצט זיך דאן פערצווייפּעלט ביי אַ
טיש, קלאַפט מיט די ליפּען.

ניין, אַזעלכעס... איז דאָך נישט ערהערט געוואָרען.

עס קומט אריין אומבעמערקט די טאכטער אין שווארץ געהילט. א שווארצע
שטרוי-הוט מיט א שווארץ שלייפעל, אלטע אַבעטראַגענע קליידער, טראַגט זיך
רוהיג.

מען קען, שוואַגער?

ה' גרויסגליק.

ווער איז דאָרט?

טאָנטע.

איך, שוואַגער.

ה' גרויסגליק

אַבערשאַקען.

ווער דאָך?

טאָנטע.

דאָס בין איך, דער שוואַגער, האָסט מיר נישט דערקענט?
ה' גרויסגליק.

דו ביסט עס. נו קום דאָך נעהנטער. אַ אונזעהערטע זאָך.
שטעל דיר פאַר, צוויי דריי שטונדען בין איך אליין אין מיין
צימער, קלינג, דאָס קלינגעל קלינגט נישט, דער עלעקטריק
לייכט נישט... די גאַנצע דינערשאַפט ווייזט זיך נישט...
צוויי דריי שטונדען, דין... לאה... און קיינער בעווייזט זיך
נישט... האָבען אליין מיר איבערגעלאָזט...

טאָנטע.

די דינער זענען דאָך נאָך אייערנעכטען אוועקגעגאנגען, דער
שוואַגער האָט פּערגעסען? און די פאַבריק אַרבעט דאָך
נישט—פון וואָנען זאָל דען עלעקטריק זיין?
ה' גרויסגליק.

אליין, אָהן קיינעם...

טאָנטע.

שוין העכער פון זעקס מאָנאַטען האָבען זיי דאָך קיין גע-
האַלט נישט בעקומען, דאָס קאָנטאָר צאָהלט דאָך מעהר
נישט אויס.

ה' גרויסגליק

דערמאָנט זיך.

אָך, דאָס קאָנטאָר... אָבער וואָס קען איך דערצו טהאָן?...

און יעצט בעטראכט אליין מיין לאגע. צוויי דריי שטונדען
איינער אליין... די טעכטער פערשטעקט יעדע בעזונדער אין
איהר צימער... קיינער בעווייזט זיך נישט... נעמט עס דאן
איינעם א שרעק אן, פאר די פוסטקייט דא. און יעצט דארט
די טהיר...

ט א ב ט ע.

עס איז טרויעריג. קרעכצט-האקט איבער דעם טאן. נישט געווען
לעאן?

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

איך ווייס נישט, איז ער דען נישט אין זיין צימער?.. און
אויך ער... אין דער לעצטע צייט.

ט א ב ט ע.

עס איז קיין וואונדער נישט. אינגערמאן געהט איין און
אויס... געהט צו צו זיין טהיר, קלאפט אן, עפענט זי דערנאך אויף.
זעה, זיינע קערב זיינען געפאקט, רייזט ערגעץ-וואו אָב?

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

איך ווייס נישט... מיר האָט ער גארנישט געזאָגט דערפון.

ט א ב ט ע.

דער שוואַגער האָט נישט בעמערקט, לעאן איז זעהר אויפ-
גערעגט אין די לעצטע צייט.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

אין ווייס עס נישט... יא, יא, איך גלויב, ער וויל נאָך פא-
רז פאָהרען אויפ'ן ווינטער. ער האָט אייניגע מאָל גערעדט
דערפֿער... די שוועסטער'ן געזאָגט... גענויעס ווייס איך
נישט, ווייסט דו עס פילייכט?

ט א ב ט ע.

יא, יא, עס איז טרויעריג. קרעכצט. דאָס קאנטאר צאָהלט
קיין געלד נישט, דער יונג איז ערוואַקסען, געוואָהנט צו
אלדעם בעסטען. אין זיינע יאָהרען צו רעכענען זיך מיטן
גראַשען, אפילו נישט אָנשטענדיג צו זיין אָנגעטהאָן אזוי
ווי עס שטעהט איהם אָן לויט די פאמיליע. אוראי איז עס
נישט אנגענועה, וואָלט ער כאַטש אזוי נישט ערצויגען גע-
וואָרען... יא, יא, די זעליגע שוועגערין האָט די קינדער

זעהר געליעבט, כילייכט צופיעל געליעבט... דאָס איז נישט
ערצויגען געוואָרען צו ליידען... אויך נישט צו אַרבייטען.
יֵאָ, פֿאַר גרויסגליקס קינדער פֿאַסט נישט צו אַרבייטען...
קערעכט. יֵאָ, יֵאָ, זעהר טרויעריג. זעהר.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

מיט געוויסען ביזער.

אַבער דאָס איז דאָך אונזעהערט—דאָס קאַנטאַר צאָהלט נישט
קיין געלד. וואָס מיינען זיי דען אייגענטליך די העררען?

ט א נ ט ע.

דער שוואַגער איז נאָאָו ווי אַ קינד, די מאַשינען שטעהען,
די פֿאַבריק אַרבייט נישט. נישט דאָ קיין גראַשען מיט וואָס
מאַטעריאַל צו קויפֿען. חובות מעהר, ווי עס בעטרעפט —
יֵאָ. פֿון וואַנען זאָלען זיי דען געלד נעהמען?

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

אַבער וואָס קען איך דערצו טהאָן? זיי ווייזען מיר רעכ-
נונגען. וואָס ווייס איך פֿין רעכנונגען? פֿון זעליגען פֿאַ-
טער איבערגענומען די געשעפטען... האָב זיך שטענדיג
פֿערלאָזט אויף די לייט... אלעס געלאָזט ביי זיי... מיין גאַנץ
געלד... האָבען זיי געזאָלט זעהן, אָו די געשעפטען זאָלען
גוט געהען... און שטענדיג איז דאָך גוט געווען... יֵאָ, נור
זייט מיין פֿרוי איז געשטאַרבען געהט אלעס אַרונטער...
אַרונטער...

ט א נ ט ע.

יֵאָ, דאָס איז געווען דאָס אונגליק... עס איז קיינער
נישט פֿון דער פֿאַמיליע געבליבען, וועלכער זאָל זיך מעהר
אויף געשעפט פֿערשטעהן... און מיין זעליגער מאַן האָט
מיר אויך איבערגעלאָזט אויפֿ'ן געשעפט, געמיינט מיך פֿער-
זאָרגט... אויף די פֿאַמיליע מיך איבערגעלאָזט.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

וואָס בין איך שולדיג? האָב דאָך נאָר גענומען, וואָס מען
האָט בעדאַרפט, זעלבסט-פֿערשטענדליך געמוזט נעהמען. דאָס
קאַפיטאַל האָב איך דאָך ביי זיי געלאָזט... זיי ווייזען מיר
רעכנונג, זיי... איך גלויב זיי שוין. אַבער וואָס קען איך

טהאָן? ... איבערבלייבען אזוי קען איך דאָך נישט... אָהן
אָראַשען געלד, מיט טעכטער. און די טעכטער יענע בע-
זונדער. און דו זיצט אזוי אליין אין די צימערן. אָך, מאַ-
טילדע, מאַטילדע, וואָלסט דו כאָטש געלעבט. געהט צו צו דו
טהיר מיט די קרעפּע בעהאַנגען און וויינט. אזוי אליין... אליין...
אָך, מאַטילדע... מאַטילדע...

ט א נ ט ע.

נו, נו, לאָז זיך דער שוואַגער בערוהיגען, עס איז דאָך נישט
פון היינט אָן. מען דאַרף דעריבער נאָך קלערען... קוקט
זיך אַה. פינכטער אין שטוב. יא, צימער זענען דא, מאַשי-
נען זענען דא, עלעקטרישע לאַמפּען.. אלעס איז דא... נאָר
אַ מענש פעהלט... אַ מענש... געהט אין קיך-צימער, ברענגט אַריין
אַ ליקט. אָך, יא. איך האָב ווירקליך פּערגעסען, איך האָב
דעם שוואַגער עטוואָס געברענגט. ער וועט זיך ווירקליך
ערפרעהען. אַ ריכטיגען טאַקיער. זי וויינט אַ פּלאַש וויין. פון
די זיבציגסטער יאָהרען נאָך.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

בעקוקט דעם וויין.

אַ פיינע קאָליר. פון וועמען דען? דער קעלער איז שוין
לעער. געוויס דאָך נישט פון געגענאיבער? ער וויינט אין

די פענסטער.

ט א נ ט ע.

מיט געלעכטער.

אַבער יא.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

ווי הייסט, ווידער פון איהר? איך וויל דאָך פון קיין שענ-
קערין קיין מתנות נישט נעמהען. מיט וואָס פאַר'ע רעכט?

ט א נ ט ע.

אָך, גאָט. זי איז אזוי גליקליך, אַז דער שוואַגער נעמהט
עפּעס פון איהר צו. זי לייזט דאָך אזוי פיעל פון דאַנען...
נו—ווי שטעקט דעם שוואַגער די מיטיגער פון געגענאיבער?
נישט וואָהר, אַ פיינע קיך... נו, איז דער שוואַגער צופרי-
דען פון די מיטיגער, וואָס זי שיקט אַריבער?

ה' גרויסגליק

שוין גוט... שוין גוט... און לאז זי אלעס אויפ'ן רעכנונג
שרייבען... און דעם וויין אויך... איך וויל קיין געשענק...
בעקוקט דעם וויין דורך דער פלאש, אפיינע קאליער. זי מוז א
אנשטענדיגע פרוי זיין, אונזערע שכנטיטע שענקערין.

ט א נ ט ע.

פאר דעם זאל זיך דער שוואַגער נישט זאָרגען... זי האלט
גוט רעכנונג... זעלבסט-פערשטענדליך, זעהר אנשטענדיגע
לייט... אזוי ווי זי איז נאָר געוואָהר געוואָרען, אז די קע-
כין איז אוועקגעגאנגען, איז זי אליין געקומען צו מיר, און
האָט מיר פאָרגעלייגט דאָס הויז מיט מיטיגער צו בעזאָר-
גען... נו, נו, זי ווייסט אָבער אויך, אז דאָס געלד איז
קוראנט. זי האָט דעם שוואַגער דעם וויין געשיקט צו פרו-
בען, אויב ער געפעלט איהם...

ה' גרויסגליק

אונזעמאכענד.

קען שוין זיין... קען שוין זיין. אויסמירענד. זי מוז א גרויס
געשעפט האָבען... מיר הערען דאָ דעם רעש פון געגענא-
בער, דאָס שטערס סתיל מאָל...

ט א נ ט ע.

זי מאַכט גוטע געשעפטען. אָבער זי איז זייער אַ אנשטענ-
דיגע פרוי...

ה' גרויסגליק

האָט איהר איבער.

איהר סאָטער איז דער גאָרקיכער, ווי הייסט ער דאָס...
דער, וואָס פלעגט זיי אונז... צו די פייערטאָגען סערווירען,
ווי הייסט ער דאָס?

ט א נ ט ע.

דוד גאָרקיכער. אָבער זי אליין איז אַ זעהר אנשטענ-
דיגע פרוי... זי האָט קיין קינדער נישט און זי האָט אַ פיי-
נעם פערמאָגען געמאַכט, אייניגע הייזער אין די שטאָדט, מען
קען זי אין שטאָדט...

ה' גרויסגליק.

אזוי... זעהט נאָר... זעהט נאָר... ער בעהאלט דעם וויין. זי קען
דעם וויין אויף דער רעכנונג צושטעלען... זי מוז אַ גרויסען
וויין-קעלער האָבען, די פרוי?

ט אנטע.

יאָ זעהר אַ גרויסען וויין-האנדעל, פאַר דער גאַנצער אומ-
געגענד—און עס פערקעהרען צו איהר פיעל מענשען... די
היינטיגע יונגע לייט... לעאָן קומט אויך דאָרט אַהין זעהר
אָפט.

ה' גרויסגליק.

אזוי, לעאָן... שעלמא... וואָלט דאָס אַמאָל אין פאָטער גע-
דענקט, געהייסען אַ קאַרב וויין אַהיים שיקען.

ט אנטע.

ער נעהמט אַליין אויף קרעדיט. דאָס איינציגע הויז, וואו
מען גיט איהם אויף קאָנטע.

ה' גרויסגליק

אויסמיינדענד.

אזוי, אין שכנות מיט אונז. געהט צו צום פענסטער, קוקט אַרויס
זעה, דאָס געשעפט איז היינט געשלאָסען, וואָס איז דען
היינט, נישט יום-טוב?

ט אנטע.

וויין.

ה' גרויסגליק.

און פאַרוואָס איז דען דאָס געשעפט געשלאָסען, אין די
פענסטער אזוי בעלויכטען? די טישען גרייט מען דעריבער.
מען מוז זיך צו עפעס אַ יום-טוב ריכטען, הע?

ט אנטע.

אזוי, איך ווייס עס נישט.

עס קומט אַרײַן לעאָן.

ל ע א

אויסנע-ענס, בלייך, דערוועגס דעם פאָטער, וויל צוריק, געהט אַבער דאָך

געהטער צו.

פאָטע.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

אך, לעצן, דו ביסט עס. אויפגעלעגט. דו, שעלמא, ווייסט פון
זינצארט, וואו מען בעקומט אזא פיינעם וויין און האסט ביי
יעצט דערפון דעם טאטען נישט צו וויסען געגעבען.

ל ע צ ן .

איך האב מיטן פאפא עטוואס זעהר ערנסטעס צו רעדען.

ט א נ ט ע

נעמט זיך אדעקצוגעהן.

איך וויל נישט שטערען, אדיע. וויל אב.

ל ע צ ן .

ניין, ניין. די טאנטע שטערט נישט, פערקעהרט, איך וויל
די טאנטע זאל זיין דערביי.

ט א נ ט ע .

אז איך שטער נישט... בלייבט.

ל ע צ ן .

פאפא אזוי ווייטער קען עס נישט געהען. איך בין א יונג
גער מענטש. איך בין צו קיין מלאכה נישט געוואהנט. איך קען
מיך נישט יעצט אוועקשטעלען אין א קאנטאר אריין אלס
איבערשרייב-יונגעל. וואס זאל איך טהאן?

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

אבער לעצן... זוהן... וואס איז דען?...

ל ע צ ן .

און דער פאפא זעהט גא-נישט, אין וואס פאר'ע הולך איך
געה... א לאדע פריזיר-יונגעל געהט דאך אַנשטענדיגער
אַנגעטהאן פאר מיר. דער שניידער וויל מעהר נישט מא-
כען אויף קרעדיט, און אזוי מוז איך געהען אין לייכטען
ווערערקא אין מיטען ווינטער... איך קען דאך אין קיין
אַנשטענדיג הויז נישט אריינקומען... איך קען דאך מיך
אויף קיין אָרט נישט ווייזען. א לאדע שניידער-יונגעל האָט
דאך מעהר טאשען-געלד פאר מיר... און וואָס זאל איך
דאָ מאַכען?.. אזוי איין-אין-אויס דרעהען זיך... קען איך
דאך נישט.

ה' גרויס גליק.

אָבער זון... דאָס איז דאָך נישט געהערט געוואָרען... דער
שניידער וויל נישט מאַכען אויף קרעדיט... אין ווינטער
טראָגען דעם זומער-ראָק... צו טאָנע. ער האָט דאָך רעכט.

ט א נ ט ע

אוועקקוקענדיג.

זעלבסט-פערשטענדליך, האָט ער רעכט.

ל ע אָן.

פאפא, ווייטער אזוי קען איך נישט. אין די שטאָדט זיך
אזוי אַרים דרעהען. איך קען מיך נישט מיט מיינע קאַלע-
גען מעהר צוזאַמען-קומען. פאפא, אזוי ווייטער געהען קען
עס נישט. איך וויל אוועקפאַהרען, אין אַסרעמדע שטאָדט
פאַהרען. נאָך פאַרזי וויל איך אוועקפאַהרען. איך מוז אָב-
רייזען שוין יעצט. איך קען קיין איין סעקונדע נישט לענ-
גער בלייבען. איך מוז.

ט א נ ט ע

פערמישט.

אָב-רייזען יעצט, היינט, לעאָן... אָבער דאָכט זיך, היינט
איז דאָך נישט מעגליך. עס איז דאָך שוין צו שפעט...

ל ע אָן.

איך וואָלט אויף גאַרנישט געקוקט... מיין האַרץ טראָגט עס
נישט איבער... עס איז מיר, טאָנע, שווער, זעהר שווער.

ט א נ ט ע.

אָבער לעאָן... זעה, עס איז דאָך שוין שפעט... אונמגעגליך...
די שטאָדט דערנאָך וואָס וואָלט געזאָגט...

ה' גרויס גליק.

וועגען וואָס רעדט איהר דען דאָס? ווי הייסט אונמגעגליך,
צו שפעט... וואָס זאָל דען דאָס בעדייטען? הע?

ל ע אָן

צומישט.

פאפא, גאַרנישט, איך מוז האָבען טויזענט דובל, יעצט שוין...
שוין יעצט, זאָנסט, פאפא...

ה' גרויס גליק.

אָבער וואָס איז דען אַזעלכעס געשעהן? וואָס צו שפּעט?

ט אנטע.

נו, זעלבסט-פערשטענדליך, צו שפּעט... אַזא יונגער מענטש.
ווי לעאָן איז, אין וויד און גאַלד געוואָרען אויפגעוואַקסען...
געוואָהנט צו אַלדאָס גוטס — קען זיך דאָך נישט מיט איינ-
מאַל אין עלענד געפינען... וואָס וועט ער אין פאַרזי טהאָן?
ווענט זיך צו לעאָן. אָבער בעדענק דיך, אין פאַרזי, אין אַזא
גרויסער שטאָרט, וואו טויזענדטער מענטשען ווערען פער-
לוירען טעגליך און קיינער ווייסט נישט פון זיי, — וואָס
וועסט דו דאָרט טהאָן? ווער וועט זיך אויף דיר אומקוקען?
קיין מלאכה נישט געלערנט, צו קיין אַרבייט נישט געוואָנט...
די זעליגע מוטער האָט דאָך אייך אין מילך און ווין גע-
באָדען. און דו, אַזא איידעל קינד, מיטאַמאַל אין אַ פרעמדע
שטאָרט. צו וועם און ווען וועסט דו דיך ווענדען, קעהרען?
בעטראַכט דאָך, לעאָן.

ה' גרויס גליק.

זעלבסט-פערשטענדליך, האָט דאָך די טאַנטע רעכט, לעאָן

ט אנטע.

און דאָ ביסט דו דאָך אין דערהיים, מען היט דיך אָב, ווי
אַ אויג אין קאַפּ. פון אַלדאָס בעסטען, דו טהוסט נישט די
האַנד אין קאַלטען וואַסער, מען ציטערט איבער דיר... מען
אַרבייט אויף דיר... מען ווייסט, ווער דו ביסט, וואָס דו
וילסט... ביסט דאָך דאָ אין דערהיים...

ה' גרויס גליק.

מיינע אַרימע קינדער.

לעאָן.

איך וואָלט אויף גאַרנישט געקוקט... טאַנטע, איך ווייס עס
גאַנץ גוט... פאַפּא...

ה' גרויס גליק.

אָבער די טאַנטע האָט דאָך זעהר רעכט, צו וואָס אין
דער פרעמד? בלייב דאָך ליכער אין דער היים.

לעאָן.

פאפא... איך מוז דאָס געלד האָבען... איך מוז אַברייזען...
ה' גרויסגליק.

אַבער לעאָן... זוהן... די טאָנטע האָט דאָך רעכט... בלייב.

טאָנטע

פאלט איהם אריין אין די רייד.

אַבער פון וואָנען האָט דער פאפא יעצט געלד? אין די
שטוב איז קיין גראַשען נישט דאָ... זיי לעבען אלע פון
איהר קרעדיט... בעדענק דאָך.

לעאָן.

אַבער איך פרעג דעם פאפא איין זאך, קען מיר דער פא-
פא דאָס געלד געבען, שוין יעצט... איך מוז עס האָבען...
אז נישט זאָל דער פאפא צו מיר דערנאָך קיין פרעטענ-
זיעס נישט האָבען. קיינע פרעטענזיעס...

טאָנטע.

ווער פרעטענזיעס? מיר דאָכט זיך, אז דער פאפא וועט
אויך ביישטעהן דערויף?

ה' גרויסגליק.

אַבער וואָס דען אייגענטליך?

טאָנטע.

אז לעאָן זאָל זיך אַרויסציהען פון דערהיים און זאָל זיך
נעהמען עפעס אליין צו טהאָן.

ה' גרויסגליק.

איך דענק, אז עס איז אַגלייכע זאך, אַגלייכע זאך. מיט
טרעהרען. פון פאָטער האָסט דו, מיין קינד, נישט מעהר צו
ערוואַרטען.

טאָנטע.

זעהסט דו שוין?—צו גרויסגליק. לעאָן מאַכט אַ אייגען געשעפט.

ה' גרויסגליק.

געשעפט, אייגענס.

טאָנטע.

מיט אַ שותף—פיינע מענשען.

(יחוס 2.)

ה' גרויס גליק.

איך ווינש דיר, מיין קינד, גליק.

לעצן שטעהט גערווירט, קיט אויף די טאנטע.

ט א נ ט ע.

ער האט זיך אויך געדונגען א אייגענע וואָהנונג. וועט וואָה-

נען בעזונדער. פאר אזא ערוואַקסענעס יונגען מענש פאסט

ניט צו וואָהנען אין דערהיים. ער מוז שוין געהן אויף זיין

אייגען לעבען. צייט שוין צו זאָרגען פאר זיך אליין.

ה' גרויס גליק

צו דער טאנטע.

די מוטער איז נישטאָ, וואָס זאָל זיך קימערן איבער זיי,

מוזט דו זאָרגען פאר זיי, בוטע שוועגערין.

ט א נ ט ע.

לעצן האט געקריגען א פיינע וואָהנונג.

ה' גרויס גליק.

נישט ווייט פון דערהיים?

ט א נ ט ע.

ניין, ניין—גאנץ אין דער נאָהנט.

ה' גרויס גליק.

וועט זי איהם נאָר בעקוועם זיין?

ט א נ ט ע.

איך בין דאָרט אליין געווען, א גאנץ בעקוועמע וואָה-

נונג.

ל ע אָן.

פאפא.

ה' גרויס גליק.

ווער וועט איהם דאָרט אָפהייטען? מיינע קינדער זענען

געוואָהנט, מען זאָל איבער זיי וואַכען.

ט א נ ט ע.

בוטע מענשען, זיי וועלען איהם האלטען ווי א אייגען קינד.

ה' גרויס גליק.

איך דאנק דיר, שוועגערין.

ל ע א ן .

פאפא...

ט א נ ט ע .

נישטא פאר וואס, מיין פליכט. ענערגיש צו לעבנ'ען. קום, לעאן.
מען ווארט אויף דיר.

ל ע א ן

קוקט אן די טאנטע.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

שוין יעצט, גלייך, אין אָבענד.

ט א נ ט ע .

עס איז אלעס פאר איהם גרייט. און ער געהט דאָך נישט
אוועק אויף לאנג.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

אָבער אזוי פלוצלונג.

ט א נ ט ע .

אומגעדרודיג.

א, עס איז זיין אלעס אָבערמאכטע זאך. צו לעאן. קום
מען ווארט אויף דיר.

ל ע א ן

כאפט דעם פאטער'ס האנד.

איך בין נישט שולדיג, טאטע, איך בין נישט שולדיג.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

וואָס דען? צו טאגטע, איך פערשטעה נישט? וואָס מיינט ער?

ט א נ ט ע .

גארנישט, א פערוועהנט קינד. מיט א קרעכץ, די זעליגע שווע-
גערין האָט די קינדער זעהר פערוועהנט.

ל ע א ן .

בלייב געזונד, פאפא.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

דו פאָהרסט דאָך נישט אוועק.

ל ע א ן .

ניין.—אדיע, פאפא.

ה' גרויס גליק.

אדיע, פערגעס נישט אָן פאפא, בעווך אינז אָפטער.
ל ע אָן.

אז דער פאפא זאָל עס נאָר וועלען.
ט א נ ט ע.

ער וועט עס וועלען.
ה' גרויס גליק

רופט אין דער טהיר.
מיידען, מיידען, קומט דאָך אַרויס, דער ברודער ציהט
זיך איבער.

ז אָ ש ע

אין די טהיר.

וואו אַהין? וואו אַהין?

ט א נ ט ע.

נישט אין דער ווייט, נישט אויף לאַנג.

ז אָ ש ע

ווייזט זיך אין טהיר, א יונג אכצען-יעריג מעדעל, קליין געוואקסען, מיט רינע
ביינערליך, רעדט זעהר לוסטיג, פלינק, מיט א ביסעל בעהאלטענער, שעמעוודיגער
פרעכהייט.

לעאָן, ציהטט זיך איבער, אוי, ווי איך בין זיך מקנא! נעם
מיך מיט, לעאָן.

ט א נ ט ע.

שפעטער אַ ביסעל. ער וועט זיך שוין האָבען אַ ביסעל
איינגעאַרדענט.

ז אָ ש ע

רופט אַריין אין וואַנדע'ס טהיר'ל.

וואַנדע, וואַנדע, לעאָן ציהט זיך איבער, קום מיט, מיר
וועלען זעהען, ווי עס זעהט אויס אַ קאוואַלערסקי וואַהנונג.

ט א נ ט ע.

עס צימט זיך נישט יעצט. עס וועט נאָך צייט האָבען, צייט
האַבען.

די טאַטע געהט אָב מיט לעאָנען.

ה' גרויס גליק

רופט איהם נאך אין דער טיר.

און מיט די מוטער געזעגענכט דו דין נישט?

לעאן געהט צו מיט זעהר איינגעהאלטענע טריט צו דער טיר מיט דער שוואר-
צער קרעפע בעשלעגען—קומט נעהנטער צו—טרעט פלוצלונג פֿיף שרעק אָב.
אנטלויפט פון שטוב אַרויס, אלע קוקען איהם נייבעריג נאך.

ט א נ ט ע.

ער געהט דאך נישט פון שטוב אַרויס אויף אייביג. מ
גרויסגליק. דער וויינקאַרב שטעהט אין קיך. אַדיע, אויף ווי-
דערזעהען. אָב נאך לעאן.

ז א ש ע.

פאַפּאַ, פאַפּאַ. האָסט געזעהן, ווי ער איז צוריקגעלאָפּען
פון פאר די מאַמאַס צימער, פאַפּאַ.

ה' גרויס גליק.

ער האָט זיך געשראַקען. עס איז אויך קיין וואונדער.. אין
צימער אַריינצוגעהן, אַזוי צווישען נאַכט און טאָג. אין דער
שטיל מיט בעהאלטענע שרעק. האָט מען זי היינט ביינאַכט ווי-
דער געהערט?...

ז א ש ע.

איך ווייס נישט, פאַפּאַ, אויב מיטע האָט מאַמאַ ווידער
געהערט. איך האָב אַ גאַנצען טאָג היינט מיטען נישט גע-
זעהן. האָסט דו זי פאַפּאַ געזעהן?

ה' גרויס גליק.

זי איז היינט אַ גאַנצען טאָג נישט פון איהר צימער אַרויס-
געקומען, מיטע.

ז א ש ע.

איך וועל אַריינרופען וואַנדען. קלאַפּט אָן אין אַ טהיר. וואַנדע,
וואַנדע.

ו ו א נ ד ע

ווייט זיך אין טיר. זי איז אַ הויכע, זי עלטסטע פון שטוב, מיט גאַלד-בלאַנץ
דע האַר.

דו האָסט מיר גערופען, זאָשקע? וואָס ווילסט דו?

ו אָ ש ע.

לעפֿן איז אוועקגעגאנגען און איז נישט אין מאמא'ס צימער
אריינגעגאנגען. ס'מאָל מיט מאמא זיך צו זעגענען.

ו ו א נ ד ע.

אין מאמא'ס צימער, מאמא'ס בילד נישט געזעהן, פארוואָס?

ו אָ ש ע.

פאפא זאָגט, ער האָט מורא געהאט.

ו ו א נ ד ע.

דער לעפֿן איז שטענדיג אַ נאָר געווען. איך וואָלט נישט
מורא געהאט אריינצוגעהן אין מאמא'ס צימער.

ו אָ ש ע.

און פארוואָס געהסט דו נישט אריין?

ו ו א נ ד ע.

איך פאָהר דאָך נישט אוועק. פרויע. און ווידער איז דאָך
היינט ביינאכט מיטע דרינען געווען, און זעהסט, די מאמא
האָט איהר גאָרנישט געטהאָן.

ו אָ ש ע

מיט נייגער־קייט.

דרינען געווען, ביי מאמא, זי האָט מאמא געזעהן? וויל
צו לויפֿען צו וואנדע'ס טיר. מיטע, מיטע!

ו ו א נ ד ע.

וועק זי נישט... זי איז אַגאנצע נאכט נישט געשלאָפֿען.
זי שלאָפט יעצט.

ח' ג ר ו י ס ג ל י ק.

האָט מען ווידער מאמא געהערט... די נאכט, טאָכטער?

ו ו א נ ד ע

שאַקעלט מיט'ן קאפּ.

יאָ.

פ א פ א - ו אָ ש ע.

געהערט, פערזעהל דאָך, וואַנדע.

ו א נ ד ע.

כיליג ביינאכט... איך הער דורך די וואַנד אין מאמא'ס צי-
מער טריט. געהען אַהין, געהען צוריק... און אזוי שוועבענד

און לייכט, ווי מאַמא'ס טריט... און דער לאַנגער זיידענער
שלעפער, ווי פון איהר לאַנגעס קלייד, ציהט זיך מיט...
דאָס זייד רוישט איבערין דיוואַן... מיך גרויעלט עס... איך
האַב מיך בעהאַלטען הינטער די קאָלדערע, דערנאָך איז
אזא שרעק אויף מיר אָנגעפאלען, איך האָב מיך נישט גע-
קענט איינהאַלטען, איך האָב מיטען אויפגעוועקט...

ה' גרויסגליק

מיט שרעק.

טאָכטער, האָסטו זי אליין געהערט?.. אליין געהערט?..

זאָשע.

ערצעהל דאָך ווייטער, וואַנדע.

וואַנדע.

איך האָב מיטען געוויזען.

זאָשע.

האָט מיטע אויך געהערט מאַמא'ס טריט?..

וואַנדע.

זי איז אין מאַמא'ס צימער אריינגעגאַנגען. האָט גאַרנישט

מורא געהאַט.

זאָשע.

גאַרנישט?

וואַנדע.

ניין... האָט גענומען די ווילדע אַסטען, וואָס מיר האָבען

בעכטען געפונען, ווען מיר זענען אין וואַלד געגאַנגען.

און זאָגט איך וועל אַריינגעהן צו מאַמא.

זאָשע.

און זי איז אַריינגעגאַנגען?

ה' גרויסגליק.

און דו האָסט זי געלאָזט?

וואַנדע.

און איז אַריינגעגאַנגען און איז דרינען געווען אזוי אַזוי-

לע און איז צוריק אַרויסגעקומען אָהן די אַסטען.

זאָשע.

זי האָט געזעהען מאַמא?

ה' גרויסגליק.

געזעהען—יא?

וואנדע.

אך ווייס נישט. זי האט מיר נישט געוואלט דערצעהלען.
זי איז צו זיך אין צימער געגאנגען, זיך פערשלעסען און
ביז יעצט האב איך זי נישט געזעהען.

ה' גרויסגליק.

ווארום האסט דו זי געלאזט?... ווארום? עס האט דאך, בע-
היט גאט, עטוואס שלעכטעס געקאנט געשעהען.

זאשע.

מאמא וועט דאך איהר קיין שלעכטעס נישט טהאן.

ה' גרויסגליק.

אבער דאך... ווי קען מען דאס... ס'איז דאך שרעקליך...

זאשע.

גו, האסט דו נאך מאמא ווידער געהערט?

וואנדע.

איך האב מיך געשראקען. איך האב מיך הינטער די קאל-
דרע בעהאלטען און בין געלעגען ביז אין דער פרייה און
האב שוין גארנישט געהערט.

זאשע.

פארוואס האסט דו זיך געשראקען? עס איז דאך בלויז מאמא.

ה' גרויסגליק.

אבער דאך, א טויטער מענטש... קוקט זיך אום אין דער שטוב
עס איז אזוי טונקעל אין שטוב, מען וואלט געדארפט נאך
א ליכט אנצינדען. ברענג דאך, וואנדע, דאס ליכט פון דיין
צימער. אין שטוב איז טונקעל, די גאכט איז צוגעפאלען.

וואנדע.

קום מיט, זאשע, איך שרעק מיך יעצט אליין אין מיין
צימער אריינצוגעהן. קום דאך מיט, זאשקע. זאשע וויל מיט.

ה' גרויסגליק

האלט אים זאשקען.

פארוואס שרעקסט דו דורך דען אין דיין צימער אריינצו-
געהן? ביי דיר איז נאך דא ליכט.

וואנדע.

אליין אין צימער... איך וועל אָפּען לאָזען די טהיר. עפענס
אויף די טהיר פון איהר צימער, וויל גאנץ לאנגזאם מיט געוויסע שרעק
אריינגעהן אין איהר צימער, עס הערט זיך אין די פענסטער פלוצלונג
מוזיק שפיעלען, אידישעס-פרעהליכעס, די פענסטער ווערען בעלויכטען.

ה' גרויסגליק

מיט שרעק.

וואס איז דאָס אייגענטליך פאַר אַ מוזיק אין פענסטער? צו
וואנדען. זעה דאָך, טאַכטער, וואָס פאַרע מוזיק פלוצלונג?

וואנדע.

איך האָב מורא אין פענסטער צו קוקען, פאַפּא.

ה' גרויסגליק

אויסגערעגט.

דו האָסט מורא, פאַרוואָס האָסט דו דען מורא? מיר זענען
דאָך אין צימער.

וואנדע

אַבער אין פענסטער צו קוקען.

זאָשע.

איך האָב נישט קיין מורא. איך וועל אין פענסטער אַרויס-
קוקען. וויל אהין לויפּען.

ה' גרויסגליק.

בער קינד. וויל זי איינזעלסטען.

זאָשע

לויפט צום פענסטער, קוקט אַרויס. מיט פרייד.

אַבער זעהט... אַבער זעהט... פאטשט זיך אין די הענד. אַיוס-
טוב געגענאיבער, אין רעסטאָראַן, אַזוי פיעל געסט, פאַר-
ליך טאַנצען. מען דערקענט עס דורך די גאַרדינען. קומט
דאָך אהער, אַיוס-טוב, האַכצייט וואַהרשיינליך, אַזוי פיעל
מענשען שטעהען, זעהט דאָך דעם טאַנץ.

ה' גרויסגליק מיט וואנדען געהט פהין צום פענסטער, קוקט אַרויס.

ה' גרויסגליק

אויסגערומט.

אַבער זעהט דאָך, דאָס איז דאָך רעכט אַפּוואַנט.

וואנדע.

זעהט דאך, זעהט דאך, די פארליך, וואָס טאָנצען פאַר די גארדינען פערביי, די שאַטען-טילוועטקעס, ווי נאָריש דאָס זעהט דאך אויס! און פלי-זמרים זעהט, דער קורצער מיט די גרויסע פויק, און דער הויכער-לאנגער מיט דעם טראָם-פייטער! שווייגט, יעצט וועט עס זיין אינטערעסאַנט.

זאָשע.

די מאַדאָם טראָגט די געסט פבור אויף. דאָס דאַנקען זעהט. דאָס פריילין פערנייגט זיך. שווייגט, מיר איז דאָך בעקאַנט דאָס פריילין. די כלה וואָלט איך געוואָלט זעהען.

וואנדע.

און איך וואָלט געוואָלט דעם חתן זעהען. זיי מווען ערגעץ-וואו זיצען צווישען די ווינקלען. די מוזיק הויבט אָן צו שפילן. לען, נו, יעצט בעגינט עס ווידער, דאָס טאָנצען פאַר. זעהט דאָך דעם הויכען מיט די קורצע דיקע דאַמע.

מיטע.

קומט אַריין פון איהר צימער, זי לאַכט זעהר אין דער שטיל, מיט אַ פרעהליך בענקענדעס געזיכט. זי איז אַנידריגע מיט איידעלע גע'יחוּס'טע גליעדער. טראָגט אַ שוואַרץ-וויידענעם קלייד.

אך, ווי פרעהליך דאָ איז, מוזיק שפיעלט.

אַלע.

אָן, מיטע, קום דאָך אַהער, זעה דאָך דאָס טאָנצען. מיטע שווייגט. יעצט בעגינט די מוזיק אַזאַ טרויעריגעס. זי מוזיק שפיעלט צום בעדעקענס.

זאָשע.

וואָס איז דען דאָס אייגענטליך, פאַפּאַ?

הי גרויסגליק.

דאָס איז דער זעגען פאַר די וופּה.

מיטע.

אָן. רעדט מיטן טאָט פון די מוזיק דעם ניגון צו בעדעקענס. אָן האָב אַ וואונדערבארען טרוים געהאַט. אַ וואונדערבאַרען רען... מאַמא איז צו אונז אין גאָסט געקומען און מאַכט גאַרנישט דעם איינדרוק ווי זי וואָלט געווען געשטאַרבּען.

זי איז אזוי שטען און אזוי יונג, ווי זי איז אויף די אַסטעני-
דער פאָטאָגראַפיע... און טראָגט אַ זעהר לאַנגעם זיידע-
נעס העלעס קלייד, מיט אַ לאַנגען ש עפער, אין די פערלען
אַנגעטהאַן. אין די האַר וויסע, ווייסע כריזאַנטעמען... אָבער
אזעלכע גרויסע, פון די וואָס זי לייעבט אזוי זעהר, און זי
אז אזוי פרעהליך, און ביי אונז איז עס אזוי ליכטיג, אלע
עלעקטרישע לאַמפּען ברענען זיך, און אזויפיל יונגע מענ-
שען זענען דאָ, און מיר אלע זענען אין ווייסען אַטלאַס
אַנגעטהאַן. ביי אונז איז אַ גרויסער, גרויסער יום-טוב...
אלע צימערן זענען בעלויכטען... מאַמאָ זיצט ביים פיאַנע
און שפיעלט אַ וואַל ער, און אזוי פיעל פאַרליך טאַנצען
אין זאַל. זי זעצט זיך נעבען פיאַנע און הויבט אָן צו שפיעלען. אַט
דעם וואַלצער שפיעלט די מאַמאָ. זי שפיעלט אָן אלטען וואַלצער.

ז אַ ש ע

כאפט וואַנדען.

שפיעל דאָך מיטע, מיר טאַנצען.

טאַנצען וואַלצער.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

קוקט זיך צו.

אזוי, זייט דאָך פרעהליך אַמאָל, טעכטער. שוין לאַנג, אַז

ביי אונז איז נישט געשפיעלט געוואָרען.

ז אַ ש ע

ווייסט איהר וואָס, לאָזען מיר זיך שפיעלען היינט, אַ באַל

מאכען. מיר אַליין וועלען זיין די געסט-אַז עס קומט קיי-

נער נישט צו אונז.

וואַנדע.

ניין, ניין. מיר וועלען מיטשפיעלען די חתונה, וואָס איז

דעראַיבען. וואָס זיי וועלען שפיעלען, וועלען מיר טאַנצען.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

דאָס איז אַ גלענצענדע אידעע. וויין האָבען מיר.

וואַנדע.

און דעם אלטען ענגלישען סערוויו.

ז א ש ע

בעהמט ארויס רעם סערוויז פון קרעדענס, גרויסגליק ברענגט דעם וויין.
זעהט דאך, ווי פערשטויבט ער איז... ווי לאנג איז ער שוין
נישט געברויכט געוואָרען?

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

ציט מאַמאַס לעצטער געבורטס-טאָג. גריטען צום טיש, וויסען
די גלעזער, גיסען אָן דעם וויין.

ז א ש ע

שפיעלט די ראלע פון די ווירטהין, טראַגט צו אלע וויין.
ביטע פרייליך... ביטע. אַך, דעם אלטען העררן גרויסגליק
וועל איך זעלבסט בעדיענען. דערלאנגט דעם פאָטער וויין.
די מוזיק הויבט אָן צו שפיעלען דעם מאַרש פון הופּה-פיהרען. די פענכטער
זעהרן זעהר בעלויכטען.
ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

יעצט אויפפאַסען, אויפפאַסען. מען פיהרט חתן-כלה צו דער
חופּה.

ז א ש ע.

מוזען מיר דאָך ליכט אין די הענד געהמען, עס איז דאָך
צו דער חופּה.

געהמען ליכט אין די הענד, און געהען צו פאַרליך איבערן צימער, ווי זי
האַלטען צו דער חופּה געגאַנגען.
אַל ע.

מיר פיהרען חתן-כלה צו דער חופּה. די מוזיק טערשווייגט גע-
גענאיבער.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

אַבשטעלען זיך. יעצט דער וויכטיגסטער מאָמענט, אויפ-
פאַסען. יעצט איז די טר יאונג.

שטעהען אלע אין מיטען שטוב מיט די ליכט אין די הענד אין זעהר אנערנס-
טע מינע, פאַסטען אויף. פלוצלונג דערהערט מען פון דעראיבער די מוזיק שפיעלט
דעם מאַרש פון נאָך דער חופּה, אַ גרויס גערויס--מזל-טוב! מזל-טוב!
אַל ע.

מזל-טוב, מזל-טוב! געקושען זיך, הינסען זיך. נאָשט מיהרס די
נעשט צום טיש.

א, ביטע, מיינע פריילינגס. ערלויבען זי דאך צום טיש, צום
טיש... זענען זיך אלע ארום דעם געדעקטען טיש, נעהמען די גלעזליך,
מינשען זיך, צעקוסען זיך.

א ל ע

אם מעסער.

אָבערשפּיעלט. פאלען אלע אַרױס מיט אַ געלעכטער. כאַ, כאַ, כאַ...
די טױז עפּענט זיך פּלוצלונג, אין די סהיר ערשיינט לעצן אין פּראַק אין צײַ-
ליגער-הוט, הינטערען אַרים ראַזע אין וויסען קלייד. די טאַנטע פאַר זי,
מעסער זי נעסט.

ט א נ ט ע

זו ה' גרויסגליק, וויזענדיג אים'ן פאַר.

מזל-טוב! דיין זון האָט חתונה-געהאַט אין קומט צו דיד
נאָכץ טאָטער'ס זעגען.

פ פ ר פ א נ ג

צווייטער אקט.

ביי באַרענשטיין רעסטאָראַטאָר אין פּריזאָס-וואַה
גונג, אַ ענג צימעריל, צוויי פענסטער מערהאַנגען,
אַנגעשטעלט פול מיט מעבעל, צוויי בעסען הויך
אויפגעבעט מיט בעטגעזאנד, אַ שויבענשענקעל
פול מיט זילבער. לינקס אַ סהיר, וואָס פיהרט
אין די רעסטאָראַציאָס-שטובען אַריין. פון דרינען
הערט זיך אַ רעש פון בעל-עגלות און אַ רויך פון
פאַפיראַסען. פון די ווירטשאַפט זעהט מען יעדעס
מאַל, ווען מען עפענט די סהיר: טיש, קאַנאַפּע,
שטולען אַרום. לעאָן זיצט ביים טיש, לאַנגווייליג
זיך. עס קומט אַריין די מוטער.

מוטער

א ברייטע דיקע פרוי מיט א גוט פנים. מען זעהט א מכןס-אורח'טע האלט א סט
לעריל מיט געפרעגעלטע לעבערליך אין די האנד, קוקט זיך אום, געהט צו צו
לעגנען צוריקהאלטענדיג זיך.

בעסטער הערער... לעצן... ליבער לעצן... א פאך לעבערליך
ערשט יעצט אַבגעפרעגעלט פון די פרישע גענוז, זעה אַס
שמאלץ טריפט פון זי, מעדני מלכים. שטעלט עס פאר איהם.
עס לעצן לעבען... עס זאל דיר זיין צום געזונד.

לעצן

אויפגעריכט.

איך דאנקע... מאמ...ע, איך דאנק, איך וויל נישט...

מוטער.

פארוואס, לעצן לעבען? פארשעם דאך נישט מיינע גענע
זענע לעבערליך, זעהסט דאך נעבעך אזוי שלעכט אויס.
א יונגעראמאן נאך דער חתונה דארפסט דיר דאס הארץ צו
דערקאפן, פערוואך, לעצן לעבען... דו עסט דאך גארנישט..
נו, לעצן לעבען, מיין קינד... אונזער. ליבעליך, מען וועט דיר
שוין נישט פון אונז אוועקנעהמען... פערפאלצן... ביזט שוין
אונזער. נאך חופה וקידושין... וויל זיך דערנעהנטערן צו איהם,
לעצן האלט זי מיט א מאך פון האנד צוריק.

עס קומט אריין דער אלטער בארענשטיין מיט א טעלעריל.

פאטער.

פערוואך פון די פופעקליך, לעצן, לעב... אזעלכע פופעק-
ליך נאך נישט דא געווען, פון די פרישע גענוז... דערוועהט
דאס ווייב. די געסט דרעהען זיך דרינען ארום, עס האט זיי
קיינער נישט צו בעדיענען און זי איז גאר דא... געה אריין,
די געסט געהען אוועק... גרייט צום טיש פאר לעצן קעלנער-מעסיג,
שאדט נישט, לעצן, וועסט דיר דאס הארץ דערקאפען דער-
מיט, נו פערוואך.

מוטער.

נאכגעקראַכען מיר דער אלטער. אומעטום, וואו איך געה,
קריכט ער מיר נאָך. האָב נישט קיין מורא, לעאָן וועט
נישט פּערהונגערט ווערען אָהן דיר, עס איז דאָ, ווער עס
זאָרגט איבער איהם.

פאטער.

אַבער געה אַריין... געה אַריין, די געסט געהען דאָך אַוועק...
ראָזע וועט דיר באַד זוכען. עס קלאַפט ווער ביים טהיר, עס
ווייזט זיך אין טהיר אַינער פון די געסט.

אגאסט.

וואו זענען דאָס אלע? לאָזען די געסט אַליין איבער. פאַר
וועמען טראָגען זיי דאָס די פעטע ביסגאס אַריין?

ראָזע

ווייזט זיך באלד אין טהיר. צום גאסט.

דאָ איז נישט פאַר קיין געסט... דרינען... פערמאכט די טהיר
נאָך איהם. צו פאָטער און מוטער. וואָס טהוט איהר דאָ? די געסט
זענען דאָך אַליין. זי געהמט די טעלערליך און גיט זיי די עלטע
רען אַב צוריק. נעמט'ס און געהמט'ס. דער אלטער און די אלטע
אַב מיט די טעלערליך, צו לעאָן. נור, נור, נור נישט אויפגע-
רעגט, עס שאַדט דאָך דיר צום געזונד. געהנטערט זיך צו
איהם. עס איז דאָך פאַר ליכעבע... די אלטע, נו, נו.

לעאָן.

אַבער.

ראָזע.

שאַ, שאַ... פון אַ לאַדע וואָס, עס וועט שוין מעהר נישט.
פאָכעט איהם מיט'ן האַנד פאַר'ן פנים. אַוועקגעפלווגען.

לעאָן.

אַבער עס איז דאָך נישט צום אויסהאַלטען... איך וויל נישט
מעהר אין דאָס גערודער דאָ. ווייזט אין די צימערן אַריין.

ראָזע

געהמט איהם אַיין.

קינד מיינס... אַבער צו וואָס רעגסט דו דיר אויף, עס קען
דאָך דיר חלילה שאַדען. אין נאָך אַ פאַר וואָכען... שווייג,

שווייג. יא, איך האָב דיר גאָר פֿערגעסען צו זאָגען, דער
שניידער האָט זיך אָפגעבראַכט דעם פֿעלץ. ביזט געשלאַ-
פֿען, האָב איך דיר נישט געלאָזט אויפֿוועקען. וואָרט, וועסט
איהם נור אָנמעסטען. זי טהוט איהם אָן דעם פֿעלץ. אָט אַזוי,
געה נור איבער די שטוב, לאָז אַ ביסעל אָפֿען, אז מען
זאָל דעם גאָלדענעם זייגער אַרויסזעהען. וואָלסט דיר בע-
דאַרפט אַ ביסעל אין דער שטאַדט איבערצוגעהן... עס וואָלט
דיר בערוהיגט...

ל ע אָן.

איך וועל נאָך צייט האָבען.

ד אָ ז ע.

איך ווייס, וואָס דאָס הייסט, אז דו שעמסט זיך מיט מיר.
דאָס וויל איך נישט. שעמען זיך מיט מיר האָסט דו נישט
וואָס... איך האָב דיר נישט גענומען ווייל דו ביסט גרויס-
גליקס זוהן, נור ווייל דו ביסט לעאָן, ווייל איך לעב דיר...
און האָסט דו מיך נישט גענומען ווייל דו לעבסט מיך?
נאָר אז דו זאָלסט דיר דאַרפֿען מיט מיר שעמען... וויל איך
נישט... קען איך דיר פֿון געשעפט אַרויסלאָזען... כאָטש
ווי אונגליקליך איך זאָל נישט זיין... נור שעמען זיך מיט מיר,
וויל איך נישט. זעצט זיך אין אַ ווינקעל, האלט אַ טיכעל צו די אַרבעטן

ל ע אָן

אַבער דאָך... נישט דאָס... איך האָב דאָך נישט דאָס גע-
מיינט... מיר האָבען דאָך געזאָלט באַלד נאָך דער חתונה
נאָך פֿאַרזי פֿאַהרען... איך מייַן. געהט צו צו איהר. נו... וויין
דאָך נישט... עס קען דאָך ווער... ראָזע... גאָט, ווי שלעכט
מיר איז...

ר א ז ע.

אדאָי וועט מען נאָך פֿאַרזי פֿאַהרען. איך וויל דאָך אויך.
מיט אַ שמייכלע. נו, קינד, מען דאַרף דאָך וואַרטען אַ פֿאַר
וואָכען, ביז מען וועט די געשעפטען אין אַרדענונג ברענגען.

ל ע אָן.

אַבער... שטענדיג, זאָגסט דו מיר פֿון געשעפטען; וואָס טו-
גען דיר די געשעפטען... לאָז זיי איבער דינע עלטערן.

ר א ז ע

געהט זי צו איהם.

נאָריש קינד. אוי, ביסט דו אַ נאָריש קינד... געשעפטען קען מען
דאָך נישט אויף פרעמדע פערלאָזען, אפילו אויף עלטערען
נישט... און היינט איז דאָך דער בעסטער סעזאָן, פער-
שטעהסט? היינט איז דאָך יעשען, אלע אגענטען פאָהרען
יעצט אויף זייערע רייזעס מיט סחורה, נו, וואָס פערשטעהסט
דו פון דעם? נאָך אין אַ פאָר וואָכען וועסט, זעהן, לעאָן לע-
בען... וואו מיר וועלען פאָהרען? בערלין, פאָרז... אומעטום,
אומעטום וועלען מיר פאָהרען. די טאָנטע איז נאָך נישט
צוריק געקומען?

ל ע א נ

וואו אהין האָסט דו זי דען געשיקט? צו פאָפּא? צו וואָס?

ר א ז ע

צו פאָפּא? ווי פאלסט דו אויס? גלאַט אזוי, איך פרעג, אויב
די טאָנטע איז נאָך נישט געווען אויף דער נאכט, זי קומט
דאָך שטענדיג אויף דער נאכט אַריין... אודאזי וועט מען
פאָהרען... ווען? ווען? קלעהרט. דעם פונפצעהנטען. די כוהרים
פון די וועלדער... און דערנאָך די כוהרים פון די שעפטען...
און דערנאָך דער וואָל-מאַרק, יא, און דערנאָך, אזוי גרויס
ווי אין פינף זעכס וואָכען אַרום. לאָמיר זעהען, ווען געהט
דער צוג אָב? איך וועל אַריינשיקען נאָך דעם באהן-קאַ-
לענדאַר. רופט דורך דער טהיר. טאָטע... טאָטע... ווען געהט
דער צוג אָב צו די גרעניץ

פ א ט ע ר

איבער טהוירען, אָדער איבער קראָקוי?

ר א ז ע

איבער טהוירען, קיין בערלין?

פ א ט ע ר

זאָגט פלינק אויפ'ן קאַפּ.

12—15 בייטאָג פאַסאַזשיר-צוג, 2—6 שנעל-צוג, I, II קלאַס,
50—50 פאַסאַזשיר-צוג, I, II, III קלאַס, צוויי שטונדען צו

ווארטען ביים גרענעץ... 12—30 ביינאכט ו. II שלאף-ווא-
גאן, בעסטע פערבינדונג, דירעקט בער—לין.

ר א ז ע.

גוט, גוט: פאטער אב. מיט וועלכען צוג וועלען מיר ארויס-
פאָהרען?

ל ע אן

נאָממט אַרױס אַ פאַפּיר פֿון קעשענע.

אַט האָב איך מיר שוין די גאנצע רייזע נאָטירט: צוועלף—
דרייסיג אָב, ביינאכט, שלאף-וואָגאָן, טרעפֿן מיר אָן 11—07
אָנהאַלטער באַהן-הויף. האָטעל, דערנאָך מיט אַ אויטאָ די
שטאָדט אָנזעהען... זעהענסווירדיגקייטען; זיעגעס-אַיעז,
פאַרלאַמענט, קעניג-שלאָס... מיטאָג וועלען מיר עסען ביי
קעמפֿינסקי. קאפּע מאָנאָפּאָל, מעטראָפּאָל. 10—9 אָב קעלן.
קעלנער דאָס...

פ א ט ע ר.

ראָזע, ראָזע, אַ גאָסט וויל בעצאָהלען דעם רעכנונג.

ר א ז ע.

איין מינוט נור, מיין לעבען... איך געדענק גאנץ גוט, מיר
האַלטען ביים קעלנער דאָס. שטרייך-אונטער, אַז דו זאָלסט
נישט פֿערגעסען. וואָרט, איך קום שוין. אב. טרעפֿן זיך אין
טהיר מיט דער טאָנטע, וועלכע דער אלטער באַרענשטיין לאָזט אַריין מיט
גרויס רעספעקט. אָה, די ט נטע, וויר ביטען שעה. ווינקט מיט
די אויגען. נו, וואָס הערט מען?

ט א ב ט ע

ענטפערט איהר אויך אב מיט'ן וואונק.

אל דאָס גוטט... גאָר אויפן בעסטען וועג.

ר א ז ע.

פס... פס... גאָרנישט רעדען. הייד. איך קום שוין אַריין.
לעאָן, לעאָן, די טאָנטע איז דאָך דאָ... איך געדענק, איך
געדענק: ביים "קעלנער דאָס", איך קום שוין אַריין. אב.

ל ע אָן

צו טאָנטע.

איז די ט נטע דריבען געווען? ווייזט אויפ'ן פענסטער.

ט א נ ט ע.

איך קום פון דריבען.

ל ע א נ.

פון דריבען, נו, וואָס זאָגט פאפא? גוט ביין אויף מיר?

ט א נ ט ע.

וואָס ביין. פארוואָס זאָל ער אזוי דאָס ביין זיין? וואָס

האָסט דו אזא שלעכטעס געטהאָן? ער לאָזט דיך גריסען.

ל ע א נ

פערואוואנדערט.

ער לאָזט מיך גריסען? נו, דאָס איז דאָך נישט מעגליך.

ט א נ ט ע.

ווירקליך, ער לאָזט דיך גריסען.

ל ע א נ.

און וואַנדע און זאָשע?

ט א נ ט ע.

פרעגען אויס אויף דיר ווי דו זעהסט אויס? וואָס דו מאַכסט?

ווי דו פיהלסט דיך?

ל ע א נ.

וואָס האָט זיי די טאָנטע פערצעהלט, אז איך זעה גוט אויס?

די טאָנטע האָט זיי בעדארפט זאָגען, אז איך זעה זעהר

גוט אויס... אז איך פאָהר באלד אָב נאָך פאָריי, פערלאָז

די שטאָרט.

ט א נ ט ע.

איך האָב זיי געזאָגט, געזאָגט, זיי ווילען דיך אזוי זעהען,

זיי ווייסען נישט, פארוואָס דו קומסט נישט אַרויף.

ל ע א נ.

איך וויל נישט אַרויפגען.

ט א נ ט ע.

זיי זאָגען, זיי ווייסען נישט, פארוואָס דו שעמסט דיך.

ל ע א נ

רויט ווערענדיג

איך שעם מייך, איך שעם מייך גארנישט.

ט א נ ט ע.

זיי זאָגען, אַז דו שעמסט דיך, דורך דעם ווילסט דו נישט ארויפגעהן. וועלען זיי אהער קומען צו דיר.

ל ע א נ.

זיי וועלען דאָ אהער קומען? איך וויל נישט. אַז זיי זאָלען אהער קומען? הערט די טאָנטע? איך וויל נישט, אַז זיי זאָלען אהער קומען...

ט א נ ט ע.

אַז זיי ווילען אהער קומען בעזוכען די שוועגערין. וואָס האָסט דו צו דעם? פאַרוואָס ווילסט דו נישט?

ל ע א נ.

און ווען וועלען זיי אהער קומען?

ט א נ ט ע.

היינט אויף דער נאַכט, זיי האָבען געוואָלט מיט מיר אינאיינעם קומען. איך האָב נישט געוואָלט, איך האָב געוואָלט, אַז דו וועסט דיך דערשרעקען, אַז איך וועל דיר צוערשט צו וויסען געבען.

ל ע א נ.

נאָך היינט אויף דער נאַכט. מוז איך דאָך מיך שען אַ בערטאָהן... זאָלען זיי זעהען. הויבט זיך אויף. יא, און מיטע?

מ א נ ט ע.

אוי, לאָז מיך געהן מיט די משוגעניגע פריציטע, ווי די מאַמע, עליה-השלום. פון דענסטמאַל אָן האָט זי זיך איינגע-שלאַסען אין צימער, וויל קיינעם נישט זעהן, בלויז נור וואָס זי נעהמט דאָס עסען זיך אַריין, און ביינאַכט געהט זי אין מאַמאַס צימער.

ל ע א נ.

איז זי גוט בייז אויף מיר?

ט א נ ט ע.

איך ווייס נישט, איך האָב זי נישט געזעהן: אַז זי לאָזט נישט קיינעם צו צו זיך. האָסט דו אַגעשעפט, זי וועט זיך שוין איבערבעטען, די פריצטע; אַבער וואַנדע מיט וואָשקען—וואוילע מיידען, זיי וועלען קומען, אודאי באלד.

ל ע א ו

דארף איך מיך איבערטהאן; איך וויל נישט, אז זיי זאלען
מך זעהען אײ. אָבער מיטע איז בייז אויף מיר? גוט בייז?
וואָס, ניין? וואָס האָט זי געזאָגט? הע?

ט א נ ט ע.

אז איך האָב נישט גערעדט מיט איהר.

ל ע א ו

האָב איך אַ זאָרג... סיי ווי סיי פאָהר איך נאָך פאַרנו...
אָבער וואַנדע און זאָשע. ראָזע! וואו איז, ראָזע, דער נייער
אַנצוג?... הויבט זיך אויף, עפענס די סהיר. ראָזע... טרעט אָבער באלד
צוריק.

א י י נ ע ר פ ו נ ד י ג ע ס ט

פּייזט זיך אין סהיר מיט אַ קובעל ביער אין האַנד.

זעהט'ס, זעהט'ס, דאָס איז ער, דער בחור. וואָס עסט אויף
אלע פופעקיך מיט די לעבערליך פון רעסטאָראַן, דאָס איז
ער. געדעכטער פון עולם אין רעסטאָראַן.

לעזן טרעט צוריק.

ר א ז ע

אין סהיר.

ווייטער שוין דאָ... אַוועק פון דאַנען... איך דארף שוין נישט
קײן געסט היינט. ליב, בער, פערמאַכט דאָס געשעפט. איך
דארף נישט קײן געסט היינט. שטופט אַב דעם נאַסט. בער,
ליב, אַהער. ס'ווייזט זיך צוויי הויכע שטאַקע יונגען. רייניגט
אויס דאָס הויז, קײן פוס זאָל מעהר נישט זײן, און פערמאַכט'ס
דאָס געוועלב.

ל י ב ב ע ר

גוט, ראָזע. נו, פאַשאַל, פאַשאַל וואָן! שטופען אַב די געסט, מער-
מאַכען די סהיר, מען הערט פון דרויסען ווי זי רייניגט אַב דאָס
הויז פון מענשען.

ד א ז ע

אַ אומגליק איז דאָס... נו, נו, נישט אויף לאַנג, באַלד פון
דעם אלעס פטור ווערען. מאַכט זיך גלייך די אַהר. וואָס האָסט
דו מיך גערופען, לעאָן?

ט א נ ט ע.

געסט קריגסט דו היינט, זיינע שוועסטערין, מוז ער זיך
איבערטהן.

ד א ז ע.

אודאי, אודאי. טאטע, טאטע. דער אלטער בארענשטיין ווייזט זיך
אין טהיר. וועלכער נומער איז לעדיג?

פ א ט ע ר.

נומער פינף און נומער אכט.

ר א ז ע.

פיהר לעאניען אין נומער פינף, ער דארף זיך איבערטהן...
זיי זענען שוין אוועק?

פ א ט ע ר.

שוין אוועק דער אלטער מיט לעאניען אב.

ר א ז

אז די טאטע.

ווי האלט עס?

ט א נ ט ע.

גאנץ גוט, ער איז גרייט זיך צו עמפאנגען. איך האב
איהם געזען צו פערשטעהן. נור... קיין איינציגער, קיין
איינציגער נישט וויסען דערפון...

מ ו ט ע ר

ווייזט זיך אין טהיר אויף די שפיץ-געזעל. געקומען אריינגעגאנגע.

קיין איינציגער נישט... קיינער נישט...

ד א ז .

ווי הייסט... ער שעמט זיך. זאגט אז די מוטער. מאמא, געה

אריין.

ט א נ ט ע.

איך דערווייל הייסט עס, נאך אויף דערווייל, אבער ער
בשטעהט אויף אלעם... איך האב עס איהם צו פערשטעהן
געגעבען. ווי די זאך האלט. נו, און דו וועסט אלע גע-
שעסען אנערנעהמען, אויסגאלען די חובות, דאס וויר
וועט נישט געהן אויף קיין ליציטאציע, וועסט זיך אין וויר
אריינגעהן, אריינגעגען זיין געלד אין דער פאבריק... די

פֿירמע וועט בדייבען דיזעלבע.. דער אייגענער נאָמען...
יא, ער בעשטעהט אויף אלעם...

פאָטער און מוטער

פאלען ווידער אריין אין טהיר זעהר פאמעליך, אויף די נעגעל.
ער וויליגט איין... ה' גרויסגליק אליין. פאלען ארויף אויף די
טאכטער. אונזער קינד... אונזער...

ראָז

שטרענג.

געהט יעצט אַרויס.

פאָטער

מינקס צום ווייב.

קום אַרויס, זי דאַרף עפעס צו רעדען.

מוטער.

אפשר, ראָזע לעבען, דאָס זיידענע קלייד דיר אַרויסנהעמען.

ראָזע.

איך וועל דיר שוין שפעטער זאָגען.

פאָטער.

קום, לאָז זי אליין, זי ווייס שוין וואָס זי האָט צו טהאָן.

ראָזע.

אַזוי, ער וויליגט שוין איין... ער וועט מיך עמפפאנגען...
אַזוי... נאָר קיין איינציגער זאָל נישט וויסען דערפון... קיין
איינציגער... געשעפטען איבערנעהמען יא און חובות אויס-
צאָהלען—יא, געלד — יא, נאָר קיין איינציגער זאָל נישט
וויסען דערפון... קלוגע לייט, קלוגע...

טאָטע.

וואָס?

ראָזע.

גאַרנישט, איך געה נישט אַריבער... איך געהם אַזעלכע גע-
שעפטען נישט איבער, עס איז נישט פאַר מיר.

טאָטע.

ווי הייסט... וואָס מיינסט דו?

גארנישט... מיר זענען שוין דריבען געווען, ביים שווער,
איך מיט לעאָנען, נאָך דער חופּה. ווען זיי זענען זיך צע-
לאָפּען, און האָבען אונז אליין געלאָזט... יעצט זאל דער
שווער צו אונז צו גאָסט קומען... מיר געהען נישט אַריבער...

ט א נ ט ע.

וואָס האָסטו געזאָגט?.. ה' גרויסגליק, דאָ אַהער? אין די
רעסטאראַנץ?... דאָ?...

ר א ז ע.

יא, יא, צו זיין מחותן דוד גאַרקעכער צו גאָסט...

ט א נ ט ע.

איך זעה, זי האָבען אַפנים פּערגעסען, ווער ה' גרויסגליק
איז — נייע. ניםאַלס! די פאַמיליע גרויסגליקס.

ד א ז ע.

איך האָב נישט פּערגעסען, ווער די גרויסגליקס זענען, איך
ווייס גאָנץ גוט, ווער דער ה' גרויסגליק איז. איך בין אַהי-
גע. און ווייס איך גאָנץ גוט, ווער די גאַרקעכערס זענען.
און דערפאַר וויל איך טאַקע, אַז דער ה' גרויסגליק זאל
קומען צו די גאַרקעכערס צו גאָסט און נישט ווי די טאַג-
טע האָט עס געוואָלט, אַז איך זאל מיך אַריינציהען צו זיי
שטילערהייט... אַז קיינער, קיינער זאל נישט וויסען. מען
וועט מיך בעהאַלטען פאַר מענשען. נור איינציגווייז, איינ-
ציגווייז וועט מען מיך צום טיש צו לאָזן... פאַר חרפה
וועלען זיי זיך פאַר די געסט רייטלעך, אין מיין געגענוואָרט,
אַזא שוור... נור איינציגווייז, איינציגווייז, ביז איך וועל מיך
גוטע מאַניערען אויסלערנען. אין דערנאָך זאָלען די לייט
זאָגען: וועס, ווי זיי האָט זיך אַריינגעגנב'עט אין די משפּחה
אַריין. אַ, ניין, אַריינגענען וויל איך זיך נישט. שטעה איך
זיי נישט אָן פאַר קיין שוור, קען איך זיי פון געשעפט
אַרויסלאָזען. און די מומע אויך. אַזעלכע געשעפטען נעהם
איך נישט איבער. שעמען זיך איז נישט דאָ וואָס...

ט א נ ט ע.

אָבער, זי, ה' גרויסגל'ק איז דאָך דער גרויסגליק. כאָטש ער איז געפאלען, כאָטש זיי קענען זיך שוין נישט קיין עצה געבן, ווייל עס איז ביי זיי קיינער נישט דאָ, ווער עס זאָל די געשעפטען פיהרען. אָבער דער נאָמען אין די וועלט, די משפּחה. איך זעה, זי האָבען עס פּערגעסען...

ד א ז ע.

ניין, גאָרנישט פּערגעסען. פאַר דעם לעג איך דאָך אַריין מיין גאַנץ פערמעגענס, וואָס אַלעס איך און מיינע עלטערן האָבען געהאַרעוועט צוואַנציג יאָהר. אַגאָסט געקומען—דעם קישען פון קאָפּ אַוועקגעגעבען. דעם ביסען פון מויל, גע-זאמעלט אַ גראַשען. אַ גראַשען, און אַז איך האָב חתונה געהאַט מיט גרויסגליק'ס זוהן, האָב איך נישט חתונה געהאַט אַז עס זאָל קיינער נישט וויסען, נאָר אַלע, אַלע! די גאַנ-צע וועלט זאָל עס וויסען! פאַר דעם האָב איך חתונה גע-האַט מיט גרויסגליק'ס זוהן, און נישט מיט יעקעל פּורמאַן אָדער מיט לייבעל פישער, וועלכע וואָלטען געאַרבייט אויף מיר און איך וואָלט ווי אַ פּרינצעס אין דערהיים געזעסען... לעצן וועט נישט אַרבייטען, אויף מיר, נישט די האַנד אין קאַלטען וואַסער אַרייַנשטעקען. די גרויסגליק'ס זענען נישט געוואָהנט צו אַרבייטען. דאָס ווייסט די טאַטע אויך גאַנץ גוט.

ט א נ ט ע.

איך ווייס נישט, אייגענטליך, וואָס דו ווילסט? ער איז דאָך דין ברייט צום נעפּפּאָגען, אין זיין הויז דין אויפצונעה-מען, פאַר אַ שוור דין צנערצוקענען... וואָס ווילסט דו נאָך, אייגענטליך?

ד א ז ע.

נאָר ניעמאַנד זאָל עס וויסען, ביהאַלטענערהייט, ווי זיינע טעכטער עס כּווען: קומען אַריין געהאַלטענערהייט... נאָר קיינער זאָל נישט וויסען, פאַפּאָ זאָל נישט וויסען, לעצן זאָל נישט וויסען. ניין, מיך וואַרימט דאָס נישט...

ש א נ ט ע.

וואָס האָסטו דו געזאָגט, זיינע שוועסטערן קומען אַריין דאָ.
בעהאַלטענערהייט? וועמעס שוועסטערן?

ד א ז ע.

לעאָניס שוועסטערן... וואַנדע און זאָשע, קומען אַריין דאָ
יעדען אויף דער נאכט, ווען די יונגען טאַנצען מיט די
מיידען, חבר'ן זיך מיט מיינע קוזינען, מיט ליב'ן, מיט בער'ן,
און אזוי איך וויל זיי אַריינפיהרען צו לעאָניען, — אָה, ניין,
בעהאַלטען זיי זיך — שעמען זיך, לעאָן זאָל נישט וויסען,
פאַפּא זאָל נישט וויסען, שעמען זיך, און קומען דאָך אַריין...

ט א נ ט ע

פּערהאונדערט.

קומען זיי אַריין, דאָ? גרויסגליקס טעכטער?...

ד א ז ע.

וואונדערט זיך די טאַנטע... עס שטעהט זיי נישט אָן... איך
ווייס נישט, ווער עס האָט אין וועמען אַ שלעכט געשעפט
געמאַכט... גענוג גערעדט... איך זאָג די טאַנטע קלאָרע און
אַפּענע דבורים: וויל די מומע, אז איך זאָל דאָס געשעפט
איבערנעמען, אויסצאָהלען, יעדען וואָס עס קומט. אַקצעטירענ
דיג. און די מומען אויסצאָהלען איהר טייל אין געשעפט,
און פיהרען ווייטער די פאַבריק, מוז דאָס אויפהערען, היינט
טען אַרום, קיינער זאָל נישט וויסען. צו שעמען זיך איז
נישט דאָ וואָס... אַדער יאָ... אַדער נישט...

ט א נ ט ע.

איך וועל נישט דאָ דעם ה' גרויסגליק אַריינברענגען.

ד א ז ע.

ווי די טאַנטע וויל... איך האָב דאָ אַ גאַנץ גוט געשעפט
אויך—די באַרק'ן טראָגט, גאָס צו דאַנקען, גאַנץ שטען.

ט א נ ט ע.

אַבער בערעכען דאָך... דער ה' גרויסגליק... דאָ! וואָס טוט
זיך מיט דיר?

צוגען, —און דאָ אַריין... אלע דאָ אַריין... נישט דאָ מיט קיין
נעם זיך צו בעהאַלטען... עפענט אויף די לאַדען. אלע זאָלען
זעהן, די גאַנצע שטאָדט זאָל זעהן, אז ר' אָשר גרויסגליק
איז היינט ביי זיין מחותן ר' דוד גאַרקעכער צו גאַסט. צו
די טאַטע. און די טאַטע וועט אַריבערגעהן נאָך איהם.

מוטער.

פס... פס... שווייג... זי מאכט מיט די האַנד. זענען דאָ...

פאָטער.

וואָס הייסט דו זי שווייגען... זי ווייסט בעסער, וואָס זי האָט

צו טהאָן...

מוטער.

פס... שווייג... זענען דאָ... דרינען...

ראָזע.

ווער איז דאָ? אלע זאָלען זיין, נישט קיין חילוק...

מוטער.

ווי, זיינע שוועסטערן, די פרייליינים גרויסגליק...

ראָזע.

זאָלען זיי זיין. געהט אַריין צו זיי אין צווייטען צימער. אַך, גוטען
אַבענד... פראַשע, ביטע שען, ביטע. עס קומען אַריין וואַנדע
און זאָשע, דערוועגן די טאַטע, מאַכען אַ שריט צוריק.

ראָזע.

ביטע, ערלויבען זי, זעצען זי זיך... לאָז זיך די טאַטע
זעצען... טאַטע, טאַטע, רוף אַריין לעאַניען.

טאַטע.

איך דאַנק, איך אייל מיר, אַ גוטע נאַכט, איך וועל באַלד
קומען...

ראָזע.

לויפט שוין די מומע. האָט אַודאי עפעס וואָס צו בעזאָרגען.
אַ שאָד, אַזוי פלינק. אפשר דאָך, לאָז זיך די מומע זעצען.

טאַטע.

אַ ביסעל שפעטער, איך וועל באַלד קומען, איך וואָרף נאָך
עפעס וואָס צו בעזאָרגען.

ר א ז ע.

א שאָד, אזוי. אָבער די מומע וועט שפעטער קומען. גוט.
א גוטע נאכט, א גוט יאָהר. בעגלייט זי ארויס, טאנסע אב. איך
בעט איבער, איך בין אזוי אָנגעטהאָן, ביים געשעפט קען
מען נישט עטוואָס פיינערס אָנציהען. איך בעט זעהר איבער,
איך וועל נאָר אַניאָדער קלייד אַריבערוואַרפען. רופט אין די
טהיר. טאטע, טאטע רוף אריין לעאָניען, איך קום שוין צוריק.
דער פאָטער פון די אינווייניגסטע צימערן. שוין, שוין, איך קום
שוין צוריק אריין. געהט אב.

ו ו א נ ד ע.

אָבער מען דארף דאָך נישט.

ז א ש ע

לוסטויג.

אָבער זאָל די שוועגערען דאָך בלייבען... מיר געהען דאָך
אויך נישט בעסער אָנגעצויגען... ווייזט איהר קלייד.

ו ו א נ ד ע

שטופט זי.

ז א ש ע.

איך שעם מיך נישט. עס איז דאָך אונזער שוועגערין...

ר א ז ע.

אָבער דאָך... נו, אזוי גלייך... איך וועל מיר נאָר אַנאַנ-
דער קלייד. אב אין טהיר. לעאָן, זעהסט, דיינע שוועסטערען
זענען געקומען צו גאָסט, ווייל אַרגע דיינע שוועסטערן...
איך קום שוין אריין.

ר א ז ע

פיהרט אריין לעאָנען, וועלכער האלט זיך צוריקהאלטענדיג.

אויף איין מינוט נאָר, איך בין שוין דאָך... אב, לאַזענדיג זי
אליין.

ז א ש ע

מיט פרייד.

לעאָן, אַך לעאָן. לויפט צו צו איהם. וואָס מאַכסט דו? ס'איז
דיר גוט דאָ?

ל ע א נ

ברובו'דיג.

איך ווייס נישט... צו וואָס זענט עטץ אהער געקומען?

וואָנ ד ע.

מיר האָבען דיך געוואָלט בעזוכען. אזוי נעהמסט דו אונז

אויף? שען גאסט-פריינדליך ביזט דו?

ל ע א נ.

אָבער צו וואָס זענט עטץ אהער געקומען?

ז אָ ש ע.

צו וואָס? מיר זענען גאַרנישט געקומען צו דיר, מיר זענען

געקומען צו אונזער שוועגערין צו גאסט.

ל ע א נ

פערנאונדערט.

צו די שוועגערין?

וואָנ ד ע.

קום, זאָשע, זעה ווי ער בעהאנדעלט אונז.

ז אָ ש ע.

מיר זענען נישט צו איהם געקומען... מיר זענען צו די

שוועגערין געקומען.

ל ע א נ

פערנאונדערט.

צו די שוועגערין?

ז אָ ש ע.

יא, צו די שוועגערין?

ל ע א נ.

ווי הייסט, צו די שוועגערין?

ז אָ ש ע.

און די שוועגערין מיט דיר וועלען זיך צו אונז אריבער-

ציהען אין די וואָהנונג, איה וועט ביי אונז וואָהנען...

יא, די טאנטע האָט געזאָגט, זי וועט די געשעפטען איבער-

נעהמען—איך האָב עס אליין געהערט.

(יחוס 4.)

ל ע א ן .

ביי אונז וואָהנען? איך מיט איהר? געשעפֿען פֿיהרען?
ווער האָט עס געזאָגט? ניין, מיר פֿאָהרען קיין פֿאָרני!
בערלין!

ז א ש ע .

איהר פֿאָהרט נאָך פֿאָרני, ווען? געהמטס מיך מיט.

ל ע א ן

פֿערגעסענדיג, איבערענדערט דעם טאָן.

יא, מיר פֿאָהרען נאָך פֿאָרני, מיר וועלען דאָ נישט וואָהנען...
מיר ציהען זיך אַוועק פֿון דאָנען.

ז א ש ע .

אין בערלין וועט עטץ אויך זיין?

ל ע א ן .

אַבשטייגען. האָט זי געזאָגט, די טאָנטע, אז מיר וועלען
דריבער וואָהנען, ביי אונז. אָ, עס איז נישט וואָהר.

ז א ש ע .

אַזוי האָט זי געזאָגט? זעהט'ס נאָר. דו הערסט, וואַנדע, זיי
פֿאָהרען נאָך פֿאָרני.

וואַנדע.

לאָז מיך געהן, איך בין ברוגז אויף איהם... ער בעליידיגט
אונז.

ז א ש ע .

דאָסט דו אַ וואָרג, ער איז דאָך אַ משוגע־נער. צום ברודער,
נו, און ווי געהט עס דיר? עס איז דיר גוט דאָ? זיי
בעהאַנדלען דיר גוט דאָ? זענען גוטע מענשען, ס'וואָהר?

וואַנדע

וועלכע בעקוקט די חירטשאַפט.

זעה נאָר, ווי דאָ זעהט אויס! די בילדלעך—אַזוי אַלט בעל־
הבתיש... זעה נאָר, דאָס קאָנווע־אויסנייעכט'ס.

ז א ש ע .

און אַזעלכע הויכע בעטען מיט אַזוי פֿיעל בעטגעוואַנד!
גיב נאָר אַ קוק ווי הויך די בעטען זענען געבעט... דאָ
מוז זיין וואַרעם צו שלאָפֿען, ס'וואָהר, לעצן? און ביי אונז

איז אזוי קאלט צו שלאָפֿען, פון אלע פענסטער־ווייזען
ווינדען.

וואַנדע.

ווען איך האָב אזא דיקע דעק, וואָלט איך אַגאַנצען טאָג
געלעגען אין בעט הינטער זי דעק, און וואָלט זיך גע-
וואַרעמט.

לעאָן.

און מיטע האָט געוויינט, יא, וואַנדע?

וואַנדע.

ביין, געוויינט האָט זי נישט... זי האָט זיך נאָר געוואונ-
דערט... זעהר געוואונדערט, אז דו האָסט שוין חתונה גע-
האַט... און זי איז אויף די חתונה נישט געווען... און קען
די שוועגערין נישט...

לעאָן

אין דער שטיל מיט שרעק.

און די מאַמא הערט מען ווידער?

וואַנדע.

איך הער די מאַמא יעצט זעהר זעלטען... נאָר טייל מאל,
צייטענווייז, דאָכט זיך, הער איך אירע טריט... נאָר מיטע
זאָגט, אז זי הערט זי יעצט יעדע נאָכט, אז זי קומט אין
איהר צימער יעצט יעדע נאָכט און דרעהט זיך אַרויף און
אַראָב. מיטע נעכטיגט יעצט יעדע נאָכט ביי מאַמא אין צי-
מער.

לעאָן.

זי זעהט זי?

וואַנדע.

איך ווייס נישט, זי פערצעהלט גאָרנישט, מיטע.

לעאָן.

זי מוז זעהר ביז זיין אויף מיר, מאַמא...

וואַנדע.

מיר דאָכט זיך אזוי... וואָרום צייט דו האָסט חתונה געהאַט,
האַט זיך מאַמא'ס פנים אויף די פאָטאָגראַפיע געענדערט...

עס איז טרוייריגער און שטילער געוואָרען—ס'וואָהר, האָבן
מיר עס באַמערקט, זאָשע?

זאָשע.

יא, דאכט זיך אזוי, מיטע פערזעהלט עס.

לעאָן.

מר דאכט זיך איך, אז איך קוק ארויס דורכ'ן פענסטער.
אריבער אין די פענסטער צו אונז. ער עפענט די פארהאנג.
זעהט'ס, אזא שוואַרצע טונק לקייט קוקט ארויס פון די
שוואַרצע גרויסע פענסטער! מיר דאכט זיך אז אַגעשטאַרבע
נער דרעהט זיך דאָרט אין די שטובען אַרום... איך קען
טייל מאָל אַ גאַנצע נאכט נישט שלאָפֿען...

זאָשע.

אַרימער לעאָן. עס קומען אַרײַן ליב און בער, צוויי הויכע שטאַרקע
יונגען אָנגעהאַן אין נײַע אַנצײגע מיט זײַגער'ס איבער די וועסט, הײ-
כע שטיינעל, פערקעמט וואוילערש מיט אַ לאַק, פיהלען זיך בײַדע
אונגליימיש, וויסען נישט ווי צו בעוועגען מיט די הענד, שטעהען בײ-
דע אין טיר, נישט שמאילע, "ליב" דער יונגערער זעהר שעמעדיג-
דאס געשפרעך ווערט איבערגעבראַכען, פערווארט, זאָשע מיט וואַנען
קוקען אויף זיי מיט גרויס נײַגעריגקײט און לאכען.

זאָשע.

גיב נאָר אַ קוק, בער און ליב איז דאָך דאָ! זעה נאָר, ווי
וואָס פאַר פֿײַנע וועסטלעך זיי זענען אָנגעטעהאַן...

וואַנדע

האלט זי אײן.

זאָשע...

זאָשע.

גוט נאָבענד, ליב, גוט נאָבענד, בער. וואָס מאַכט עטלעכע

וואַנדע.

זאָשע!

לעאָן

אויסגערעגט.

פון וואַנען קענט איהר זיך מיט זיי?

ל י ב .

ראָזע האָט אונז געהייסען דאָ אַריינגעהן. בער ציהט איהם ביים
ארבעל.

ל ע אָן

כאפט זיך אויף.

געהייסען אייך דאָ אַריינגעהן. עפענט אויף טהיר. הער... ראָזע...

ר אָז ע

פון די אינוועניגסטע טהירען.

באלד, דעפֿן.

ל ע אָן .

אַבער ראָזע, וואָס טהוט זיך דאָ? לויפט אַרויס אויפגערעגט.

ל י ב

מערס צעמישט, וויל אַרויסגעהן נאָך לעאָניען.

ב ע ר

כאפט איהם ביים ארבעל.

בלויב, ברודער, האָב קיין מורא... מען האָט דיר געהייסען
אַריינגעהן, געה.

ז אָ ש ע .

פאַרוואָס ווילען זי אַנטלויפּען. ליב? עס איז איהם דאָ נישט
גוט מיט אונז? שעמען זי זיך נישט. צו האַנדען. זעה נאָר,
ווי ער איז רויט געוואָרען, וואַנדע, ווי ער שעמט
זיך... וואָס פאַר אַ רויטע באַקען ער האָט געקריגען. זי געהט
צו צו איהם. זי שעמען זיך, ליב, יאָ? און פאַר וואָס
שעם איך מיך נישט?

ו ו אַ נ ד ע .

זאָשע, געדענק אָז גאָט!

ז אָ ש ע

נעהמט איהם אָן ביי די האַנד.

אָר, וואָס פאַרע הענד! אַנו, ווייזען זי נאָר איהנ'ס מוסקל-
לען, ווער האָט שטאַרקערע, איך צי זי? טאפט זיך איהרע און
זיינע. און זי? צו בער'ן. און זי? טאפט בער'ס מוסקולען. נו, ווער
פון אייך ביידע איז שטאַרקער...?

וואנדע.

אבער זאָשע.

זאָשע.

הער אויף! אַנו, זאָגען זי, ווער איז שטארקער, הע, בער?

בער

דערהט זיך די וואַנטעס.

איך ווייס נישט.

זאָשע

צו ליבן.

און פאַרוואָס ענטפערען זי נישט, זי שעמען זיך? צו וואַנדען.

זעה, ווי ער איז רויט געוואָרען, און וואָס פאַרע גלאַנצענ-

דע אויגען ער האָט.

וואנדע.

אבער זאָשע!

זאָשע.

האַב איך אַ זאַרג. בעקוקט ליב'ן פון קאַפּ ביז פוס. זי האָבען

אַנייעם אַנצוג. נעהמט איהם אָן ביים קייטעל. און אַזילבערען

קייטעל. פון וועמען האָבען זי עס געקריגען? פון אַ פּלה.

יא?

ליב

שמייכעלט.

זאָשע.

זעה, וואַנדע, ווי ער שמעכעלט, טויזענד חן האָט ער. אין

דער שטיל. איך וואָלט איהם זיינע גלאַנצענדע אויגען אַרויס-

געקושט.

וואנדע.

אבער זאָשע, געדענק אָן גאָט!

זאָשע

צו ליב'ן.

ווי אלט זענען זי? הא?

ליב

פערשעמט.

חול-המועד פסח ווער איך צוואַנציג יאָר.

ז א ש ע.

איך אויף שבועות אכטצעהן יאָהר, כלעבען. — פויזע. און
א כלה האָבען זי שוין, יאָ?

ל י ב

שמייכלעט, ענטפערט נישט.

ז א ש ע

צו בערין, ווייזט אויף ליבין.

ער האָט שוין א כלה, יאָ?

ב ע ר

קלאפט זיך מיט'ן האַנד אין כאַלעווע.

נישט איינע. געלעכטער.

ז א ש ע.

כא, כא, כא! זעה, וואַנדע, ווי ער שעמט זיך, ווי ער בע-
האלט די אויגען צו דירערד, כא, כא, כא! צו ליבין. קומט'ס
אהער, זעצט אייך דאָ אהער, מיט אונז, ביים טיש.

ב ע ר

צו ליבין

קום, לאָזען מיר זיך אנידערוועצען. זעצען זיך נעבען טיש אבי-

סעל אַבגערוקט.

ז א ש ע

רוקט זיך נעהנטער צו ליבין.

וואָס פאַר איינע איז איהניס כלה, אַ בראָנעטקע צי אַ שאַטיג-
קע? אין וואָס גוסטירן זי, אין אַ בראָנעטקע, צי אין אַ שאַ-
טינקע? הע? ליב שמייכלעט, ענטפערט נישט. צו בערין. הע, אין
וואָס פאַרע גוסטירט ער, אין אַ בראָנעטקע, צי אין אַ שאַטינקע?

ב ע ר.

ער גוסטירט אין אַלע. געלעכטער.

ז א ש ע

צו ליבין.

אנו, זאָגען זי, איך בין אַ שען מיידעל? ווייזט אויף חאנדען.
ווער פון אונז איז שענער? פאַלט איהן בעסער אויס צו
איהניס גוטס? זאָגען זי?

וואנדע

מיט געלעכטער.

הער אויף. ליב שעמט זיך, לאזט אראפ דעם האנט.

זאָשע

מיט פרייד.

זעה, ווי ער שעמט זיך... איך האָבן ליעב... נו זאָגט, וועלכע
פון אונז ביידע וואָלטען זי פאר אַ כלה געוואָלט! זאָגט,
שעמט אייך נישט... ליב פארשעמט זיך.

בער

שמיצע.

ער ווילט ביידע געוואָלט. געלעכטער.

זאָשע.

יך וואָלט ביידע געוואָלט, ניין... ביידע נישט, נאָר איינע...
מיך ווילט איהר פאר אַ כלה, זאָגט, יאָ?

וואנדע.

זאָשע, הער אויף.

זאָשע.

יאָ, מיך ווילט איהר פאר אַ כלה, שעמט אייך נישט. הייבט
איהם אויף רעם קאפ און קוקט איהם אין די אויגען. אַנו, זאָגט, איך
געפֿל אייך פאר אַ כלה?

ליב

מיט אַ פערשעמטען געלעכטער.

נאָרוואָס נישט.

זאָשע.

גוט, ווער איך אייער כלה... ווען וועט זיין די תנאים?

וואנדע.

מש געניע זאָשע, הער אויף, וואָרום איך געה אַרויס.

זאָשע.

פאָרוואָס נישט, ער געפֿעלט מיר. גיב נאָר אַקוק ווי ער
שעמט זיך, ווי ער רויטעלט זיך... ווי ער שמייכעלט... איך
וואָלט איהם די אויגען אויסגעקשט...

וואנדע.

אַבער זאָשע!

זאשע

זי ליב'ן.

נו גוט, זענען מיר שוין חתן כלה. שוין.. אפגעמאכט..
נו, נעמען זי פון מיר דאס פינגעריל און גיבען זי מיר
איהניס קייטעל. גיבט איהם איהר פינגעריל.

זאנדע.

זאשע!

זאשע.

הער אויף. עס געפעלט דיר נישט, געה ארויס! וואנדע לאכט.
אנו, נעהמען זי דאס פינגעריל. שטופט עס איהם אין האנד.

בער

שטופט ליב'ן.

נעהם עס צו. ליב נעהמט צו דאס רינגעלע.

זאשע.

און יעצט גיבען זי מיר איהניס קייטעל פון זייגעריל. ליב ווייגערט
זיך. און פארוואס ווילען זי עס מיר נישט געבען? זי האָבען עס
פון אַ כלה, יא, דורך דעם ווילען זי עס מיר נישט געבען?

ליב

שעקעלט מיט'ן קאפ אויף גיין.

איך האָב עס נישט פון קיין כלה.

זאשע.

און פארוואס ווילען זי עס מיר נישט געבען? ליב נעהמט אַראָפּ
דאס קייטעל פון זייגער און גיט איהר.

זאשע

נעהמט דאס קייטעל.

זענען מיר שוין חתן-כלה... און יעצט גיבען זי מיר אַ קוש.

זי יונגען פלאצען ארויס מיט אַ געלעכטער.

זאנדע.

הער אויף.

בער

שטופט ליב'ן.

קוש זי. מיט אַ געלעכטער. מיר וואָלט זי נישט געדארפט זאָגען
צוויי מאל.

זאָשע.

אָז נישט וועל איך זי קושען, זי זענען שוין מיין חתן. די
מידען לאכען.

וואַנדע

מיט אַ געלעכטער.

זאָשקע, זאָשקע.

ליב

מיט אַ ציגלעכעלעטען קאפּ.

לאָז זי.

זאָשע.

לאָז זי, לאָז זי. פאלט אַרויף אויפ'ן און קושט איהם אויס די באַ-
קען. לאָז זי. קושט איהם. לאָז זי.

וואַנדע

ציהט אַוועק זאָשען.

זאָשקע, בעזין דײַך.

בער

נאָ וואַנדען מיט קראַזש.

זי האָט זעהר רעכט... פערנעסט זיך, כאַפט אַן וואַנדען ביי די האַנד.
שטעקט אויס זיין באַק. קושען זי אויך.

וואַנדע

גיסט איהם אַ קוק אַן שטרענג, דער יונג ווערט פערזוירט, לאָזט אַראָב דעם קאפּ.
רוקט זי אַב אין אַ זייט. פון דער צווייטער שטוב הערט זיך אַ חזרע, טריט קו-
מען אַן.

זאָשע, געדענק, מען געהט...

עס עפענט זיך אויף די טיר, עס קומט אַריין ר' אַשר גרויסגליק, ראָזע פאַר
איהם. בען זעהט אין די טהיר, ווי זי קושט דעם שווער די האַנד. איהר פאַסער
און מוטער אין יום-טוב'דיגען אַנגעטהאָן געהען מיט רעספּעקט נאָך איהם פון
דערווייטענס. ליב און בער גיבען זיך מיט שרעק אַ כאַפּ צוריק, שטעלען זיך
אין אַ זייט ביי די טיר, פערקנעפלען זיך די רעק.

ראָזע

פאַר'ן שווער.

לאָז דער שווער ערלויבען... לעאָן וועט באַלד אַריינקומען...
איך געה שוין נאָך איהם, שווער. לויפט אַרויס.

פאָטעו

לויפט פאַראויס, רוקט אַרויס אַ שטול פאַר ר' אַשר'ן, מאַכט גלייך דאָס טישטעך
קעלנער-מעסיג.

מאַכט'ס פּלאַץ, מאַכט'ס פּלאַץ, פאַר ר' אַשר'ן...

ה' גרויס גליק

זעצט זיך זעהר לאַנגזאַם אַנידער. פערלעגט די הענד. דער גאַרקעכער שטעלט
זיך פאַר איהם ברייט איהם צו בעדיענען, די גאַרקעכערען נאָך איהם, האַלט
זיך פון דערווייטענס.

ה' גרויס גליק

זעהר געריהרט.

און וואו איז מיין זוהן לעאָן?

גאַרקעכער.

לעאָן... לעאָן... באַלד, הער גרויסגליק, באַלד. לעאָן... לויט

אַרויס, נאָך איהם זיין חייב.

ה' גרויס גליק

דערזעהט זיינע טעכטער.

אַך, מיינע טעכטער. קרעכצט. קומט'ס אַהער צו מיר, מיינע

טעכטער. וואַנדע און זאָשע געהן צו צו איהם, ראָזע פיהרט אַרײַן

לעאָנען, וועלכער בלייבט שטעהן ביי די טהיר, גרויסגליק דערזעהט איהם,

שפּרייט אַרױס די הענט מיט אַ פאַטאַס. קום, מיין זוהן, אין דיין

פאַטער'ס אַרױמס.

לעאָן.

פאַפּאַ. חיל זיך וואַרפּען אין זיינע אַרױמס, בלייבט אַבער צוריק מיט

טרעהרען. פאַרוואָס איז פאַפּאַ אַהערגעקומען? פאַרוואָס?

לויפט אַרויס מיט געזיין פון שטוב.

ראָזע

מיט אַ געמאַכט געלעכטערעל.

זעהט איהר, שווער... שטענדיג האָט מען מיט איהם אַזוי צו

טהאָן... אַ איינגעשפּאַרט קינד איז דער לעאָן... איך ברענג

איהם באַלד אַרײַן. לויפט אַרויס נאָכ'ן.

דריטער אקט.

דאס זעלבע צימער הי אין פרשטען אקס, עס
איז געווען אַבענד. די שטוב ביי ר' אשר גרויס-
גליק איז אנדערש צוגערוימט, בעשטעלס מיט
נייע מעבל. ביליגע חוינער סעצעסיע, וועלכע
פאסען נישט צו מיט דעם גאנצען שניט פון די
שטוב. אַטעכניק ציהט אַריין עלעקטרישע דרא-
טען, אין פערשיעדענע קיילעכדיקע לאמפאנען און
לאמפען און סונקעטען, וועלכע זענען צעוואַרמען
איבער'ן צימער אין פערשיעדענע קאלירען און
נעשמאק, רעקלאמענמעסיג. נעכען איהם ראָזע,
וועלכע ווייזט איהם, וועלכע לאַמפאנען אַנצוהעפטען,
ציהר העלפט מיט זאַשקע, נאָך זיי איהר פאַטער
און מוטער.

ו א ש ק ע .

אזוי, לאָז יעצט די שוועגערין ביים שפיגעל הייסען אַרומ-
מאַכען. קוקט זיך אום. אַך, ווי די שטוב זעהט יעצט אויס.
פאטשט זיך אין די הענד. גאַרנישט צו דערקענען. וואַנדע, מי-
טע וועלען דאָס דערזעהען?

פ א ט ע ר

צו זאָסקען.

וועט שען זיין... האַ... הייזט אויף די טאָכטער. קען זיך אויף
אזעלכע זאָכען... ווי, געדענקסט דו, ראָזע, מען האָט גע-
זעהען אין די גרויסע שטאָדט דעם גרויסען רעסטאָראַן—
אלערהאַנד קאָלירען, רויט, בלאָה, גרין. צו ראָזען. וועסט דו
אויך אזוי לאָזען מאַכען? ראָזע ענטפערט נישט.

מ ו ט ע ר

מען וועט דיר שוין שפעטער פערזעהלען. אז עס וועט
פארטיג זיין, וועסט דו זעהען.

פ א ט ע ר

האַב נישט קיין מורא, איך קען מיך אויף די זאָכען, בין
פערציג יאָהר אַרעסטאָראַטאָר געווען... נישט איינמאָל האָב
איך אזעלכע לאַמטערן אויפגעהאַנגען פאַר אונזער רעסטאָ-
ראַן, ווען די שררה, ווען דער נגיד האָט ביי אונז חתונה
געמאַכט. איך בין עקסטערע נאָך וואַרשע געפאָהרען נאָך
פיערווערק.

ר א ז ע .

טאַטע, אַריין... מאַמע, אַריין... איהר האָט נישט אייער צי-
מער? וואָס דרעהט איהר זיך דאָ אַרום און פלודערט?

ג א ט ע ר

באלד, ראָזע-לעבען, איך וויל נאָר זעהן ווי דער עלעקטריק
וועט זיך אַנציונדען, ווי דאָס וועט אָנהייבען צו לייכטען.

ר א ז ע .

אָבער שווייגט'ס...

מו ט ע ר

צום דעם פאָטער ביים אַרבעל.

שווייג...

ז א ש ע

חייזט אויפ'ן אַרין.

און יעצט, שוועגערין, וועט מען דאָס אַרויסשטעלען. ריהט

אן דעם אַרין.

פ א ט ע ר, מו ט ע ר

מיט שרעק צו זאָשען.

חלילה, דער רבי, רב נתנ'לס אַרין-הקודש, ביי וועלכען ער

האָט געדאווענט.

ז א ש ע .

אָבער יעצט דאווענט דאָך שוין קיינער נישט דערביי.

מו ט ע ר

מיט עהרענהאפט צו זאָשען.

זיין זכות שטעהט אונז בי, פרייליך... א גרויסער צדיק גע

ווען. אהן-הילפינו. ראָזע.

ר א ז ע

צו זאָשען.

ניין, שוועגערין, דאָס איז דעם זיידענ'ס אַרין-הקודש. זאָט

וועט מען נישט אַרויסשטעלען.

פ א ט ע ר

צו זאָשען.

א גרויסער צדיק געווען, פרייליך. מיר ווייסען, ווער ר' נתן

איז געווען. אידען האָבען זיינע פערד אויסגעשפאָנט און

אין זיין וואָגען זיך איינגעשפאָנט, ווען ער איז אין שטאָדט

אריינגעקומען. מיר ווייסען, ווער ר' נתן איז געווען.

ז א ש ע .

וואָס איז ער געווען, אַרב אַזעלכער? יאָ?

מו ט ע ר .

א גרויסער צדיק, א גרויסער. זיין זכות זאָל אונז ביישטעהן.

זאָשע.

איך ווייס נישט. צו ראוען. וועט זיך דער עלעקטריק שוין
ברענען?

מוסער

צו זאָסען.

אז ער האָט אויף וועמען די האַנד אַרויפגעלעגט, איז ער
געבענשט געוואָרען אויפ'ן גאַנצען לעבען—ווער עס האָט
זיין ראָק אָנגעריהרט...

ראָזע.

אונזער זיידע.

זאָשע.

איך וועל אַרויסגעהן זעהען, אויב עס לייכט זיך שוין.
לויפט אַרויס, אין אַ קליינע חײלע צינדען זיך אַן אלע לאַמפּאָנען, זאָש-
קע קומט אַרייַנצולויפּען. דער עלעקטריק... פון די איבריגע צימע.
רען קומען אַרויס דער הער גרויסגליק, וואַנדע מיט די ווערטער אויף
די ליפּען. דער עלעקטריק האָט זיך ביי אונז אָנגעצונדען.
דערוועגן פערשידענע קאליערטע לאַמפּאָנען, ווערען ערשטוינט.

פאָטער

פון דערווייטענס צו ה' גרויסגליק.

זעהט, פאַניע גרוי... נו, מחותן, מיין טאָכטער ווייסט ווי
איינצואַרדענען אַסאַלאָן, הע. מיר האָבען פאַר גרויסע הער-
שאַפטען...

ראָזע.

טאַטע, וועסט אפּשר טהע טרינקען? דאָס ווייב צופּט איהם ביים
ארבעל, צום שווער. אַך, דער שווער גוטען אָבענד, זייער יעצט
ליכטיג זיין אין הויז, נישט וואָהר?

ה' גרויסגליק.

אָבער... אזוי שרייענד... אזוי פיעל קאליערען...

ראָזע.

איז דאָך שענער, נישט וואָהר, זאָשקע?... צו וואַנדען. נישט
וואָהר, שוועגערין? אזוי. ווייזט אויף די וואַנד. און דאָ וועלען
נאָך קומען אנדערע בילדלעך, נישט די מיט אלטע רעמען.

(יחוס 5.)

קריכט ארויף אויף א שטוד, נעהמט אראב אייניגע פאמיליען-פארטרעטען,
אלטע דאמען און הערען. אן, ווי פיעל ווערעם... גאט ווייסט, ווי
לאנג דאס איז שוין נישט גערייניגט געוואָרען. מאמע,
מאמע, רוף אריין די דינסט מיטן האַנדטוך...

ה' גרויס גליק.

הויבט אויף די בילדער.

אַבער מאַדאם, טאַכטער, עס איז דאָך אונזעהערט... די
פאמיליען-בילדער!

ר אָז ע.

אַבער שווער-לעבען, זיי מאַכען דאָך ווערעמדיג דאָס גאַנצע
צימער... און עס איז דאָך נישט דעם זיידענס רבי נתנ'ס
בילד... ווייזט דעם שווער א בילדעל פון גלאז. אָט דאָס וועט קו-
מען אויף דעם אָרט, דאָס גלעזערנע לאַנדשאַפט מיט די
דייטשע בוכשטאַבען. לאַז נאָר דער שווער זעהן, ווי שען
עס וועט אויסזעהן... האַנד-אַרבייט... דאָ וועט נאָך בעפונצט
ווערען מיט דעם פאַכער אַזוי אויף דער זייט, און אויף
דער זייט... די דינסט קומט אַריין מיטן האַנדטוך. גוט אויסווישען...
גוט... ווער ווייסט, ווי לאַנג שוין עס איז נישט גערייניגט
געוואָרען. צום שווער. זעהט. שווער, וועט שען זיין?

ה' גרויס גליק:

איך ווייס נישט, טאַכטער, קען מיר נישט אויף דעם.

פאַטער:

דער מחותן קען זיך פערלאָזען: זי האָט שוין איינמאַל
אַגוסט ווייזט אויף דעם לאַנדשאַפט. מעג זיך דער מחותן צו
קוקען צו דעם. האָט עס ביי אונז פערפאַלען געלאָזט אַגאַסט
פאַר דריי נאַכט-לעגער.

ה' גרויס גליק.

קען שוין זיין... קען שוין זיין...

ר אָז ע.

צום פאַטער.

וועסט אפשר, טאַטע, טהע טרינקען?

מוטער.

ציהט דעם פאַטער ביים אַרבעל.

שווייג. צו די דינסט, וועלכע ווישט אויס דאס בילד פון רבי נתן'ען.
מיט איהרע גוי'שקע הענד דעם רבי'ס בילד. צו די טאכטער,
טאכטער, דעם רבי'ס בילד!

ד א ז ע.

בעהמט דאס האנדטוך פון די דינסט און ווישט אליין אויס דאס בילד זעהר פארוויכטיג.

מו ט ע ר.

קרעכצט.

גרויסע רבנים, גרויסע רבנים, זייער זכות זאל אונז ביישטעהן.

פ א ט ע ר.

צוב מחותן.

מיר ווייסען, ווער רבי נתן איז געווען. א גרויסער רב,
א גרויסער רב. צו זאשקען און וואנדען. וועלכע קוקען איהם פערואונדערט
אן. די פערד האָבען אידען אויסגעשפאנט און... א גרויסער
רב געווען... א גרויסער רב געווען. צופ' ה' גרויסגליק. מיר
ווייסען, מחותן.

ר א ז ע.

אנהענגענדיג די בילדלעך.

דער שווער וועט זעהן, ווען אלעס וועט פארטיג ווערען.
ווי שעה דאָ וועט זיך מאכען... עס וועט זיין א פערגעניגען
אריינצוקומען. היינט האָבען מיר דאָך בעזון... די סוחרים
פון לאָדז קומען היינט אין אָבענד ענדיגען דעם קאָנטראַקט
אויף אַיאָהר טראַנספאָרט, וועט דער שווער זיין דערביי?

ה' גרויסגליק

בעהמט צוזאמען די אלטע בילדער. וויל זיי אריינטראגען צו זיך אין צימער.

א, ניין... א, ניין. מאך דו אליין אָב מיט זיי... לאָז לעצן
זיין דערביי... איך קען מיך נישט אויף אַזעלכע זאכען.

ר א ז ע

צ" דער ארבייט.

עס מאַכט נישט אויס... איך וועל שוין רעדען מיט זיי, גור
דער שווער מוז דאָך זיין דערביי... עס וועט מעהר פער-
ניגפטיגער אויסזעהן, זיי וועלען מעהר צוטרוען האָבען,
און די שוועגערין וואַנדע וועט דאָך אַזוי גוט זיין פיאַנאַ
שפיעלען פאַר די קיפלייטע, ווען מיר וועלען זיי דאָ אין

עס-צימער אויף טהע מערבסטען. עס זענען דא גרויסע לייט.
האנדלען אין די טויזענדער, און דער אַבנאָהם אויף אַ גאַנץ יאָהר.
ה' גרויסגליק.

ניין, טאַכטער, פערזאָרג דאָך ליעבער דאָס אליין... נעהם צו
לעאַנ'ען... איך קאָן נישט רעדען מיט זיי...
ר אָ ז ע.

אַבער שווער... פאַר'ן שווער, פאַר'ן ה' גרויסגליק וועלען
זיי דאָך מעהר דרך-ארץ האָבען... מעהר צוטרויען... איב-
ריגענס איז דאָך לעאַן היינט אין פאַבריק... ביים אויס-
צאָהלען... און דאָ איז שוין אזוי שפּעט, מען מוז דאָך צו-
איילען, און דאָס קאַבינעט? איז שוין דאָס קאַבינעט אין
אַרדנונג? מאַמע, מאַמע, רוף אַריין די דינסט... עס מוז
דאָך אַנשטענדיג אויסזעהן... שוועגערנס, פרייליין וואַנדע...
נאָשע, וואָרום העלפט איהר מיר דען נישט צו... ביטע,
ביטע העלפען זי דאָך מיר... צו די דינסט אין טהיר. איז דאָס
קאַבינעט אין אַרדנונג?

ד י נ ס ט

ווייט אויף מאַמא'ס צימער.

מען קען דאָך דרינען נישט אַריינגעהן.

ר אָ ז ע.

פאַרוואָס קען מען דען נישט אַריינגעהן?

ד י נ ס ט

דאָס פרייליין זאָגט... איך ווייס... איך האָב מורא...

ו ו אַ נ ד ע.

אַבער שוועגערין... ווייט אויף די טהיר.

ר אָ ז ע.

נאַרשיקייטען, פאַרוואָס האָט איהר דען מורא? וועט עטאָ
זעהען וועל איך אַריינגעהן אין צימער און וועל גאַרנישט
קיין מורא האָבען. זי געהט אַהין צו דער טהיר, אלע קוקען איהר
נאָך מיט שרעק און נייגערקייט.

ה' גרויסגליק.

אַבער טאַכטער... דאָס קען דאָך נישט זיין... דאָרט אַהין...
טאַכטער, וואָס טהוסט דו?

מוטער.

טאכטער לעבען, איך וואלט דך אויך גערעכטען... מיט יענע
„לייט“ לאז געמאך...

פאטער.

שווייג, שווייג, זי ווייסט בעסער וואס זי האט צו טהאן.

ראזע

נעהמט איין דעם שווער.

שווער, עס איז דאך נאך א איינרעדעניש, פארוואס האט
עסך דען מירא? די וו הנונג איז אזוי לאנג לעער גע-
שטאנען.. צופיל צימערן פאר לעבעדיגע, האבען זיך די
טויטע דערווייל אריינגעצויגען... מען דארף די צימערן
פאר די לעבעדיגע צו האבען... שווער, אבער עס איז דאך
נור א איינרעדעניש. אט אזוי, לאז דער שווער דא זיצען.
זעצט דעם שווער אנדער אויף א שטול. און איך וועל מיר דא
אריינגעהן. געהט אריין אין מאמע'ס צימער.

ראזע

עפענט די טהירען פון מאמע'ס צימער ברייט, אלע שפרינגען אפ, פון דרינען
שיינט ארויס ליכט.

זעהט'ס, און דא איז אויך דער עלעקטריק אריינגעדרינגען.
געהט אריין. אה, ווי פארשטויבט דא איז!

הי גרויס גליק

נעהמט צוזאמען די אלטע בילדער.

מיר איז גאנץ גלייך, טהוט וואס איהר ווילט... לאזט מיך צו-
רוה, געהט פלינק אב מיט די בילדער צו זיך אין צימער.

ראזע.

קומט צוריק ארויס.

אך, איז דרינען שטויב, שפינוועבס אָנגעוואקסען! גאנצע
פֿוהרען, גארנישט ריין צו דערוואשען. מאמע, רוף אריין
דעם לאַקיי, די דינסטען, און קום מיט אריין מיטהעלפען.
וועט דא זיין ארבייט... טאקע קום אויך מיט. די עלטערן מיט
די דינסטען אב נאך ראזען מיט בערשטען און האנדיכער אין מאמע'ס
צימער.

זאָשע.

זי איז אַריינגעגאַנגען.

וואַנדע.

קום, לאָז מען הערען וואָס דרינען טהוט זיך. געהען צו דער
טהיר, האַרבען זיך איין.

זאָשע.

גאַרנישט, זיי שאַרן די פאַדלאָגע.

וואַנדע.

און זיי האָבען פאַר גאַרנישט קיין מורא. עפענט אויף אַ שפּאַלט.
און זעה, ליכטיג איז דרינען... זי פערברייטעט די שפּאַלט און
קוקט אַריין.

בער

פיהרט אַריין ליב'ן.

קום אַריין, ברודער, האָב קיין מורא. אַז מען האָט זיך גע-
הייסען אַריינקומען, פרעג נאָך קיינעם.

ליב

מיט שרעק.

ראָזע נישט דאָ?

בער.

דו האָב קיין מורא. דערוועגס דאַס פרייליין זאָשע, פערנייגט זיך שוין.
שענעם גוטען אָבענד, פרייליין. חייזט אויף ליב'ן. ער האָט
מורא.

ליב

מיט שרעק אַרומקוקענדיג זיך.

ראָזע נישט דאָ?

בער.

נישט דאָ, נישט דאָ!

זאָשע.

פאַרוואָס האָסט דו מורא, ליב? האָב קיין מורא, מען וועט
זיי נאָך היינט זאָגען, אַז מיר זענען חתן-פלה.

בער.

הערסט, וואָס מען זאָגט דיר? קלאַפּט אויס'ן פלייצע. האָב קיין
מורא, מיר זענען דאָ.

ל י ב

ווערשעמט.

לאָז דאָס פרייליין נישט שפעטען.

ז אָ ש ע .

גאַרנישט אויף קיין געלעכטער, אַנאָמט, מיר זענען דאָך
שוין חתן-כלה.. אָט געה איך זיי שוין אַריין זאָגען.

ב ע ר

קלאַפּט איהם אויפ'ן פלייצע.

אַז מען זאָגט דיר, גלויב, ברודער.

ל י ב

מיט שרעק.

אַ, ניין, ניין! לאָז דאָס פרייליין נישט זאָגען. געדענקען זי
אין גאָט, ראָזע וועט ביז זיין.

ז אָ ש ע .

ניין, פאַרוואָס זאָל זי ביז זיין? דו ביזט דאָך איהר קוין,
און איך בין דאָך איהר שוועגערין.

ל י ב .

אַבער דאָך... גרויסגליקס טאָכטער.

ז אָ ש ע .

געה שוין... עס מאַכט נישט אויס... און לעאָן איז דאָך
אויך מײַן ברודער, און ראָזע איז דאָך דיין קווינע.

ב ע ר .

אונזער קווינע.

ל י ב .

ראָזע איז עפעס אַנדערש.

ז אָ ש ע .

געה, עס איז נישט קיין חלוק... אַלעס איינס...

ב ע ר .

נישט קיין חלוק, זאָגט מען דיר... אַלעס איינס...

ז אָ ש ע .

אָט געה איך שוין אַריין צו איהר, איך וועל עס איהר זאָ-
גען, וועסט זעהען ווי זי וועט זיך פרעהען...

מיט שרעק.

אָ, ניין, נאָך נישט יעצט... שפעטער... שפעטער, איך האָב מורא...

ב ע ר.

שווייג, אז מען זאָגט דיר, אז דו זאָלסט קיין מורא האָבען—
האָב קיין מורא.

ז אָ ש ע.

אָבער געהט'ס יעצט אַהיים, טהוט זיך איבער די שבת-דיגע
אָנצוגען, און קומט'ס אַהער, באַלד אַהער. איך וועל מיך
אויך שוין אָנטהאָן, און ווען זיי וועלען דאָ אַלע אַרום זיצען
ביים טיש, וועלען מיר פּלוצלונג אַריינקומען און מיר וועלען
זיך פאַר חתן-כלה פאַרשטעלען, וועסט זעהן ווי זיי וועלען
זיך פרעהען. געהט, טהוט אייך שען אָן, ט'האַט געהערט?

ב ע ר.

געהערט, פרייליין, אַלעס זיין אין אָרדנונג.

ז אָ ש ע.

נו, געהט'ס פלינקער... איך געה מיך אויך איבערטהאָן...

ב ע ר

צו ליבן.

קום, ברודער... אַלעס זיין אין אָרדנונג. געהט אָב, טרעפּען זיך
אין סהיר מיט די

ט א נ ט ע

וועלכע איז מיין אָנגעצויגען, קוקט דורך אַ פענסטע אויף די יונגען מיט אַבשיי.
אויך דאָ, שוין דאָ.

ד י י ו נ ג ע נ

טרעטען אָב פאַר איהר, פערניגען זיך און לעזען זי אַרײַן.

ב ע ר

מיט רעספעקט פערניגט זיך.

שענעם גוטען אָבענד, מאַדאַם. שטופט ליבן. האָב דרך-אַרץ
פאַר אַ מענש, זאָג גוטען אָבענד. געהט אָב.

ט א נ ט ע

קומט אריין אין שטוב, קוקט זיך אום, דערקענט נישט דאס צימער.

האָבען זיי זיך דאָ אַריינגעצויגען... האָבען זיי זיך דאָ
אויסגעשפּרייט, ה-מ-מ-ם... זעהט נאָר אַמאָל, ווי זיי האָבען
דאָ געמאַכט?

ז אָ ש ע

דערזעהט די טאנטע, מיט פרייד לויפט צו צו איהר.

ווייסט די טאנטע, איך האָב די טאנטע עפעס וואָס צו
זאָגען.

ט א נ ט ע

צווייטקענדיק זיך אין צימער.

וואָס אַזויגס, אַזעלכעס?

ז אָ ש ע

לאָז מיר די טאנטע גראטולירען, איך ווער היינט אַ כלה.

ט א נ ט ע

אַ כלה, אַזוי? מיט וועם דאָס?

ז אָ ש ע

איך ווער היינט אַ כלה. מיט איינעם... איך וועל די טאנטע
נישט זאָגען, עס איז אַסוד... באַלד, באַלד וועט עס די
טאנטע געוואָהר ווערען. קען זיך אָבער נישט איינהאַלטען. ווייסט
די טאנטע מיט וועם? מיט איינעם פון זייערע.

ט א נ ט ע

בערהאנדערט

אַזוי, מיט וועמען דאָס?

ז אָ ש ע

איך וועל די טאנטע נישט זאָגען. לויפט אַרויס.

ט א נ ט ע

אַזוי האַלט עס שוין נאָר! אַריינגעקראָכען... אַריינגעקראָכען
אין דער משפּחה, הייסט עס, אַ-וואָ מיט ביידע פיס, ווי
מען זאָגט דאָס.

ד אָ ז ע' ס מ ו ט ע ר

זעהט אַרויס פון מאַמע'ס צימער, מַכַּט פון זיך דעם שטויב אָב.

אַ ביסעל אַרבייט דאָ דרינען געווען, אַ ביסעל שטויב! קלאַנט

זיך אב די הענד. אזעלכעס נישט געווען. דערוועגט די טאנטע, ווערט
פערשעמט, לאזט אראב דעם קאפ. א שענעם גוטען אָבענד, בעל-
הבית'טע לעבען, זאל איך אריינרופען מיין טאָכטער? רופט:
ראָזע, געסט זענען געקומען.

ט א נ ט ע.

ניין, מען דארף נישט. אהא, נו, פאָני גאַרקעכערין, ווי פיהלט
איהר זיך דאָ? בעסער ווי אין דער שענק, נישט וואָהר?

ר אָ ז ע'ס מ ו ט ע ר.

מיט אַ געלעכטעריל

א, געלויבט צו גאָט, מיין טאָכטער. ראָזע ווייזט זיך אין טהיר,
די טאנטע בעמערקט זי נישט.

ט א נ ט ע.

פיהלט זיך דאָ ווי אין דער היים, די גאַרקעכער'ס. ס'שארט'ס...
ס'קעהרט... אלעבען זיך דערלעבט די גרויסגליק'ס.

ר אָ ז ע'ס מ ו ט ע ר.

מיט אַ געלעכטעריל.

הם... הם... זי וואָלען מיר געזונד און שטארק זיין... מיין
טאָכטער... ווייזט אויף ראָזען אין טהיר, לויפט אב אין קיך-צימער
מיט אַ שמייכלעלעך.

ט א נ ט ע.

דערוועגט ראָזען.

א, אַגוטען אָבענדו

ר אָ ז ע.

גוט יאָהר. צו די מוטער ביים טהיר. מאַמע, מאַמע, בלייב, נישט-
קשה, די גאַרקעכער'ס פיהלען זיך גאָנץ גוט אין גרויסגליק'ס
הויז... זיי האָבען גאָנץ גוט בעצאָהלט דערפאַר... צו די טאנטע.
און זי, דאכט זיך, האָבען אויך נישט צוגעלעגט צו די
גאַרקעכער'ס... איהנ'ס חלק געקריגען אויסגעצאָהלט, פון גע-
שעפט אַרויס מיט פראָצענט... און פאַר'ן שדכנות אויך...
אַגוטען ביין אָבגעלעקט פון די גאַרקעכער'ס, הע, נישט
וואָהר? זיי האָבען זיך נישט צו קלאָגען אויף די גאַרקעכער'ס.

ס א נ ט ע .

פיט א געמאכט שמייכלע.

גלאט אזוי... וואָס האָב איך דאָס געוואָלט זאָגען... איז דער
שוואַגער נישט אין דערהיים?...

ר א ז ע .

אָקצענטירענדיג.

מײן שווער, ה' גרויסגליק, איז ביי זיך אין צימער... קום.
מאַמא. אָבערהענדיג רופט זי אַרײַן אין צווייטען צימער. שווער,
שווער, איהר האָט בעזוך. אין די איינגאַנגס-טהיר ווײַזט זיך לעאָן,
אין די הענד רעכענ-ביכער, אַ בלייפערער אונטער'ן אויער, פערטהאַן,
אַבגעמאַטערט פון די אַרבייט. אַ, לעאָן איז דאָ... ווי מער דו
מוזט זײַן? מאַמע, געה נאָר אין קיך אַרײַן, זעה, אַז דאָס
עסען זאָל זײַן פאַר לעאַנע, דו מוזט דאָך הונגעריג זײַן...
פון מיטאַג אָן גאַרנישט אין מויל געהאַט. ווישט איהם אַ
מיט'ן טיכל דעם שווייס פון שטערן. אַך, ווי פערשוויצט דו ביזסט...
האַסט נעבעך געמוזט האָבען אַ שווערע אַרבייט מיט די
אַרבייטערס ביים אויסצאַהלען, הע?

ל ע א נ .

קרימט זיך.

וואָס האָט עטץ מיר אַיינגעשפּאַנט אין אַפּאַבריק, אַז איך
זאָל מיט אַרבייטער צו טהאָן האָבען? וואָס ווילט עטץ פון
מיר? וואָרפט די ביכער אויפ'ן טיש.

ר א ז ע .

נו, נו, קינד-לעבען... נישט אויפגערעגט... ווער דען זאָל
זײַן ביים אויסצאַהלן? ווער דען זאָל זיך מישען אין גע-
שעפט, אַז נישט דו? זעה, דער פאַטער. ווײַזט איהן ה' גרויס-
גליק, וועלכער קומט אַרויס פון זײַן צימער. קען זיך דאָך נישט
מישען אין געשעפט. דער שווער אויף זײַנע יאָהרען, און
קיינמאַל נישט מיט דעם צו טהאָן געהאַט... דו ביזט דאָך
דער אַיינציגער זוהן... דער אַיינציגער מאַנספערזאָן אין
הויז. צום שווער. נישט וואָהר, שווער, דער שווער קען זיך
דאָך נישט מישען אין געשעפט... פערשטעהט זיך דאָך נישט
אויף אַזעלכע זאַכען.

הי גרויסגליק.

נאָר מיך לאַזט צורוה. טהוט אייך וואָס איהר ווילט.. איך
קען מיך נישט אויף אזעלכע זאכען.

ר אָ ז ע.

זעהסט דו

ל ע אָ נ.

אַבער איך קען דאָך אויך נישט, וואָס האָט איהר מיך איינ-
געשפּאַנט!

ר אָ ז ע.

איינציגווייז... איינציגווייז, לעאָן לעבען, וועסט דו זיך אויס-
לערנען... זעהסט, צייט דו האָסט זיך אָנגעהויבען אין גע-
שעפט צו מישען, האָט דיר דער קאָפּ אויפגעהערט וועה
צו טהאָן. זעהסט דו, ביזט שוין נישט אזוי אויפגערעגט...
לייכליך. איינערמאָן מוז אַ בעשעפטיגונג האָבען, מוז נעבען
וואָס אַרומגעהן. פּערגעסט ער פון אַלע באַרישקיי-
טען. אָנגעהאָקט. האָסט דו געזעהן די לאַדזער סוחרים?
נו, וואָס פאַרע בילאַנס איז היינט?

ל ע אָ נ.

מיט הונדערט פוד מעהר ווי די פאַריגע וואָך... און די
סוחרים וועלען קומען היינט, זיי האָבען די פאַבריק בע-
זוכט... אַבער, ראָזע... נאָך אויסלאַנד וועט מען פאַהרען, ווען
עס וועט זיך נאָר אַ ביסעל שטילער מאַכען אין געשעפט?

ר אָ ז ע.

אודאי וועט מען פאַהרען, זומער, איי, אין באַד אַריין, נאָך
קאַרלסבאָד, וואו אַלע פאַהרען... זעהסט דו, אז מען גיט
אַכטונג אויפֿין געשעפט, געהט עס טאַקע בעסער. מיט הונ-
דערט פוד מעהר... די וואָך... וואויל... וואויל... צום שווער. און דער
שווער וועט אויך מיטפאַהרען אין באַד אַריין... נישט וואָהר,
שווער? מיט הונדערט פוד מעהר. רופט אין צווייטען צימער,
מאַמע, מאַמע, גרייט צום טיש, פאַר לעאָן... ביי אונז אין
שטוב.

ה' גרויסגליק

שמעסענדיג מיט דער טאנטע.

וואָס האָסטו געוואָלט?

ר א ז ע.

אין באַד צרייין... וואו אהין פלעגט פאָהרען דער שווער מיט
די שוויגער, עליה-השלום, נאָך קארלסבאָד?

ה' גרויסגליק

רעדענדיג מיט דער טאנטע ווארפט צרייין אַ האַרט.

נאָך אַסטענדע.

ר א ז ע.

נאָך אַסטענדע... נו, עס איז נאָך צייט צו רעדען דערפון. די
מוטער לייפט פארביי איבער די סצענע מיטן עסען צו לעאָנען אין
צימער. נו קוב, לעאָן, די כאַכע גרייט שוין צום נישט... נאָך
אַסטענדע, מיר וועלען אויך פאָהרען נאָך אַסטענדע... מיט
הונדערט פוד מעזל... די כוואַרים קומען היינט. אַב מיט
לעאָן אין זיין צימער רעדענדיג פון געשעכט.

ט א נ ט ע.

נו, נו האָט זי פון איהם אַ מענש געמאַכט... בעשעפטיגט זיך
אין כאַבריק, איז ביי אויסצאָהלען, ווייסט פון אַ בלאַנס,
האַלט דאָס דער שוואַגער געגנויבט אַ כאַל?

ה' גרויסגליק.

עס איז מיר גאנץ גלייך, זיי זאָלען נאָר מיך צוריק לאָזען.
חייזט אויף דער וואַנז. דאָבען די בילדער אַרצבגעוואָרפען. חייזט
אויף מַמאַס טהיר איהר בעט אַרויסגעשטעלט.

ט א נ ט ע.

צריינגעקראַכען דאָ... גוט, צריינגעקראַכען. נו, וואָס וויל
דער שוואַגער? כערנעהמט זיך כייטין געשעפט, פון אַלס גע-
מאַכט אַלאַד, די חובות אויסגעצאָהלט, די פּאָריק ווייטער
גע-אַוט... יעצט איז דאָך כאַטש אַ שטיקעל ליכט אין שטוב
דאָ... ליכטיג, אַ דינסט דאָ, נו? צום שלעכטען האָב אַיך
דעם שוואַגער נישט צוגערעדט... דאָס הייז פון אונזער
זעליגען גרויספאָטער גרויסגליק. זוכט אויף דער וואַנז דאָס בילד,
קרעכט אַב. זאָל נישט צו גרונד געהן... זאָל אין אַנדערע הענד,

זאל קיין אנדערן נאָמען נישט איבערנעמען, דאָס איז נאָר
געווען מיין מין, דאָס איז געווען מיין גאנץ שטרעבען, אזוי
וואָהר זאל מיר גאָט העלפען...

ה' גרױסגליק.

דאָנקען גאָט, אז איך בעדאָרף מיר שוין נישט יעצט אין די
אלע געשעפטען מישען, מיט די אלע לייט צו טהאָן האָבן.
מיט די פאָפיערען... מיט די רעכנונגען... גאָט מיינער, ווי
אונגליקליך איך בין געווען... אָבגע'פטרט זיך פון אלעם...
זאָלען זיי זיך דאָרט טהאָן. חייט אויף לעאָנס צימער. וואָס זיי
וילען... אָבי זיי זאָלען מיך רוהיג אין מיין צימער לאָזען...
אין מיין גאָרטען מיין שפאָציר מאַכען. א, דאָס איז ווירק-
ליך געווען אַגערעכטע זאָך... איינע זעהר טיכטיגע פרוי...
די פרוי שוור, איינע טיכטיגע פרוי...

ט א ט ע.

נישט וואָו? און די פאָבריק געבעסערט... מען רעדט דער-
פון אין שטאָדט. קרעכט אָב, אַרומקוקנדיג זיך. אָבער זיך דאָ אויך
אַריינגעצויגען מיט די גאַנצע, איראַניש. "פאָמיליע", מיט "פאָ-
טער" מיט "מוטער".

ה' גרױסגליק.

אַנגענעהמע לייט.

ט א ט ע.

אזוי... נו, יא, דאָס איז וואָהר, פראָסטע מענשען... זיי וויי-
סען זייער אַרבייט... אָבער מיט זייער געשמאַק, מיט זייער
האַלטען, אין קיין אַנשטענדיגע געזעלשאַפט קען מען זיך
דאָך מיט דעם נישט ווייזען. זי ווי זי, אָבער די פאָמיליע...
און דאָן ווי זיי האָבען דאָ דאָס צימער איינגעאַרדענט.
קוקט זיך אָס. רעסטאָראַציאָנס-אַרטיג, מיט די פאָפיערענע
בלומען, און די פאַלמען... און די פאַרצעלאַנענע הינד דאָ...
אזוי קליין-בירגערש... אַך, גאָט...

ה' גרױסגליק.

יא, דאָס איז אונאַנגענעהם... אָבער... לאָזען זיי זיך מאַכען
וואָס זיי ווילען אין זייער צימער... לאָזען זיי מיך נאָר
צופרידען לאָזען...

ט א ב ט ע.

א, ניין... די גארקעכערס מוזען זיך פיהרען לויטן געשמאק פון די גרויסגליקס, ווען זיי זענען אין די פאמיליע אריין-קומען. נישט די גרויסגליקס צו די גארקעכערס... און דאס איז נאך גארנישט, אז זיי האלטען זיך גארנישט פון דער-ווייטענס... טיעף אין דער פאמיליע אריין... געהיימניספאל. האב איך געהערט יעצט אזאך!... איך וויל עס פערשוניגען דעם שוואַגער... האָט שוין געבען אזוי אויך גענוג, פון די אָט. קוקט איהם אָהן מיט בעדויערן. אונזער פאמיליע, גאָט, ווי גרויס די שאַנד איז... און ווי שמערצט עס דאָ, ווייזט זיך אויפן האַרץ. קען עס נאָר איינער פיהלען? אָבער נישט יעצט דערפון, מיט גאָטעס הילף, וועט עס זיך נאָך לאָזען מאַכען... מען מוז נאָר בעצייטענס פון דערווייטענס זיך האלטען פון די שלעכטע וואַרצלען. זיי קענען, חלילה, דעם גאנצען שטאם אונזערן פערדארבען, דעם שטאם פון אונזער זעעליגען גרויס-פאָטער.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

שאַקעלט מיט'ן קאָפּ.

אונזער זעעליגען גרויס-פאָטער.

ט א ב ט ע.

נישט וואָהר?.. און קוים שטעהט מען מיט אַזעלכע אַז נאָה ט, מוז מען זעהר פאָרויכטיג זיין, דאָס איז ווי סמי וועלכעס דרינגט טיעף אין בלוט אריין... ווייסט דער שוואַך, גער וואָס? ניין, עס איז מיר טאָקע זעהר לייד, אָבער די געפאָהר פאָר די פאמיליע... איך דאַרף אויף גארנישט קו-קען און דאָך עס דעם שווער זאָגען... פרי עס זאָל צייט זיין פון שלעכטען זיך אַבצוהיטען... וואָרום די געפאָהר איז נאָהנט. זי קוקט אויפן שוואַגער, וועלכער איז גאנץ גלייכגילטיג, איז דער שוואַגער גארנישט נייגעריג?

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

דאָך, וואָס אַזעלכעס?

ט א ב ט ע.

זאָל עס דער שוואַגער ערפאָהרען... זיין טאָכטער זאָשע,

פון דעם הויז גרויסגליק'ס, שטעהט אין נאָהנטע פערבינדונג
מיט איינעם פון זיי. ווייזט אויף לעגנ'ס טהיר.

ה' גרויסגליק

גלייכגילטיג.

מיט זיי.

טאנטע.

מיט זיי, פון די פאמיליע גארקעכער'ס, יא.

ה' גרויסגליק.

אזוי, יא? אטיכטיגער יונגערמאן, איהר'ס א ברודער, פיי-

לייכט? זייער אנגענעהם.

טאנטע.

וואָס? און דער שוואַגער ווערט גארנישט ערשטוינט??

ווערט גארנישט... ניין... דאָס איז דאָך אונזעהערט.

ה' גרויסגליק.

וואָרום דען? איז דאָך זעהר אנגענעהם, פון אַהר פאמיליע...

זי איז דאָך זעהר איינע טיכטיגע פרוי... האָט דאָ אין הויז...

פאבריק... וואָרום דען?

טאנטע.

אַבער זי איז דאָך עטוואָס אנדערש?

גרויסגליק.

אטיכטיגער יונגערמאן?

טאנטע.

אזוי ווייט האלט עס שוין... אזוי טיעף זענען שוין די גאָר-

קעכער'ס אריין אין דער פאמיליע, אז דער שוואַגער פיהלט

שוין נישט, וואָס דאָס הייסט, משדך זיין זיך מיט זיי.

גוט דערלעבט, גוט דערלעבט... אַ, גרויס-אַטער, גרויספאטער!

קוקט זיך אום און זוכט דאָס בילד פון גרויספאטער. יא, דאָס בילד

אויך אראַפגענומען.

גרויסגליק.

ביי מיר דרינען אין צימער הענגט עס.

טאנטע.

וואונדערט זיך שוין נישט אפילו דער שוואַגער... נעהמט

עס גלייכגילטיג אָן. דאָס זיינע טעכטער פון די פאמיליע

גרויסגליק... דאָס מאַכט דאָס פרעמדע בלוט, ווען עס קומט אין דער פאָמיליע אריין... מאַטילדע, מאַטילדע! יא, די שוועגערין האָט געדאַרפט פון איהר גרוב אויפצושטעהן און צוועהן... יא, נאָך איינע איז נאָך געבליבען פון די פאָמיליע... מיטע, מיטע, צו די טהיר, וואו מיטע איז. דאָס איז די לעבעדיגע מאַטילדע, די לעבעדיגע מיטע, פאַר איהר וועט איהר פעראַנטוואָרטליך זיין.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

אַבער מיין טאָכטער האָט זיך דאָך פערשלאָסען פאַר מיר, ווייזט זיך נישט פאַר מיר...

ט א נ ט ע.

זי האָט רעכט... דאָס איז שוין נישט מעהר גרויסגליק'ס הויז, דאָס איז די גאַרקעכער'ס הויז. אַב, ה' גרויסגליק דרעהט זיך אליין איבער'ן צימער אַרום, בעקוקט די בילדלעך, די לעמפלעך, קרעכצט אַב. אַ לענגערע פויזע. פון מאַמא'ס צימער קומט אַרויס דער גאַרקעכער, פאַטשט זיך אַב די הענד, מאַכט זיך אַב דעם ראַק, דער-זעהט דעם ה' גרויסגליק.

ג א ר ק ע כ ע ר.

אָך, מחותן, האָט מען אייך אויפגערוימט אַ קאַבינעטיל— אַ פערגעניגען אַריינצוגעהן! נו, וואָס פאַר אַרבייט געווען, איהר ווילט עס זעהן... וויל אויפגעפּענען די טהיר. אָט גיט נאָר אַ קוק.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

ניין... ניין... איך דאַנק... עפענט נישט... ער דערנעהנטערט זיך צום גאַרקעכער. האָבען זי נאָר נישט דרינען בעמערקט... גאַרנישט?

ג א ר ק ע כ ע ר.

גאַרנישט.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

א וואונדער... עטוואָס אַזעלכעס, נא! וועלכעס... אַ שאַטען אויף דער וואַנד... עהנליך צו אייגער פרוי... אַבער די פרוי האָבען זי נישט געזעהן... נישט וואָהר?

ג א ר ק ע כ ע ר .

אה, איהר מיינט דאָס, וואָס די דיענסט האָט פער-
ציילט... ניין, גאָרנישט... קיין שאַטען... איבערגערוקט די
שענק... דעם שרייבשטיש גלייכגעשטעלט... נישט'ס בעמערקט...
און אַ פרוי אַדאי נישטאָ.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

אזוי... אָבער דאָך... אַ שאַטען האָט געמוזט ווין... איך ווייס עס.

ג א ר ק ע כ ע ר .

ביו יעצט אליין דערינען געווען. ראָזע איז דרינען, ביי
אונזער איידעם... גלייך געשטעלט, אַלעס. די סוחרים קו-
מען היינט... האָב גאָרנישט בעמערקט.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

וואונדערליך. און האָבען זי פירייכט אזוי ווי טריט גע-
הערט, אויף און אָבגעהן, דאָך קיין מענש האָבען זי נישט
געזעהן, נישט וואָהר

ג א ר ק ע כ ע ר .

אוי, לאָז דער מחותן זיך די זאכען פון קאָפּ אַרויסשלאָגען.
איך שרעק מיך נישט פאַר די זאכען, בין אליין אַ חברה-
קדישא-מאָן... און אויף די אַלע זאכען האָב איך אַניעצה...
קוקט זיך אום צי קיינער געהט נישט. זעהט דער מחותן, ווען
מיר האָבען נאָך דריבער די שענק געהאַט... האָב איך,
מחותן, די געוואָהנהיינט געהאַט אין אַ בעזונדער שענקעלע
אַקליין ביסעלע משקה בעהאַלטען. נישט צום פערקויפּען,
פאַר מיר, און ווען עס איז מיר אזוי געווען, ווי דער מחותן
פערצעהלט יעצט... פאַסקודנע אויפן האַרצען... פלעג איך
אַלעק נעהמען. נישט פאַר שיכרות, חלילה, אַלע שוסטערס
געהען באַרפּוס... אַלע שענקערס זענען קיינע פיאַקעס נישט,
נאָר גלאַט אזוי, די מרה-שחורה פון זיך צו פערטרייבען.
דאָס איז אַ גוטע רפואה, איך ווייס עס מחותן...

ה ג ר ו י ס ג ל י ק .

אָבער האָט איהר גאָרנישט בעמערקט, אזוי ווי עפעס
אַ שאַרף מיט אַלאַנגען קלייד איבער דער פאַרלאַנגען...

גאָר קעכער.

דער מחותן איז זעהר פערזעה-שחורה'עט, זאָל מיך דער מחותן פאָלגען. ער געהט ארויס פון קרעדענט משקה מיט גלעזליך. לאָז דער מחותן אַ ביסעל שנאָפּס נעמען... דערוואַרעמען זיך... וועט באַד די מרה-שחורה אַוועקגעהן. גיסט זיך אַ גלעזל. צום געזונד!

גרויס גליק.

בעקקט דאָס גלעזל.

איך דאַנקע... אָבער ווירקליך נישט געזעהן, בעמערקט? ער טרינקט, ווישט זיך אַב די ליפּען, נישט בעמערקט?

גאָר קעכער.

ניין מחותן, מיט אַנאָמאָ, גאָרנישט.

ה' גרויס גליק.

וואונדערליך. ערלויב... ווינקט צו איהם, ער זאָל זיך אויך זעצן ביים טיש און גיסט איהם אַ גלעזל. נישט קיין שלעכטער... אָבער וואונדערליך?

גאָר קעכער.

וועלכער זעצט זיך ביים טיש אַ ביסעל פון דערווייטענס, מיט פאַרזיכטיקייט. זעהט דער מחותן, איך פערשטעה עס: איינער אליין, מען לעב אַזוי, אָהן אַ ווייב. מיין אלטע ווי זי איז; לחיים, לחיים! טרינקט. ווי זי איז, אָבער דאָך אויף דער עלטער... איך פערשטעה עס. לאָז דער מחותן נאָך אַ ביסעל געהמען אפשר עפעס צו צווייטען. ער זוכט אין קרעדענט. אַ וואויל שטיקעל לעקעך, לאָז דער מחותן געהמען.

ה' גרויס גליק.

איך דאַנק. עסט. זעהסט דו, דו האָסט רעכט. זיצט איינער אליין... טעכטער יעדע בעזונדער, זיצט איינע דרינגען. ווייזט אויף מיטעס טהיר. זי איז ביין אויף מיר... אין איהר מוטער גע-ראָטען... ווייזט זיך נישט פאַר מיר... רעדט נישט מיט מיר... געדט דורך איבער די שטוב, קאַלט, און דעם קאַפּ אַראָפּ-געבייגען... איינגעשלאָפען אַזוי אין זיך... קיינעם נישט צו-לאָזען צו זיך... קיינעם נישט זאָגען פון זיך... און דאָ נישט קיינעם... יעדען זיין וועלט, זיין צימער... איהר זענט גו-

סע מענשען... איהר זענט אינאיינעם... אזוי צוזאמען...
דאָס איז גוט... זעהר גוט... איהר זענט גוטע מענשען...

ג א ר ק ע כ ע ר

א ביטעל בעטרונקען, מעהר דרייסטער.

איך וועל דעם מחותן אָפּען זאָגען, מיר זענען פּראָסטע
מענשען, אָט אזוי זענען מיר. איך ווייס, איהר זענט פּאַניע
גרויסגליק, איהר דאַרפט נישט צו זיצען מיט מיר ביי איין
טיש. אָט ווי איך דאַרף שטעהן פאַר אייך! שטעלט זיך איין
און שטעלט זיך די האַנד צום שטערן, גריסט מיליטעריש. אזוי דאַרף
איך צו שטעהן פאַר אייך. איהר זענט דאָך פאַני גרויס-
גליק, און איך בין נאָר דוד גאַרקעכער

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

ניין... ניין... נעהמט איהם אַראָב די האַנד פון שטערען. איהר זענט
גוטע מענשען... גוטע מענשען... אינאיינעם זיין... אַלע,
אינאיינעם זיין... אַלע... ועץ דיך... טרינקען... גיסט אים א
אגלעזיל.

ג א ר ק ע כ ע ר

צופרידען, טרעהרען ווייזען זיך איהם אין די אויגען.

פאַניע גרויסגליק... ניין... איך דאַרף דאָ נישט זיצען נעבען
אייך... איך ווייס, ווער איר זענט... איך האָב ביי אייך די
טישען סערווירט... ביי אייער פּאַטער, עליו השלום, אויף
אייער חתונה... איך ווייס, ווער די גרויסגליקס זענען...
לאָזט מיך אייך קושען, פאַניע גרויסגליק... איהר דאַרפט
נישט מיט מיר דאָ צו זיצען און צו טרינקען פאַן בראַט,
איהר זענט די גרויסגליקס. וויל איהם די האַנד קושען.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

ציהט אָב פון איהם די האַנד.

ניין... מחותן... ניין... איהר זענט גוטע מענשען... בראַווע
מענשען... האַרציגע מענשען... אַוועק די גרויסגליקס!
שלעכטע מענשען... אַלע אינאיינעם זיין... אַלע... אזוי...
עס קומט אַריין צוליפּען זאַשקע אין יום-טובֿ'דיקען אָנגעטהון, לויט
צו מיט פּרייד צום פּאַטער.

ג א ר ק ע כ ע ר

שטעלט זיך אויף.

דאָס פרייליין גרויסגליק. סערגיינט זיך.

ז אָ ש ע .

פאפא, דער פאפא ווייסט? איך ווער היינט פערלויבט..

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

נעהמט זי ארום.

איך ווייס, טאָכטער... ווייזט אויף דודן. מיט זיי... גוט, טאָכטער..

גוטע מענשען...

ד ו ד ג א ר ק ע כ ע ר

כאפט זיך אויף פערואונדערט.

ווער? וואָס?

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

נישט מורא... גוט... איך ווייס... מיט איינעם פון אייך... גאנץ

גוט... גוטע מענשען... אלע אינאיינעם זיין... גוטע מענשען...

ז אָ ש ע .

איז דער פאפא איינשטימיג? אזוי, ווי גליקליך איך בין! קושט

דעם פאטער. נישט וואָהר, וועט גוט זיין... מיר וועלען זיין

אלע אינאיינעם... אַך, פאפא! דערזעהט אין טהיר ליב'ן מיט בער'ן,

וועלכע קומען ביידע אריין אנגעטהאן יום-טובדיג, איינגעקעמט און

אויסגעצירט. ליב זעהר פארויכטיג, מיט מורא געפיהרט דורך בער'ן.

אַ, ליב, ליב, קום אריין, און דער פאפא ווייסט שוין דער-

פון... און דער פאפא בעשטעהט... קום אהער, קום אהער...

לויפט צו צו די טהיר, כאפט אן ליב'ן ביי דער האנד און פיהרט איהם

צו צום פאטער. זעהסט, פאפא, דאָס איז מיינ ברויטיגאם.

ג ע ר

געהט אויך צו, אביסעל פון דערהייטענס מיט רעספעקט, מיליטעריש.

איך דער קוין.

ל י ב

בלאט, ציטערל, שטאמעלט.

איך בין גאָרנישט שולדיג... זי, וויל... ווייזט אויף זאָשען. איך

בין גאָרנישט שולדיג...

פ א פ א

שאַדט נישט... נישט קיין מורא. בעקוט איהם. גוט... גאַנץ
גוט... בעקוט איהם פון קאַפּ ביז פיס. שענער יונגע... קומסט
אין דער פאַמיליע אַריין... שאַדט נישט... גיט איהם די האַנד,
זעץ דין.

ז א ש ע

זעהסט... און פאַפּא בעשטעהט... נישט וואָהר? האָב נישט
קיין מורא, ליב, וועסט זעהן, אַלע וועלען זיך פרעהען, זען
דיך.

ב ע ר

צו ליב'ן, לערנט איהם.
זעץ דין, אַז מען האָט דין געהייסען. זעסט איהם אַנידער.

ז א ש ע

צו בער'ן.
זעטצען זי זיך אויך, בער.

ב ע ר

פערנייגט זיך זעלנער-ארטיג.
דאַנק. זעסט זיך.

ד ו ד

אויפגערוימט צו ליב'ן.

אַזוי, ברודער, קריכסט אַריין אין פאַמיליע גרויסגליקים...
מוזט דאָך וויסען, ווי זיך צו האַלטען, ליב; דו ווייסט, ווער
עס איז דאָס אַזעלכעס די גרויסגליקים? אונז האָט עס אָבגע-
קאַסט טויזענדער, איידער מען איז אין די פאַמיליע אַריין-
געקומען... און דו אַזוי, אָהן אַ גראַשען—קריכסט דו אין דעם
שמאַלצ-גרוב... האַלט דין, ברודער... דו ווייסט, ווער עס
איז אַזעלכעס די גרויסגליקים? דו ווייסט?

ב ע ר

שאַקעלט צו מיט'ן קאַפּ צו ליב'ן.
הער, וואָס מען זאָגט דיר, הער...
ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

נישט... נישט... וועט שוין גוט זיין, בין צופריעדען... זעהר

צופריעדען... א טיכטיגער יונג... זענען טיכטיגע מענשען.
חייזט אויף דוד'ן. אלע אינאיינעם. צו דוד'ן. גיס איהם אָן
א גלעזיל.

ר ו ד

גיסט איהם אָן א גלעזיל.

טרינק, ליב, לחיים, נאָר זיי א מענש, קען דיר גוט זיין.

ב ע ר.

הלואי אויף מיר געזאָגט געוואָרען!

ז אָ ש ע.

מיר וועלן זיך דינגען די גאָרקין, וואָס איהר האָט געהאַט
דריבען, און מיר וועלען זיך אליין מאַכן אַ שענק, סיוואָהר,
ליב?

ל י ב

נעהמט דאָס כוס אין האַנד אַריין, חיל זאָגען לחיים, האַלטן לאַנג אין האַנד
און וואַנט זיך נישט.

ב ע ר

שטופט איהם.

זאָג לחיים.

ל י ב

שטאַמעלט.

לחיים.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

צום וואָהל, יונגער מענש! די טהיר עפענט זיך, עס קומט אַריין די
מוטער.

ד י מ ו ט ע ר.

מיינע שונאים, וואָס זעה איך? איהר דאָ מיט'ן מחותן
ה' גרויסגליק? ראָזע...

ג אָ ר ק ע כ ע ר.

קום אַהער, אלטע, קום אַהער, דערכאַפּ דיר אויך דאָס האַרץ.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

יא, ביטען זי, מחתנת'טע, קומען זי אויך צום טיש.

די מוטער

צו גארקעכער, הייזענדיג אויפ'ן ה' גרויסגליק.

מען מעג שוין זיצען מיט'ן מחותן?
גארקעכער.

מען מעג שוין.

די מוטער קומט צו.

ה' גרויסגליק

גיסט איהר אן א גלעזל.

ביטע.

די מוטער

מחותן, איך בעט איבער ה' גרויסגליק, אז מיר האָבען דערלעבט,

אז גאָט האָט אונז געהאַלפּען, אז מיר זאָלען זיך מיט די גרויס-

גליק'ס משדך זיין—מחותן ה' גרויסגליק. וויינט. אז גאָט האָט

אונז געהאַלפּען זאָג נחת, אזא גליק—נרינקט מיט'ן מחותן

די טהיר עפענט זיך, עס קומט אריין ראָזע.

ראָזע

וועלכע בלייבט שטעהן פון דערווייטענס מיט שרעק.

וואָס טוט זיך דאָ אַזעלכעס?

זאָשע

דערוועגט זי, כאַפט זיך אויף.

אַה, זעהסט דו, ראָזע?

לייב

כאָפט זיך אויף מיט שרעק.

איך בין גאַרנישט שולדיג, זי. היינט אויף זאָסקען. כייבין גאַר-

נישט שולדיג.

ה' גרויסגליק.

בלייבענדיג זיצען, אדער ראָזען, זעץ דיך, טאָכטער... דאָ אַהער מיט.

אונז. גיסט איהר אן א גלעזל. טרינק, אלע אינאיינעם זיין...

אַלע... גוטע מענשען...

זאָשע.

מיט פרייד.

און פאַפּאָ בעשטעהט אויפ'ן שידוך...

בער.

און איך... און לייב... ראָזע קוקט איהם אן, האַקט ער אין מיט'ן,

פערלערענדיג דאָס לשון.

ל י ב.

מיט א אויסגעשטרעקטע האנד האלט אין איין צייגען אויף זאשען.
זי.

ר א ז ע.

ווערט בלייך, פערליערט זיך אבער נאך איין סעקונדע.
מאמע, מאמע. געהמט דעם פאטער, וועלכער איז שיכורליך אין גיט
זי מוטער אין האנד אריין: נא, פיהר דעם טאטען אין קיך
אריין. צו די יונגען. אהיים! די מינוט אהיים!

ל י ב

זייזט נאך איין מינוט אויף זאשען.
זי.

ג ר ו י ס ג ל י ק.

אבער, טאכטער, בלייבען... זאל בלייבען... א טיכטיגער יונג.

ד א ז ע.

צו די יונגען, וועלכע שטעהען נאך.
אהיים. טאפעט מיט'ן פוס. די מינוט!

ב ע ר.

פיהרט אב ליב'ן.
אז מען זאגט געהן, — געה, ברודער. געהט אב נאך ליב'ן מיט
זעלנערישע טריט.

מ ו ט ע ר.

די מוטער פיהרט אב דעם פאטער, וועלכער איז א ביסעל שיכור, זיין קיך אריין, זי
שטופט איהם נאך.

צרות האב איך פון דיר.

ז א ש ע

פאלט צו צום האטער מיט א געוויין.

פאפא!

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

אבער, טאכטער, בלייבען. שרייט. בלייבן! אלע אינאיינעם
זיין! אלע!

ר א ז ע.

צום אלטען

אבער שווער, ה' גרויסגליק, פאסט עס פארין ה' גרויסגליק

צו זיצען דאָ אינאיינעם מיט זיי און צו טרינקען אינאיינעם...
הער גרויסגליק! איהר פערגעסט, ווער איהר זענט!

ל צ אָן.

מיט זיך אין טהיר.

וואָס איז דאָס אַזעלכעס?

ר צ אָן.

גאַרנישט, נישט דיין געשעפט, לאָז מיך אליין בעזאָרגען.

שטופט איהם אָב אין טהיר און פערשליסט הינטער איהם די טהיר...

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

שוין אויס גרויסגליק... אויס... אויס... אלע זיין אינאיינעם...

לאָז, טאָכטער... שוין... שוין... אינאיינעם...

ר צ אָן.

ניין, נישט אויס גרויסגליק... איך האָב חתונה געהאַט פאַר

די גרויסגליקס... פאַר די גרויסגליקס האָב איך

מיין גאַנץ פערמעגען צוזאַמענגענומען, נישט געשלאָ-

פּען, נישט דערעסען... יעדערן מיין קישען אַוועקגע-

געבען פון אונטער מיין טאַפּ, יעדען מיין טעלער פון מויל

אַוועקגעגעבען, געזאַמעלט אַ גראַשען צו אַ גראַשען... אז איך

זאָל מיט די גרויסגליקס חתונה האָבען... איהר געהט און

שענקט דאָס אלעס אַוועק... אָ, ניין... איהר שענקט דאָס

נישט אַזוי ביליג אַוועק... טייער קאָסט דער נאָמען... איהר

פערשטעהט זיך נישט דערויף. צו זאָגען. און זי, פרייליך

גרויסגליקס טאָכטער, נעמט דעם ערשטען בעסטען יונג פון

דער גאַס... אָהנע נאָך זיין פאַמיליע צו פרעגען, אָ, שוין

מען זי זיך אין ווייטען האַלז אַריין! זי, לעאָנס שוועסטער,

מיט איינעם פון דער גאַס, אָהנע נאָך זיין פאַמיליע צו

פרעגען... אָה, אויף דעם האָב איך מיך נישט געריכט,

אויף די גרויסגליק'ס...

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

אויפגערעגט, שרייט.

אַבער טאָכטער... איך וויל נישט מעהר די גרויסגליק'ס...

נישט דאָ מעהר... געשטאַרבען... מיט זיי... אלע אינאיינעם...

אלע. מאַכט מיט די הענד. אַזוי, אלע, אלע, אינאיינעם זיין...

ר א ז ע.

א, ניין, שווער... די גרויסגליקס זענען נישט געשטאָרבען...
וידער לעבען... איך האָב פאַר דעם מיין גאנץ פערמעגענס,
מיין געלד געגעבען, די גרויסגליקס — מיין געלד... דאָס
איז מיין געלד...

די סוחרים.

קלעפּען אין טהיר.

מען קען?

ר א ז ע.

מאכט זיך גלייך די האַר.

ביטע, ביטע. צום שווער. שווער, די סוחרים זענען דאָ. ה' גרויס-
גליק וויל זיך אויפהויבען און אַוועקגעהן, ראָזע האלט איהם איין. די
סוחרים קומען אריין, פערנייגען זיך. אַ גוטען אָבענד.

ר א ז ע.

מאכט אַ פערזענליכע מיט פאטאָס, ווייזט אויף ה' גרויסגליק, וועלכער וויל אַב-
געהן, קען נישט און קומט אין פערלעגענהייט.

האַבע די עהרע איהנען פאַרזושטעלען דעם שעף פון
אונזער פאַמיליע, דער שעף אונזערס געשעפט, ה' גרויס-
גליק. די סוחרים פערנייגען זיך טיעף פאַר איהם.

ר א ז ע.

אונזער פאַטער, דער שעף, האָט זיין וואונש אויסגעדריקט,
ער וויל מיט איהנען זעלבסט קאָנפערירען.

די סוחרים.

פערנייגען זיך.

מיר זענען זעהר געריהרט.

ה' גרויסגליק.

אַבער טאָכטער... קוקט זיך פערלעגען אום.

ר א ז ע

עפענט די טהיר פון מאמא'ס צימער.

ביטע אינם קאָבינעט. די סוחרים געהען אַב אין קאָבינעט, פער-
נייגערדיג זיך.

ר א ז ע

ווייזט אויף מאמא'ס צימער, דער ה' גרויסגליק נאָך די סוחרים.

ה' גרויס גליק.

אַבער טאָכטער, דרינען... געריהרט. ניין... עס איז דאָך אונז
מעגליך..

ר אָ ז ע.

שווער, דאָס געשעפט פערלאנגט עס. פיהרט אָב נאָך די סוחרים
דעם אלטען, וועלכער האלט זיך צוריק מיט מורא, אָב.

ר אָ ז ע

אין סהיר.

איינע סעקונדע, דער יונגער הערר קומט אזוי גלייך. לויט
צו צו לעאנ'ס צימער, עפענט אויף די פערשלאסענע סהיר. לעאָן,
די קויפלייטע זענען דאָ.

ל ע אָ נ

קומט ארויס.

וואָס איז דאָ געווען?

ר אָ ז ע.

שא, די קויפלייטע זענען דאָ. פיהרט'ן צו צום קאבינעט. קום
דאָך מיט אריין.

ל ע אָ נ

כאפט זיך צוריק.

איך דרינען, "מאמא'ס".

ר אָ ז ע.

קינד! שוין אויס מאמא, פאפא איז שוין דרינען. עפענט די
סהיר, לעאן דערוועגט די קויפלייטע מיט'ן פאטער, געהט אריין.

ר אָ ז ע

רופט נאָך אין צימער.

טעכטער, וואנדע, מיטע, ווילט איהר פיעלייכט פאר די העררן
פלאנאָ שפיעלען. אָב נאָך לעאנ'ען אין קאבינעט.

מ י ט ע.

קומט ארויס פון איהר צימער געפיהרט דורך וואנדען, זי האלט אויף איהרע
הענד פערטריקענטע קרענצען, אסטען פערטריקענטע, שווארצע סרויער-בענדער
מיט אויפשריפטען.

ו אָ נ ד ע.

און הערסט דו שוין נישט מאמא'ס טריט, שוועסטער?

מ י ט ע.

מאַמא האָט זיך אַרויסגעצויגען פון איהר צימער, און קומט
שוין קיינמאָל נישט צוריק... נישט איך הער ביינאכט איהרע
מריט... נישט איך זעה איהר שאַטען אויף די וואַנד בלאַג-
דושען. מאַמא האָט זיך ווייט אַרויסגעצויגען פון דאַנען.
און קומט שוין קיינמאָל נישט צוריק.

וואַנדע

זעלכע בעגלייט איהר ביו צום טהיר:

און וואו אַהין געהסט דו, שוועסטער?

מ י ט ע.

מאַמא זוכען... מאַמא זוכען... אַב

ס ע ר ה א נ ג

א י נ ה א ל ט :

1. גאָט פון נקמה
2. בונד פון די שוואַכע
3. מאַטע גנב
4. יחוס.